

För depåchef	kronor 1,000
» beridare och bokhållare	» 675
» veterinären vid Flyinge	» 525
» » » Strömsholm	» 375
» läkaren vid Strömsholm	» 175
» skolläraren därstädes på övergångsstat	» 150.

[50.]

Beträffande befattningshavare å gammal stat gäller emellertid, att tillfällig löneförbättring må utgå endast, därest Kungl. Maj:t prövar skäligt tillägga vederbörande sådan förmån, och med belopp, som av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmes, allt i enlighet med av chefen för finansdepartementet i sådant hänseende angivna allmänna grunder.

Avlöningsstater för *betjäningen* vid hingstdepåerna fastställas av Kungl. Maj:t. Nu gällande stater äro fastställda den 3 februari 1911 att gälla från och med den 24 oktober 1910 och upptaga följande personal:

vid Strömsholms hingstdepå: 1 fodermarsk, 1 kusk, 30 stallbetjänter, 1 nattvakt, 2 skogvaktare och 1 gårdssmed; samt

vid Flyinge hingstdepå: 1 fodermarsk, 1 kusk, 40 stallbetjänter, 1 nattvakt, 1 statpiga och 1 gårdssmed.

Beträffande sådana inkomster och utgifter, som icke avses med de av Kungl. Maj:t fastställda avlöningsstater, fastställer stuteriöverstyrelsen stat för hingstdepåerna.

Instruktion för stuteriöverstyrelsen samt tjänstemännen vid statens hingstdepåer är utfärdad den 31 december 1921 (nr 828) och får jag angående de åligganden, som påvila tjänstemännen vid hingstdepåerna, hänvisa till 22—25 §§.

Föregående års riksdag har på framställning av Kungl. Maj:t (se proposition nr 110) medgivit, att för *inrättande av ett statsstuteri* i samband med Flyinge hingstdepå, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i propositionen förordad plan, finge användas ett belopp av intill 400,000 kronor från den jämlikt riksdagens skrivelse den 25 maj 1917 (nr 173) avsatta fond till inrättande av ett statsstuteri.

Enligt en i statsrådsprotokollet till propositionen i ärendet 1922 intagen promemoria av stuteriöverstyrelsen den 24 februari 1922 skulle genom stuteriets inrättande driftkostnaderna vid Flyinge ökas med i runt tal 44,700 kronor, däri inbegripet dyrtidstillägg till personalen. För täckande av dessa ökade kostnader kunde enligt samma promemoria beräknas inkomster genom inmönstring av hingstar samt försäljning av vallacker och föl å tillhoppa 42,500 kronor. Som emellertid stuteriets

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[50.] egentliga verksamhet skulle börja först sommaren 1923, framlades till 1922 års riksdag ej något förslag i fråga om driftkostnadernas ökning.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 9 juni 1922 anbefallt stuteriöverstyrelsen bland annat att för budgetåret 1923—1924 avgiva förslag rörande de av inrättandet att ett stuteri vid Flyinge hingstdepå föranledda ändringar i staten för verksamheten därstädes, har styrelsen i skrivelse den 30 september 1922 avgivit sådant förslag.

Häröver har infordrat utlåtande avgivits av statskontoret den 9 november 1922.

Vidare har 1902 års lönerogleringskommitté, med föranledande av Kungl. Maj:ts uppdrag den 3 december 1920 ävensom remiss å stuteriöverstyrelsens nysnämnda skrivelse, i utlåtanden den 28 november och den 5 december 1922 framlagt förslag till ny definitiv löneroglering för vissa befattningshavare vid stuteristaten.

*

Angående *den genom stuteriets inrättande ökade driftkostnaden vid Flyinge* har förekommit följande.

Enligt stuteriöverstyrelsens promemoria i februari 1922 borde *nyanställas* en fodermarsk-stoöverskötare och fyra stallbetjänter. Därjämte borde *lönetillägg* tillerkännas depåchefen med 1,000 kronor och beridaren med 700 kronor. I skrivelsen i september 1922 har stuteriöverstyrelsen föreslagit lönetillägg jämväl till bokhållaren med likaledes 700 kronor och till veterinären med 1,300 kronor.

För nyanställningen har stuteriöverstyrelsen i skrivelsen den 30 september 1922 beräknat kostnaden till 7,096 kronor 30 öre, därav till *fodermarsk-stoöverskötaren* dels 1,786 kronor 46 öre, motsvarande fodermarsk tillkommande avlöningsförmåner, och dels högst 600 kronor såsom särskilt arvode för fölstonas och fölens skötsel vid och efter fölningen samt för *stallbetjänterna* efter 1,177 kronor 46 öre för var och en tillhoppa 4,709 kronor 84 öre.

Beträffande fodermarsk-stoöverskötarens löneförmåner samt anställningen av stallbetjänter har stuteriöverstyrelsen anfört.

För fodermarsk-stoöverskötarbefattningen borde, enligt styrelsens mening, utgå, förutom de för fodermarsk vid hingstdepå för närvarande bestämda avlöningsförmåner, jämväl någon ytterligare ersättning på grund av de särskilt ansvarsfulla göromål, som komme att åligga honom såsom stoöverskötare. Denna ersättning ansåge styrelsen lämpligast bära utgå i form av visst arvode, t. ex. 15 à 20 kronor för varje föl, som vid tiden för fölets avvänjning befundes vara i gott skick, dock med högst 600 kronor för år.

Den erforderliga nya personalens anställning skulle ske successivt allt efter

som stuteriets hästbesättning anskaffades. Då emellertid inköpen av fölstona komme att bliva beroende på möjligheten att anskaffa sådana, vilket med säkerhet ej kunde ske på en gång utan efter hand som tillfälle därtill erbjödes, kunde någon bestämd plan för personalens anställande icke uppgöras. Styrelsen förutsatte emellertid, att under alla förhållanden högst fyra år skulle behöva beräknas för genomförandet av stuteriets organisation.

Lönertilägget till *depåchefen* har stuteriöverstyrelsen motiverat med det ökade arbete och ansvar, som komme att åligga honom såsom jämväl chef för stuteriet. Angående lönertilägget till *beridaren* har stuteriöverstyrelsen anfört följande.

Enligt den för tjänstemännen vid statens hingstdepåer gällande lönestaten åtnjöte beridarna vid Strömsholms och Flyinge hingstdepåer samma löneförmåner, ehuru beridarbefattningen vid Flyinge hingstdepå vore långt mera krävande och ansvarsfull än motsvarande befattning vid Strömsholms hingstdepå. Beridaren vid Strömsholms hingstdepå hade nämligen endast att övervaka skötseln av de 55 å 60 därstädes uppställda äldre hingstarna, under det att beridaren vid Flyinge hingstdepå hade under sin vård omkring 80 äldre hingstar, 15 å 20 tvååriga och 15 å 20 ettåriga hingstar samt lika många föl, ävensom åliggande att personligen leda dresstyren och träningen av de unga hingstarna. Detta senare arbete hade förut under en följd av år 8 månader årligen omhänderhaft av en kavalleriofficer som, jämte furir och manskap, för sådant ändamål kommenderats till depån från något av de skånska kavalleriregementena. Denna kommendering hade emellertid med 1918 indragits och ersatts med civil personal, vars arbete ställts under beridarens ledning. Därest ett stuteri nu komme att förenas med depån utan att tjänstemannapersonalen därstädes ökades i annan mån än med en fodermarsk-stoöverskötarbefattning, bleve således särskilt beridarens arbetsbörd ytterligare avsevärt ökad, och styrelsen funne det i så fall skäligt, att beridaren därstädes bereddes något bättre avlöningsförmåner än vad han för närvarande åtnjöte.

Till stöd för löneökningen åt *bokhållaren* har stuteriöverstyrelsen framhållit, att hans göromål bleve betydligt ökade genom stuteriet, för vilket särskilda räkenskaper måste föras. Angående *veterinären*, som nu har samma lön, 1,500 kronor, som beridare och bokhållare men endast 600 kronor i tjänstgöringspenningar, medan beridare och bokhållare i sådant avseende uppbära 1,200 kronor, har stuteriöverstyrelsen anfört.

Anledningen till att veterinärens tjänstgöringspenningar utginge med lägre belopp än de båda andra nyssnämnda befattningarnas vore den, att veterinären ansetts kunna hava tillfälle att vid sidan av sin tjänst utöva enskild praktik, som tillförde honom inkomster. Möjligheterna härtill komme emellertid att avsevärt minskas efter tillkomsten av stuteriet. Det bleve nämligen hädanefter mera än hittills nödvändigt att han funnes tillstädes vid depån, framför allt under fölningstiden, för att lämna veterinärvård, då sådan erfordrades. Härtill komme, att det område, inom vilket veterinären av ålder och hävd utövat huvudsakligaste delen av sin enskilda praktik, blivit genom omreglering av veterinärdistriktet i Skåne tillagt ett nybildat distrikt med distriktsveterinärens tjänstgöringsstation i Lund. Veterinären vid hingstdepån och stuteriet komme alltså hädanefter att för sitt livsuppehälle bliva så gott som ute-

[50.] slutande hänvisad till inkomsterna från sin statstjänst. Under sådana förhållanden finnes icke längre någon anledning att fastställa hans avlöning till lägre belopp. än vad som vore bestämt för beridaren och bokhållaren. Stuteriöverstyrelsen ansåge sig alltså böra föreslå, att även veterinärens avlöning från och med den 1 juli 1923 finge utgå med 2,000 kronor i lön och 1,400 kronor i tjänstgöringspenningar.

Stuteriöverstyrelsen har sammanfattat den genom stuteriets inrättande ökade driftkostnaden sålunda.

För avlöning m. m. åt nya befattningshavare	kronor	7,096: 30
» ökning i avlöning åt hittillsvarande befattningshavare (1,000 + 700 + 700 + 1,300)	»	3,700: —
» ökning av foderutgifterna	»	30,000: —
	eller tillhopa kronor	40,796: 30.

Emellertid behöfde under första året av stuteriets verksamhet nyanställas allenast en fodermarsk-stoöverskötare och en stallbetjänt. För avlöning m. m. åt dessa erfordrades enligt förslaget ett belopp av $(2,386: 46 + 1,177: 46) = 3,563: 92$.

Antalet ston vid stuteriet, som komme att uppgå till 50, då verksamheten nått sin fulla utveckling, borde beräknas under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 utgöra i medeltal 25. Kostnaden för foder åt dessa djur torde komma att uppgå till omkring 15,000 kronor.

De till bestridande av utgifterna för stuteriet beräknade inkomsterna genom inmönstring av hingstar samt försäljning av vallacker och föl komme icke att inflyta under första året av stuteriets tillvaro.

Den sammanlagda ökningen av anslagsbehovet vid Flyinge hingstdepå, som beräknades uppkomma under budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 med anledning av stuteriets inrättande, komme alltså att utgöra $(3,700: — + 3,563: 92 + 15,000: —) = 22,263$ kronor 92 öre.

Statskontoret har angående de ökade lönerna för tjänstemännen vid Flyinge anfört.

Beträffande den föreslagna förhöjningen av löneförmaner för den vid Flyinge hingstdepå redan anställda personalen finge statskontoret erinra, att ifrågasvarande personal jämlikt kungörelsen den 31 december 1909 angående allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1910 i staten för hingstdepåerna vid Strömsholm och Flyinge för ordinarie befattningshavare upptagna löneförmaner vore skyldig att underkasta sig den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en förändrad organisation av hingstdepån eller eljest i allmänhet kunde vara stadgad. Såsom en sådan vidsträcktare tjänstgöring kunde emellertid det arbete för det nyinrättade stuteriets räkning, som skulle komma att påvåla dessa befattningshavare, knappast anses. Särskild ersättning borde därför beredas dem för detta arbete och borde denna ersättning, såsom stuteriöverstyrelsen föreslagit, lämpligen utgå i form av förhöjda löneförmaner. Den ökning i vederbörandes arbete, som föranleddes av stuteriets inrättande, undandroge sig väl i väsentlig grad statskontorets bedömande, men då de föreslagna löneförhöjningarna syntes vara skäligen, hade statskontoret icke något att erinra mot vad styrelsen i detta avseende föreslagit.

För att här efter övergå till *löneregleringskommitténs förslag till lönereglering för stuteristaten* såväl vid Strömsholm som Flyinge, så har kommittén, efter framhållande att kommittén förutsatte, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skulle äga tillämpning jämväl å nu ifrågavarande tjänstemän, anfört följande.

Med beaktande av de avlöningsförmåner — kontant avlöning och naturaförmåner — som nu vore tillerkända tjänstemännen i fråga, samt att naturaförmånerna jämlikt berörda avlöningsreglemente komme att bortfalla, hade kommittén, med hänsyn jämväl till de krav på förbättrad löneställning, som på grund av stuteriets tillkomst vid Flyinge framförts för tjänstemännen vid hingstdepån därstädes, ansett sig böra avgiva följande förslag.

Vad då först *depåchefsbefattningarna* beträffade, tillsattes ifrågavarande befattningar enligt gällande instruktion av Kungl. Maj:t medelst fullmakt.

Kommittén hade emellertid ansett det böra tagas under övervägande, huruvida icke — med hänsyn till den säregna arten av de uppgifter, som påvilade depåcheferna, och de särskilda kvalifikationer, dessa befattningshavare måste anses böra besitta för ett rätt handhavande av landets dyrbaraste hästmateriell, samt i betraktande jämväl av den risk, som uppenbarligen vore förenad med, att innehavaren av sådan befattning befundes icke vara sin uppgift vuxen — befattningarna i fråga borde hänföras till sådana befattningar, som tillsattes genom förordnande och för vilka befattningar bestämmelserna i 2 kap. av berörda avlöningsreglemente skulle vara tillämpliga.

Härvid hade då det spörsmålet uppstått, huruvida befattningarna borde hänföras till de i 5 § 1 mom. av nämnda kapitel omförmälda, d. v. s. sådana befattningar, som tillsattes genom förordnande på viss tid, eller till de i 5 § 2 mom. upptagna, d. v. s. sådana befattningar, som tillsattes genom förordnande tillsvidare. Med de förstnämnda befattningarna vore under vissa förutsättningar pensionsrätt förbunden; med de sistberörda vore däremot för närvarande sådan rätt icke förenad.

För flertalet inom kommittén hade det syntts mest tilltalande, att depåchefsbefattningarna tillsattes genom förordnande tillsvidare, men att med befattningarna ändock vore, såsom för närvarande vore fallet, förbunden rätt till pension. Enär det emellertid nu allenast vore fråga om två befattningshavare, ansåges förhållandena icke för närvarande böra föranleda något förslag om införande av en helt ny typ av befattningar. Kommittén förordade nu, att depåchefsbefattningarna tillsattes genom förordnande på viss tid, exempelvis sex år, och sålunda hänfördes till de i 5 § 1 mom. omförmälda befattningarna. Skulle det likväl framdeles visa sig erforderligt att inom annat tjänsteområde tillskapa befattningar av nyssnämnda nya typ, kunde spörsmålet om depåchefsbefattningarnas hänförande till densamma ånyo upptagas till prövning.

Då kommittén sålunda ansett sig böra för det närvarande föreslå, att chefbefattningarna vid statens hingstdepåer hänfördes till sådana befattningar, som tillsattes genom förordnande på viss tid, hade kommittén därefter haft under övervägande de arvoden, som vid bifall till kommitténs förslag skäligen borde tillerkännas dem.

[50.]

Med tagen hänsyn härvid till den löneställning, som enligt kommitténs mening bort tillkomma depåchefsbefattningarna, därest de, i likhet med det stora flertalet befattningshavare, hänförts till den i 9 § av avlöningsreglementet intagna löneplanen — enligt kommitténs förmenande lönegraden B 18 för chefen för Flyinge hingstdepå och stuteri och lönegraden B 16 för chefen för Strömsholms hingstdepå — samt med beaktande av stuteriöverstyrelsens förslag i fråga om den inbördes löneställningen de båda depåcheferna emellan, hade kommittén funnit sig böra föreslå ett arvode å 9,500 kronor till chefen för Flyinge hingstdepå och stuteri samt å 8,500 kronor till chefen för Strömsholms hingstdepå.

I de vid 1909 års riksdag antagna avlöningsvillkoren för befattningshavarna vid hingstdepåerna inginge, bland annat, den bestämmelsen, att i fråga om skyldighet att från tjänsten avgå ävensom ifråga om rätt till pension skulle gälla vad i särskild lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension vore vid tiden för de nya lönestaternas ikraftträdande eller, såvitt anginge innehavare av befattning, som därefter tillträdde, vid tillträdet till befattningen stadgat. Enligt bestämmelserna i denna lag — lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 — utgjorde för närvarande hel pension för depåchef i regeln 4,000 kronor.

Befattningshavare, vilken jämlikt 5 § 1 mom. av förenämnda avlöningsreglemente tillsattes genom förordnande på viss tid, vore jämlikt gällande bestämmelser — kungörelsen den 30 juni 1922 (nr 388) angående vissa ändringar i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension — berättigad under angivna förutsättningar att vid avgång från tjänsten åtnjuta pension till vissa belopp.

I fråga om depåcheferna vid stuteristaten hade kommittén tänkt sig, att pensionsförhållandena skulle kunna ordnas i anslutning till vad som enligt förenämnda kungörelse den 30 juni 1922 gällde för kustbevakningsinspektör vid tullverket, dock med vissa jämkningar, bland annat beträffande pensionsbelopp.

Det finge här bringas i erinran, hurusom kustbevakningsinspektör, för vilken arvodet vore bestämt till 10,000 kronor, vore berättigad att vid avgång från tjänsten åtnjuta pension av 6,000 kronor, därest han under minst tolv år innehaft befattning i sådan egenskap eller om han, oavsett tjänstetidens längd, på grund av olycksfall i tjänsten blivit oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring. Om kustbevakningsinspektör avginge, innan han uppnått tolv års tjänstetid i befattningen men dock innehaft befattningen minst sex år, skulle han äga uppbära pension till belopp av 5,000 kronor, under förutsättning att avgången skedde antingen på grund av att förordnandet upphörde utan att efterföljas av förnyat förordnande eller på grund därav, att han till följd av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall i tjänsten, befunnits oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring.

Vad depåcheferna beträffade, hade kommittén ansett, att pensionsbeloppen borde sättas lägre än för kustbevakningsinspektör samt att en inskränkning borde göras i fråga om rätten att efter tolv års tjänstgöring komma i åtnjutande av pension.

Med hänsyn, bland annat, till önskvärdheten att kunna underlätta eventuella förflyttningar av ifrågavarande tjänstemän mellan de bägge depåerna hade det syntts kommittén lämpligt, att pensionen utginge med samma belopp vare sig tjänste-

mannen vid avgången innehade befattning såsom depåchef vid den ena eller andra depån. Pensionen hade kommittén ansett böra under olika, i det följande angivna förhållanden utgå med 5,500 kronor eller med 4,500 kronor.

Enligt kommitténs mening skulle depåchef vid avgång från tjänsten vara berättigad att åtnjuta det högre pensionsbeloppet, 5,500 kronor, om han under minst tolv år innehafte depåchefsbefattning och tillika uppnått en levnadsålder av 67 år, eller, om han, oavsett tjänstetid och levnadsålder, på grund av olycksfall i tjänsten blivit oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring.

Enahanda pensionsbelopp, 5,500 kronor, borde depåchef, även om han ej uppnått en levnadsålder av 67 år, efter minst tolv års tjänstetid i depåchefsbefattning vara berättigad att vid avgång från befattningen uppbära, därest avgången skedde antingen på grund av att förordnandet upphörde utan att efterföljas av förnyat förordnande eller på grund därav att han till följd av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall i tjänsten, befunnits oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring.

Om depåchef däremot, innan han uppnått tolv års tjänstetid i depåchefsbefattning men likväl innehafte sådan befattning under minst sex år, avginge från tjänsten av anledning, som i det nästföregående stycket angivits, torde han böra äga uppbära pension till belopp av 4,500 kronor.

Av det sagda framginge, att, enligt kommitténs förslag, depåchef, som *på egen begäran* avginge från tjänsten, icke skulle bliva berättigad till pension i annat fall än att han under minst tolv år innehafte depåchefsbefattning och tillika uppnått en levnadsålder av 67 år.

Pension till depåchef syntes böra utgå från allmänna indragningsstaten.

Pensionsavgiften torde böra bestämmas till 330 kronor för år räknat, motsvarande 6 procent å högsta pensionsbeloppet.

Vidkommande härefter *beridarna* vid de båda hingstdepåerna ansåge kommittén lika med stuteriöverstyrelsen, att den nuvarande likställigheten i avlöningshänseende befattningshavarna emellan skäligen icke borde bibehållas efter tillkomsten av stuteriet vid Flyinge hingstdepå. Med avseende å det betydligt större antalet hästar därstädes och det därmed förbunda ökade arbetet för beridaren vid sistnämnda depå syntes det kommittén rättvist, att beridaren vid Flyinge erhöle en i lönehänseende bättre ställning än beridaren vid Strömsholm, och hade kommittén funnit sig böra tillstyrka, att beridaren vid Strömsholms hingstdepå placerades i lönegraden B 9 samt att beridaren vid Flyinge hingstdepå och stuteri hänfördes till lönegraden B 10 i den under 9 § av ifrågakvarande avlöningsreglemente intagna löneplanen. Med befattningarna i fråga — vilka befattningar lämpligen syntes kunna rekryteras ur underofficerskåren vid beridna vapenslag -- borde, såsom hittills, skyldighet följa att vid vederbörande stallskola undervisa i ridning. Erforderlig föreskrift härom borde intagas i instruktion.

Bokhållarna vid de båda hingstdepåerna vore för närvarande likställda i avlöningshänseende såväl sinsemellan som med beridarna. Emellertid hade stuteriöverstyrelsen hemställt, att bokhållarens vid Flyinge hingstdepå avlöning måtte med hänsyn till stuteriets tillkomst höjas med samma belopp som för beridaren vid depån, och skulle sålunda enligt styrelsens mening den hittillsvarande likställigheten i avlöningshänseende mellan beridaren och bokhållaren vid Flyinge alltjämt bibehållas.

[50.]

Kommittén kunde icke dela denna styrelsens uppfattning. Enligt kommitténs mening torde nämligen stuteriets tillkomst icke medföra, att bokhållarens arbete och ansvar ökades i samma omfattning som beridarens, och hade det för den skull syntts kommittén rättvist, att befattningshavarna i fråga icke vidare likställdes i avlöningshänseende. Kommittén förordade för sin del, att bokhållaren vid Flyinge hingstdepå och stuteri placerades en lönegrad lägre än beridaren därstädes och att han sålunda hänfördes till lönegraden B 9.

Vad bokhållarbefattningen vid Strömsholms hingstdepå beträffade, hade kommittén ansett sig böra tillstyrka, att denna befattning placerades i lönegraden B 8.

Å gällande avlöningsstater funnes vidare uppförd en *veterinär* för vardera hingstdepån. I motsats till vad fallet vore beträffande depåcheferna, beridarna och bokhållarna vore emellertid veterinärbefattningarna vid depåerna icke likställda i avlöningshänseende. Under det att sålunda veterinären vid Flyinge hingstdepå åtnjöte en kontant avlöning av 2,100 kronor, därav lön 1,500 kronor och tjänstgöringspenningar 600 kronor, jämte två ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, efter respektive fem och tio års tjänstgöring, vore å staten för Strömsholms hingstdepå uppfört ett arvode för veterinären å 1,500 kronor.

Förutom de kontanta avlöningsförmånerna åtnjöte emellertid bada veterinärerna fri bostad med trädgård och fritt bränsle.

Anledningen till att veterinärens vid Flyinge hingstdepå tjänstgöringspenningar vid senaste löne reglering bestämdes att utgå med lägre belopp än beridarens och bokhållarens hade varit den, att veterinären ansetts kunna hava tillfälle att vid sidan av sin tjänst utöva enskild praktik, som tillförde honom inkomster. Såsom stuteriöverstyrelsen omförmålt och kommittén fått sig ytterligare bekräftat, hade emellertid, sedan en distriktsveterinär stationerats i Lund, inkomsterna av enskild praktik för veterinären vid Flyinge i avsevärd mån begränsats, och torde, på sätt styrelsen ock framhållit, efter stuteriets tillkomst möjligheterna till erhållande av extra inkomster för veterinären komma att än ytterligare minska. Med hänsyn särskilt härtill hade kommittén ansett sig böra föreslå, att veterinären vid Flyinge, på sätt stuteriöverstyrelsen föreslagit, erhöle samma löneställning som beridaren därstädes och sålunda hänfördes till lönegraden B 10.

Vad härefter beträffade veterinärbefattningen vid Strömsholms hingstdepå, vilken befattning numera bestredes av den å staten för Strömsholms ridskola uppförda bataljonsveterinären, hade kommittén icke kunnat undgå att finna de för befattningens uppehållande nu utgående avlöningsförmånerna väl höga. Såsom förut nämnts hade hans arvode å stat vid 1919 års lagtima riksdag bestämts till 1,500 kronor; därjämte åtnjöte han tillfällig löneförbättring, 375 kronor, samt fri bostad med trädgård och fritt bränsle.

Efter det förenämnda avlöningsreglemente komme i tillämpning å ordinarie befattningshavare vid Strömsholms hingstdepå och dessa fördensskull bleve pliktiga att erlægga ersättning för bostad, trädgård och bränsle, borde enahanda skyldighet aligga den, som bestrede veterinärbefattningen därstädes. Kommittén hade ansett sig böra för befattningens innehavare föreslå ett arvode av 2,000 kronor, varvid kommittén emellertid förutsatte, att dyrtidstillägg å detta arvode, därest sådant tillägg i fortsättningen komme att utgå, beräknades efter samma huvudgrunder, som tillämpades för ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk.

Vad veterinärbefattningarna vid statens hingstdepåer anginge, finge kommittén slutligen framhålla, att för åtnjutande av de av kommittén föreslagna avlöningsförmånerna skyldighet skulle, såsom nu vore fallet, påvila veterinär att vid vederbörlig ordning bleve fastställda, bestrida jämväl läkarvården vid ridskolan borde intagas i instruktion.

Såsom avlöningsstaten för Strömsholms hingstdepå utvisade, funnes å sagda stat uppförd en *läkare* med ett arvode å 700 kronor. Enligt å staten införd aneckning vore läkaren pliktig att mot åtnjutande av de arvoden, som nu vore eller i vederbörlig ordning bleve fastställda, bestrida jämväl läkarvården vid ridskolan och vid remontdepån å Utnäs löt.

Beträffande läkarbefattningen finge kommittén till en början erinra om att, då kommittén 1908 avgav förslag till ny löneroglering för stuteristatens befattningshavare, i till kommittén inkomna framställningar fråga väckts av chefen för Strömsholms hingstdepå och stuteriöverstyrelsen, huruvida icke vid nämnda depå läkarvården kunde, på sätt vid Flyinge ägde rum, uppdragas åt någon i trakten bosatt läkare och alltså för framtiden undvaras en på stat anställd läkare. Kommittén hade ock för sin del av ingivna handlingar funnit bestyrkt, att det ej vidare kunde anses behöfligt att hava för Strömsholms hingstdepå å stat uppförd någon läkarbefattning utan att med läkarvården lämpligen kunde ordnas på nyssberörda sätt, och hade kommittén ock föreslagit, bland annat, att läkarbefattningen vid Strömsholm måtte vid dåvarande innehavarens avgång indragas samt att i avvaktan härå befattningen i fråga måtte uppföras å övergångsstat.

Kommitténs ifrågavarande förslag hade emellertid icke vunnit Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall. (se IX H. T. 1909 sid. 124 och 125).

Då kommittén nu ånyo hade att taga ställning till frågan, huruvida arvode å stat borde i fortsättningen upptagas för en läkare vid Strömsholms hingstdepå, hade kommittén ansett sig icke kunna frångå den ståndpunkt, vartill kommittén, enligt vad nyss nämnts, kommit, då frågan om löneroglering för stuteristatens befattningshavare 1908 förelegat för kommitténs prövning. Kommittén föresloge alltså, att läkarbefattningen vid Strömsholms hingstdepå med nuvarande innehavarens avgång indroges samt att befattningen i avvidan härå med bibehållande av nuvarande avlöningsförmåner uppfördes å övergångsstat.

Å övergångsstat borde slutligen den å sådan stat uppförda *skollärbefattningen* vid Strömsholm fortfarande tills vidare upptagas.

Vid bifall till kommitténs förslag i fråga om läkaren och skolläroren vid Strömsholms hingstdepå borde *tillfälligt löneförbättring* med nu fastställda belopp jämväl i fortsättningen tillsvidare till dem utgå.

Beträffande *betjäningen vid Strömsholms och Flyinge hingstdepåer* hade kommittén inhämtat, att stallbetjänter för närvarande icke vore anställda till det antal, staterna upptoge, utan utgjorde nu antalet stallbetjänter vid Strömsholms hingstdepå 16 och vid Flyinge hingstdepå 28.

I skrivelsen den 30 september 1922 hade stuteriöverstyrelsen anmält, att inrättandet av ett stuteri å Flyinge föranledde behov av ökad personal därstädes, nämligen 1 fodermarsk, tillika stoöverskötare, och 4 stallbetjänter.

I en till kommittén avgiven, den 24 oktober 1922 daterad promemoria hade *Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.*

[50.] stuteriöverstyrelsen emellertid sedermera, under framhållande att i det enligt avlöningsstaten för betjäningen vid Flyinge hingstdepå upptagna antalet stallbetjänter tolv vakanser förefunnos, meddelat, att den föreslagna ökningen av antalet stallbetjänter icke vore erforderlig, och att därför den lämnade uppgiften om personalbehovet efter stuteriets tillkomst vore att fatta allenast såsom en beräkning av det antal befattningshavare, som behövdos för stuteriets ändamål utöver den personal, vilken för närvarande faktiskt förefunnos vid depån. Styrelsens i skrivelse den 30 september 1922 framlagda förslag till ny avlöningsstat för betjäningen vid Flyinge hingstdepå och stuteri borde alltså ändras därhän, att däri upptoges allenast, såsom för närvarande, 40 stallbetjäntbefattningar. Vad däremot angänge kostnaderna för stuteriet under dess första verksamhetsår, påkallade vad nu anförts icke någon ändring i beräkningarna. Någon minskning av det till uppehållande av statens hingstdepåers verksamhet under budgetåret 1923—1924 av styrelsen i sagda skrivelse den 30 september 1922 beräknade beloppet syntes styrelsen icke kunna ifrågakomma.

Bestämmandet av avlöningsförmånerna för betjäningen vid hingstdepåerna hade hittills ansetts tillhöra Kungl. Maj:t. Någon anledning att föreslå ändring härutinnan syntes kommittén icke föreligga. Av införskaffade uppgifter rörande betjäningens avlöningsförhållanden hade kommittén emellertid icke kunnat undgå att uppmärksamma, att vissa befattningshavares löneförmåner — tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg däri inberäknade — syntes vara väl högt tillmätta, och kommittén hade för den skull ansett det böra tagas under övertvägande, huruvida icke jämkning av löneförmånerna i vissa fall borde kunna äga rum. Kommittén finge erinra om, hurusom 1921 års riksdag i sin skrivelse nr 277 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av två statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa uttryckt den mening, att avlöningsförmånerna för den för jordbrukets skötsel vid anstalten Salbohed behöfliga personalen borde bestämmas i enlighet med de å orten gällande. Kommittén hölle före, att även i fråga om betjäningen vid Flyinge och Strömsholm hänsyn borde tagas till å respektive orter gällande avlöningsförhållanden.

Enligt vad som framginge av 2 § i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skulle, jämte avlöningsreglementets stadganden, kunna för tjänstemän vid vissa verk gälla *särskilda* av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade *avlöningsbestämmelser*.

Uti gällande avlöningsvillkor för de ordinarie befattningshavarna vid hingstdepåerna å Strömsholm och Flyinge vore, bland annat, medgivet, att vid Strömsholms hingstdepå anställda beridare och bokhållare samt vid Flyinge hingstdepå anställda beridare, bokhållare och veterinär finge, då sådant kunde ske utan hinder för tjänstens behöriga uppehållande, under en tid av högst en månad årligen åtnjuta semester med bibehållande av samtliga dem enligt gällande stat tillkommande avlöningsförmåner, under villkor i övrigt att vederbörande befattningshavare själv såväl droge försorg om, att kompetent, av vederbörande depåchef godkänd vikarie under ledighetstiden uppehölle hans tjänst som ock därunder åt vikarien hyresfritt uppläte eller eljest anskaffade erforderlig bostad å depån.

Därest huvudbestämmelserna i det nya avlöningsreglementet utan vidare tillämpades å beridarna och bokhållarna samt den vid Flyinge anställde veterinären, skulle befattningshavarna i fråga bliva berättigade till semester i den omfattning,

21 § i reglementet angave. En sådan anordning förutsatte emellertid i allmänhet, [50.] att vikarier kunde erhållas för de semesterlediga.

Vid de särskilda hingstdepåerna funnes emellertid icke tjänstemän, som vid förfall för beridare, bokhållare eller veterinär kunde övertaga dessas tjänstegöromål. Vid sådant förhållande syntes det kommittén, att, sedan det nya avlöningsreglementet blivit tillämpligt å befattningshavarna, en bestämmelse av det innehåll som den nu i fråga om semester gällande icke borde bibehållas, utan bleve det nödigt att tillämpa en annan ordning. Kommittén hade i sådant hänseende tänkt sig, att beridarna och bokhållarna vid de båda hingstdepåerna samt veterinären vid Flyinge skulle, i likhet med vad som bestämts eller ifrågasatts beträffande vissa andra befattningshavare, i stället för semester kunna, i den mån sådant kunde ske utan hinder för göromålens behöriga gång och utan kostnad för statsverket, medgivas tjänstfrihet med bibehållen oavkortad avlöning under högst 35 dagar inom ett och samma kalenderår. Föreskrift i nu angivna hänseende borde vid bifall härtill meddelas såsom särskild avlöningsbestämmelse för befattningshavare vid stuteristaten.

Därest kommitténs förslag i fråga om depåchefernas tillsättande vunne Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, skulle depåcheferna, som enligt nu gällande bestämmelser icke åtnjote semesterförmån, jämlikt 6 § i avlöningsreglementet komma i åtnjutande av dylik förmån under 45 dagar om året, när så ske kunde utan hinder för göromålens behöriga gång. Jämväl för ifrågavarande befattningshavare, för vilka tillgång till kompetenta vikarier vid ledighet icke förefunnes vid depåerna, borde enahanda föreskrift, som föreslagits i fråga om beridare, bokhållare och den vid Flyinge anställde veterinären, såsom särskild avlöningsbestämmelse meddelas, dock att antalet dagar, under vilka tjänstfrihet borde tillkomma depåcheferna, skulle utgöra högst 45 dagar.

I detta sammanhang finge erinras, att uti de av riksdagen 1909 godkända avlöningsvillkoren för ordinarie befattningshavare vid hingstdepåerna även inginge, att veterinären och bokhållaren vid Strömsholms hingstdepå skulle vara pliktiga att mot de arvoden, som vore eller framdeles bleve i vederbörlig ordning bestämda, bestrida, den förre befattningen såsom lärare vid ridskolan därstädes i veterinärlära och hovbeslag samt sjukvården för samtliga vid densamma befintliga hästar ävensom sjukvården vid remontdepån å Utnäs löt och den senare räkenskapsförarbefattningen vid skolan.

Numera vore emellertid å ridskolans stat såsom ordinarie beställningshavare uppförda dels enligt den nya organisationen av fältveterinärkåren en bataljonsveterinär, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Utnäs löts remontdepå, dels ock en redogörare, vilken sistnämnda befattning ej vidare bestredes av bokhållaren vid Strömsholms hingstdepå.

Någon särskild avlöningsbestämmelse uti nu ifrågavarande hänseenden erfordrades fördenskull ej i sammanhang därmed att det nya avlöningsreglementet bleve tillämpligt å befattningshavare vid Strömsholms hingstdepå.

Beträffande de verk och inrättningar, å vilka avlöningsreglementet den 22 juni 1921 blivit tillämpligt, hade i fråga om *anordning vid övergång till efterskottsutbetalning av hela avlöningen* meddelats särskild övergångsbestämmelse. En motsvarande anordning skulle givetvis bliva erforderlig beträffande ordinarie befattningshavare vid stuteristaten till följd av det nya avlöningssystemets tillämpning å dem, och borde riksdagens medgivande i sådant hänseende äskas.

[50.]

De särskilda *övergångsbestämmelser i övrigt*, som erfordrades beträffande nu ifrågavarande befattningshavare, borde Kungl. Maj:t vara i tillfälle att själv meddela på grund av riksdagens medgivande i sådant hänseende i sammanhang med antagandet 1921 av avlöningsreglementet för statsdepartement med flera verk.

Vad anginge *avlöningsstater* så bestredes de avlöningar, som i de av riksdagen godkända avlöningsstaterna för statens hingstdepåer vore upptagna för befattningshavare vid depåerna — liksom fallet ock vore med ålderstillägg — intill utgången av 1922 från ordinarie reservationsanslaget till hästavelns förbättrande. På grund av 1922 års riksdags beslut skulle avlöningarna till tjänstemännen vid depåerna från och med 1923 års ingång bestridas av ett i riksstaten under nionde huvudtiteln, E. Stuteriväsendet, upptaget ordinarie reservationsanslag för uppehållande av hingstdepåernas verksamhet.

Därest, såsom avsett vore, det nya avlöningsreglementet skulle vinna tillämpning å befattningshavare vid stuteristaten, betingades därav förändrad uppställning av ovannämnda avlöningsstater.

Sålunda skulle kostnaderna för avlöningar till ordinarie befattningshavare angivas i *en* anslagspost, varifrån jämväl skulle bestridas de i lönerna ingående belopp, som motsvarade nuvarande ålderstillägg. Denna anslagspost skulle erhålla förslagsanslags natur och hade av kommittén beräknats till 24,400 kronor för Flyinge hingstdepå och stuteri samt till 17,700 kronor för Strömsholms hingstdepå.

Å gällande avlöningsstater för hingstdepåerna vore någon anslagspost för vikariatsersättningar icke uppförd. Kommittén hade icke heller ansett erforderligt, att någon dylik post uppfördes å de nya staterna.

Till arvode till en veterinär vid Strömsholms hingstdepå hade kommittén beräknat en anslagspost å 2,000 kronor, att uppföras såsom förslagsanslag, högst.

Såsom i det föregående angivits, måste för Strömsholms hingstdepå finnas en särskild övergångsavlöningsstat (å kontant 1,300 kronor).

De av löneregleringskommittén föreslagna stater sluta å ett sammanlagt belopp av $24,400 + 17,700 + 2,000 + 1,300 = 45,400$ kronor.

Kommittén har framhållit, att för staterna erforderligt belopp bör utbrytas ur det nuvarande ordinarie anslaget till uppehållande av hingstdepåernas verksamhet och uppföras såsom särskilt ordinarie anslag.

Till ledning vid bedömandet av den kostnadsökning, som tillämpning av kommitténs förslag till lönereglering för stuteristatens befattningshavare skulle medföra, har kommittén lämnat följande uppgifter.

För 1922 slutade avlöningsstaterna för hingstdepåerna — övergångsstaten för Strömsholms depå inberäknad — å ett belopp av kronor 27,700

Lades härtill kostnaderna för tillfällig löneförbättring, beräknade till	»	5,925
samt ålderstillägg, beräknade efter förhållandena 1922 till	»	3,000

erhölles en totalsumma av kronor 36,625.

De av löneregleringskommittén framlagda staterna slutade å ett sammanlagt belopp av 45,400 kronor.

Vid en jämförelse mellan den näst förut återgivna totalsumman och det sist angivna beloppet vore emellertid att märka följande.

I den för de nuvarande kostnaderna upptagna summan inginge icke värdet av de naturaförmåner, som enligt gällande avlöningsstater tillkomme stuteristatens befattningshavare — fri bostad, bränsle m. m. För dessa förmåner skulle efter det nya avlöningsreglementets tillämpning ersättning med hänsyn till gängse pris i orten av vederbörande befattningshavare erläggas. På grund härav komme de i de nya ordinarie avlöningsstaterna upptagna avlöningsbeloppen att i erforderlig mån minskas.

I ovan angivna belopp 45,400 kronor hade ej medräknats värdet av de naturaförmåner, som fortfarande skulle tillkomma de vid Strömsholms hingstdepå å övergångsavlöningsstat uppförda befattningshavare, liksom ej heller den tillfälliga löneförbättring, som kunde böra tillsvidare tillkomma dem.

Vidare finge erinras, att genom den av kommittén föreslagna anordning vid övergång till efterskottsutbetalning av hela avlöningen en kostnadsökning föranleddes första året, då de nya staterna började tillämpas.

Slutligen vore att märka, hurusom vid ovan intagna beräkningar hänsyn ej tagits till dyrtidstillägg och de bestämmelser i utjämningssyfte, som av riksdagen de senare åren vidtagits och tilläventyrs kunde varda under följande år vidtagna beträffande dyrtidstillägg för befattningshavare vid nyreglerade och dyrtidstillägg för befattningshavare vid icke nyreglerade verk.

o

Vad härefter angår *beräkningen av anslag till uppehållande av hingstdepåernas och stuteriets verksamhet* så får jag erinra, att till och med 1922 utgifterna härför bestritts från anslaget till hästavelns förbättrande, som i sig inneslöt bl. a. en anslagspost till ersättning åt hingstdepåerna för minskning av inkomster på grund av 1913 beslutad förändrad disposition av vissa till Strömsholms och Flyinge hingstdepåer förut anslagna kronoegendomar. På förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1922 års riksdag att ur riksstaten utesluta anslaget till hästavelns förbättrande och således jämväl nämnda anslagspost samt att uppdelat anslaget i särskilda nya anslag, därav till uppehållande av hingstdepåernas verksamhet ett reservationsanslag å, för år beräknat, 193,400 kronor.

Såsom redan nämnts, disponerar stuteriöverstyrelsen för denna verksamhet Strömsholms och Flyinge kronoegendomar samt åtnjuter därjämte avkastningen av Ottenby kungsladugård. Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 50 vid 1892 års riksdag har nämligen riksdagen medgivit, att, därest Ottenby stuteri med hingstdepå nedlades, Ottenby kungsladugård jämte den övriga fasta egendom, som för stuteriet disponerades, finge utarrenderas och arrendet användas till de ändamål, för vilka det å riksstaten uppförda anslaget till hästavelns förbättrande var avsett.

Ottenby är för närvarande genom domänstyrelsens försorg utarrenderat för tiden till den 14 mars 1925 mot ett årligt arrende av 22,000 kronor (se prop. nr 110 år 1922 sid. 4.)

[50.]

Sedan emellertid 1922 års riksdag med frångående av tidigare beslut om förläggande av statsstuteri till Ottenby, på sätt förut nämnts, beslutat, att det samma skulle förläggas till Flyinge, har Kungl. Maj:t den 9 juni 1922 anbefallt stuteriöverstyrelsen, att vid avgivande av förslag till anslagsäskande för hingstdepåernas verksamhet under budgetåret 1923—1924 till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande, bland annat, den ökning av anslaget till hingstdepåernas verksamhet, som erfordrades, därest avkastningen av Ottenby kungsladugård icke finge därför disponeras.

Domänstyrelsen har i ett den 16 november 1922 avgivet infortrat utlåtande hemställt, att kungsladugården måtte från den 1 juli 1923 ställas under domänstyrelsens förvaltning och behandlas såsom jordbruks-egendom jämlikt gällande grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner samt att avkastningen av egendomen måtte vad belöpte på tiden från sistnämnda dag tillfalla statens domäners fond.

Stuteriöverstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse den 30 september 1922 meddelat, att hingstdepåernas hela medelsbehov för 1922 kunde beräknas till 240,000 kronor samt att den 1 juli 1923 kunde å reservationsanslaget till uppehållande av hingstdepåernas verksamhet beräknas en behållning av 11,000 kronor. På grund av dessa siffror har stuteriöverstyrelsen — utan hänsyn till ökade utgifter genom stuteriet — beräknat anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 till 240,000—11,000 = 229,000 kronor.

Sedan därefter stuteriöverstyrelsen, på sätt redan angivits, beräknat den genom stuteriet föranledda kostnadsökningen till i runt tal 22,300 kronor, har stuteriöverstyrelsen i förenämnda skrivelse — under förutsättning att arrendet för Ottenby ej vidare finge disponeras — angivit anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 till 262,300 kronor, vilket belopp dock genom förenämnda reservation å 11,000 kronor kunde nedbringas till 251,300 kronor.

Emellertid har jag i december 1922 anmodat stuteriöverstyrelsen att inkomma med ny anslagsberäkning för budgetåret 1923—1924, uppgjord under förutsättning att för Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå fastställas avlöningsstater enligt lönerogleringskommittéens förslag, att betjäning anställs i minsta möjliga utsträckning, att för betjäningen fastställas nya stater, däri vid lönernas bestämmande iakttagas av lönerogleringskommittén framhållna synpunkter, samt att avkomsten från Ottenby stuteri, efter uppbärande av det arrende, som förfaller den 14 mars 1923, ej vidare må disponeras för hingstdepåerna.

Med anledning härav har från stuteriöverstyrelsen inkommit följande beräkning med specifikationer.

Beräkning över anslagsbehovet för uppehållande av verksamheten vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå under budgetåret 1923—1924.

[50.]

	Tjänstemännens avlönning (enl. löneregl.-komm:s förslag)	Övriga kostnader	Summa
	Kronor	Kronor	Kronor
För Flyinge hingstdepå och stuteri	24,400	118,950	143,350
» Strömsholms hingstdepå	21,000	77,650	98,650
Summa	45,400	196,600	242,000
» hingst- och fölinköp för hingstdepåerna, förslagsvis			30,000
		Summa kronor	272,000
Härifrån kan avdragas den påräkneliga behållningen den 30 juni 1923 å reservationsanslaget »hingstdepåernas verksamhet»			30,000
		Verkliga medelsbehovet alltså	242,000

Specifikation, utvisande beräkningen av det belopp, 118,950 kronor, som i tabellen över anslagsbehovet under budgetåret 1923—1924 upptagits under rubriken »Övriga kostnader» vid Flyinge hingstdepå och stuteri.

	Utgifter och inkomster 1922	Beräknade utgifter och inkomster 1923—1924	I närmast vid- stående kol- ingår utgifts- ökning för stuterianlägg- ning med kr.
<i>Utgifter.</i>			
Avlöning till betjäningen, enl. av Kungl. Maj:t fastställd stat	¹ 26,733 ³³	² 29,450 —	2,750 —
Upphandling av furage	43,923 ⁴⁹	59,000 —	15,000 —
Beklädnad	5,875 ⁴⁶	6,073 ³²	278 ⁸²
Bränsle	5,179 ⁹⁶	3,040 ⁶⁰	540 ⁶⁰
Lantbeskållares underhåll	32,280 ⁹¹	33,000 —	—
Byggnaders »	15,499 ³²	15,000 —	—
Inventariers »	3,675 ²²	3,700 —	—
Jordbruket	7,651 ¹⁵	7,600 —	—
Utskylder och utgifter i övrigt	21,678 ⁸³	21,536 ⁰⁸	—
Summa	162,497 ⁶⁷	178,400 —	18,563 ⁹²
<i>Inkomster.</i>			
Språngavgifter	41,410 —	41,500 —	—
Arrendemedel	5,896 ⁹⁰	5,900 —	—
Såld grässkörd	2,691 —	2,700 —	—
Sålda hästar	7,380 —	7,400 —	—
Inkomster i övrigt	2,108 ³³	1,950 —	—
	59,486 ²³	59,450 —	—
Behövt tillskott av statsmedel	103,011 ⁴⁴	118,950 —	—
Summa	162,497 ⁶⁷	178,400 —	—

¹ 28 stallbetj. (40 enl. stat.)

² Efter beräkning av 29 stallbetj. + 1 stoöverskötare (40 stallbetj. enl. den föreslagna staten, som i övrigt följts).

[50.]

Specifikation, utvisande beräkningen av det belopp, 77,650 kronor, som i tabellen öfver anslagsbehovet under budgetåret 1923—1924 upptagits under rubriken »Övriga kostnader» vid Strömsholms hingstdepå.

	Utgifter och inkomster 1922	Beräknade utgifter och inkomster 1923—1924
<i>Utgifter.</i>		
Avlöning till betjäningen enl. av Kungl. Maj:t fastställd stat	¹ 17,920 —	¹ 17,920 —
Upphandling av furage	19,771 71	² 30,000 —
Beklädnad ³	—	—
Bränsle	9,973 66	6,200 —
Lantbeskållares underhåll	27,892 41	27,500 —
Byggnaders	6,484 44	6,500 —
Inventariers	2,710 92	2,700 —
Jordbruket	2,411 25	2,400 —
Utskylder och utgifter i övrigt	18,946 01	15,580 —
Summa	106,110 40	108,800 —
<i>Inkomster.</i>		
Språngavgifter	18,980 —	19,000 —
Arrendemedel	4,500 —	4,500 —
Skörd	1,326 99	1,300 —
Sålda hästar	4,310 —	4,300 —
Inkomster i övrigt	2,036 41	2,050 —
Summa	31,153 40	31,150 —
Behövt tillskott av statsmedel	74,957 —	77,650 —
Summa	106,110 40	108,800 —

¹ 16 stallbetjante (30 enl. stat).

² Ökningen beror på att den $\frac{1}{1}$ 1922 förefanns stor foderbehållning, vilket icke blir fallet den $\frac{30}{6}$ 1923.

³ Upphandling av beklädnad skall äga rum under 1 halvåret 1923.

I en beräkningen åtföljande promeria anför stuteriöverstyrelsen.

Antalet stallbetjante vid hingstdepåerna komme liksom för närvarande vore förhållandet även framdeles att noga avpassas efter därvarande hästantal, vadan således nyanställning icke komme att äga rum i annat fall än då sådan vore ovillkorligen nödvändig för depåernas och stuteriets skötsel. De för närvarande för stallbetjäningen bestämda avlöningsförmånerna torde icke vara för stora i förhållande till stallbetjänarnas ansvarfulla göromål, som huvudsakligen bestode i skötseln av depåernas dyrbara hästmateriell och vilka göromål, särskilt under utstationeringstiden, påfordrade synnerligen pålitliga och fackkunniga hästskötare, åt vilka tryggt kunde anförtros handhavandet och vården av en eller flera hingstar såväl å beskållarstationen som under transporterna till och från densamma. Några fullt jämförliga befattningar torde ej finnas å de orter, varest hingstdepåerna vore belägna, utom möjligen privata hästskötarebefattningar; men kvalificerade hästskötare torde, att döma av de löner, hästskötare vid ridskolan å Strömsholm betingade sig, åtnjuta ungefär samma avlöningsförmåner som stallbetjänarna vid hingstdepåerna.

Skulle det framdeles visa sig, att de för stallbetjäningen för närvarande bestämda avlöningsförmånerna på grund av ändrade konjunkturer behövde jämkas, komme stuteriöverstyrelsen tydligtvis att vidtaga erforderliga åtgärder i sådant hänseende.

I beräkningarna hade enligt de erhållna anvisningarna icke ingått någon arrendeinkomst under 1924 från Ottenby kungsladugård.

Orsaken till att såsom behållning den 30 juni 1923 å reservationsanslaget till uppehållande av hingstdepåernas verksamhet nu beräknats ett belopp av 30,000 kronor, under det att i stuteriöverstyrelsens den 30 september 1922 ingivna skrivelse motsvarande behållning beräknats till endast 11,000 kronor, låge huvudsakligen däri, att en stor del av det belopp, som då beräknades åtgå till inköp av hingstar, icke kommit till användning, enär dels hela det till inköp avsedda antalet lämpliga hingstar icke kunnat upphandlas och dels de hingstar, som inköpts, erhållits till pris, som betydligt understigit de beräknade.

För bestridande av kostnad för viss extra personal för dressyr och ridning av unghingstar vid Flyinge hingstdepå har för vart år från och med 1905 anvisats extra anslag. För 1922 var sålunda upptaget ett förslagsanslag, högst, 4,630 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 är anvisat ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

Enligt framställning från stuteriöverstyrelsen erfordras för ändamålet för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 samma belopp som för 1922 eller 4,630 kronor.

Mot löneregleringskommitténs förslag har jag intet att erinra. Jag tillstyrker således såväl de av kommittén föreslagna avlöningsstater som ock kommitténs förslag till övergångsstadganden och övriga särskilda bestämmelser.

*Departementss-
chefen.*

Avlönings- och övergångsavlöningsstaterna för Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå böra i enlighet härmed erhålla följande utseende:

Ordinarie avlöningsstater.

Flyinge hingstdepå och stuteri.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag, kronor 24,400.

Strömsholms hingstdepå.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag, kronor 17,700
Arvode till en veterinär » 2,000

Summa förslagsanslag kronor 19,700.

[50.]

Övergångsavlöningsstat för Strömsholms hingstdepå.

	Kontant avlönning	Kofoder och beten	Furuved
	Kronor	St.	Kbm.
Läkaren, arvode.....	700	—	—
Skolläraren	600	2	28.27

Anm.: Läkaren, som därjämte åtnjuter fri bostad med trädgård och fritt bränsle, skall vara pliktig att mot åtnjutande av de arvoden, som nu äro eller i vederbörlig ordning varda fastställda, bestrida jämväl läkarvården vid ridskolan och vid remontdepån å Utnäs löt.

Skolläraren åtnjuter därjämte fri bostad, planteringsland och 2 parlass gödsel för varje 8.815 ar därav.

De å övergångsavlöningsstaten uppförda böra såsom hittills äga uppbära tillfällig löneförbättring samt dyrtidstillägg enligt grunder för befattningshavare vid oreglerade verk. Dyrtidstillägg å arvodet till veterinären vid Strömsholm bör utgå enligt grunder för befattningshavare vid nyreglerade verk.

Enligt löneregleringskommitténs av mig tillstyrkta förslag skola beridaren och veterinären vid Flyinge hänföras till lönegraden B 10, beridaren vid Strömsholm och bokhållaren vid Flyinge till lönegraden B 9 samt bokhållaren vid Strömsholm till lönegraden B 8 i löneplanen under 9 § av avlöningsreglementet för statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Jämlikt 8 § 1 mom. av reglementet tillkommer det Kungl. Maj:t att bestämma, till vilken av löneplanens sju med A—G betecknade ortsgrupper viss ort skall hänföras. I kungörelsen den 22 juni 1921 (nr 454) har Kungl. Maj:t förklarat, att beträffande ort, som ej därigenom blivit hänförd till viss ortsgrupp, Kungl. Maj:t framdeles vill på grund av framställning meddela beslut. För Flyinge eller Strömsholm har ortsgrupp ännu ej bestämts. Enligt det anförda tillkommer det Kungl. Maj:t att efter utredning därom besluta. Vid beräkning av avlöningsstaterna har löneregleringskommittén, enligt vad jag inhämtat, utgått från ortsgruppen B. I denna grupp äro lönebeloppen i näst högsta löneklasserna — varefter stater pläga beräknas — för lönegraden B 10 5,058 kronor, för lönegraden B 9 4,746 kronor och för lönegraden B 8 4,434 kronor.

Kommitténs förslag i avseende å depåchefernas pensionering föranleder ändring av 2 § i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid stadsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension, sådan samma paragraf lyder enligt kungörelsen den 30 juni 1922 (nr

388) angående vissa ändringar i förberörda kungörelse. Angående den [50.] nu erforderliga ändringen har upprättats följande förslag:

2 §.

1. Har generaldirektör — — — stadgas.

2. A. Har i tullverket — — — 5,000 kronor att utgå av tullmedel.

B. Har depåchef vid stuteristaten, som jämlikt förut åberopade författningsrum tillsatts genom förordnande på viss tid, under minst tolv år innehaft depåchefsbefattning och tillika uppnått en levnadsålder av 67 år eller har han, oavsett tjänstetid och levnadsålder, på grund av olycksfall i tjänsten blivit oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, är han berättigad att vid avgång från tjänsten åtnjuta pension till belopp av 5,500 kronor.

Enahanda pensionsbelopp, 5,500 kronor, är depåchef, även om han ej uppnått en levnadsålder av 67 år, efter minst tolv års tjänstetid i depåchefsbefattning berättigad att vid avgång från befattningen uppbära, därest avgången sker antingen på grund av att förordnandet upphör utan att efterföljas av förnyat förordnande eller på grund därav att han till följd av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall i tjänsten, befunnits oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring.

Därest depåchef, innan han uppnått tolv års tjänstetid i depåchefsbefattning, avgår från tjänsten av anledning, som i nästföregående stycke avses, äger han, om han innehaft sådan befattning under minst sex år, uppbära pension till belopp av 4,500 kronor.

Pension till depåchef utgår från allmänna indragningsstaten.

3. Innehade — — — befattning.

4. Pension — — — medborgare.

5. Såsom pensionsavgift — — — avdragas:

för generaldirektör — — — räknat,

för kustbevakningsinspektör — — — räknat, och

för depåchef vid stuteristaten ett belopp av 330 kronor, ävenledes för år räknat.

Avgår — — — rum.

6. Befinnes generaldirektör, kustbevakningsinspektör eller depåchef, om vilken nu är fråga, — — — avgöras.

Avlöningsstater för betjäningen läres såsom hittills, i enlighet med vad också kommittén framhållit, böra fastställas av Kungl. Maj:t. Från stuteriöverstyrelsen bör infordras närmare utredning om möjligheten till besparingar.

Såsom synes av stuteriöverstyrelsens beräkning, har stuteriöverstyrelsen — fränsett avlöning till tjänstemännen — i stort sett räknat med utgifter under budgetåret 1923—1924 till förhållandevis samma belopp, som utgått 1922. Enligt mitt förmenande böra utgifterna — efter avdrag av inkomsterna — kunna nedbringas till för Flyinge hingstdepå och stuteri 111,000 kronor och för Strömsholms hingstdepå 70,000 kronor.

[50.]

Någon anledning att såsom särskilt extra anslag bevilja vad som åtgår till den extra personal, som användes för dressyr och ridning av unghingstar vid Flyinge synes mig icke föreligga. Härför erforderligt belopp, som för budgetåret 1923—1924 läser kunna sänkas till 4,000 kronor, bör enligt mitt förmenande inräknas i driftkostnaden vid Flyinge, som alltså kommer att uppgå till 115,000 kronor.

Med beräkning av 30,000 kronor till hingst- och fölinköp blir sålunda sammanlagda driftkostnaden 215,000 kronor.

I överensstämmelse med beslutet föregående år om avförande ur riksstaten av särskild anslagspost såsom ersättning till hingstdepåerna för mistad inkomst från vissa kronoegendomar anser jag, att avkomsten av Ottenby kungsladugård, som redan står under domänstyrelsens förvaltning, bör tillföras domänfonden. Arrendet betalas i efterskott för år varje den 14 mars. Arrendet för det arrendeår, som börjar den 14 mars 1923, bör i sin helhet tillföras domänfonden.

Då vid sådant förhållande stuteriöverstyrelsen för verksamheten vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå ej har — utom inkomsterna å verksamheten samt avkomsten av Flyinge och Strömsholms kronoegendomar — till förfogande andra medel än som i anslag beviljas, torde för samma verksamhet, utöver vad som åtgår till de ordinarie avlöningsstaterna, erfordras ett anslag å förutnämnda belopp 215,000 kronor minskat med reservationen 30,000 kronor eller alltså 185,000 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda anfört och efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels besluta, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 juli 1923 äga tillämpning å tjänstemän vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå;

dels besluta, att i 5 § 1 mom. av nämnda avlöningsreglemente skola upptagas depåchefsbefattningarna vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå med arvöden, för år räknat, av respektive 9,500 och 8,500 kronor;

dels besluta, att uti den till samma reglemente hörande tjänsteförteckningen må under nionde huvudtiteln införas följande:

Verk och befattningar

Avdelning och
lönegrad enligt
löneplanen

[50.]

Nionde huvudtiteln.

Flyinge hingstdepå och stuteri.

Depåchef, arvode enligt 5 § i reglementet ...	—
Beridare	B 10
Veterinär	B 10
Bokhållare	B 9

Strömsholms hingstdepå.

Depåchef, arvode enligt 5 § i reglementet ...	—
Beridare	B 9
Bokhållare	B 8;

dels bestämma antalet av de i tjänsteförteckningen upptagna ordinarie befattningshavarna vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå på följande sätt:

Vid Flyinge hingstdepå och stuteri.

	Avlöningsgrad
1 depåchef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 beridare	B 10
1 veterinär	B 10
1 bokhållare	B 9

Vid Strömsholms hingstdepå.

1 depåchef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 beridare	B 9
1 bokhållare	B 8;

dels godkänna de av mig framlagda förslag till avlöningsstater för Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå ävensom till övergångsavlöningsstat för sistnämnda depå;

[50.]

dels besluta följande särskilda bestämmelser att från och med den 1 juli 1923 lända till efterrättelse beträffande de tjänstemän vid stuteristaten, å vilka avlöningsreglementet skall äga tillämpning:

I stället för vad i 6 § och 21 § i avlöningsreglementet sägs om semester skall beträffande depåchef, beridare och bokhållare vid stuteristaten samt veterinären vid Flyinge hingstdepå och stuteri gälla, att sådan tjänsteman må, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång och utan kostnad för statsverket, kunna medgivas tjänstfrihet med bibehållen oavkortad avlöning, depåchef under högst 45 dagar och annan tjänsteman under högst 35 dagar inom ett och samma kalenderår.

Depåchef skall vara skyldig att underkasta sig den förflyttning till annan depåchefsbefattning vid stuteristaten, som kan bliva honom av Kungl. Maj:t ålagd, dock med rätt för sålunda förflyttad tjänsteman att åtnjuta ersättning för förflyttningskostnad i överensstämmelse med stadgandena i 27 § i avlöningsreglementet. Varder depåchef sålunda förflyttad från befattning med högre arvode till befattning med lägre sådant, skall han intill utgången av den period, förordnandet avser, varda bibehållen vid det högre arvodet.

Därest åt depåchef såsom bostad anvisas lägenhet, som disponeras av statsverket, skall för honom i tillämpliga delar gälla vad i 22 § i avlöningsreglementet stadgas;

dels besluta, att, där sådan ordinarie tjänsteman å stuteristaten, å vilken förenämnda avlöningsreglemente skulle komma att äga tillämpning, enligt hittills gällande bestämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen — såväl i stat upptagen avlöning som tillfällig löneförbättring — i förskott, vid ingången av juli månad 1923 till honom skall på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning, han vid utgången av juni månad 1923 innehar, i förskott uppburit för juli månad 1923, om de dittillsvarande avlöningsbestäm-

melserna då fortfarande varit gällande, vilket belopp för tjänsteman, som utöver kontant avlöning åtnjuter fri bostad jämte i förekommande fall trädgård och fritt bränsle, skall ökas med värdet, enligt vederbörande myndighets uppskattning, av denna förmån för en månad;

[50.]

dels medgiva, att kostnaderna för berörda övergångsanordning må bestridas av de i ordinarie avlöningsstaterna för Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå upptagna anslagsposterna för avlöningar till ordinarie tjänstemän;

dels förklara, att övriga av riksdagen i dess skrivelse den 22 februari 1921, nr 55, lämnade medgivanden i anledning av den av riksdagen då beslutade löne-regleringen för statsdepartement med flera verk må i tillämpliga delar gälla även beträffande stuteristaten;

dels besluta, att 2 § i förenämnda kungörelse den 29 juni 1921 skall från och med den 1 juli 1923 hava ändrad lydelse i enlighet med det av mig därutinnan framlagda förslag;

dels förordna, att Ottenby kungsladugård skall, räknat från och med det arrendeår, som börjar den 14 mars 1923, under domänstyrelsens förvaltning behandlas såsom jordbruksegendom jämlikt gällande grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner och avkastningen sålunda från och med samma arrendeår tillföras domänfonden;

dels ock, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie anslaget till hingstdepåernas verksamhet, i riksstaten under rubrik »hingstdepåer och stuteri» uppföra

ej mindre till avlöningar ett ordinarie förslagsanslag av	kronor 45,400 °
än även till uppehållande av hingstdepåernas och stuteriets verksamhet ett ordinarie reservationsanslag av	» 185,000.

4. Prisbelöningar av hästar.

51.
*Prisbelö-
 ningar av
 hästar.*
 (ordinarie
 anslag.)

Genom beslut vid 1921 års riksdag (se IX H. T. p. 37) bestämdes ordinarie reservationsanslaget till prisbelöningar av hästar till 184,000 kronor. I riksstaten för första halvåret 1923 är anslaget upptaget med 70,000 kronor, vartill stuteriöverstyrelsen med utgående från ett årsbehov av 184,000 kronor beräknat utgifterna under första hälften av ett kalenderår.

Bestämmelser för anslagets användning återfinnas i reglementet den 26 november 1920 (nr 800) för den med statsmedel understödda hästpremieringen. Enligt dessa bestämmelser åligger det stuteriöverstyrelsen att efter från samtliga hushållningssällskap erhållna meddelanden om storleken av de bidrag, som av vederbörande underdistrikt (hushållningssällskaps område) lämnas för prisbelöningen, innan mars månads utgång uppgöra och underställa Kungl. Maj:t förslag till fördelning av för kalenderåret tillgängliga statsmedel underdistrikten emellan, därvid dock först vissa organisationskostnader skola undantagas.

I skrivelse den 10 augusti 1922 har stuteriöverstyrelsen hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för budgetåret 1923—1924 upptagas till förut för kalenderår bestämt belopp av 184,000 kronor.

Sedan från stuteriöverstyrelsen under hand meddelats, att å anslaget för 1922 kunde vid ingången av 1923 beräknas en reservation av i runt tal 30,000 kronor, har jag, som i betraktande av nödvändigheten att minska statsutgifterna funnit för ändamålet ej böra disponeras för 1923 mera än vad sålunda redan stode till förfogande eller i runt tal 100,000 kronor och för 1924 högst lika stort belopp, i skrivelse den 2 november 1922 anmodat stuteriöverstyrelsen att inkomma med förslag till de ändringar i reglementet för den med statsmedel understödda hästpremieringen, som därav kunde föranledas.

Till åtlydnad härav har stuteriöverstyrelsen efter överläggning med ordförandena i hästpremieringsnämnderna i skrivelse den 15 november 1922, därvid fogats på anmodan inkomna yttranden från hushållningssällskapen, anfört följande.

De med statsmedel understödda hästpremieringarna hade alltsedan desammas införande i vårt land obestridligt visat sig vara det viktigaste ledet i arbetet för hästavelns höjande. Varje ifrågasatt begränsning av möjligheterna att genomföra dessa premieringar i reglementsenlig ordning måste därför motses med stor betänksamhet, ty en sådan begränsning, särskilt om den medförde minskade utsikter till premier, komme otvivelaktigt att verka nedslående och hämmande på avelsarbetet. Om emellertid den ifrågavarande nedsättningen av anslaget till prisbelöningar av

hästar ovillkorligen måste ske, syntes denna icke i och för sig behöva föranleda någon ändring i premieringsreglementet utan endast påkalla ett medgivande att under ifrågavarande år få i vissa fall göra några avvikelser från reglementets föreskrifter, åsyftande inbesparingar i detsammats tillämpning.

Sålunda kunde en avsevärd minskning av utgifterna under premieringsanslaget ske genom utbyte av de enligt reglementet utgående skådepenningarna av silver, som innevarande år betingat ett pris av 9 kronor 50 öre stycket, mot dylika av oxiderad brons, vilka enligt uppgift från mynt- och justeringsverket kunde erhållas för 2 kronor 72 öre stycket.

Beträffande de egentliga penningpremierna framginge av yttrandena från hushållningssällskapens förvaltningsutskott, att meningarna vore delade därom, huruvida dessa premier borde bibehållas vid sina nuvarande belopp eller under ifrågavarande år utgå med reducerade belopp. Vid sådant förhållande syntes det styrelsen, vars uppfattning delades av premieringsnämndsordförandena, vara lämpligast, att avgörandet härutinnan lämnades åt vederbörande hushållningssällskap själva beträffande deras respektive områden (underdistrikt), dock att därvid borde fogas den bestämmelsen, att en eventuell nedsättning av dessa premiers värde skulle inom alla de underdistrikt, som ville begagna sig därav, ske med ett och samma procenttal av de reglementsensliga prisen. Och borde i så fall lämpligen överlämnas åt stuteriöverstyrelsen att, efter mottagandet av de uppgifter angående underdistriktens anslag till penningpris, skådepenningar samt inlösen av frisedlar, som det enligt § 21, mom. 1 c) av premieringsreglementet ålåge vederbörande hushållningssällskap att årligen inom februari månads utgång meddela styrelsen, fastställa nämnda procenttal, allt under förutsättning att hushållningssällskapet inom samma tid inkomme med framställning om reducering av premierna.

Vidare borde utgifterna för premieringarna kunna något nedbringas därigenom, att styrelsen i samförstånd med vederbörande hushållningssällskap och premieringsnämndsordförandena minskade premieringsstälernas antal, varigenom nämndernas resekostnader bleve billigare.

På grund av vad stuteriöverstyrelsen sålunda anfört har styrelsen hemställt att, därest för ifrågavarande ändamål komme att beviljas allenast 100,000 kronor för vartdera av åren 1923 och 1924, tillstånd jämväl måtte utverkas till medgivande av följande tillfälliga avvikelser från premieringsreglementets bestämmelser, nämligen *dels* att de enligt reglementet utgående skådepenningarna måtte få vara tillverkade av oxiderad brons i stället för av silver och *dels* att penningprisen för hästar måtte få nedsättas med visst av stuteriöverstyrelsen för hela riket gemensamt fastställt procenttal av de reglementsensliga premiernas belopp, att tillämpas vid premieringarna inom underdistrikt, för vilket vederbörande hushållningssällskap gjorde framställning därom hos styrelsen inom utgången av februari månad det år, varunder sådan reducering skulle äga rum.

[51.] Jag får erinra, att Kungl. Maj:t den 30 december 1922 medgivit, att av stuteriöverstyrelsen föreslagna avvikelser från premieringsreglementets föreskrifter må äga rum under åren 1923 och 1924.

Departementis-
chefen.

Såsom jag redan anfört anser jag, att statsbidrag till prisbelöningar av hästar under kalenderåret 1923 bör begränsas till befintlig reservation jämte för ändamålet i riksstaten för första halvåret 1923 anvisade 70,000 kronor. För kalenderåret 1923 skulle alltså ej erfordras vidare anslag.

Då statsbidrag, anvisade för ett kalenderår, böra till väsentlig del göras tillgängliga redan under förra halvåret, anser jag, att nu bör av riksdagen för upptagande i 1923—1924 års budget begäras hela det för kalenderåret 1924 erforderliga beloppet. Såsom jag redan framhållit anser jag detta böra begränsas till 100,000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie reservationsanslaget* till understödjande av prisbelöningar av hästar och därav härflytande kostnader med kronor 100,000.

5. Åtgärder för inhemska häststammar.

[52.] För vart år från och med 1914 har riksdagen å extra stat anvisat anslag för tillvaratagande och utveckling av sådana i Sverige förekommande s. k. lanthästar, som kunde innefattas under benämningen »inhemska häststammar». För användning under 1922 var i riksstaten för samma år upptaget ett reservationsanslag å 20,000 kronor.

Åtgärder
för inhemska
häststammar.
(extra anslag.)

Angående anslaget användning har redogörelse lämnats under punkt 52 i nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag. På sätt där anförts ansågs, att med äskande av anslag för användning under kalenderåret 1923 kunde anstå tills i statsverkspropositionen, avseende budgetåret 1923—1924. Därvid förutsattes, att en blivande framställning till 1923 års riksdag skulle av riksdagen snarast behandlas.

Stuteriöverstyrelsen har nu i skrivelse den 10 augusti 1922 förnyat sin under nyssnämnda punkt omförmälda framställning om anslag med 20,000 kronor för kalenderåret 1923.

Departements-
chefen.

I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra reservationsanslag* av kronor 20,000, [52.]
att under de villkor, Kungl. Maj:t må bestämma, utgå för tillvaratagande och utveckling av sådana i Sverige förekommande s. k. lanthästar, som kunna innefattas under benämningen »inhemska häststammar».

6. Stamboksföring rörande hästar.

För understödjande av stamboksföring rörande hästar har, på sätt [53.]
närmare redogjorts i nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag under *Stamboksföring rörande hästar.*
punkt 53, Kungl. Maj:t från och med 1914 haft att tillgå av riksdagen (extra anslag.)
å extra stat anvisade anslag. För användning under kalenderåret 1922 var sålunda å riksstaten för samma år upptaget ett reservationsanslag å 10,000 kronor.

Stuteriöverstyrelsen hade i skrivelse den 4 augusti 1921, återgiven under nyssnämnda punkt av föregående års huvudtitel, begärt, att för kalenderåret 1923 måtte anvisas ett till 15,000 kronor förhöjt belopp. Den ifrågasatta förhöjningen motiverades med att bidragssökande icke kunde fullt tillgodoses, även om såsom hittills skett, medel för ändamålet anvisades även från hästavelsfondens avkastning. Denna framställning föranledde icke något äskande av anslag av 1922 års riksdag. Under enahanda förutsättning som ifråga om anslaget under nästföregående punkt ansågs därmed kunna anstå till 1923 års riksdag.

Stuteriöverstyrelsen har nu i skrivelse den 10 augusti 1922, under åberopande av vad som anförts i skrivelsen den 4 augusti 1921, hemställt om ett anslag av 15,000 kronor för kalenderåret 1923.

Jag anser mig icke kunna ifrågasätta anvisande för 1923 av högre *Departements-*
anslag än för 1922 och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå *chefen.*
riksdagen

att till understödjande av stamboksföring rörande hästar under de villkor, Kungl. Maj:t må bestämma, anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 10,000.

F. **Boskapsskötsel m. m.****Nötboskapsavelns befrämjande.**1. *Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln.*

[54.]
Befrämjande
allmänhet av
nötboskaps-
aveln.

(ordinarie
anslag.)

Under anslagstiteln befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar finnes i riksstaten för 1922 uppfört ett ordinarie anslag å 205,000 kronor till premiering av nötboskap. Anslaget är i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaget utan angivet belopp.

I proposition nr 93 till 1922 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:t finge i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet förordat utfärda ändrade bestämmelser för understöd åt nötboskapspremiering och tjurföreningar, att tillämpas från och med 1923.

Riksdagen anmälde sitt i anledning härav fattade beslut i skrivelse den 5 april 1922, nr 95, varefter Kungl. Maj:t den 15 nästpåföljande juni utfärdade dels reglemente (nr 302) för med statsmedel understödd premiering och stamboksföring av nötboskap och dels kungörelse (nr 303) angående statsbidrag till nötboskapsavelns främjande.

Som enligt denna kungörelse beviljat statsbidrag skall utbetalas av statskontoret först sedan och i den mån hushållningssällskap med intyg av lantbruksstyrelsen styrker sig hava haft utgifter av beskaffenhet att kunna gäldas av statsmedel och således utbetalning ej kunde förekomma under första halvåret 1923, upptogs, såsom nämnts, det gamla anslaget till premiering av nötboskap i riksstaten för detta halvår utan angivet belopp.

För bedömande av behovet av statsanslag till nötboskapsavelns främjande enligt de nya bestämmelserna må ur desamma anmärkas följande.

Hushållningssällskap kan erhålla statsbidrag *dels* till premiering av nötboskap med högst lika stort belopp som hushållningssällskapet eller vederbörande landsting vart för sig eller i förening för året anvisar *dels ock* till bildande av tjurförening organisationsbidrag med högst 200 kronor för varje förening. Utöver dessa till hushållningssällskapen utgående bidrag erfordras enligt kungörelsen om statsbidrag till nötboskapsavelns främjande statsmedel för täckande av kostnaderna för riksstamböckers förande och utgivande. Lantbruksstyrelsen skall varje år anmäla härför erforderligt belopp.

Statsbidrag, som beviljats till premiering av nötboskap, må användas *dels* till premiering av handjur, *dels* till premiering av hondjur i flock, *dels* till individuell premiering av hondjur, *dels* ock till administrationskostnader, i vilket sistnämnda avseende särskilt är att märka kostnaderna för premieringsnämndens resor. Premiering av handjur ävensom av hondjur i flock skall alltid anordnas. Individuell

premiering av hondjur må däremot anordnas allenast för fall att lantbruksstyrelsen efter framställning av hushållningssällskap finner vägande skäl föranleda till dylik för visst premieringsdistrikt eller del därav.

Vid premiering av handjur kan förekomma, utom statspris och avelspris, vilka endast bestå i diplom, dels premieringspris i tre grader, dels tilläggspris för tjur tillhörande tjurförening, vartill av statsmedel dock ej må tillskjutas mer än 200 kronor, dels tjänstgöringspris, vars storlek bestämmes i förhållande till antalet under senaste år betäckta hondjur, dels ock hevaringspris för tjur tillhörande tjurförening, avseende äldre, väl bibehållna tjurar.

Vid premiering av hondjur i flock förekomma penningpris av tre olika grader men vid individuell premiering av hondjur allenast tilldelning av frisedlar, som sedermera med visst belopp inlösas av hushållningssällskapet. Hushållningssällskapets förvaltningsutskott bestämmer storleken av samtliga pris och belöningar.

Lantbruksstyrelsen hade i det förslag, som låg till grund för propositionen om de nya premieringsbestämmelserna, även gjort en beräkning av därför erforderligt statsanslag.

Innan jag återgiver densamma vill jag erinra, att de av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna bestämmelserna i vissa viktiga avseenden skilja sig från de av lantbruksstyrelsen föreslagna. Sålunda skulle enligt hushållningssällskaps beprövande premiering anordnas antingen för endast handjur eller ock därjämte för hondjur. Vid premiering av hondjur var individuell premiering regel, medan flockpris kunde utdelas allenast om hushållningssällskaps förvaltningsutskott så förordnade. Vidare räknade lantbruksstyrelsen med att statsbidrag till organisation av tjurförening skulle utgöra 300 kronor.

Lantbruksstyrelsens beräkning lyder sålunda:

En granskning av uppgifter beträffande nötboskapspremieringen under 1913 och 1914, vilka år kunde anses normgivande, gäve vid handen, att däri angivna kostnader avsåge dels pris vid allmän premiering, dels tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurförening, dels inlösen av frisedlar, och dels slutligen övriga utgifter, innefattande resekostnadsersättningar, tryckningskostnader m. m.

Utgifterna under 1913 och 1914 för *pris vid den allmänna premieringen* hade belöpt sig till i medeltal 40,000 kronor för år. Då premieringen under de närmaste åren icke torde komma att taga större omfattning än under si-tnämnda båda år, syntes statens andel i utgifterna för detta ändamål kunna beräknas till hälften av ovannämnda belopp, eller 20,000 kronor för år.

Storleken av *tilläggsprisen* för tjurar, tillhörande tjurförening, torde kunna beräknas till i medeltal 200 kronor. Visserligen hade lantbruksstyrelsen förutsatt, att dylikt bidrag skulle kunna utgå med dubbla detta belopp, dock allenast för så vitt de med tjurhållningen förenade kostnaderna i förhållande till tjurföreningens koantal ansåges vara synnerligen betungande. Då det emellertid torde möta svårigheter att exakt beräkna det antal dylika pris, som torde komma att utgå, liksom ock antalet föreningar, berättigade till ifrågavarande pris, hade lantbruksstyrelsen ansett förenämnda belopp, 200 kronor, kunna läggas till grund för beräkningarna av statsanslagets storlek. Då minst 1,200 föreningar torde för sina tjurar komma

[54.] i åtnjutande av pris av ifrågavarande slag, syntes ett anslag av statsmedel till belopp av 125,000 kronor erforderligt för ändamålet. Hushållningssällskapen förut-sattes härvid bidraga med enahanda belopp.

Kostnaderna för *inlösen av frisedlar* hade under 1913 och 1914 uppgått till i medeltal omkring 179,000 kronor för år. Då emellertid vid tillämpning av lantbruksstyrelsens förslag till reglemente för nötboskapspremieringen frisedelssystemet icke torde komma att anlitas i samma utsträckning som förut, syntes — även inberäknat kostnaderna för tjänstgörings- och bevaringspris — större anslag för ändamålet än 100,000 kronor för år icke behöva beräknas. Statens andel torde därvid böra utgöra hälften av nyssnämnda belopp, eller 50,000 kronor för år.

»*Övriga utgifter*» hade under 1913 och 1914 uppgått till i medeltal 110,000 kronor. Större delen härav belöpte å kostnaderna för premieringsnämndernas resor. Därest emellertid styrelsens förslag till premieringsnämnds sammansättning m. m. vunne bifall, syntes enligt styrelsens beräkningar ifrågavarande kostnader kunna nedbringas till omkring 90,000 kronor för år, varav hälften eller 45,000 kronor torde böra utgå av statsmedel.

Förutom till bestridande av nu nämnda utgifter torde medel böra finnas tillgängliga till täckande av kostnaderna för *tryckning av riksstamböcker*. Lantbruksstyrelsen beräknade med hänsyn till de nedgående tryckningskostnaderna anslag för ändamålet till 5,000 kronor för år. Ifrågavarande belopp torde såsom hittills helt och hållet böra gäldas av statsmedel.

Härtill komme slutligen kostnaderna för organisationsbidrag till tjurföreningar. Detta bidrag torde fastställas till 300 kronor för varje nybildad tjurförening och gäldas uteslutande av statsmedel. Därest 100 dylika föreningar bildades varje år, skulle statsanslag för ifrågavarande ändamål erfordras till belopp av 30,000 kronor.

Såsom ovanstående utredning gäve vid handen, skulle statens andel i kostnaderna för ifrågavarande premiering uppgå till sammanlagt 275,000 kronor. För vart och ett av åren 1913 och 1914 hade för nötboskapsavelns främjande funnits tillgängligt ett belopp av 120,000 kronor. Till följd av penningvärdets fall ävensom andra på frågan inverkan faktorer hade sedan nämnda år en successiv höjning av anslaget ägt rum, och upptoges detta i riksstaten för 1922 med 205,000 kronor. Då de skäl, som föranlett nämnda höjning enligt lantbruksstyrelsens förmenande fortfarande ägde oförminskad kraft, torde den nu ifrågasatta ytterligare förhöjningen av anslaget eller 70,000 kronor, i förhållande till de stora fördelar, som vid förslaget genomförande stode att vinna, icke kunna anses vara för stor. Uppmärksammas borde, att förslaget i stort sett icke innebure en ökning av utgifterna utav allmänna medel, med undantag dock för de av organisationsbidraget föranledda kostnaderna, utan allenast avsåge att i vidsträcktare omfattning än hittills bispringa hushållningssällskapen i deras verksamhet å hithörande område. I den mån premieringen framdeles överginge till enbart tjurpremiering, torde emellertid statens utgifter för premieringen komma att begränsas.

I skrivelse den 29 augusti 1922 har nu lantbruksstyrelsen gjort framställning om anslag för ändamålet *för kalenderåret 1923* samt därvid, under erinran att styrelsen föregående år föreslagit anslaget höjning från 205,000 kronor till 275,000 kronor, vidare anfört.

Vid beräklandet av behovet av anslag för detta ändamål hade lantbruksstyrelsen utgått från, att ett organisationsbidrag av 300 kronor skulle tilldelas ny-

bildad tjurförening. Genom 1922 års riksdags beslut hade emellertid organisationsbidraget fastställts till endast 200 kronor för sådan nybildad förening. Då lantbruksstyrelsen förutsatte, att omkring 100 nya föreningar komme att årligen bildas, medförde detta en minskning av medelsbehovet med 10,000 kronor. Någon ytterligare minskning av det sålunda begärda anslaget funne styrelsen icke lämpligen kunna ifrågasättas. Visserligen hade genom riksdagens beslut den enskilda hondjurspremieringen inskränkts att förekomma endast i undantagsfall, men i stället hade föreskrivits, att obligatorisk premiering av hondjur i flock skulle äga rum inom alla premieringsdistrikt. Den ökning i omkostnader, som inträdde dels härigenom dels ock genom de nya former av pris för handjur, som de nya av riksdagen godkända grunderna för premieringen medgäve, torde enligt styrelsens mening komma att motsvara den minskning i omkostnader, som upphörandet i stort sett av den enskilda hondjurspremieringen medförde.

För ändamålet torde sålunda för budgetåret 1923—1924 äskas 265,000 kronor. Anslaget borde erhålla karaktär av reservationsanslag.

Statskontoret har i infordrat utlåtande den 21 oktober 1922 — jämte det statskontoret tillstyrkt, att anslagets höjning begränsades till hälften av den av lantbruksstyrelsen föreslagna eller sålunda till 30,000 kronor — förklarar, att anslaget syntes böra givas reservationsanslags natur.

Vid ärendets anmälan föregående år anförde jag, att ehuru understödjande av nötboskapspremieringen vore av utomordentlig vikt, jag icke kunde finna den av lantbruksstyrelsen ifrågasatta höjningen av anslaget erforderlig. Jag höll nämligen före, att man genom av lantbruksstyrelsen föreslagna premieringsbestämmelser med av mig förordade modifikationer skulle kunna även inom ramen för det till 205,000 kronor bestämda ordinarie anslaget uppnå väsentligt bättre resultat än med nu gällande bestämmelser. Det torde vid sådant förhållande ej föreligga anledning att, innan resultatet härav kunde bedömas, höja anslaget.

*Departementis-
chefen.*

Vad lantbruksstyrelsen nu anført föranleder mig icke frångå min sålunda i fjol uttalade åsikt. Någon höjning av anslaget kan jag alltså icke nu tillstyrka.

I likhet med de hörda myndigheterna håller jag före, att anslaget bör erhålla reservationsanslags natur. Som av anslaget utgår medel jämväl till annat än premiering i egentlig mening torde anslagets titel böra ändras till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra ordinarie anslaget till premiering av nötboskap under ändrad titel, befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln, såsom *ordinarie reservationsanslag* med kronor 205,000.

2. *Understöd åt kontrollföreningsverksamhet.*

[55.]
*Understöd åt
 kontroll-
 föreningsverk-
 samhet.*
 (extra anslag.)

I det sedan 1901 i riksstaten uppförda reservationsanslaget till höjande av det mindre jordbruket — för vilket närmare redogörelse lämnas i punkt 80 härefter — har hittills ingått en post till främjande av kontrollföreningsverksamheten. På sätt förutsattes i statsverkspropositionen till 1922 års riksdag (nionde huvudtiteln, punkt 76), torde nämnda anslagspost nu böra utbrytas och under benämning: »understöd åt kontrollföreningsverksamhet» inordnas såsom ett särskilt reservationsanslag bland övriga under gruppen »Boskapsskötsel m. m.» förekommande anslag.

Bestämmelser för användning av denna anslagspost återfinnas i dels reglementet den 19 oktober 1911 (nr 116 sid. 1) för med statsmedel understödda åtgärder till höjande av det mindre jordbruket dels ock kungörelsen samma dag (nr 116 sid. 9) angående statsanslag till dylika åtgärder. Båda författningarna äro såvitt nu är i fråga ändrade genom kungörelser den 26 mars 1920 (nr 113 och 114).

Statsbidrag beviljas hushållningssällskap för utdelande av understöd dels till kostnader för kontrollförenings organisation, varför av statsmedel ej må utgå mer än 400 kronor till varje förening, åt vilken understöd beviljats, dels ock till medlemmar i kontrollförening, varför av statsmedel må utgå intill 1 krona 50 öre för ko, tillhörande medlem, som äger högst 25 kor.

Beträffande det nu för ändamålet erforderliga beloppet har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 25 oktober 1922 anfört följande.

Till understöd åt kontrollföreningar anvisade Kungl. Maj:t för 1921 sammanlagt 38,828 kronor 32 öre, varav 36,183 kronor 55 öre utanordnats, och för 1922 hittills 49,536 kronor 2 öre. Då kontrollföreningsverksamheten fortfarande omfattades med livligt intresse, torde anslagsbehovet för ändamålet under budgetåret 1923—1924 icke böra beräknas till lägre belopp än 50,000 kronor. Härvid hade lantbruksstyrelsen tagit under övervägande, huruvida det för närvarande till 400 kronor fastställda statsbidraget till bestridande av kostnaderna för kontrollförenings organisation icke skulle kunna sänkas. Då styrelsen emellertid inhämtat, att den maskinella utrustning, varav en kontrollförening vore i behov, betingade ett pris av omkring 450 kronor, ansåge sig styrelsen icke böra ifrågasätta dylik sänkning.

I överensstämmelse härmed har lantbruksstyrelsen hemställt, att ett reservationsanslag av 50,000 kronor måtte för ändamålet uppföras i riksstaten för 1923—1924.

Med sin ovannämnda skrivelse har lantbruksstyrelsen tillika överlämnat förslag till nya författningsbestämmelser rörande kontrollföreningsverksamheten. Av de förändringar, som ej betingas av hittillsvarande bestämmelsers utbrytning ur förenämnda för åtgärder till höjande av det mindre jordbruket gemensamma författningar, torde i detta samman-

hang allenast böra nämnas, att lantbruksstyrelsen såsom ytterligare villkor för hushållningssällskaps rätt att erhålla statsbidrag till kontrollföreningsverksamheten föreslår, att hushållningssällskapet skall vara skyldigt att i enlighet med av lantbruksstyrelsen fastställd plan upprätthålla kontroll över föreningsverksamheten antingen genom särskild överkontrollassistent eller genom i hushållningssällskapets tjänst anställd konsulent.

[55.]

Det anslag, som nu äskas, är avsett att utdelas till hushållningssällskapen såsom bidrag till kostnaden för kontrollföreningsverksamhet under kalenderåret 1923. Mot det föreslagna beloppet har jag intet att invända.

Departements-
chefen.

För innevarande år torde nya villkor för erhållande av bidrag till kontrollföreningsverksamhet ej böra stadgas utan förutnämnda författningar alltjämt tillämpas.

Däremot finner jag lämpligt, att bestämmelserna om statsbidrag till kontrollföreningsverksamheten i huvudsaklig överensstämmelse med lantbruksstyrelsens förslag sammanföras i en särskild kungörelse och har för avsikt, sedan riksdagen vid anslagsfrågans behandling fått tillfälle att yttra sig i ärendet, ånyo anmäla detsamma.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt kontrollföreningsverksamhet
anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 50,000.

Avelscentra för nötboskap.

Sedan vid riksdagarna 1902, 1908 och 1913 av riksdagen beviljats anslag till bildande och upprätthållande av avelscentra för nötboskap, gjorde Kungl. Maj:t i propositionen nr 101 till 1918 års riksdag framställning om beviljande av medel för anordnande av ny avelscentertävling beträffande fjällras och ayrshireras. Tävlingen skulle pågå under två år eller till den 31 oktober 1920. Avelscentra skulle därefter uppehållas intill den 1 november 1925. Kostnaderna för tiden 1 november 1921—31 oktober 1925 beräknades till 26,000 kronor årligen, därav 8,000 kronor skulle utgå av avkastningen från fonden för svenska hornboskaps- och fåravelns förädling och 18,000 kronor anvisas såsom anslag för ett vart av kalenderåren 1922—1925.

[56.]

Avelscentra
för nötboskap.
(extra anslag.)

Sedan riksdagen biträtt förslaget utfärdade Kungl. Maj:t den 13 september 1918 kungörelse (nr 729) med föreskrifter i fråga om bildande och upprätthållande av avelscentra för nötboskap.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[56.] Enligt föreskrifterna i 13 § av sagda kungörelse skulle högst 25 besättningar av fjällras och 14 besättningar av ayrshireras kunna förklaras såsom avelscentra. Såsom sådana hava utsetts den 8 september och 2 december 1921 tillhopa 21 besättningar av fjällras och den 27 maj samma år 13 besättningar av ayrshireras.

För kalenderåret 1922 har riksdagen för ändamålet beviljat såsom reservationsanslag å extra stat 37,000 kronor. För första halvåret 1923 äskade Kungl. Maj:t intet anslag för ändamålet, enär till 1922 års utgång beräknades en tillgänglig reservation av i runt tal 34,000 kronor.

Av denna reservation återstår för användning för tiden från och med den 1 juli 1923 omkring 10,000 kronor. Enligt från lantbruksstyrelsen infordrad beräkning torde för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, för vilken tid erforderliga medel nu böra göras tillgängliga, erfordras 26,000 kronor.

Vad för täckandet härav erfordras utöver nämnda reservation av 10,000 kronor, kan erhållas av avkastning under tiden 1 januari 1923—30 juni 1924 av fonden för hornboskaps- och fåravelns förädling.

I skrivelse den 16 oktober 1922 har lantbruksstyrelsen, jämte det styrelsen begärt medel för fullföljande av nyssnämnda tävlan, framlagt förslag till en ny tävlan avseende åren 1923—1930. Denna tävlan skulle draga en kostnad av 175,980 kronor.

*Departements-
chefen.*

I betraktande av nödvändigheten att för det budgetår, som nu förestår, inskränka statsutgifterna till det minsta möjliga hemställer jag, att med prövningen av frågan om ny tävling måtte få anstå till ett kommande år.

För fullföljande av den 1918 beslutade tävlingen erfordras såsom jag redan anfört ej något nytt anslag.

3. *Befrämjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län.*

[57.] *Befrämjande
av nötboskaps-
aveln inom
Norrbottens
län.* Till befrämjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län anvisade riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1907—1921 5,000 kronor och för 1922 10,000 kronor. Anslagshöjningen föranleddes av bland annat stegrade resekostnader.

(extra anslag.) Av skäl, som under punkt 56 i nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag omförmälades, ansågs att med äskande av anslag för användning under kalenderåret 1923 kunde anstå tills i statsverkspropositionen, avseende budgetåret 1923—1924. Därvid förutsattes, att riksdagens be-

slut i anledning av Kungl. Maj:ts blivande framställning till 1923 års riksdag skulle expedieras så tidigt, att Kungl. Maj:ts beslut om anslagets utdelning kunde träffas under april månad.

[57.]

Uti en av lantbruksstyrelsen med skrivelse den 29 augusti 1922 överlämnad ansökning har nu Norrbottens läns hushållningssällskap anhållit, att Kungl. Maj:t måtte till fortsatt genomförande av de med särskilt understöd av statsmedel vidtagna åtgärderna för främjande av nötboskapsaveln inom länet bereda hushållningssällskapet ett anslag av 10,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen anser statsunderstöd för ifrågavarande ändamål fortfarande av behovet påkallat. Då emellertid resekostnaderna, vilka orsakade anslagshöjningen för 1922, väsentligen nedgått och kunde förväntas ytterligare sjunka, anser styrelsen, att det begärda understödet lämpligen kan nedsättas med 1,000 kronor.

Jag ansluter mig till lantbruksstyrelsens förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-*
chefen.

att till befrämjande under 1923 av nötboskapsaveln inom Norrbottens län anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra anslag* av kronor 9,000.

4. *Förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.*

Riksdagen har för varje år från och med 1898 anvisat anslag å extra stat till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. Anslagens belopp hava växlat allt efter behovet för året och tillgången på besparade medel för ändamålet. På 1922 års stat har riksdagen för ifrågavarande ändamål uppfört ett reservationsanslag av 162,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 har beviljats ett reservationsanslag av 47,000 kronor, med beräkning dels av en reservation till 1923 av 43,180 kronor, dels ock av större medelsåtgång under förra än senare hälften av året.

[58.]
Förekom-
mände och
hämmande
av tuberkel-
sjukdomar
hos nötkreaturen.

(extra anslag.)

Rörande dispositionen av ifrågavarande anslag och gällande bestämmelser i ämnet är redogörelse lämnad å sidan 77 i nionde huvudtiteln av 1922 års statsverksproposition.

I skrivelse den 17 oktober 1922 har lantbruksstyrelsen beträffande anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924 anfört följande.

[58.]

Enligt budgetredovisningen hade till 1922 förefunnits en reservation å för 1921 tillgängliga medel av 20,837 kronor 49 öre samt hos lantbruksstyrelsen innesående en reservation av 1,482 kronor 28 öre. 1921 års riksdag hade för 1922 anvisat 162,000 kronor. Under 1922 skulle sålunda finnas tillgängliga för tuberkuloskampens bedrivande sammanlagt 184,319 kronor 77 öre.

Härav hade Kungl. Maj:t genom beslut den 17 februari 1922 för olika ändamål disponerat sammanlagt 46,306 kronor. Av berörda medel besparades emellertid å det till tuberkuloskonsulentens avlönande anvisade arvodet, jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 17 mars 1922, ett belopp av 2,312 kronor, varjämte å samma arvode besparats ytterligare 724 kronor 46 öre på grund därav, att tuberkuloskonsulent ej varit förordnad under tiden 8 juli—31 augusti innevarande år. Summan av sålunda inbesparade medel uppginge till 3,036 kronor 46 öre. Under antagande att övriga för olika ändamål anvisade belopp bleve fullt utnyttjade, skulle av förutnämnda 46,306 kronor ett belopp av 43,269 kronor 54 öre bliva under 1922 förbrukat.

Till förrättningsersättningar åt veterinärer hade under 1922 till den 1 september utanordnats sammanlagt 88,185 kronor 30 öre. Till dylika ersättningar torde ytterligare åtgå 37,000 kronor för tiden från nämnda datum till årets slut.

Såvitt vid skrivelsens avlåtande kunde beräknas, skulle sålunda kostnaderna för 1922 års verksamhet för tuberkulosens bekämpande uppgå till 43,269:54 + 88,185:30 + 37,000 = 168,454 kronor 84 öre, vadan till 1923 skulle finnas en behållning av 15,864 kronor 93 öre.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 hade riksdagen till ifrågavarande ändamål anvisat 47,000 kronor. Till tuberkuloskampens bedrivande under samma tid skulle sålunda finnas tillgängliga sammanlagt 62,864 kronor 93 öre. Detta belopp komme emellertid med all säkerhet att visa sig otillräckligt.

Reservation å för berörda halvår tillgängliga medel kunde icke beräknas föreligga till budgetåret 1923—1924.

Till grund för beräkningen av medelsbehovet för sistnämnda år borde läggas kostnaderna för tuberkulosbekämpandet under 1922. I det föregående vore dessa beräknade till 168,454 kronor 84 öre, vilket belopp dock borde ökas med förutnämnda besparing å tuberkuloskonsulentarvodet eller med 3,036 kronor 46 öre, enär dylik besparing icke kunde beräknas uppstå under ifrågavarande budgetår.

Medelsbehovet för merberörda budgetår skulle sålunda uppgå till sammanlagt 171,491 kronor 30 öre, eller avrundat nedåt 171,000 kronor, detta dock under förutsättning, att för tuberkulosbekämpandet erforderliga undersökningar med tuberkulin ej finge större omfattning än under 1922. Med avseende härå finge emellertid framhållas, att anslutningen till tuberkulosens bekämpande bland nötkreaturen syntes vara i avsevärt tilltagande och därmed även undersökningarna med tuberkulin. Ifrågavarande undersökningar hade under 1921 ökats med 18 procent i jämförelse med 1920. Under 1922 till den 1 september hade ökningen i tuberkulinundersökningarnas antal uppgått till 28 procent jämfört med motsvarande tidsperiod 1921. Det framginge härav, att det givetvis mötte stora svårigheter att beräkna medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1923—1924 till ett mera exakt belopp. Försiktigheten borde snarast bjuda att fortfarande räkna med någon ökning i undersökningsfrekvensen och medelsbehovet. Under förutsättning emellertid att anslaget natur ändrades från reservationsanslag till förslagsanslag hade lantbruksstyrelsen ansett anslaget för budgetåret 1923—1924 kunna sättas till 171,000 kronor.

Med anledning av lantbruksstyrelsens ovanberörda yttrande rörande befarad brist i anslaget för första halvåret 1923 och med hänsyn jämväl till nödvändigheten att för budgetåret 1923—1924 minska statsanslaget för ifrågavarande ändamål anmodade jag i skrivelse den 6 november 1922 lantbruksstyrelsen att inkomma med förslag till de ändringar i gällande bestämmelser för användning av nu ifrågavarande anslag, som från den 1 januari 1923 för minskning av utgifter från anslaget lämpligen kunde vidtagas. [58.]

I anledning härav har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 13 november 1922 framlagt dylikt förslag och därvid uppgivit, att med oförändrade bestämmelser skulle under första halvåret 1923 uppstå en brist å 50,000 kronor, medan efter bestämmelsernas ändring i enlighet med förslaget en besparing skulle ske å 42,000 kronor för kalenderåret 1923, därav å första halvåret belöpte 30,000 kronor. Bristen för första halvåret skulle således minskas till 20,000 kronor, vilket belopp torde kunna balanseras till budgetåret 1923—1924.

Lantbruksstyrelsens förslag innebär en begränsning av rätten att erhålla av staten bekostad kontrollundersökning för utrönande av huruvida djurbesättning, som befunnits reaktionsfri, fortfarande har denna egenskap. Medan sålunda nu en djurägare kan årligen komma i åtnjutande av dylik kostnadsfri kontrollundersökning, skulle enligt förslaget djurägare, vars besättning vid två på varandra följande av staten bekostade kontrollundersökningar befunnits reaktionsfri, själv få svara för följande kontrollundersökningar. Jämväl rätten att på bekostnad av statsmedel erhålla s. k. partiell undersökning skulle något begränsas.

Lantbruksstyrelsen framhåller å ena sidan, att det icke vore mer än rimligt, att sedan säker reaktionsfrihet vunnits, djurägare själv finge bekosta följande kontrollundersökningar, men å andra sidan att ändringarna utan allt tvivel komme att verka ej blott hämmande på lantmännens anslutning till det statliga tuberkulosbekämpandet utan även tillintetgörande på en hel del tuberkulosarbete, som staten och enskilda med icke ringa kostnader, särskilt för de senare, bringat till lyckligt resultat. Lantbruksstyrelsen har därför funnit sig kunna förorda ändringarnas vidtagande endast under förutsättning att statens ekonomi nödvändigtvis tvingade härtill.

I överensstämmelse med vad lantbruksstyrelsen sålunda föreslagit har Kungl. Maj:t den 8 december 1922 utfärdat dels kungörelse (nr 570) angående ändrad lydelse av §§ 1, 2, 6 och 7 i kungörelsen den 25 februari 1919 (nr 133) angående villkor för erhållande på statens bekostnad av undersökning med tuberkulin av nötkreatur, dels ock kungörelse (nr 571)

- [58.] angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 12 februari 1915 (nr 26) angående ersättning till veterinär, som på rekvisition av ladugårdsinnehavare verkställt undersökning med tuberkulin av ladugårdsbesättning.

Departements-
chefen.

Då jag tillstyrkt de sålunda föreslagna ändringarna, har jag utgått från den säkra förvissning, att den djurägare, som lyckats att — i allmänhet efter stora ansträngningar och ekonomiska uppoffringar — erhålla en reaktionsfri besättning, icke drager sig för den jämförelsevis ringa utgiften för fortsatta kontrollundersökningar. Ifrågavarande anslags syfte bör enligt mitt förmenande vara att förmå djurägare till att låta med tuberkulin undersöka sina djur samt att under kampen för reaktionsfrihet bereda honom understöd. Detta syfte har ej genom ändringarna åsidosatts.

Mot lantbruksstyrelsens anslagsberäkningar har jag ingen erinran. Då lantbruksstyrelsen utan hänsyn till ändringarna i bestämmelserna beräknat utgifterna under kalenderåret 1923—1924 till 171,000 kronor samt den genom ändringarna uppkommande besparing för år till 42,000 kronor, blir alltså anslagsbehovet 129,000 kronor. Härtill kommer emellertid det belopp, 20,000 kronor, som erfordras för täckande av bristen under första halvåret, eller sålunda tillhoppa 149,000 kronor, avrundat till 150,000 kronor.

Som utbetalningarna från ifrågavarande anslag till huvudsaklig del utgå direkt jämlikt bestämmelser i förenämnda kungörelser och sålunda icke kunna av Kungl. Maj:t genom anvisning av allenast visst belopp begränsas, synes mig lantbruksstyrelsens förslag om förändringen av anslagets natur till förslagsanslag hava fullt fog.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förekommande och hämmande av tuberkel-sjukdomar hos nötkreaturen anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av kronor 150,000.

5. Kontroll å uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.

[59.]
Kontroll å
uppvärmning
av till krea-
tursföda av-
sedd mjölk
m. m.

Jämte det 1921 års riksdag antog ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m., anvisade riksdagen, likaledes på förslag av Kungl. Maj:t, för bestridande av kostnaderna för kontroll å efterlevnaden av jämlikt nämnda

(extra anslag.)

s. k. pastöriseringslag meddelat förordnande å extra stat för 1922 ett förslagsanslag av 10,000 kronor. För första halvåret 1923 har anvisats ett förslagsanslag av 5,000 kronor.

[59.]

Ovanberörda lag har av Kungl. Maj:t utfärdats den 17 juni 1921 (nr 348). Föreskrifter om anordnande av tillsyn å efterlevnaden av förordnanden enligt lagen hava meddelats i kungörelse den 31 december 1921 (nr 796).

I fråga om bestridandet av kostnaderna för tillsynen har Kungl. Maj:t samma den 31 december förordnat, att vad statskontoret utbetalar jämlikt 9 § av kungörelsen (rese- och traktamentsersättning till överkontrollanten) skall avföras å nionde huvudtitelns ordinarie anslag till rese- och traktamentsersättningar, att statskontoret skall till lantbruksstyrelsen, på rekvisition i mån av behov, från ifrågavarande anslag till kontrollkostnader utanordna vad som erfordras för lantbruksstyrelsens utbetalningar (kostnader för provtagning och undersökning) jämlikt meranämnda kungörelse samt att utbetalningar av länsstyrelse jämlikt 7 § 2 mom. i kungörelsen (rese- och traktamentsersättning till kontrollant) skall förskottas av tillgängliga medel, ägande länsstyrelse, som ej av vederbörande mejeri kan bereda sig ersättning för sålunda utbetalt förskott, att därom göra anmälan till Kungl. Maj:t.

I skrivelse den 17 oktober 1922 har lantbruksstyrelsen gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924. Styrelsen har därvid anfört, att erfarenhet ännu alltjämt saknades för bedömandet av det erforderliga beloppets storlek, enär förordnande enligt ovanberörda lag ännu icke vunnit tillämpning inom mer än ett hushållningssällskaps område, nämligen Södermanlands län, med början den 1 september 1922. Vid sådant förhållande syntes lämpligt, att ifrågavarande kontrollkostnader för budgetåret 1923—1924 beräknades till enahanda belopp som det av riksdagen för 1922 anvisade anslaget eller 10,000 kronor.

Under erinran att jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade beslut pastöriseringslagen skall tillämpas även inom Hallands, Blekinge och Östergötlands län, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att för bestridande av statsverkets kostnader för kontroll å efterlevnaden av förordnande jämlikt lagen den 7 juni 1921 (nr 348) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av kronor 10,000.

Svinavelns befrämjande.

Befrämjande i allmänhet av svinaveln.

[60.]
Befrämjande
i allmänhet
av svinaveln.

Till åtgärder för höjande av landets svinavel har riksdagen anvisat anslag å extra stat för ett vart av åren 1912—1922. Anslaget för sistnämnda år å 75,000 kronor är av reservationsanslags natur.

Närmare redogörelse för anslaget användning har lämnats i punkten 59 av nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag. Av skäl, som där anfördes, var det ej erforderligt att för ändamålet äska anslag av samma års riksdag.

Enligt vad lantbruksstyrelsen i skrivelse den 29 augusti 1922 anmält torde något anslag för ändamålet ej heller behöva äskas av 1923 års riksdag. Styrelsen beräknar nämligen, att vid 1922 års utgång skall finnas en tillgänglig reservation av 65,000 kronor, vilket belopp enligt styrelsens förmenande torde vara tillräckligt för att täcka omkostnaderna under 1923.

Departements-
chefen.

I anslutning härtill finner jag mig sakna anledning att för ändamålet i fråga föreslå äskande av anslag hos 1923 års riksdag.

6. *Avkastningsbedömning rörande avelssvin.*

[61.]
Avkastnings-
bedömning
rörande avels-
svin.
(extra anslag.)

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning (se IX H. T. 1920 p. 39) anvisade riksdagen å extra stat för 1921 ett reservationsanslag av 15,000 kronor för anordnande av avkastningsbedömning rörande avelssvin. Anslaget uppfördes i 1922 års riksstat med oförändrat belopp och i staten för första halvåret 1923 med halva beloppet.

De i anslaget ingående posterna fördela sig sålunda:

Hyra för svinstall och inventarier	kronor	2,500
Extra arbeten för försöken	»	2,000
Frakter för smågrisar	»	1,500
Rabatt å grisarnas inköpspris	»	3,000
En försöksassistent	»	3,000
En tillsyningsman vid försöken	»	500
Resekostnader för inspektion och bedömning ...	»	1,300
Tryckningskostnader	»	1,200

Summa kronor 15,000.

För användningen av anslaget, vilket ställts till styrelsens för centralanstalten för jordbruksförsök förfogande, har Kungl. Maj:t den 22 oktober 1922 meddelat föreskrifter av följande innehåll:

Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har att träffa avtal med lämplig egendom om försökens förläggning dit samt att genom tjänstemännen vid anstaltens husdjursavdelning leda och övervaka försöken. Vid försöken skola provgödas grisar efter de främsta stammödrarna vid landets svinavelsstationer och mest framstående enskilda avelsstammar, varvid noggrann kontroll skall föras över såväl de enskilda individernas som de olika försöksgruppernas foderförbrukning och tillväxt. Vid nedslaktning av försökssvinen skola kontrolleras fläskets mängd, placering och beskaffenhet. Resultaten av försöken skola publiceras bland centralanstaltens meddelanden. Styrelsen för centralanstalten äger att under genomförandet av avkastningskontrollen påkalla medverkan av statskonsulenten i svinskötsel samt av länens premieringsnämnder.

[61.]

I skrivelse den 21 september 1922 har nu styrelsen för centralanstalten för jordbruksförsök anfört, att försöken rörande ifrågavarande avkastningsbedömning förlagts till egendomen Bjärka-Säby i Östergötland, där de letts och övervakats av tjänstemän vid centralanstaltens husdjursavdelning. Under vintern 1921—1922 hade emellertid den å sagda egendom uppställda svinstammen angripits av svinsjuka och därför måst nedslaktas. Försöksverksamheten hade i följd härav avbrutits under 1922.

Styrelsen för centralanstalten har vidare framhållit, att fortsatt avkastningsbedömning rörande avelssvin vore, med hänsyn till svinskötselns höjande, synnerligen önskvärd, samt hemställt, att hos 1923 års riksdag måtte för ändamålet för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 äskas ett reservationsanslag å 15,000 kronor.

I en den 2 december 1922 dagtecknad promemoria har härefter föreståndaren för centralanstaltens för jordbruksförsök husdjursavdelning, professorn Nils Hansson anfört, att sedan svinsjuka utbrutit inom svinbesättningen å Bjärka-Säby, det visat sig omöjligt att där återupptaga den egentliga försöksverksamheten med avelssvin. För de närmaste åren måste därför denna försöksverksamhet förläggas till annan lämplig plats, och hade förberedande avtal därför träffats med P. Bondesons lantbruksaktiebolag i Svalöv om förläggande av sagda försöksverksamhet till Åstorp. Kostnaderna för verksamheten bleve på grund av flera gynnsamma faktorer något billigare på denna plats och kunde sålunda begränsas till 12,000 kronor.

I promemorian har vidare meddelats, att i följd av det ofrivilliga avbrottet av försöksverksamheten å anslaget för ändamålet uppstått en behållning, vilken den 1 juli 1923 torde komma att uppgå till omkring 5,000 kronor, varför av 1923 års riksdag skulle behöva för ändamålet äskas allenast 7,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[61.] *Departements-
chefen.* Ifrågavarande avkastningsbedömningar äro — såsom min företrädare i ämbetet vid första anslagsäskandet närmare utvecklat (se IX H. T. 1920 sid. 118) — av största betydelse för främjandet av landets svinavel. Jag vill fördenskull tillstyrka framställning till riksdagen om fortsatt medelsanvisning för ändamålet. För tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 kan enligt vad av professorn Hanssons promemoria framgår anslaget begränsas till 7,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande av avkastningsbedömning rörande avelssvin anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 7,000.

Fåravelns befrämjande.

[62.] *Fåravelns
befrämjande.* Till fåravelns befrämjande har riksdagen för vart och ett av åren 1918—1922 anvisat ett reservationsanslag av 35,000 kronor. För första halvåret 1923 anvisades på grund av befintlig reservation intet anslag för ändamålet.

Anslaget disponeras till huvudsaklig del jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 31 december 1917 (nr 943) med däri genom kungörelsen den 21 maj 1920 (nr 228) gjorda ändringar.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 29 augusti 1922 rörande anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 anfört, att med hänsyn till fåravelns betydelse för landet fortfarande krävdes understöd från statens sida med oförändrat belopp eller 35,000 kronor. Medelsbehovet kunde emellertid täckas av förefintlig reservation å ifrågavarande anslag, vilken enligt från styrelsen senare inhämtad uppgift beräknas att den 1 januari 1923 uppgå till 75,000 kronor.

*Departements-
chefen.* Ehuru ej heller för budgetåret 1923—1924 behöver anvisas något nytt anslag, har jag dock velat här omförmåla anslagsfrågans läge.

7. Fjäderfäavelns befrämjande.

[63.] *Fjäderfä-
avelns be-
främjande.* Till fjäderfäavelns befrämjande har riksdagen för varje år från och med 1904 anvisat anslag å extra stat. Beloppet av detta anslag utgjorde för vart och ett av åren 1909—1920 20,000 kronor samt 1921 och 1922 30,000 kronor.
(extra anslag.)

Med anledning av föreningens framställning om anslag för första halvåret 1923 erinrade jag föregående år (IX H. T. p. 62), att den för 1922 beviljade anslagshöjningen motiverats av den allmänna prisstegringen men att emellertid av från föreningen infordrat förslag till inkomst- och utgiftsstat för 1923 framgått, att föreningen i jämförelse med staten för 1920 beräknat utgifter för nya ändamål med sammanlagt 8,000 kronor. Då lantbruksstyrelsen, som hade att kontrollera användningen av föreningen beviljade anslag, torde komma att tillse, att desamma icke komme till användning för ändamål, som ej med beviljandet avsetts, ansåg jag mig kunna räkna med, att vid 1923 års ingång komme att förefinnas en reservation å ifrågavarande anslag, som väl torde räcka till det statsbidrag, som föreningen efter företeende av nytt i slutet av 1922 uppgjort förslag till stat för första halvåret 1923 visade sig behöva för uppehållande av sin verksamhet i samma omfattning som 1920.

Något nytt anslag för första halvåret 1923 begärdes sålunda icke.

I anledning av vad jag anfört anmodade lantbruksstyrelsen föreningen att med beaktande därav upprätta nytt utgiftsförslag för 1922, vilket föranlett, att av 1922 års anslag innehållits 7,650 kronor.

Detta belopp jämte tidigare å anslaget förefintlig reservation har av Kungl. Maj:t den 18 november 1922 anvisats till föreningen till understöd för första halvåret 1923.

Med utlåtande den 29 augusti 1922 har lantbruksstyrelsen överlämnat en till styrelsen ingiven framställning, däri nämnda förening med bifogande av förslag till inkomst- och utgiftsstat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 anmält, att ett statsanslag av 25,000 kronor vore för nyssnämnda tid erforderligt för uppehållande av föreningens verksamhet.

Ur föreningens skrift samt lantbruksstyrelsens utlåtande — däruti styrelsen uttalat, att en avsevärd nedsättning av åtskilliga utav de i statförslaget upptagna posterna kunde ske utan nämnvärd rubbning av föreningens verksamhet — må anmärkas följande.

Till *avlöningar åt föreningens tjänstemän* har beräknats 8,400 kronor. Lantbruksstyrelsen erinrar, att utav föreningen för åren 1922 och 1923 upprättade statförslag framginge, att avlöningarna åt föreningens tjänstemän avsetts att under dessa båda år utgå med enahanda belopp enligt följande fördelning: sekreteraren 900 kronor, förste konsulenten 4,800 kronor, andre konsulenten 1,800 kronor och skattmästaren 900 kronor. Då motsvarande utgifter åren 1914—1916 utgjort respektive 6,100, 6,600 och 6,600 kronor har lantbruksstyrelsen funnit, att till följd av nedgången i levnadskostnaderna utgifterna för avlöningar kunde nedbringas med 1,000 kronor.

[63.]

Utgifterna för *föreningens tidskrift* anser lantbruksstyrelsen kunna utan olägenhet nedbringas från 12,900 kronor med 1,500 kronor till 11,400 kronor.

Resekostnads- och traktamentsersättningarna hava av föreningen upptagits till 8,000 kronor under motivering att dessa kostnader under första halvåret 1922 uppgått till 4,000 kronor. Lantbruksstyrelsen, som funnit desamma böra hållas inom en mera begränsad ram, har ansett ett belopp av 7,000 kronor tillfyllest för ändamålet samt upplysningsvis meddelat, att motsvarande utgifter under åren 1914—1916 utgjort respektive 3,848, 4,224 och 5,755 kronor.

Emot de beräknade utgifterna för *skolverksamheten*, 1,000 kronor, har lantbruksstyrelsen intet haft att erinra, varemot kostnaderna för *kurserna vid Osby*, vilka föreningen upptagit i enlighet med 1922 års kostnader eller 800 kronor, synts styrelsen kunna nedbringas med 200 kronor.

Ävenså har lantbruksstyrelsen funnit utgiftsposterna *lantbruksveckan* och *länsutställningar* lämpligen kunna reduceras, vardera posten med 100 kronor, eller till respektive 50 och 300 kronor.

Vad angår utgiftsposten *värptävlingar* så har föreningen anført, att denna post icke kunde såsom i statsverkspropositionen till 1923 års riksdag gjorts gällande betecknas såsom »nytt ändamål». Värptävlingarna hade visserligen — fortsätter föreningen — sedan krigsperioden, då de måste inställas av foderbrist, varit försvunna ur föreningens utgifts- och inkomststater, men hade före 1917 årligen ägt rum från 1910 och varit i alla stater upptagna under denna period. År 1912 hade föreningens kontrollavelscentra för höns ålagts att deltaga i de årliga värptävlingarna, som därefter började benämnas värpkontrollen, för att utröna huru avelscentra de facto skötte sig med hänsyn till avelsdjurens lämplighet ifråga om äggproduktion. Utan tvivel kunde med skäl sägas, att värptävlingarna eller värpkontrollen vore hörnstenen i föreningens strävanden att förbättra hönsaveln med avseende på äggproduktionen, och borde anslag för ändamålet nu upptagas till belopp av 2,000 kronor.

Jämväl lantbruksstyrelsen har funnit värptävlingarna vara ett viktigt led i arbetet för höjandet av äggproduktionen samt funnit denna post böra återupptagas i föreningens stat, dock med ett till 1,600 kronor reducerat belopp.

Utgiftsposterna *porto, telefon, skrivmaterieell* samt *trycksaker och annonser* har föreningen upptagit med inalles 1,300 kronor. Lantbruksstyrelsen anser posterna böra upptagas med tillhoppa 1,100 kronor.

Slutligen har till *oförutsedda utgifter* beräknats 1,050 kronor, vilken utgiftspost lantbruksstyrelsen ansett kunna nedsättas med 500 kronor.

Med den reducering i posterna lantbruksstyrelsen förordat skulle utgifterna uppgå till sammanlagt 31,000 kronor. Då i medlemsavgifter av föreningen beräknats inflyta 11,000 kronor, skulle således i statsanslag erfordras 20,000 kronor, motsvarande statsanslaget under perioden 1909—1920.

Departements-
chefen.

Mot statförslaget sådant detsamma av lantbruksstyrelsen förordats finner jag icke anledning till erinran i annan del än beträffande posterna tidskriften, reseersättningar och oförutsedda utgifter, vilka torde kunna

ytterligare reduceras med respektive 400, 500 och 100 kronor eller med sammanlagt 1,000 kronor till 30,000 kronor. Statsbidraget skulle i enlighet härmed bestämmas till 19,000 kronor. [63.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fjäderfäavelns befrämjande anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 19,000.

8. Biskötselns befrämjande.

Till biskötselns befrämjande har riksdagen å extra stat såsom reservationsanslag anvisat för vardera av åren 1918 och 1919 6,000 kronor samt för ett vart av åren 1920—1922 12,000 kronor. [64.]
Biskötselns befrämjande.
(extra anslag.)

Närmare redogörelse för anslagets användning har lämnats i punkten 63 av nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag. Av skäl som där anfördes var det ej erforderligt att för ändamålet äska anslag av samma års riksdag.

Kungl. Maj:t har den 24 februari 1922 av det för samma år anvisade anslaget disponerat ett belopp av 11,925 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1922 har nu lantbruksstyrelsen anfört, att då någon minskning i kraven på bidrag från ifrågavarande anslag under 1923 icke torde kunna beräknas, enahanda belopp, som för de senaste åren beviljats, torde böra finnas tillgängligt även för budgetåret 1923—1924.

Styrelsen har sedermera meddelat, att behållningen å anslaget torde den 1 januari 1923 utgöra omkring 3,140 kronor.

Medelsbehovet för 1923 för ifrågavarande ändamål anser jag böra beräknas till enahanda belopp som för 1922 eller till 12,000 kronor. *Departementschefen.*
Med hänsyn till den beräknade reservationen torde emellertid anslaget kunna uppföras med ett till 9,000 kronor begränsat belopp.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till biskötselns befrämjande anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 9,000.

G. Veterinärväsendet.

Veterinärundervisningsanstalter.

1. Veterinärhögskolan.

[65.]
Veterinär-
högskolan.
(ordinarie
anslag.)

Under hänvisning till de redogörelser för ordinarie anslaget till veterinärhögskolan, vilka lämnats under punkterna 64 i 1922 och 119 i 1921 års statsverkspropositioner, nionde huvudtiteln, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie anslaget* till veterinärhögskolan med ... kronor 212,300.

2. Diverse behov vid veterinärhögskolan.

[66.]
Diverse behov
vid veterinär-
högskolan.
(extra anslag.)

Av det i föregående punkt omförmälda anslaget till veterinärhögskolan är 60,000 kronor beräknat till bränsle, belysning, renhållning m. m. Denna anslagspost har under senare år visat sig otillräcklig. Fyllnadsanslag med natur av reservationsanslag har sålunda måst anvisas för åren 1918—1922. För sistnämnda år utgick fyllnadsanslaget med 110,900 kronor, varav dock 10,900 kronor avsåg viss engångskostnad. För första halvåret 1923 behövdes på grund av beräknad reservation icke något sådant anslag anvisas.

I skrivelse den 27 maj 1922 rörande anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 har styrelsen för veterinärhögskolan hemställt, bland annat, att för samma tid måtte beviljas fyllnadsanslag till belopp av 60,000 kronor. Enligt en skrivelsen bifogad promemoria beräknas högskolans utgifter under nämnda tid till 120,000 kronor enligt nedanstående specifikation, därvid för jämförelse jämväl upptagas utgifterna sådana de i föl beräknades för 1923 ävensom verkliga utgifterna under 1921:

	1923—1924	1923	1921
15,000 hl. koks à kr. 2.85	Kronor 42,750	45,000 ¹	31,189.97 ³
200 kbm. ved à kr. 13.50	» 2,700	3,000 ²	14,146.79 ⁴
gasförbrukning	» 8,000	10,000	10,833.90
elektrisk ström	» 8,000	8,000	11,646.14
vattenförbrukning	» 4,000	4,000	4,022.59
renhållning	» 9,000	10,000	8,332.94
underhåll av byggnader	» 23,000	25,000	60,603.56
underhåll och nyanskaffning av inventarier	» 5,000	5,000	3,392.73
diverse utgifter (skrivmaterialier, telefonavgifter, trädgårdsarbeten, tryckningskostnader, utredningseffekter m. m.)	» 18,500	20,000	24,150.27
för avjämning av slutsumman	» 50	—	—
	Summa kronor 120,000	130,000	168,318.89.

¹ 15,000 hl. à kr. 3. ² 200 kbm. à kr. 15. ³ 8,407 hl. à kr. 3.71. ⁴ 376.21 kbm. à kr. 30.45 och 160 kbm. à 16.82.

I vederbörligen avgiven berättelse angående veterinärhögskolans verksamhet och förvaltning under 1921 har högskolans styrelse meddelat, att å högskolans rörelse för sagda år, utöver i staten beräknad nettoinkomst därå, uppstått en behållning å 18,233 kronor 75 öre. Styrelsen har därvid hemställt, att beloppet måtte få användas såsom bidrag till gäldande av kostnaderna för inredande vid högskolan av en histologisk institution (se IX H. T. 1918 sid. 377).

I enlighet med utlåtande av statskontoret har emellertid Kungl. Maj:t den 5 maj 1922 funnit denna hemställan ej föranleda vidare åtgärd, än att Kungl. Maj:t förklarar, att behållningen skulle reserveras för att, i den mån densamma icke behövde tagas i anspråk för täckande av möjligen uppkommande brist i högskolans rörelse, efter beslut av Kungl. Maj:t användas för något högskolans särskilda behov.

Mot anslagsberäkningen får jag erinra, att kokspriset numera enligt vad jag inhämtat från veterinärhögskolan torde kunna beräknas efter 2 kronor 25 öre per hektoliter och utgiftsposten sålunda upptagas 9,000 kronor lägre. Även synes mig en var av de två posterna renhållning samt underhåll och nyanskaffning av inventarier kunna nedsättas med 1,000 kronor ävensom posten diverse utgifter med 500 kronor. En reducering med tillhoppa 11,500 kronor skulle alltså kunna ske. Då vidare i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts beslut den 5 maj 1922 förenämnda behållning å 1921 års rörelse, i runt tal 18,200 kronor, nu torde böra tagas i anspråk, kan ifrågasvarande anslag för diverse behov begränsas till 30,300 kronor.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till diverse behov vid veterinärhögskolan anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 30,300.

3. *Personliga arvodesförhöjningar för vissa befattningshavare vid veterinärhögskolan.*

Riksdagen har för beredande av personliga arvodesförhöjningar å 1,600 kronor till en var av vid veterinärhögskolan anställda prosektorn Erik Agduhr samt laboratorerna Nils Olof Engfeldt och Gerhard Carl Ebbe Forssell anvisat å extra stat för vartdera av åren 1920—1922 ett förslagsanslag, högst, 4,800 kronor samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst, 2,400 kronor.

Sedan Agduhr den 30 december 1922 utnämnts till professor vid

[67.]

Personliga
arvodesför-
höjningar för
vissa befatt-
ningshavare
vid veterinar-
högskolan.

(extra anslag.)

[67.] veterinärhögskolan, får jag efter därom av styrelsen för högskolan i skrivelse den 27 maj 1922 gjord framställning hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av personligt ålderstillägg å 1,600 kronor för år till en var av laboratorerna vid veterinärhögskolan Nils Olof Engfeldt och Gerhard Carl Ebbe Forssell, därest vederbörande befattningshavare fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra anslag* av..... kronor 3,200.

4. Veterinärinrättningen i Skara.

[68.] Under hänvisning till de redogörelser för ordinarie anslaget till veterinärinrättningen i Skara, vilka lämnats under punkterna 66 i 1922 och 111 i 1919 års statsverkspropositioner, nionde huvudtiteln, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie anslaget* till veterinärinrättningen i Skara med kronor 8,500.

Statens veterinärbakteriologiska anstalt.

5. Avlöningar m. m.

[69.] Under hänvisning till de redogörelser för ordinarie anslaget till avlöningar m. m. vid statens veterinärbakteriologiska anstalt, vilka lämnats under punkterna 67 i 1922 och 122 i 1921 års statsverkspropositioner, nionde huvudtiteln, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie anslaget* till avlöningar m. m. vid statens veterinärbakteriologiska anstalt med kronor 48,500.

6. Upphållande av anstaltens verksamhet.

[70.] Under hänvisning till de redogörelser för ordinarie reservationsanslaget till upphållande av verksamheten vid statens veterinärbakteriologiska anstalt, vilka lämnats under punkterna 67 i 1922 och 122 i 1921 års statsverkspropositioner, nionde huvudtiteln, och då, enligt vad jag inhämtat från anstaltens chef, anslaget torde för nästa budgetår kunna

sänkas till 26,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [70.]

att i riksstaten uppföra *ordinarie reservationsanslaget* till uppehållande av verksamheten vid statens veterinärbakteriologiska anstalt med ... kronor 26,000.

7. Bakteriologisk köttkontroll.

Till bestridande av en del av kostnaderna för utövande vid statens veterinärbakteriologiska anstalt av bakteriologisk köttkontroll har riksdagen beviljat anslag å extra stat för åren 1920—1922 ävensom första halvåret 1923. Anslagen, som haft natur av reservationsanslag, hava utgjort för 1922 4,000 kronor samt — med hänsyn till beräknad reservation till belopp av 1,000 kronor — för första halvåret 1923 1,000 kronor. [71.]

Anslaget är avsett att användas med 1,500 kronor till avlöning åt en vaktmästare — å vilket arvode utgår dyrtidstillägg — samt med 2,500 kronor till lokalhyra (se prop. 1919 nr 181 och IX H. T. 1921 p. 123).

Med anledning av framställning av medicinalstyrelsen och då å anslaget vid utgången av första halvåret 1923 icke kan beräknas någon reservation, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departementschefen.*

att till bestridande av en del av kostnaderna för utövande vid statens veterinärbakteriologiska anstalt av bakteriologisk köttkontroll anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 4,000.

Veterinärstaten.

8. Länsveterinärer och veterinärstipendiater.

Under hänvisning till den redogörelse för ordinarie anslaget till länsveterinärer och veterinärstipendiater, vilken lämnats i proposition 1920 nr 134, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [72.]

att i riksstaten uppföra *ordinarie anslaget* till länsveterinärer och veterinärstipendiater *Länsveterinärer och veterinärstipendiater.*

med kronor 138,500. (ordinarie anslag.)

9. *Distriktsveterinärers avlöande.*

[73.]
Distrikts-
veterinärers
avlönande.
 (ordinarie
 anslag.)

Ordinarie förslagsanslaget till distriktsveterinärers avlöande utgör för närvarande 146,000 kronor.

Bestämmelser för anslaget användning återfinnas i kungörelsen den 31 december 1912 (nr 427) angående statsbidrag till distriktsveterinärers avlöande.

Vid anmälan den 7 januari 1922 av de ärenden, som tillhörde regleringen av riksstatens nionde huvudtitel för första halvåret 1923, omnämnde jag under punkten 70 om distriktsveterinärers avlöande, att svenska distriktsveterinärföreningen i särskilda skrivelser den 26 september 1919 och den 30 augusti 1920 gjort framställning bland annat om höjning av statens bidrag till avlöande av distriktsveterinärer samt att infordrade utlåtanden häröver avgivits av medicinalstyrelsen och statskontoret.

Efter en kort redogörelse för framställningarnas innehåll och utlåtandena däröver förklarade jag mig anse, att med prövning av frågan om förbättring av distriktsveterinärernas avlöningsförmåner borde anstå till 1923 års riksdag.

Sedan numera medicinalstyrelsen avgivit infordrat förnyat utlåtande den 29 augusti 1922 och svenska distriktsveterinärföreningen inkommit med påminnelser i ärendet, anhåller jag att få ånyo anmäla detsamma.

Innan jag då ingår på en närmare redogörelse för ifrågavarande framställningar och innehållet i de avgivna utlåtandena finner jag mig böra i korthet redogöra för förhållandet mellan länsveterinärernas och distriktsveterinärernas ställning (se veterinärinstruktionen den 31 december 1912, nr 426, med däri den 7 juli 1921, nr 477, gjorda ändringar) och avlöningsförhållanden, då detta torde äga en viss betydelse vid bedömning av frågan om de löneformer, som böra tillerkännas distriktsveterinärerna.

Länsveterinärer äro statsanställda med avlöning helt av statsmedel. De utnämnas av Kungl. Maj:t. Om länsveterinärs åliggande stadgas i 7 § av veterinärinstruktionen. Före senaste lönereglering, som trädde i kraft från och med 1921 (prop. 1920, nr 134), utgjorde länsveterinärlönen 2,500 kronor, vartill kom en tillfällig löneförbättring av 625 kronor eller sålunda sammanlagt 3,125 kronor. Därjämte var med sådan befattning förenad rätt till två ålderstillägg å vardera 500 kronor efter respektive fem och tio år. Från och med 1921 åtnjuta länsveterinärerna en grundlön av 4,000 kronor med rätt till två ålderstillägg på sätt ovan nämnts. Till länsveterinär, anställd i något av de fyra nord-

ligaste länen, utgår dessutom ett tillägg till grundlönen av 500 kronor. Semester kan beviljas länsveterinär under antingen en månad årligen eller två månader vart annat år (se kung. nr 466 år 1920).

[73.]

Till distriktsveterinärers avlöning utgår av statsmedel allenast visst bidrag. Landsting har att därom göra hemställan. Statsbidraget utgår med 600 kronor såsom bidrag till begynnelseavlöning och 200 kronor såsom bidrag till ett ålderstillägg och under villkor att landstinget förbundet sig att under viss tid erlägga ej mindre såsom bidrag till begynnelseavlöningen minst 1,200 kronor och till ålderstillägget minst 200 kronor än även — för den händelse pensionering av distriktsveterinärerna med bidrag av statsmedel komme till stånd — såsom bidrag till denna pensionering årligen de belopp, som kunde bliva stadgade. Distriktsveterinärer utses bland tre utav medicinalstyrelsen på förslag uppförda personer av den veterinärstyrelse, som för handläggning av ärenden rörande distriktsveterinärbefattningar med statsbidrag skall finnas inom varje landstingsområde. I sådan styrelse är länsveterinären självskriven ledamot.

Vad särskilt angår pensionsfrågan må här erinras, att distriktsveterinärernas pensionsförhållanden från och med 1920 reglerats genom reglementet den 31 december 1919 (nr 878) för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., som avser jämväl ifrågavarande befattningar.

Bestämmelserna om avlöning till distriktsveterinärer hava bibehållits oförändrade sedan 1912. Av det redan anförda framgår, att med statens och landstingets bidrag sammanlagda grundlönen utgör 1,800 kronor. Skillnaden mellan länsveterinärs begynnelselön och distriktsveterinärs slutlön var alltså före 1921 $3,125 - 2,200 = 925$ kronor men uppgår efter länsveterinärernas löne reglering från och med 1921 till $4,000 - 2,200 = 1,800$ kronor.

Länsveterinär åtnjuter dyrtidstillägg enligt samma grunder som gälla för andra statens befattningshavare i allmänhet. Till distriktsveterinär, som beredes dyrtidstillägg å honom från vederbörande landsting tillkommande avlöning, utgår dyrtidstillägg av statsmedel med motsvarande andel av statsbidraget, dock högst med två tredjedelar av statsavlöningen (se prop. 1922, nr 88).

Vid veterinärförrättningar, som på anmodan av enskild djurägare utföras inom tjänstedistrikt, utgår till distriktsveterinärer ersättning enligt av Kungl. Maj:t fastställd taxa (Sv. förf. saml. nr 180 år 1914). Jämväl länsveterinär äger för sådana förrättningar åtnjuta ersättning, som dock ej må beräknas högre än enligt ovannämnda taxa (8 § i veterinärinstruktionen).

[73.]

Jämlikt särskilda Kungl. Maj:ts beslut hava de i denna taxa bestämda arvoden utgått under tiden 1 juli 1918—31 december 1921 med belopp hälften högre än vad i taxan angivits och under första halvåret 1922 med belopp fjärdedelen högre än i taxan angivna.

Jag övergår nu att redogöra för distriktsveterinärföreningens ifrågasvarande framställningar.

I skrivelsen den 26 september 1919 anhålles,

att distriktsveterinärs grundlön måtte höjas till 4,000 kronor;

att distriktsveterinär måtte tillerkännas två ålderstillägg å vardera 500 kronor att utgå efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring;

att jämväl före sålunda föreslagen lönereglernas tillämpning intjänade tjänstår såsom distriktsveterinär med tjänstårsberäkning måtte få tillgodoräknas för båda ålderstilläggen;

att distriktsveterinärer måtte erhålla en månads semesterledighet årligen, med rätt för distriktsveterinär att få låta semesterledigheten för ett år anstå till det nästföljande;

att distriktsveterinär måtte härför tillförsäkras ett årligt semesterarvode av 300 kronor — för en månad räknat — med skyldighet för honom att själv avlöna semestervikarie;

att i sammanhang med sålunda föreslagen ny lönereglering distriktsveterinärerna måtte bli helt statsanställda; samt

att, för den händelse ny lönereglering icke kunde börja tillämpas förr än efter ingången av 1920, viss tillfällig löneförbättring måtte utgå från ingången av 1920, tills ny lönereglering började tillämpas.

I föreningens ovanberörda skrivelse den 30 augusti 1920 har föreningen vid det förhållandet att ovannämnda framställning om tillfällig löneförbättring icke föranledde proposition till 1920 års riksdag hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för distriktsveterinärerna utverka en tillfällig löneförbättring från och med 1920 eller, om detta ej kunde bifallas från ingången av 1921, till dess definitiv lönereglering började tillämpas.

Till stöd för sina framställningar har distriktsveterinärföreningen åberopat i första hand länsveterinärernas lönereglering från och med 1921, varigenom skillnaden mellan länsveterinärs begynnelselön och distriktsveterinärs slutlön, på sätt ovan påpekats, i väsentlig mån ökats. Vidare har framhållits, att distriktsveterinärernas löneförmåner vore avsevärt lägre än för andra jordbruket tillhörande tjänstemannagrupper med i allmänhet kortare och mindre dyrbar utbildning samt med mindre ansträngande tjänstgöring såsom lantbruksingenjörer, statskonsulenter och torvingenjörer m. fl. Sedan förste provinsialläkarnas och provinsialläkarnas löneförmåner reglerats till belopp, som ej oväsentligt överstege vad som

gällde för länsveterinärer och distriktsveterinärer, borde självfallet löneförmånerna även höjas för dessa senare tjänstemannagrupper, som innehade ungefärlig parallellställning med de förra. Denna parallellställning borde för distriktsveterinärerna jämväl medföra, att de bleve helt statsanställda. Tydligt vore, att med distriktsveterinärernas nuvarande dubbelanställning följde en väsentligt ovigare administrering av distriktsveterinärväsendet.

[73.]

Över ifrågavarande båda framställningar hava på sätt redan nämnts infordrade utlåtanden avgivits av medicinalstyrelsen den 28 februari 1921 och av statskontoret den 28 juli 1921, varefter medicinalstyrelsen avgivit förnyat infordrat utlåtande den 29 augusti 1922 och distriktsveterinärföreningen i skrivelse den 23 november 1921 inkommit med påminnelser i ärendet.

Med sitt förstnämnda utlåtande har medicinalstyrelsen överlämnat yttranden av samtliga länsstyrelser, landsting och veterinärstyrelser.

Beträffande först frågan om *statsanställning* må för de av medicinalstyrelsen infordrade yttranden redogöras sålunda.

Fyra myndigheter hava ej inlåtit sig härför med hänsyn till svårigheten att för närvarande bedöma frågan i dess konsekvenser. Avslag på föreningens framställning i denna del har yrkats av tio länsstyrelser, tio landsting och tio veterinärstyrelser. De skäl, som därvid anförts, hava varit, dels att staten hade intresse av distriktsveterinärernas arbete endast i vad detsamma gällde de smittsamma husdjursjukdomarna, dels att ortsintresset vore av sådan betydelse, att tillsättning av distriktsveterinärer fortfarande borde ske genom en ortsmyndighet, dels ock helt allmänt att nog vägande skäl ej anförts av distriktsveterinärföreningen. Ett par myndigheter hava förklarat sig anse, att distriktsveterinärerna förr eller senare måste bliva statsanställda, men att tiden härför nu ej vore lämplig. Några avstyrka endast med tvekan. Övriga lokala myndigheter hava tillstyrkt framställningen om statsanställning, nämligen inalles tolv länsstyrelser, fjorton landsting och fjorton veterinärstyrelser. Av dessa hava dock myndigheterna i Blekinge län samt landstinget och veterinärstyrelsen i Örebro län uttalat den åsikten, att veterinärstyrelserna måtte bibehållas samt beredas rätt att vid utnämningar avgiva förord åt på förslag uppsatt sökande, samt länsstyrelsen i Skaraborgs län framhållit, att en utredning först borde göras om distriktens antal och storlek. Av övriga myndigheter, som tillstyrkt framställningen, hava flertalet ej ansett nödigt framföra något egentligt motiv, under det att från vissa håll uttalats, att de av föreningen förebrogta skälen vore synnerligen vägande och att tidpunkten för omläggning just för närvarande vore lämplig, då tioårsperioden utginge 1922. (Jmf. Kungl. Maj:ts cirkulär den 5 juli 1912, Sv. förf. saml. nr 138).

Medicinalstyrelsen har i nu förevarande avseende anfört huvudsakligen följande.

Även om man delade den från vissa håll uttalade meningen, att staten hade intresse av distriktsveterinärernas arbete endast i vad det gällde smittsamma husdjursjukdomar, kunde särskilt i dessa dagar pekats på, vilket ansvarsfullt arbete

[73.]

därutinnan åläge distriktsveterinärerna. Anförda uppfattning torde dock vara alltför snäv, ity att även distriktsveterinärernas övriga verksamhet måste anses vara av ett visst statligt intresse, i vilket hänseende styrelsen tilläte sig hänvisa till chefens för jordbruksdepartementet uttalande till statsrådsprotokollet den 18 mars 1919, att 'distriktsveterinärkårens ställning gent emot staten finge anses vara i åtskilliga hänseenden jämförlig med rena statstjänstemäns.' Styrelsen kunde i anslutning härtill ej finna annat än det fulla berättigandet i sökande föreningens jämförelse av distriktsveterinärerna med provinsialläkarna.

Styrelsen delade även föreningens mening såväl om den för det allmänna ovigare administreringen av distriktsveterinärväsendet som för distriktsveterinärerna ogynnsammare förhållandet med nu rådande dubbelanställning och avlöning. Under kristiden hade i fråga om dyrtidstillägg dessa olägenheter varit nog så kännbara för ifrågavarande veterinärer. Självfallet skulle här åsyftade olägenheter försvinna i och med statsanställning. Och det torde vara likgiltigt för landets skattebetalare, om avlöningen till distriktsveterinärerna utginge helt av statsmedel eller till största delen från landstingen. Styrelsen kunde heller icke finna, att ortsintresset skulle bli lidande i och med en statsanställning. Styrelsen hade nämligen intet att erinra mot, att någon lokal myndighet, vare sig veterinärstyrelsen eller hushållningssällskapets förvaltningsutskott, för tillfället förstärkt med vederbörande länsveterinär, finge tillfälle att yttra sig över förslag till distriktsveterinärtjänst, varvid självfallet allt tillbörligt avseende vid nämnda styrelses eller utskotts mening komme att fästas.

Statskontoret har beträffande frågan om distriktsveterinärernas statsanställning anfört följande.

Distriktsveterinärföreningen hade till stöd för sin framställning velat göra gällande, att distriktsveterinärerna i fråga om sin tjänstgöring kunde jämställas med provinsialläkare. Denna uppfattning kunde statskontoret icke dela. Provinsialläkarnas åligganden, sådana de vore angivna i gällande läkarinstruktion och andra för dem utfärdade föreskrifter, vore för den allmänna läkar- och sjukvården så betydelsefulla och ingripande på en sådan mångfald av denna verksamhet berörande områden, att distriktsveterinärernas ställning inom deras verksamhetsfält ingalunda, och allra minst om hänsyn toges allenast till det arbete, som utfördes i det direkta statsintressets tjänst, torde kunna anses motsvara provinsialläkarnas. Till väsentliga delar hade de extra provinsialläkarna, vilka liksom distriktsveterinärerna ej vore uppförda å ordinarie stat, samma åligganden som provinsialläkarna. Frånsett det förhållandet att den allmänna hälso- och sjukvården måste betraktas såsom ett större intresse för staten än vården av djur, vilken huvudsakligen kunde anses såsom ett privatekonomiskt spörsmål, torde en jämförelse mellan de provinsialläkare — såväl ordinarie som extra — och distriktsveterinärer jämlikt vederbörliga instruktioner åvilande arbetsuppgifter tydligt visa, att provinsialläkarna i långt högre grad än distriktsveterinärerna utförde arbete i statens intresse.

I detta sammanhang tilläte sig statskontoret erinra om, att riksdagens jordbruksutskott 1912 anfört, att utskottet, i likhet med vad förut inom riksdagen uttalats, hölle före, att husdjursjukvården, i vad den avsåge bekämpande och förekommande av smittsamma sjukdomar eller farsoter, vore ett statligt intresse, men däremot, i vad den anginge vården i allmänhet av de särskilda kreatursbesättningarna eller djuren, vore i främsta rummet en vederbörande djurägares enskilda ekonomiska angelägenhet och därjämte även ett mer eller mindre betydande ortsintresse.

Då det måste anses mindre lämpligt att avlyfta kostnaden för distriktsveterinärens avlöning från de enskilda bland landets befolkning, som hade ett direkt intresse av deras verksamhet och överflytta det på landets samtliga innebyggare, borde avlöningen fortfarande utöver statsbidraget bestridas av landstingsmedel.

Distriktsveterinärs huvudsakliga uppgift i *statens tjänst* bestode i att efter förordnande företaga tjänsteresor vid utbruten smittsam sjukdom. Statskontoret hade inhämtat, att under 1920 företagits tillhoppa cirka 1,400 dylika resor av rikets till ett antal av omkring 270 uppgående läns- och distriktsveterinärer. Varje veterinär hade sålunda i medeltal företagit fem tjänsteresor. Att å ordinarie stat uppföra en kår, som i så liten utsträckning toges i anspråk av staten, kunde statskontoret icke tillstyrka, varför ämbetsverket hemställde, att föreningens framställning i nu berörda avseende icke måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Distriktsveterinärföreningen har i skrivelse den 23 november 1921 anfört i denna del.

Den för läns- och distriktsveterinärerna gemensamma veterinärinstruktionen gäve även veterinärerna funktioner, som anginge «den allmänna hälso- och sjukvården» bland husdjuren och »födoämneskontrollen» samt uppräknade för veterinärerna en hel del funktioner av allmänt statligt intresse.

Såväl distrikts- som länsveterinär hade sålunda:

»att göra sig noggrant underrättad om husdjurskötselns tillstånd inom distriktet och på densamma inverkan omständigheter samt vid lämpliga tillfällen meddela den djurägande allmänheten råd och anvisningar rörande en rationell husdjurshygien»;

»att i frågor, som angå den allmänna hälso- och sjukvården bland husdjuren eller födoämneskontrollen, *dels*, efter företagande av möjligen erforderlig utredning och undersökning, till medicinalstyrelsen eller Kungl. Maj:ts befallningshavande avgiva av dem infortrade förslag och utlåtanden eller, om anledning därtill förekommer, till dem självmant göra framställningar, *dels ock* med råd och anvisningar tillhandagå hushållningssällskap, hälsovårds- och kommunalnämnder samt andra myndigheter inom distriktet»;

»att efter förordnande av medicinalstyrelsen eller Kungl. Maj:ts befallningshavande företaga tjänsteresor för allmän hälso- och sjukvård bland husdjuren»;

»att efter förordnande av Kungl. Maj:ts befallningshavande utöva inspektion såväl vid kreatursmarknader, djurutställningar och allmänna stall — särskilt med avseende å dessas veterinärhygieniska anordningar och desinfektionsmöjligheter — som ock över allmänna och enskilda slakterier, korvfabriker, matvarubutiker, mejerier, margarinfabriker och andra med de nu nämnda jämförliga lokaler inom distriktet ävensom att avgiva de rapporter och framställningar, vartill berörda inspektioner kunna föranleda»; samt

»att på anmodan av polismyndighet eller vederbörande hälsovårds- eller kommunalnämnd ej mindre verkställa undersökning av levande eller döda djur ävensom av kött och därav beredda födoämnen samt mjölk, vilka till salu utbjudas, än ock utöva tillsyn däröver, att farkoster, vagnar och andra fordon, som begagnats till transport av husdjur, kött m. m. bliva på ändamålsenligt sätt rengjorda och vid behov desinfekterade.»

[73.]

Beträffande de siffror för antalet tjänsteresor, som statskontoret anfört såsom måttstock för en distriktsveterinärs arbete vid behandling av smittsamma sjukdomar. förtjänade framhållas, att statskontoret tydligen icke häri inräknat de tjänsteförrättningar, som av distriktsveterinärerna utförts till nötkreaturstuberkulosens bekämpande. Då dessutom av allt att döma nämnda tuberkuloskamp sannolikt komme att inom en snar framtid betydligt utvidgas, varjämte även möjligen hushållnings-sällskapens senaste ombudsmötes förslag om statligt ingripande för hämmande av lungröta hos häst och farsotsartad kastning hos kor bleve verklighet, så kunde förvisso distriktsveterinärerna inom kort pretera en statistik, som torde tillfredsställa även de längst gående anspråk.

Men distriktsveterinärens arbete å ifrågavarande område värdesattes icke efter antalet tjänsteresor. Endast *en* dylik tjänsteresa kunde åt landet rädda miljonvärderna. Vanligen komme det på distriktsveterinärens lott att ställa diagnosen och vidtaga de första åtgärderna vid ett farsotsutbrott, och det minsta felgrepp från hans sida kunde medföra oberäkneliga vådor.

Det kunde tilläggas, att till åligganden av allmänt statligt intresse även torde böra räknas distriktsveterinärs biträde vid hästpremieringar, vid hästbesiktningar för arméns räkning o. d.

Som slutomdöme i fråga om statens intresse av å ena sidan förste provinsial- och provinsialläkarnas samt å andra sidan såväl läns- som distriktsveterinärernas verksamhet kunde sägas, att där det gällde icke smittsam sjukdom, sjukvården kunde anses som privatintresse precis lika mycket i ena som andra fallet, samt att, där åter smittsam sjukdom vore för handen, statens intresse ju beträffande båda gruppernas verksamhet ginge ut på att mot smitta skydda individer av samma slag som de sjuka, men å veterinärområdet därjämte dels på att skydda individer av annat slag, människor, såväl mot direkt överförande av den smittsamma sjukdomen som även mot skada genom förtärande av kött från sjuka djur, dels ock på att avvärja fara för hotande nationalekonomisk förlust av oberäknelig omfattning.

Det torde sålunda vara veterinärerna, som hade det mångsidigaste statsintresset att bevaka, och gentemot statskontoret skulle otvivelaktigt med skäl kunna göras gällande, att distriktsveterinärernas åligganden sådana de vore angivna i gällande instruktion och andra för dem utfärdade föreskrifter eller låge i sakens natur, helt visst vore så betydelsefulla och ingripande på ett flertal deras verksamhet berörande områden, att distriktsveterinärernas ställning inom deras verksamhetsfält kunde anses motsvara provinsialläkarnas.

Det vore också i detta sammanhang värt att uppmärksammas, att mot jordbruksutskottets, av statskontoret omnämnda försök 1912 att på ifrågavarande verksamhetsområde uppdraga en snäv gräns mellan ett statsintresse samt privat- och ortsintressen stöde det av medicinalstyrelsen återgivna uttalandet av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet till statsrådsprotokollet den 18 mars 1919 (prop. nr 353). Exempel saknades icke heller på att såsom fullödiga statstjänstemän räknade befattningshavare kunde sägas tjäna privatintressen genom sin tjänstutövning i långt högre grad än distriktsveterinärerna. Så vore ju särskilt fallet med lantmätnarna.

I utlåtandet den 29 augusti 1922 har medicinalstyrelsen yttrat följande i frågan om statsanställning.

Såvitt styrelsen kunde finna hade distriktsveterinärföreningen i sin skrivelse i ärendet den 23 november 1921 icke velat jämställa distriktsveterinärerna med provinsialläkarna, utan endast avsett att angiva, att nämnda tjänstemän i sin verksamhet vore parallellställda. Denna åsikt ansåge styrelsen vara fullt berättigad. En jämförelse mellan de för berörda tjänstemän utfärdade instruktioner och andra föreskrifter torde även jämte vad distriktsveterinärföreningen i sin ovanberörda skrivelse den 23 november 1921 härutinnan anfört, i hög grad visa dels det befo-gade i nämnda parallellställning, dels ock att distriktsveterinärernas verksamhet ingalunda berörde statsintresset i ett så enstaka hänseende, som statskontoret förmenat.

Beträffande den enskilda sjukvården framhölle statskontoret människosjukvårdens större intresse för staten än djursjukvården, vilken senare förmänes vara i främsta rummet en vederbörande djurägares enskilda ekonomiska angelägenhet och därjämte allenast medgäves vara ett mer eller mindre betydande orsintresse.

Utan att inlåta sig på ovanstående gradering i allmänhet av den enskilda människo- och djursjukvården i fråga om statligt intresse, ville styrelsen framhålla, att styrelsen beträffande djursjukvårdens ekonomiska betydelse vore av en helt annan uppfattning. Att den enskilda djursjukvården förr ansetts vara ett rent privatekonomiskt intresse, ville styrelsen ingalunda bestrida, men betonades måste, att förhållandena i våra dagar vore helt andra. Styrelsen ansåge till och med, att den enskilda husdjursjukvården vore av ett synnerligen stort allmänt intresse, och förmenade, att detta intresse ej kunde följa socken- eller provinsgränserna utan berörde landet, staten, i dess helhet.

Beträffande statskontorets mening att distriktsveterinärernas huvudsakliga uppgift i statens tjänst bestode i att efter förordnande företaga tjänsteresor vid utbruten smittsam sjukdom, ville styrelsen, som av vad ovan anförts, tydligen ej kunde dela denna uppfattning, understryka, vad som av distriktsveterinärföreningen i dess nyssberörda skrivelse antytts, nämligen att den största svårigheten vid bekämpande av de smittsamma sjukdomarna i allmänhet ej låge i att enligt givna detaljföreskrifter handhava varje särskilt fall, utan i att snarast möjligt diagnostisera sjukdomen, en sak, som fölle inom den enskilda husdjursjukvårdens område och som i de flesta fall ålåge distriktsveterinärerna. Det snabba diagnosticerandet av en smittsam sjukdom vore också ur statens synpunkt sett det viktigaste.

Styrelsen hade ej heller kunnat undgå att finna det berättigade i distriktsveterinärföreningens framhållande av, att veterinären, då smittsam husdjursjukdom vore för handen, hade att skydda ej blott andra djur utan även ofta människor såväl mot direkt överförande av sjukdomen som även mot skada genom förtärande av kött från sjuka djur, varjämte han hade att söka avvärja hotande national-ekonomisk förlust av oberäknelig omfattning.

Slutligen tillåte sig styrelsen erinra om, att i ett flertal andra länder de distriktsveterinärerna motsvarande tjänstemännen vore statstjänare.

Beträffande frågan om distriktsveterinärernas *avlöningsförmåner* må först återgivas följande ur de av medicinalstyrelsen infordrade yttranden.

Föreningens framställning om en grundlön av 4,000 kronor har med olika motiveringar tillstyrkts av fjorton länsstyrelser, tolv landsting och sjuvått veterinärstyrelser samt av den i Jönköpings län särskilt hörde länsveterinären. Dock må påpekas, att samtliga hörda myndigheter i Södermanlands län emellertid uttalat, *Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.*

[73.]

att samtidigt härmed dyrtidstilläggen borde bortfalla, varjämte länsstyrelsen i Uppsala län förklarar sig anse, att lönen i olika distrikt borde vara olika.

För en grundlön av 3,600 kronor hava uttalat sig Uppsala läns landsting och veterinärstyrelsen i Stockholms län, landstinget med påpekande, att sagda belopp skulle motsvara nuvarande lön jämte dyrtidstillägg, och styrelsen med förklarande att hänsyn därvid tagits till länsveterinärernas lön samt att nu utgående kristidsförhöjning av taxearvodena med ny lönereglering borde bortfalla.

En grundlön av 3,000 kronor har tillstyrkts av fem länsstyrelser, fem landsting och fem veterinärstyrelser. En del av dessa myndigheter hava därvid angivit, att beloppet föreslagits med hänsyn till länsveterinärernas nuvarande lön.

Länsstyrelsen och landstinget i Stockholms län hava tillstyrkt en grundlön av 2,880 kronor.

Den ifrågasatta löneregleringen har avstyrkts av två länsstyrelser, tre landsting och en veterinärstyrelse. Av dessa hava länsstyrelsen och landstinget i Kronobergs län förordat utredning angående vilka distrikt som kunde vara i behov av ny lönereglering. Länsstyrelsen i Skaraborgs län har förklarar sig anse, att frågan om statsanställning borde avgöras först och att till dess detta skett en tillfällig löneförbättring borde utgå.

Två länsstyrelser, tre landsting och en veterinärstyrelse hava ej föreslagit visst belopp, utan antingen sagt sig på grund av tillstyrkande av statsanställning sakna anledning att ingå på lönefrågan eller förmenat sig sakna förutsättning för föresläende av visst lönebelopp.

Samtliga hörda myndigheter i Västernorrlands och Jämtlands län hava förordat, att grundlönen till distriktsveterinärerna i de fyra nordligaste länen måtte utgå med ett 500 kronor högre belopp än i övriga län.

Angående proportionen mellan statens och landstings bidrag till lönen, för den händelse statsanställning för distriktsveterinärer ej skulle komma att bifallas, hava några myndigheter förklarar sig anse, att den borde bliva en annan än den nuvarande. Så har landstinget i Västerbottens län föreslagit, att staten ensam borde svara för höjningen, och länsstyrelsen i Gottlands län har förmenat, att staten borde bidra med 1,000 kronor till en grundlön av 4,000 kronor, under det tre länsstyrelser, två landsting och en veterinärstyrelse framhållit, att lönen borde utgå med lika belopp från staten och vederbörande landsting.

Medicinalstyrelsen har beträffande distriktsveterinärernas lön anført följande.

De av svenska distriktsveterinärföreningen och olika tillstyrkande myndigheter anförda motiven för en grundlön av 4,000 kronor syntes styrelsen icke blott behjärtansvärda utan även fullt bärande. Visserligen ansåge styrelsen i likhet med vad föreningen och några hörda myndigheter framhållit, att någon skillnad borde finnas mellan länsveterinärernas och distriktsveterinärernas löner, men självfallet borde i lönehänseende även finnas en gräns nedåt, under vilken staten eller annan vederbörande ej rimligtvis kunde gå i betraktande av distriktsveterinärernas ansvarsfulla och slitande arbete. Och då, vid besluts fattande om framläggande för 1920 års riksdag av proposition om 4,000 kronors grundlön för länsveterinär, till statsrådsprotokollet uttalades, att detta lönebelopp syntes väl knappt samt sedermera jämväl jordbruksutskottet i sitt utlåtande över samma proposition i viss mån understrukit nämnda uttalande, tvekade icke styrelsen, som tillstyrkt länsveterinärföreningens framställningar den 1 november 1918 och den 28 november 1920 om en

grundlön för länsveterinärerna av 5,000 kronor, att nu tillstyrka förevarande framställning om en grundlön för distriktsveterinärerna av 4,000 kronor. Likaledes ansåge styrelsen, med hänvisning till vad för länsveterinärerna vore stadgat, fog finnas för bifall till det av några myndigheter gjorda förslaget, att grundlönen för distriktsveterinärerna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län måtte utgå med 500 kronor högre belopp än i övriga län.

En uppdelning av distriktsveterinärernas lönebelopp i lön och tjänstgöringspengar ansåge styrelsen böra ske, och syntes 2,500 kronor böra utgöra lön och 1,500 kronor tjänstgöringspengar.

Vad beträffade ålderstillägg hölle styrelsen före i likhet med det övervägande flertalet hörda myndigheter, att framställningen i denna del vore väl förtjänt av bifall. Styrelsen ville därför tillstyrka, att distriktsveterinär tillerkändes i stället för nuvarande ålderstillägg å 400 kronor, två ålderstillägg å vardera 500 kronor att utgå efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring, samt att jämväl före den nya löne regleringens ikraftträdande såsom distriktsveterinär med tjänstårsberäkning intjänade tjänstår måtte få tillgodoräknas för åtnjutande av båda ålderstilläggen.

Vid bifall till ny löne reglering på ovan angivna sätt och statsanställning för distriktsveterinärerna torde för 1922 hela staten för distriktsveterinärkåren böra beräknas för 236 distriktsveterinärer till 1,200,000 kronor, vartill komme ersättning för semestervikaries resor till och från tjänstgöringsorten.

Även om statsanställningsprincipen ej skulle vinna godkännande, syntes likväl ifrågavarande veterinärer böra komma i åtnjutande av ej mindre en löneförhöjning med 2,200 kronor å begynnelseavlönningen och 100 å nuvarande ålderstillägg än även 500 kronor såsom andra ålderstillägg efter 10 års väl vitsordad tjänstgöring, varav staten skulle bidraga med 1,500 kronor till begynnelselönen, 250 kronor till första ålderstillägget och 250 kronor till det andra. Den ifrågasatta nya löne regleringen skulle för dylikt fall komma att medföra en årlig kostnad för statsverket av 467,350 kronor, enligt följande beräkning:

bidrag av 1,500 kronor till lön åt 236 distriktsveterinärer	kronor 354,000
» av 150 kronor till lönetillskott åt 30 distriktsveterinärer i de fyra nordligaste länen	» 4,500
» av 250 kronor till ett första ålderstillägg åt 195 distriktsveterinärer	» 48,750
» av 250 kronor till ett andra ålderstillägg åt 146 distriktsveterinärer	» 36,500
» bidrag av 100 kronor till semesterarvode åt 236 distriktsveterinärer	» 23,600

	summa kronor 467,350

jämte semestervikaries resekostnader.

Statskontoret har i frågan om distriktsveterinärernas avlöningsförmåner anfört följande.

Hänsyn måste tagas ej blott till det arbete distriktsveterinärerna utförde i statens tjänst utan även till dessa avlöningsförmånens förhållande till länsveterinärernas avlöning.

[73.]

Statskontoret hade förut berört omfattningen av det arbete i statens tjänst, som åvilade distriktsveterinärerna, och ville statskontoret under hänvisning härtill såsom sin mening uttala, att det bidrag, som staten nu lämnade till distriktsveterinärernas grundavlöning eller 600 kronor, vara dyrtidstillägg utginge med upp till 66 $\frac{2}{3}$ procent, torde, särskilt med fäst avseende vid att veterinär vid företagande av tjänsteresor ägde uppbära ersättning enligt gällande resereglemente, få anses vara full gottgörelse för nämnda arbete.

Med hänsyn till önskvärdheten av att de äldre distriktsveterinärernas ställning förbättrades ansåge sig statskontoret emellertid kunna tillstyrka, att staten med 200 kronor bidroge till ett ytterligare ålderstillägg åt distriktsveterinärer, under villkor att landstingen lämnade lika stort bidrag.

Vad anginge förhållandet mellan länsveterinärs och distriktsveterinärs avlöningsförmåner finge statskontoret anföra, att länsveterinär dels kunde betraktas såsom distriktsveterinärs förman, dels ock torde hava en betydligt mer omfattande och ansvarsfull offentlig tjänstverksamhet än distriktsveterinär. Då distriktsveterinär vid befordran till länsveterinär i allmänhet torde hava intjänat honom såsom distriktsveterinär tillkommande ålderstillägg, syntes man vid bedömandet av förhållandet mellan avlöningen vid de båda tjänsterna böra utgå från å ena sidan distriktsveterinärs slutavlöning och å andra sidan länsveterinärs begynnelseavlöning.

I det utlåtande, som den 10 februari 1920 avgivits av medicinalstyrelsen i anledning av en av svenska länsveterinärföreningen gjord framställning, hade medicinalstyrelsen ansett sig böra framhålla vikten av att länsveterinärernas avlöning gjordes så mycket förmånligare än distriktsveterinärernas, att man vid tillsättning av länsveterinärtjänster kunde påräkna att till dessa befattningar erhålla de skickligaste bland distriktsveterinärerna. Styrelsen hade erinrat om, att distriktsveterinärernas löneförmåner alltjämt förbättrats, och tillstyrkt, att länsveterinärerna tillerkändes en begynnelseavlöning av 5,000 kronor.

Vid bifall till statskontorets förslag, att distriktsveterinärerna borde tillerkännas ytterligare ett ålderstillägg, skulle i det föregående angivna skillnaden mellan länsveterinärs begynnelselön och distriktsveterinärs slutavlöning (1,800 kronor) minskas till 1,400 kronor. Skulle däremot staten bidra till distriktsveterinärernas grundavlöning med ytterligare 200 kronor att utgå på enahanda grunder, som nu vore gällande, skulle berörda skillnad bliva endast 800 kronor det vill säga 125 kronor mindre än före 1921.

Vissa distriktsveterinärer hade också betydande inkomster av enskild praktik och befunde sig i en sådan ekonomisk ställning, att någon löneförbättring för dem i vidare mån än vad statskontoret ovan tillstyrkt icke kunde anses erforderlig.

I anslutning till vad statskontoret sålunda anfört avstyrkte statskontoret bifall till föreningens framställning i vad den avsåge höjning av nu utgående statsbidrag till distriktsveterinärernas grundavlöning. Dock syntes det statskontoret, med hänsyn till den omständigheten att länsveterinärerna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län på grund av i berörda län rådande särregna förhållanden åtnjöte avlöningstillägg med 500 kronor, kunna ifrågasättas, att statsbidraget till distriktsveterinärerna i nämnda län på grund av berörda förhållanden höjdes med 200 kronor att utgå under samma villkor, som nu gällde för erhållande av statsbidrag till grundavlöningen.

Bidrag från staten med 200 kronor till ett andra ålderstillägg åt distriktsveterinärerna skulle — då enligt medicinalstyrelsens beräkningar 146 distriktsveterinärer kunde tillerkännas andra ålderstillägget — medföra en ökad årlig utgift för staten av 29,200 kronor, varför det i riksstaten under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget å 146,000 kronor till distriktsveterinärernas avlönande vid sådant förhållande borde höjas till 175,000 kronor. Därest staten skulle bidraga med ytterligare 200 kronor till avlönande av de till ett antal av 31 uppgående distriktsveterinärerna i de fyra nordligaste länen, torde berörda anslag böra ökas med än ytterligare 6.000 kronor eller till 181.000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 23 november 1921 hade svenska distriktsveterinärföreningen — jämte framhållande av distriktsveterinärernas önskemål att deras grundlön måtte bestämmas till 4,000 kronor — vidare anfört.

Därest den före senast löneregleringen för länsveterinärerna och, innan länsveterinärerna erhöles tillfällig löneförbättring, förefintliga skillnaden mellan länsveterinärs och distriktsveterinärs begynnelselönen, 2,500—1,800 = 700 kronor, fortfarande ansåges böra bibehållas, måste ju medgivas, att distriktsveterinär ej skulle kunna tilldelas högre grundlön än 3,300 kronor; och med fortsatt tillämpning av systemet med två löngivare, staten och landstinget, skulle en sådan lön för statens del innefatta en förhöjning av lönen för varje distriktsveterinär med 500 kronor. Å nyssberörda grundlön borde då utgå två ålderstillägg, varigenom distriktsveterinärerna därutinnan bleve likställda med länsveterinärer och andra tjänstemän. För upprätthållande efter ålderstilläggs intjänande av önskvärd skillnad mellan distriktsveterinärs och länsveterinärs löneförmåner behövde blott göras det medgivandet, att, om distriktsveterinär med två ålderstillägg utnämndes till länsveterinär, han omedelbart skulle såsom länsveterinär undfå första ålderstillägget, eller, att varje distriktsveterinär, som utnämndes till länsveterinär, skulle få räkna hälften av sina tjänstår som distriktsveterinär till godo för erhållande av första ålderstillägget såsom länsveterinär.

I sitt senaste utlåtande i ärendet har medicinalstyrelsen anfört.

Vidkommande frågan om lönereglering ville medicinalstyrelsen gent emot statskontorets uttalande framhålla, att ersättning enligt gällande resereglemente icke torde kunna anses såsom en löneförmån och i varje fall ej tillkomme ensamt distriktsveterinärer.

Statskontoret hade bland sina motiv för hemställan om avslag på distriktsveterinärföreningens här ifrågakarande framställning om lönereglering även anfört den omständigheten, att medicinalstyrelsens utlåtande den 10 februari 1920 i anledning av en utav svenska länsveterinärföreningen gjord ansökning om lönereglering för länsveterinärer framhållit vikten av att länsveterinärernas avlöning gjordes så mycket förmånligare än distriktsveterinärernas, att man vid tillsättning av länsveterinär-tjänster kunde påräkna att till dessa befattningar erhålla de skickligaste bland distriktsveterinärerna.

Med anledning härav finge medicinalstyrelsen framhålla, att denna mening av styrelsen uttalades, då fråga var om grundlörens bestämmande för länsveterinärerna till 5,000 kronor. Styrelsen, som alltjämt i princip vidhölle denna sin mening, ansåge emellertid icke, att den borde kunna åberopas till stöd för hemställan, att

[73.] ingen löneroglering skulle beviljas distriktsveterinärerna. Det borde nämligen finnas en gräns nedåt, varunder distriktsveterinärernas löner ej borde gå, och denna gräns vore enligt styrelsens åsikt en grundlön av 4,000 kronor. Länsveterinärer och distriktsveterinärer skulle visserligen härigenom komma att få samma grundlön, men det torde väl få anses, att detta förhållande icke komme att fortifara så synnerligen länge. En ny löneroglering för länsveterinärerna kunde enligt styrelsens mening ej länge uppskjutas. Till stöd härför hänvisade styrelsen därtill, att vid besluts fattande om framläggande för 1920 års riksdag av proposition om 4,000 kronor grundlön för länsveterinär dels till statsrådsprotokollet uttalades, att detta lönebelopp syntes väl knappt, dels ock att sedermera jämväl riksdagens jordbruksutskott i sitt utlåtande över samma proposition i viss mån underströk samma uttalande.

Ett bifall till distriktsveterinärföreningens i skrivelse den 23 november 1921 framställda förslag skulle enligt medicinalstyrelsens mening undanskjuta frågan om distriktsveterinärernas statsanställning, men då förslaget möjligen lättare läte sig genomföras än det förut ifrågasatta med hel statsanställning och grundlön av 4,000 kronor, ville styrelsen ej motsätta sig detsamma, under uttalande dock att styrelsen ansåge en sådan löneroglering för distriktsveterinärerna endast hava provisorisk karaktär. Om emellertid en dylik löneroglering genomfördes, skulle begynnelselönen för distriktsveterinär bestämmas till 3,300 kronor, därav $\frac{1}{3}$ eller 1,100 kronor skulle betalas av staten, och återstoden 2,200 kronor av landstinget. För distriktsveterinär i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län borde grundlönen i likhet med för länsveterinärer i dessa län bestämmas till 500 kronor högre belopp än i andra län och detta belopp fördelas på stat och landsting enligt samma grund som den övriga lönen. Vidare borde distriktsveterinärerna tillerkännas två ålderstillägg efter 5 och 10 års tjänst. Beträffande storleken av dessa ansåge styrelsen, att vardera borde bestämmas till 500 kronor, av vilket belopp staten då borde utgöra hälften och landstinget hälften. Därest distriktsveterinär utnämndes till länsveterinär och då intjänat ettdera eller båda ålderstilläggen, så att hans avlöning vore högre än länsveterinärernas avlöning utan ålderstillägg, borde han omedelbart tillgodoräknas ett eller eventuellt två ålderstillägg, på det att hans avlöning som länsveterinär måtte bliva högre än som distriktsveterinär.

Till distriktsveterinärföreningens yrkande om *semesterledighet* ställa sig de av medicinalstyrelsen hörda myndigheterna sålunda.

Yrkandet har tillstyrkts av sexton länsstyrelser, aderton landsting och tjuguen veterinärstyrelser under framhållande av, bland annat, distriktsveterinärernas slitande och ansträngande arbete samt rådande praxis inom andra kårer, varjämte anförts att en del landsting redan medgivit sina distriktsveterinärer sådan förmån.

Ytterligare två länsstyrelser, två landsting och tre veterinärstyrelser hava tillstyrkt semesterledighet, men ej i enlighet med den föreliggande framställningen. Så hava myndigheterna i Kronobergs län förklarar sig anse, att semesterarvodet borde utgå med $\frac{1}{12}$ av grundlönen, och att två månaders ledighet vartannat år borde få åtnjutas endast under förutsättning att av denna tid minst en månad användes till studier. Veterinärstyrelsen i Kalmar läns södra landstingsområde har tillstyrkt semesterledighet en halv månad varje år eller en månad vartannat år, men har förklarar, att ingen del av kostnaden för vikarie borde drabba befattningshavaren.

Mot semesterledighet hava fem länsstyrelser, tre landsting och en veterinärstyrelse uttalat sig under motivering dels att sådan ledighet i allmänhet gäves

endast inomhus arbetande tjänstemän, dels att frågan borde lösas i samband med statsanställning, och dels att nog vägande skäl ej anförts.

Medicinalstyrelsen har i förevarande avseende anslutit sig till de tillstyrkande myndigheternas motivering samt tillagt.

Den uttalade åsikten, att semester i allmänhet medgaves endast inomhus arbetande, funne styrelsen icke hållbar, då ju semester numera medgaves till och med grovarbetare med arbete i det fria och för övrigt åtnjötes av de med distriktsveterinärerna jämförliga provinsialläkarna och länsveterinärerna.

Styrelsen tillstyrkte därför, att landets distriktsveterinärer måtte beredas semester en månad varje år eller två månader vartannat år och i övrigt i huvudsaklig överensstämmelse med de bestämmelser, som i hithörande hänseende gällde för länsveterinär, samt att vikarie för distriktsveterinär, vilken åtnjöte semester, tillförsäkrades ett semesterarvode av 300 kronor för månad. — — — Även om statsanställningsprincipen ej skulle vinna godkännande borde semesterrätt medgivas.

Statskontoret yttrar om semesterledigheten följande.

Beträffande föreningens hemställan att distriktsveterinärerna måtte tillerkännas semesterarvode finge statskontoret anförda, att då distriktsveterinär av veterinärstyrelse kunde beviljas tjänstledighet under ända till fyra månader, torde rätt till semester för distriktsveterinär få anses som en uteslutande ekonomisk fråga, till vars lösande staten knappast torde böra bidra genom anvisande av särskilda semesterarvodet. I anledning härav finge statskontoret — med framhållande av att vissa av statens egna befattningshavare, t. ex. landsfiskaler och häradskskrivare, ej åtnjöte semester — hemställa, att föreningens framställning i nu berörda avseende ej måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Gent emot vad statskontoret sålunda anført har medicinalstyrelsen i sitt sista utlåtande åberopat följande.

Tjänstledighet för distriktsveterinär innebure avstående av en del inkomster, som för distriktsveterinär med hans i de flesta fall starkt begränsade inkomster måste kännas ganska påkostande. Vidare borde framhållas, att statsmakterna och även enskilda i allt större utsträckning ansett billigheten fordra, att deras underlydande årligen beviljades någon tids kostnadsfri ledighet för att i annan omgivning än den vanliga hämta vila och vederkvickelse. Styrelsen hölle därför före, att distriktsveterinärerna, på sätt styrelsen i sitt ovannämnda yttrande den 28 februari 1921 tillstyrkt, borde beredas semester en månad varje år eller två månader vart annat år och i övrigt i huvudsaklig överensstämmelse med de föreskrifter, som i hithörande hänseende gällde för länsveterinär, samt att vikarie för distriktsveterinär, vilken åtnjöte semester, borde tillförsäkras ett semesterarvode av 300 kronor för månad.

Rörande föreningens framställning om *tillfällig löneförbättring* för åren 1920 och 1921 har medicinalstyrelsen jämte en del ortsmyndigheter och landsting tillstyrkt sådan. I sitt senaste utlåtande i ärendet har medicinalstyrelsen hemställt, att sådan tillfällig löneförbättring måtte helt av statsmedel utgå från och med den 1 januari 1923 till dess ny löneroglering kunde komma att tillämpas.

[73.] Statskontoret har funnit föreningens framställning i nu förevarande avseende icke påkalla något särskilt ämbetsverkets yttrande.

*Departements-
chefen.*

Beträffande först frågan om distriktsveterinärernas statsanställning ansluter jag mig till statskontorets uppfattning att tillräckliga skäl för en sådan för staten synnerligen kostsam anordning icke torde föreligga.

Vad åter angår distriktsveterinärföreningens framställning i vad rör förbättrade avlöningsförhållanden synes mig de för närvarande utgående löneförmåner, vilka bibehållits oförändrade alltsedan 1912, väl låga. Detta framträder icke minst i betraktande av att länsveterinärerna, till vilkas löner distriktsveterinärernas givetvis böra stå i en viss relation, från och med 1921 erhållit lönereglering, varigenom skillnaden mellan länsveterinärs begynnelselöne och distriktsveterinärs slutlöne från att före 1921 hava varit 925 kronor ökats till 1,800 kronor. Härtill kommer, att länsveterinärlönen redan vid dess bestämmande till nuvarande belopp av såväl vederbörande departementschef som riksdagen betraktades såsom tillmätt i lägsta laget.

Länsveterinärernas lönefråga har visserligen genom en av länsveterinärföreningen den 30 december 1920 till Kungl. Maj:t inlämnad framställning blivit ställd under förnyad omprövning och den omständigheten att från löneregleringskommittén däröver infordrat utlåtande ännu icke avgivits skulle möjligen kunna åberopas som ett skäl för, att med prövningen av distriktsveterinärernas lönefråga låta anstå i avvaktan på det resultat, vartill utredningen om länsveterinärernas lönefråga kan föranleda. Då det emellertid synes mig obilligt att ytterligare undanskjuta distriktsveterinärernas lönefråga och jag dessutom är övertygad, att det förslag, jag här nedan går att framlägga till lösning härav, icke torde vara ägnat att föregripa löneregleringen för länsveterinärerna, anser jag mig nu böra till prövning upptaga frågan om lönereglering för distriktsveterinärerna.

Därvid kan jag givetvis icke gå så långt som svenska distriktsveterinärföreningen och medicinalstyrelsen föreslagit. Å andra sidan synes mig någon ytterligare förbättring utöver vad statskontorets förslag innebär böra beredas distriktsveterinärerna. Jag anser sålunda, att deras grundlöne skäligen bör höjas från 1,800 till 2,100 kronor och att i stället för det nuvarande ålderstillägget å 400 kronor rätt till två ålderstillägg å vardera 450 kronor efter respektive fem och tio år bör tillerkännas dem. Därigenom skulle skillnaden mellan länsveterinärs begynnelselöne och distriktsveterinärs slutlöne komma att uppgå till 1,000 kronor eller i det

närmaste sammanfalla med motsvarande skillnad före länsveterinärernas senaste lönereglering.

Likaså anser jag i likhet med såväl medicinalstyrelsen som statskontoret, att med distriktsveterinärtjänst i de fyra nordligaste länen bör såsom för närvarande beträffande motsvarande länsveterinärbefattningar förenas ett tillägg till grundlönen av 500 kronor.

Förhöjningen av grundlönen bör utgå med en tredjedel av statsmedel och två tredjedelar bestridas av vederbörande landsting. Detta skulle för varje distriktsveterinär för statens del göra 100 kronor. Rörande statens andel i avlöningstillägget beträffande i de fyra nordligaste länen stationerade distriktsveterinärer ansluter jag mig till statskontorets förslag att detta bör bestämmas till 200 kronor för varje. Kostnaderna för ålderstilläggen böra som hittills bestridas av staten och vederbörande landsting med hälften vardera.

Vad angår frågan om semesterrätt för distriktsveterinärerna, vilket spörsmål väl närmast satts i samband med frågan om statsanställning, så kan jag icke biträda förslaget härom med hänsyn i huvudsak till de av statskontoret mot en sådan anordning anförda skäl och i betraktande jämväl av de icke oväsentligt ökade förmåner, som redan det av mig härovan förordade förslaget till lönereglering i och för sig innebär.

Förslaget om tillfällig löneförbättring anser jag icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Enligt från medicinalstyrelsen införskaffade uppgifter skulle kostnaderna för distriktsveterinärernas avlöande under av mig här ovan angivna förutsättningar från och med den 1 juli 1923 komma att uppgå till:

bidrag till grundlönen åt 244 distriktsveterinärer à kr. 700	kr. 170,800
» » ålderstillägg åt 139 » » 450	» 62,550
» » » » 44 » » 225	» 9,900

Summa kronor 243,250.

Härtill bör läggas en beräknad kostnad av 6,000 kronor för det av mig förordade tillägget till grundlönen för distriktsveterinär i de fyra nordligaste länen.

Enligt nu gällande bestämmelser skulle statsbidraget för samma tid utgå på följande sätt:

bidrag till grundlönen åt 244 distriktsveterinärer à kr. 600	kr. 146,400
» » ålderstillägg åt 183 » » 200	» 36,600

Summa kronor 183,000.

[73.]

Det av mig nu tillstyrkta förslaget skulle alltså med i runt tal 66,000 kronor överstiga kostnaderna enligt nu gällande bestämmelser. Som emellertid förslagsanslaget till distriktsveterinärers avlönande redan enligt sistnämnda bestämmelser beräknas komma att överskridas med 37,000 kronor, anser jag, att vid anslagets bestämmande för budgetåret 1923—1924 hänsyn jämväl bör tagas härtill och anslaget följaktligen ökas med $66,000 + 37,000 = 103,000$ kronor eller till 249,000 kronor, avjämnat till 250,000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till distriktsveterinärers avlönande med kronor 250,000.

10. *Dyrtdistillägg åt distriktsveterinärer.*

[74.]

*Dyrtdistillägg
åt distrikts-
veterinärer.*
(extra anslag.)

På förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen beviljat distriktsveterinärer dyrtdistillägg under åren 1919—1922 samt första halvåret 1923. Dylikt tillägg är erforderligt även för budgetåret 1923—1924. I avvaktan å pågående utredningar bör härtill nu beräknas visst belopp, som synes kunna förslagsvis upptagas till 70,000 kronor.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående dyrtdistillägg åt distriktsveterinärer, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna för budgetåret 1923—1924 ett belopp av kronor 70,000.

11. *Förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren.*

[75.]

Förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren.
(ordinarie anslag.)

Under hänvisning till de redogörelser för ordinarie förslagsanslaget till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren, vilka lämnats under punkterna 72 i 1922 och 28 i 1913 års statsverkspropositioner, nionde huvudtiteln, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren med..... kronor 50,000.

12. Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar har riksdagen anvisat anslag på extra stat för vart och ett av åren 1915—1922 samt för första halvåret 1923 till karantänsanstalten i Haparanda för husdjur. Från och med 1920 är anslaget beräknat efter 1,500 kronor för år.

[76.]
Karantäns-
anstalten i
Haparanda
för husdjur.
(extra anslag.)

Med skrivelse den 25 augusti 1922 har medicinalstyrelsen överlämnat ett av vederbörande karantänsveterinär upprättat förslag till stat för anstalten för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, utvisande en sänkning av staten från nuvarande 1,500 till 1,300 kronor. De föreslagna ändringarna i staten framgå av följande jämförelse med den nu gällande staten.

	Nu gällande stat kronor	Föreslagen stat kronor
Lön till vaktmästaren	800	800
Bränsle och lyse	300	115
Telefon och telegram	60	160
Desinfektionsmedel, komplettering och underhåll av instrument	75	65
Underhåll av anstalten, komplettering och underhåll av inventarier	150	100
Oförutsedda utgifter	115	60
Summa kronor	1,500	1,300.

Medicinalstyrelsen, som icke funnit något att erinra mot statförslaget, har hemställt om ett anslag av 1,300 kronor till anstalten för budgetåret 1923—24.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att till karantänsanstalten i Haparanda för husdjur anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra anslag* av kronor 1,300.

H. Lanthushållning i allmänhet.

Hushållningssällskapen.

1. Allmänt anslag.

[77.]
Allmänt an-
slag till hus-
hållningssäll-
skapen.
(ordinarie
anslag.)

Under hänvisning till den redogörelse för ordinarie anslaget under titel allmänt anslag till hushållningssällskapen, vilken lämnats under punkten 74 i 1922 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie anslaget* »allmänt anslag till hushållningssällskapen»
med kronor 2,100,000.

2. Tillfälligt anslag.

[78.]
Tillfälligt an-
slag till hus-
hållningssäll-
skapen.
(extra anslag.)

Såsom tillfälligt anslag till hushållningssällskapen, att utgå enligt av departementschefen i det vid Kungl. Maj:ts proposition om tilläggsstat till riksstaten för 1920 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 7 januari 1920 tillstyrkta grunder har riksdagen anvisat å tilläggsstat för vartdera av åren 1920, 1921 och 1922 ett förslagsanslag, högst å 682,000 kronor. På sätt framgår av punkten 74 i nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag behöfve för första halvåret 1923 icke uppföras något anslag för ändamålet.

I proposition nr 176 den 10 mars 1922 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen viss omorganisation av hushållningssällskapen. Förslaget vann emellertid icke riksdagens godkännande. Jag har för avsikt att även i år förelägga riksdagen förslag i ämnet. Förslaget kan emellertid icke föranleda ändring i hushållningssällskapens verksamhet eller anslagsbehov för 1923.

Angående anslagsbehovet för detta år har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 29 augusti 1922 anført, att hushållningssällskapen, därest deras verksamhet skulle i nödig utsträckning kunna upprätthållas, alltjämt vore i behov av förstärkta anslag. De förändrade ekonomiska förhållandena kunde visserligen tyckas medgiva en sänkning av anslagsbehovet, men då de anslag, som under föregående år kommit sällskapen tillgodo, endast nödtorftigt täckt behovet och det stora flertalet sällskap

för upprätthållande av sin verksamhet varit hänvisade att anlita sina kapitaltillgångar eller upplånade medel, funne lantbruksstyrelsen starka skäl tala för att samma anslag, som föregående år anvisats, måtte beviljas sällskapen även för 1923 och sålunda i budgeten för 1923—1924 uppföras med 682,000 kronor. Anslaget borde utgå enligt samma grunder som godkänts beträffande dylikt anslag för 1920.

[78.]

Enligt dessa grunder utgår tilläggsanslaget dels med hälften av grundbidraget, 10,000 kronor, eller alltså med 5,000 kronor till varje sällskap och tillhopa 130,000 kronor, dels ock med 30 procent av det bidrag, 1,840,000 kronor, som icke är grundbidrag, eller således med 552,000 kronor.

Utän att vilja i någon mån förringa värdet av hushållningssällskapens arbete, anser jag dock det statsfinansiella läget kräva minskning av det till hushållningssällskapen utgående allmänna tillfälliga anslaget. Jag håller före, att om hushållningssällskapen iakttaga den sparsamhet, tiden kräver, en anslagsminskning, i enlighet med vad jag ifrågasätter, icke behöver inverka menligt å sällskapens arbete.

Departements-
chefen.

Grunderna för tilläggsanslag böra, enligt vad jag sålunda vill föreslå, ändras på det sätt, att tilläggsanslag skall utgå dels med en fjärdedel av grundbidraget, 10,000 kronor, eller alltså med 2,500 kronor till varje sällskap och tillhopa 65,000 kronor dels ock med tio procent av det bidrag, 1,840,000 kronor, som icke är grundbidrag, eller således med 184,000 kronor. Det erforderliga anslagsbeloppet blir efter dessa grunder 249,000 kronor.

Under erinran att det tillfälliga anslaget liksom det ordinarie allmänna anslaget avser hushållningssällskapens verksamhet under kalenderåret 1923, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom tillfälligt anslag till hushållningssällskapen för kalenderåret 1923, att utgå enligt av mig tillstyrkta grunder, anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra anslag* av kronor 249,000.

3. Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar.

Jämlikt beslut vid 1922 års riksdag (se IX H. T. p. 75) blevo den i anslagstiteln befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar ingående anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition å 92,500 kronor samt den i anslagstiteln lantbruksinstitutet m. m. ingående an-

[79.]

Befrämjande
i allmänhet
av jordbruk
och lant-

[79.]
mannanä-
ringar.
 (ordinarie
 anslag.)

slagsposten till Kungl. Maj:ts disposition å 16,600 kronor sammanslagna till ett ordinarie reservationsanslag för år räknat å 109,100 kronor till Kungl. Maj:ts disposition för befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar. Med hänsyn till det stigande penningvärdet anser jag detta anslag kunna sänkas till 100,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie reservations-*
anslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och
 lantmannanäringar med kronor 100,000.

Mindre jordbruket.

Höjande av det mindre jordbruket.

[80.]
Höjande av
det mindre
jordbruket.

Alltsedan 1901 har riksdagen anvisat medel å extra stat till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket. För vart och ett av åren 1919, 1920 och 1921 har anslagsbeloppet utgjort 400,000 kronor. Medelsbehovet beräknades för 1921 komma att överstiga 450,000 kronor och för 1922 att uppgå till 490,000 kronor, men på grund av befintliga besparingar ansågos anslagen för samma år kunna begränsas till enahanda belopp som för de närmast föregående åren. Anslagen hava haft karaktär av reservationsanslag. I budgeten för första halvåret 1923 har ej uppförts något anslag för ifrågavarande ändamål. Anslag avseende åtgärder under kalenderåret 1923 ansågs nämligen ej behöva äskas förrän till uppförande i budgeten 1923—1924, enär utbetalningar ej erfordrades under första halvåret.

Kungl. Maj:t har den 19 oktober 1911 utfärdat dels förnyat reglemente för med statsmedel understödda åtgärder till höjande av det mindre jordbruket (nr 116 sid. 1), dels ock kungörelse angående statsanslag till dylika åtgärder (nr 116 sid. 9). I omförmälda reglemente hava ändringar vidtagits den 1 november 1912 (nr 286), den 24 oktober 1913 (nr 273), den 11 juli 1918 (nr 580) och den 26 mars 1920 (nr 113). I berörda kungörelse hava ändringar gjorts den 11 juli 1918 (nr 581) och den 26 mars 1920 (nr 114).

Utöver understöd av kontrollföreningsverksamheten, varför jag redogjort under punkt 55, bestå åtgärderna till höjande av det mindre jordbruket i dels premiering av mindre jordbruk, varvid utdelas penningpris och premielån, dels anordnande av studieresor, dels anordnande av undervisning för i mindre jordbruk deltagande män och kvinnor och dels

premiering av mindre odlingsföretag, varjämte bidrag från anslaget må av Kungl. Maj:t anvisas till anordnande av undervisning, som avser att främja det mindre jordbruket men icke på annat sätt kan komma i åtnjutande av statsunderstöd. I fråga om premiering utgå av statsmedel dels penningpris intill ett belopp av 150 kronor för första pris, 100 kronor för andra pris och 50 kronor för tredje pris, dels premielån intill hälften av den utav premieringsnämnd beräknade kostnaden för det förbättringsarbete, för vars utförande lånet lämnats, dock ej till högre belopp än 150 kronor, med skyldighet för hushållningssällskap, att, om förbättringsarbete, för vars utförande premielån lämnats, ej inom bestämd tid blivit utfört, ofördröjligen till statskontoret återleverera den del av premielånet, som gäldats av statsmedel, dels ock halva beloppet av den resekostnadsersättning, som enligt av hushållningssällskapet meddelade bestämmelser tillgodokommer ordförande och för hela distriktet utsedd ledamot i premieringsnämnden. För studieresor utgår statsbidrag till resekostnaderna, och till undervisning lämnas av statsmedel högst halva kostnaderna. Till premiering av mindre odlingsföretag utgå högst 250 kronor till varje dylikt premium under villkor, att övriga kostnader för denna premiering bestridas av hushållningssällskapen. För övrigt äro i förenämnda reglemente och kungörelse vissa ytterligare villkor stadgade.

För 1922 hava tillgängliga medel (jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 5 maj 1922) fördelats sålunda mellan de olika ändamålen, nämligen till

Premiering av mindre jordbruk och mindre odlingsföretag	kronor	283,800:—
Bidrag åt kontrollföreningar (se särskild punkt)	»	49,536:—
Anordnande av studieresor	»	58,850:—
» » undervisning	»	53,575:—

Kronor 445,761:—

Dessutom hava till olika undervisningsföretag, som avse att främja det mindre jordbruket men icke på annat sätt kunna komma i åtnjutande av statsunderstöd, anvisats bidrag till belopp av sammanlagt 15,000 kronor.

I en vid 1922 års riksdag inom första kammaren väckt motion, nr 30, har ifrågasatts, huruvida icke bättre resultat av premieringsverksamheten skulle kunna vinnas genom att såsom villkor för understöd förutsattes avtal mellan vederbörande hushållningssällskap och jordbrukaren om att hans jordbruk ställdes under viss kontroll av premieringsnämnden för genomförande av ett verkligt mönsterjordbruk.

I anslutning härtill hemställdes i nämnda motion, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning på vad sätt det

[80.] under riksstatens nionde huvudtitel upptagna anslaget till höjande av det mindre jordbruket måtte kunna göras mera fruktbringande genom en omläggning av de för premiering av mindre jordbruk gällande grunderna.

Sedan riksdagen i skrivelse den 3 juni 1922 angående regleringen av utgifterna under nionde huvudtiteln, punkt 61, hos Kungl. Maj:t gjort framställning om dylik utredning, anbefalldes lantbruksstyrelsen genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 juni 1922 bland annat att i samband med avgivande av förslag till anslagsäskande för ifrågavarande ändamål av 1923 års riksdag, med beaktande av vad riksdagen i ämnet anfört och åberopat, inkomma med utredning och avgiva förslag till ändrade grunder för premiering av mindre jordbruk.

I skrivelse den 11 november 1922 har lantbruksstyrelsen gjort framställning om beredande av medel för ifrågavarande ändamål för 1923 och därvid även — med överlämnande av från hushållningssällskapens förvaltningsutskott m. fl. infordrade yttranden i frågan — avgivit utlåtande i anledning av ovannämnda remiss.

I skrivelsen behandlar styrelsen först frågan om ändrade grunder för ifrågavarande understödsverksamhet att gälla från och med 1924 och anför härom bland annat följande:

»Vidkommande först ifrågasatt ändring av gällande bestämmelser beträffande premiering av mindre jordbruk i anslutning till de — — — i ovannämnda motion anförda grunder, får lantbruksstyrelsen till en början anmärka att, såvitt framgår av de från hushållningssällskapens förvaltningsutskott och respektive premieringsnämnders ordförande inkomna yttranden, man i allmänhet icke synes vara övertygad om vare sig lämpligheten eller behovet av en dylik förändring av premieringsverksamheten. Sålunda har med bestämdhet framhållits, att en fullständig övergång till premiering enligt de för den s. k. speciella premieringen i Norrbotten gällande grunder skulle helt och hållet eller i varje fall till en mycket väsentlig del äventyra det ändamål, som avses med denna form för understödjande utav det mindre jordbruket. Härjämte har det hållits för troligt, att det, åtminstone i de mellersta och södra delarna av landet, skulle stöta på mycket stora svårigheter att förmå enskilda jordbrukare att i och för premiering enligt oförmälda speciella typ träffa avtal på längre tid, varigenom vederbörande jordbrukare ställdes i ett visst beroende av premieringsnämnden.

Lantbruksstyrelsen, som för egen del icke kan annat än i stort sett ansluta sig till dessa synpunkter, har till följd därav givetvis icke heller ansett sig böra föreslå en fullständig omläggning av premieringen utav mindre jordbruk efter de linjer, vilka under de sista åren kommit till användning inom Norrbottens läns hushållningssällskaps område.

Emellertid torde förhållandena i detta liksom i andra avseenden vara helt olika inom olika delar av landet. Då en jordbrukspremiering av den i Norrbotten jämsides med den i övrigt tillämpade typen visat sig genomförbar och under där

rådande förhållanden förbunden med beaktansvärda fördelar — särskilt med hänsyn därtill, att premieringsnämnden därigenom beredes ökat inflytande på det till den speciella premieringen anslutna jordbrukets utveckling till ett verkligt för orten föredömligt mönsterjordbruk — har lantbruksstyrelsen ansett, att i ett nytt reglemente för premiering av mindre jordbruk för Norrlands och Dalarnas vidkommande möjlighet borde beredas för upptagande jämsides med premiering av hittills tillämpat slag även av premiering enligt den nya typen. Härvid har förutsatts, att beträffande vart och ett i sådan speciell premiering deltagande jordbruk avtal träffas mellan jordbrukets innehavare och premieringsnämnden, varigenom den före under viss tid, högst 9 år, ställer sin jordbruksdrift under nämndens kontroll. Nämnden skall härvid hava att i samband med de vart tredje år återkommande premieringarna besiktiga jordbruket samt därvid lämna råd ifråga om åtgärder för jordbrukets förbättrande, vilka åtgärder för brukaren underlättas genom tilldelande av priser och premielån. De år, då allmän premiering icke förekommer inom distriktet, utövas nödig kontroll och lämnas erforderliga råd av vederbörande jordbrukskonsulent vid besök å platsen.

Övriga av lantbruksstyrelsen i nu föreliggande förslag ifrågasatta ändringar beträffande statens åtgärder för höjande av det mindre jordbruket torde påkalla särskilt yttrande från styrelsens sida i följande avseenden.

Varje hushållningssällskaps område föreslås bilda ett distrikt, som uppdelas i tre underdistrikt. Premieringen inom varje sådant underdistrikt är avsedd att återkomma endast vart tredje år. Denna föreskrift avser, bland annat, att nedbringa de direkta kostnaderna för premieringen, särskilt för premieringsnämndens resor, samt att giva vederbörande jordbrukare god tid att till nästa premieringstillfälle utföra förbättringsarbete, som nämnden må hava ifrågasatt.

Beträffande premieringsnämndens sammansättning m. m. föreslås, att sådan nämnd skall bestå av allenast ordförande och en ledamot. För en dylik ändring tala framförallt ekonomiska skäl. Att antalet ledamöter därmed inskränkes från tre till två synes lantbruksstyrelsen icke behöva inverka menligt på premieringsresultatet.

Bestämmelserna rörande sättet för prisbedömning, tilldelande av premielån och besiktning av med sådana lån utförda arbeten hava jämväl ändrats i syfte att i möjligaste mån nedbringa kostnaderna för såväl staten som hushållningssällskap.

Av samma skäl har jämväl föreslagits, att penningpris av samma grad ej må utgå mer än två gånger. Vidare hava föreslagits vissa ändringar av nu gällande bestämmelser, enligt vilka jordbrukare, som för av honom idkat jordbruk erhållit penningpris, är förhindrad att vid senare premiering ånyo erhålla sådant pris, med mindre han kan uppvisa av honom enligt fastställt formulär förda anteckningar över jordbruket. Dessa ändringsförslag avse att åvägabringa lättnad i skyldigheten att föra räkenskaper, varigenom möjlighet beredes premieringsnämnd att tilldela innehavare av ett i övriga avseenden premieringsbart jordbruk penningpris. Av hushållningssällskapens i ämnet avgivna yttranden framgår också, att en dylik lättnad ifråga om bokföringsskyldigheten otvivelaktigt är av behovet påkallad.

Då det ansetts lämpligt att närmare precisera de synpunkter, som äro av särskild betydelse för bedömandet av de olika jordbruken, har lantbruksstyrelsen föreslagit bestämmelser i sådant avseende.

Hittills vid här ifrågasatt premieringsverksamhet vunnit erfarenhet har

[80.] synts påkalla stadgande att förbättringsarbete vartill premielån må erhållas, i regel skall avse antingen gödselvärd — häruti inbegripet anordnande av lämpliga golv i olika slag av djurstallar — eller avdikning. Premielån för andra förbättringsarbeten böra enligt lantbruksstyrelsens mening endast undantagsvis komma i fråga.*

Likaledes har det ansetts lämpligt föreslå, att premieringsnämnd må äga att, först efter det premieringsresorna för året avslutats, fatta beslut rörande utdelande av penningpris och premielån. Härigenom skulle premieringsnämnd komma att äga större möjlighet att begränsa kostnaderna för premieringen till det belopp, som för ändamålet finnes tillgängligt.

Vad beträffar gällande huvudgrunder för erhållande av premie för mindre odlingsföretag, så hava dessa i föreliggande förslag skärpts, bland annat, genom bestämmelsen, att odlingsföretaget med hänsyn såväl till företagets betydelse ur odlingssynpunkt som ock de med företaget förenade svårigheterna skall vara prisvärt.

Ifråga om de med understöd av statsmedel anordnade studieresor för i mindre jordbruk deltagande män och kvinnor har lantbruksstyrelsen ansett sig böra föreslå, att längre studieresor må utsträckas även till Norge. Ätminstone beträffande de landsdelar, som gränsa intill nämnda land synas, särskilt i betraktande av det norska småbrukets raska framsteg under senare tid, resor till vissa norska småbrukarbygder vara lika motiverade som resor till Danmark.

Lantbruksstyrelsen har slutligen ansett en framflyttning av tiden för avgivande av berättelser över vidtagna åtgärder för höjande av det mindre jordbruket av behovet påkallad och har förty föreslagit, att dessa berättelser skola före årets slut insändas till styrelsen. Härigenom kunde vinnas den fördelen, att samtliga berättelser avlämnas i komplett skick.

Lantbruksstyrelsen har vidare utarbetat — — — förslag till kungörelse angående statsanslag till höjande av det mindre jordbruket.

Då lantbruksstyrelsen, särskilt i betraktande av det numera något ökade penningvärdet, håller före, att en sänkning av de vid premiering av mindre jordbruk utdelade penningpris numera kan ske, har styrelsen i sådant avseende ansett sig böra föreslå, bland annat, att till första, andra och tredje pris vid sådan premiering må av statsmedel utgå högst respektive 120, 80 och 50 kronor. Enligt nu gällande bestämmelser utgöra motsvarande prisbelopp 150, 100 och 50 kronor.

Av samma skäl vill lantbruksstyrelsen vidare föreslå en sänkning av statens bidrag till premielån från 150 till 125 kronor. Visserligen torde premielånen vara det verksamaste momentet vid premiering av mindre jordbruk, men av ovan anförd skäl anser styrelsen sig om än med viss tvekan böra föreslå en sänkning av statens bidrag till premielånen till ovan angivet belopp.

Vidare vill lantbruksstyrelsen — med hänsyn bland annat till de fallande arbetsprisen — föreslå, att statsbidraget till enskilt penningpris vid premiering av mindre odlingsföretag sänkes från 250 till 200 kronor och att såsom tidigare varit föreskrivet årligen högst 50,000 kronor må användas för ändamålet.

Kostnaderna för premieringsnämndens resor hava hittills uppgått till högst avsevärda belopp. Därest emellertid styrelsens förslag ifråga om premieringsdistriktens uppdelning i tre områden, premieringsnämndens sammansättning m. m. vinner bifall, synas betydande besparingar kunna ernås.

Bestämmelserna rörande statsbidrag för studieresor och undervisningskurser ävensom för anordnande av undervisning, som avser att främja det mindre jord-

bruket men icke på annat sätt kan komma i åtnjutande av statsunderstöd hava icke ansetts påkalla väsentligare förändring. [80.]

Med iakttagande av vad ovan anförts och med hänsyn tagen till kostnaderna under åren 1912—1921 skulle åtgärderna för höjande av det mindre jordbruket under år 1924 enligt lantbruksstyrelsens beräkningar föranleda följande statsbidrag:

1) premiering:		
a) penningpris	kronor	51,000
b) premielån	»	110,000
2) resekostnader	»	14,000
3) premier till mindre odlingsföretag	»	50,000
4) studieresor	»	40,000
5) undervisning	»	40,000
6) särskild undervisning	»	20,000

Summa kronor 325,000.»

Beträffande anslagsberäkningen för kalenderåret 1923 framhåller styrelsen, hurusom gällande författningsbestämmelser angående åtgärder för höjande av det mindre jordbruket — med undantag av föreskrifterna beträffande kontrollföreningsverksamheten — borde i huvudsak äga tillämpning under 1923. Emellertid förutsätter styrelsen samtidigt möjligheten av vissa inskränkningar och besparingar redan under nämnda år och anför härom följande:

»Anslagsbehovet för år 1923 torde vara lika stort som för år 1922 och således rätteligen beräknas till 490,000 kronor. Med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden anser lantbruksstyrelsen sig dock böra för år 1923 räkna med ett avsevärt lägre belopp.

Den numera inträdda sänkningen av resekostnaderna torde kunna beräknas medföra en besparing av omkring 5,000 kronor och det för år 1922 beräknade beloppet av 40,000 kronor till understödande av sådan undervisning, som avser att främja det mindre jordbruket men icke på annat sätt kan komma i åtnjutande av statsunderstöd, torde — med hänsyn därtill att för ifrågavarande ändamål under år 1922 endast 15,000 kronor tagits i anspråk — utan olägenhet kunna sänkas till samma belopp, som anvisats under föregående år, eller 20,000 kronor. Slutligen avgår det ovan angivna, för kontrollföreningsverksamheten beräknade anslaget, 50,000 kronor.

För år 1923 torde sålunda anslagsbehovet, jämfört med det för år 1922 beräknade, kunna inskränkas till 415,000 kronor.

Emellertid har lantbruksstyrelsen ansett sig böra undersöka, huruvida icke möjlighet föreligger att för år 1923 ytterligare nedbringa statens andel i kostnaderna för höjande av det mindre jordbruket.

Lantbruksstyrelsen har därvid funnit att, därest Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt och möjligt att redan från och med år 1923 i enlighet med vad ovan föreslagits sänka penningprisens och premielånens samt odlingspremiernas maximibelopp, ävensom nedsätta det belopp, som får användas till sistnämnda ändamål från 100,000

[80.] kronor till 50,000 kronor, anslagsbehovet för samma år skulle kunna ytterligare minskas med följande belopp, nämligen för penningpris till premierade mindre jordbruk cirka 8,000 kronor, för premielån cirka 10,000 kronor samt för premier till mindre odlingsföretag 50,000 kronor.

Understöd av statsmedel skulle under nyss angivna förutsättningar för år 1923 erfordras med 347,000 kronor eller avrundat uppåt 350,000 kronor.

Då Kungl. Maj:t icke utan riksdagens hörande torde äga befogenhet att förordna om de sänkningar av penningpris m. m., varom nyss nämnts, och det synes tvivelaktigt, huruvida riksdagens beslut härutinnan kan förväntas i god tid före premieringsarbetets början under år 1923, anser lantbruksstyrelsen sig dock icke kunna framlägga bestämt förslag i ämnet.

I detta sammanhang må anföras, att reservationen å ifrågavarande anslag enligt verkställda approximativa beräkningar synes komma att den 1 januari 1923 uppgå till omkring 250,000 kronor.»

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till nödvändigheten att innevarande år iakttaga strängaste sparsamhet anser jag, att statens understödande av åtgärder till höjande av det mindre jordbruket bör så inskränkas, att befintlig reservation förslår för ändamålet. Vid den utdelning av statsbidrag för kalenderåret 1923, som författningen enligt skall företagas i början av april 1923, anser jag därför, att bidrag ej skall beviljas för utdelande av penningpris vid premiering av mindre jordbruk eller till studieresor. Vidare synes mig premielånen och odlingspremierna böra redan för detta år begränsas i enlighet med lantbruksstyrelsen förslag. Om härjämte, såsom jag anser kunna ske, bidrag till undervisning, som ej annorledes kan erhålla statsunderstöd, beviljas med lägre belopp än senaste år, anser jag reservationen väl förslå till övriga ändamål.

Därest Kungl. Maj:t gillar av mig sålunda föreslagna inskränkningar i avseende å statsbidrag för 1923, torde lantbruksstyrelsen för vederbörandes underrättande samt för iakttagande vid avgivande av förslag till statsbidrag meddelas besked om samma inskränkningar.

Vad härefter angår lantbruksstyrelsens förslag till ändrade grunder för ifrågavarande statsunderstöd från och med 1924 kan jag i huvudsak tillstyrka detsamma, men torde med vidare prövning därav böra anstå, för att riksdagen skall bliva i tillfälle att yttra sig angående de föreslagna ändringarna.

Ehuru sålunda något anslagsäskande till riksdagen ej ifrågasättes, har jag här velat redogöra för ärendet, för att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom och riksdagen beredas tillfälle att yttra sig över de ifrågasatta ändringarna i grunderna för beviljande av ifrågavarande statsbidrag.

4. *Ordnad bokföring vid mindre jordbruk.*

Såsom bidrag till åtgärder för främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk har riksdagen anvisat anslag för vart och ett av åren 1912—1922 ävensom för första halvåret 1923. För 1922 har sålunda anvisats 26,000 kronor, därav högst 17,600 kronor finge användas till åtgärder för åstadkommande av räntabilitetsberäkningar angående jordbruk. För första halvåret 1923 har riksdagen för sistnämnda ändamål anvisat 5,000 kronor.

[81.]
Ordnad bok-
föring vid
mindre jord-
bruk.
(extra anslag.)

Närmare redogörelse för anslagens användning har lämnats i punkten 77 av nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag. Jag vill dock här ånyo erinra om, att anslagen — utom vad angår nu löpande halvår — varit avsedda *ej mindre* till statsbidrag till bokföringsbyråer med dels visst bidrag till byråns driftkostnad, dels visst belopp för varje angående jordegendom upprättat bokslut, dels ock visst belopp för varje upprättat räkenskapsutdrag efter bokslut, *än även* till bestridande av lantbruksstyrelsens utgifter för dessa räkenskapsutdrags bearbetande till räntabilitetsberäkningar.

Den del av statsbidragen, som avsett upprättande av räkenskapsutdrag, jämte lantbruksstyrelsens bearbetningskostnad har ej fått överstiga det belopp, som riksdagen medgivit må användas till räntabilitetsberäkningar.

Statsbidragen, som avse verksamhet under visst kalenderår, anvisas under våren samma år. Som de emellertid utbetalas först senare, behövde anslag för kalenderåret 1923 ej upptagas i budgeten för nu löpande halvår. Det däri upptagna anslaget avser således allenast lantbruksstyrelsens utgifter under samma halvår för *bearbetning av räkenskapsutdrag*.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 24 mars 1922 har på grund av inkomna ansökningar om statsbidrag för samma år anvisats tillhoppa 11,865 kronor, därav till byråkostnader 550 kronor, för upprättade bokslut 6,830 kronor och för räkenskapsutdrag 4,485 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1922 har nu lantbruksstyrelsen begärt anslag att uppföras i budgeten 1923—1924 med dels 15,500 kronor till statsbidrag och dels 7,500 kronor till styrelsens egna bearbetningskostnader. I skrivelsen anföres följande.

För utrönande av det för budgetåret 1923—1924 för ifrågavarande ändamål föreliggande anslagsbehovet hade lantbruksstyrelsen från agronomen P. L. Nannesson, som av styrelsen erhållit i uppdrag att verkställa bearbetning av det statistiska materialet på hithörande område, införskaffat en promemoria, varav framginge. att

- [81.] antalet till bokföringsföreningar anslutna anslagsberättigade egendomar för 1923 uppskattats till 300 samt att med för närvarande utgående anslag av högst 25 kronor för varje bokslut 7,500 kronor skulle erfordras såsom statsbidrag till bokföringskostnaderna vid mindre jordbruk. Då härtill vidare komme byråkostnader, beräknade till högst 1,000 kronor, skulle för sagda båda ändamål erfordras sammanlagt 8,500 kronor.

Vad anginge erforderligt belopp till bestridande av kostnaderna för räkenskapsresultatens statistiska bearbetning (räntabilitetsberäkningar), beräknades detta enligt nuvarande anslagsnorm till 14,500 kronor, varav 7,000 kronor såsom ersättning för räkenskapsutdrag och 7,500 kronor till bearbetningskostnader.

Hela det för budgetåret 1923—1924 erforderliga statsanslaget skulle sålunda uppgå till 8,500 kronor + 14,500 kronor = 23,000 kronor, varav sålunda högst 14,500 kronor skulle erfordras för räkenskapernas statistiska bearbetning.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen avser anslagsäskandet nu dels statsbidrag för kalenderåret 1923 dels ock lantbruksstyrelsens bearbetningskostnader för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924.

Då lantbruksstyrelsen beräknat antalet anslutna egendomar till samma antal 1923 som 1922 samt i statsbidrag för 1922 icke behövt anvisas mera än 11,865 kronor, därav till räkenskapsutdrag 4,485 kronor, finner jag anslag för 1923 till samma ändamål ej tarvas till högre belopp än 12,000 kronor, därav för upprättande av räkenskapsutdrag 5,000 kronor.

Vad härefter angår bearbetningen av dessa räkenskapsutdrag anser jag med hänsyn till det statsfinansiella läget, att arbetet därmed bör tillsvidare inställas. Något anslag härför erfordras alltså icke för budgetåret 1923—1924.

Då numera erfarenhet vunnits i fråga om beräkandet av det till åtgärder för främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk erforderliga anslaget synes mig anledning icke längre föreligga att uppföra anslaget såsom förslagsanslag, utan synes mig detsamma i likhet med övriga anslag till liknande statsbidrag böra givas reservationsanslags natur. Av anslaget bör högst 5,000 kronor få användas för upprättande av räkenskapsutdrag.

I anledning av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till åtgärder för främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 12,000.

Jordbrukskonsulenter m. m.

5. Jordbrukskonsulenter.

För tidigare anslag till jordbrukskonsulenter har närmare redogörelse lämnats under punkt 78 av nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag.

[82.]
Jordbruks-
konsulenter.
(extra anslag.)

Jag vill dock här ånyo erinra om, att riksdagen vid anslaget beviljande för 1922 uppställde såsom villkor för statsbidrag att konsulenterna skulle erhålla viss grundlön jämte vissa ålderstillägg, att för anställningen skulle gälla viss uppsägningstid och att kostnaderna för konsulenterna utöver det till grundlön och ålderstillägg erforderliga beloppet, vilket motsvarade statsbidraget, skulle bestridas av hushållningssällskap, landsting eller eljest.

I kungörelse den 19 augusti 1921 (nr 515) angående statsbidrag till avlönande av jordbrukskonsulenter har Kungl. Maj:t upptagit de sålunda föreskrivna villkoren att gälla tillsvidare så länge anslag för ändamålet beviljades.

I överensstämmelse med anslagsäskandet till 1921 års riksdag (se IX H. T. 1921 p. 30) och i enlighet med framställning i ämnet av lantbruksstyrelsen hemställer jag — under framhållande att förenämnda villkor för statsbidrag alltjämt böra gälla —, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att såsom bidrag till avlönande under 1923 av högst 55 jordbrukskonsulenter anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av..... kronor 260,000.

6. Vandringsrättare.

Från och med 1912 har beviljats anslag till bidrag för avlönande av vandringsrättare. För 1922 har sålunda beviljats ett reservationsanslag å 125,000 kronor. Härav beräknades för 80 vandringsrättare med 1,500 kronor till varje tillhopa 120,000 kronor. Återstående 5,000 kronor avsågos till bestridande av kostnader för kurser till utbildning av vandringsrättare.

[83.]
Vandrings-
rättare.
(extra anslag.)

Närmare redogörelse för anslagens användning har lämnats i punkt 79 av nionde huvudtitel till 1922 års riksdag. Av skäl, som

[83.] där anförts, begärdes för första halvåret 1923 icke några medel till bidrag till anställande av vandringsrättare men väl till utbildningskurs för dylika. Riksdagen, som biföll framställningen härom, upptog i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag detta anslag under särskild rubrik i riksstaten.

Under 1922 har Kungl. Maj:t anvisat statsbidrag till 70 vandringsrättare med 105,000 kronor.

Enligt vad lantbruksstyrelsen i skrivelse den 29 augusti 1922 meddelat, torde vid ingången av 1923 å ifrågavarande anslag återstå en reservation av omkring 15,000 kronor, varför till avlönande av vandringsrättare under samma år icke skulle erfordras större anslagsbelopp än 105,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då det icke föreligger anledning antaga, att för 1923 sökes statsbidrag för avlönande av större antal vandringsrättare än under 1922, finner jag med hänsyn till den förefintliga reservationen anslagsäskandet kunna inskränkas till 90,000 kronor.

Såsom villkor för statsbidrag, som alltjämt bör utgå med 1,500 kronor för varje vandringsrättare, böra gälla de i kungörelsen den 19 augusti 1921 (nr 514) angående statsbidrag till avlönande av vandringsrättare i enlighet med riksdagens beslut intagna bestämmelser om grundlön och skyldighet att bestrida de statsbidraget överskjutande kostnaderna för vandringsrättaren.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till avlönande under 1923 av vandringsrättare anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra reservationsanslag av kronor 90,000.

7. *Utbildningskurser för vandringsrättare.*

[84.]
*Utbildnings-
kurser för
vandrings-
rättare.
(extra anslag.)*

Utbildningskurser för vandringsrättare hava sedan länge årligen anordnats och bekostats av medel, som stått till Kungl. Maj:ts förfogande, till dess riksdagen å extra stat för 1922 för ändamålet beviljade 5,000 kronor. Såsom i föregående punkt omförmälts uppfördes beloppet under reservationsanslaget till vandringsrättare. Anvisningen för första halvåret 1923 med enahanda belopp uppfördes, såsom jämväl i nyss återopade punkt omförmälts, i riksstaten såsom särskilt reservationsanslag. Vid min redogörelse för anslagsbehovet för nämnda tid framhöll jag, att årsanslaget icke syntes böra överskrida 5,000 kronor men att det, liksom förut, borde vara Kungl. Maj:t obetaget att, om

behovet så krävde, till kurserna anvisa fyllnadsanslag från andra till Kungl. Maj:ts disposition stående medel. Häremot gjordes icke någon invändning från riksdagen.

[84.]

Den 5 maj 1922 har Kungl. Maj:t anvisat 4,200 kronor till två kurser av ifrågavarande slag.

I skrivelse den 29 augusti 1922 har lantbruksstyrelsen hemställt, att för anordnande under första halvåret 1924 av utbildningskurser av ifrågavarande slag måtte i budgeten för 1923—1924 uppföras ett anslag å 5,000 kronor. Styrelsen har tillika erinrat, att vartannat år pläгат anordnas tre kurser och vartannat år två. För 1923 vore sålunda tre kurser tillämnade, varemot för 1924 endast två kurser torde komma att anordnas.

Styrelsen har sedermera på given anledning meddelat, att av anslaget för 1922 återstode den 1 januari 1923 odisponerat ett belopp av 1,000 kronor, vilket tillhoppa med det för första halvåret 1923 anvisade anslaget å 5,000 kronor borde användas till täckande av kostnaden för under första halvåret 1923 tillämnade tre kurser. Till budgetåret 1923—1924 kunde sålunda icke beräknas någon behållning å anslaget.

Av det anförda framgår, att för varje kurs icke behöver beräknas mera än 2,000 kronor eller alltså för de två kurser, som äro avsedda att hållas våren 1924, ett sammanlagt belopp av 4,000 kronor. Jag anser detta belopp nu böra äskas av riksdagen. Liksom förut bör det dock vara Kungl. Maj:t obetaget att, om behovet så kräver, till dessa kurser anvisa fyllnadsanslag från andra till Kungl. Maj:ts disposition stående medel.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande under 1924 av utbildningskurser för vandringsrättare anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av... kronor 4,000.

Täckdiktningförmän.

Såsom bidrag till anställande hos hushållningssällskapen av täckdiktningförmän har riksdagen anvisat reservationsanslag dels å tilläggsstat för 1921 till belopp av 30,000 kronor dels ock å extra stat för 1922 till enahanda belopp.

[85.]
Täckdiktning-
förmän.

Närmare redogörelse för anslagets användning har lämnats i punkten 80 av nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag. På skäl där *Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.*

[85.] omförmålt behövde något anslag icke äskas för ändamålet av 1922 års riksdag.

I skrivelse den 29 augusti 1922 rörande anslagsbehovet för ändamålet för budgetåret 1923—1924 har lantbruksstyrelsen anfört, att då för 1921 icke fullt 5,000 kronor fördelats mellan hushållningssällskapen samt för 1922 beviljats bidrag med sammanlagt 20,607 kronor 50 öre — vilket sistnämnda belopp torde komma att i sin helhet bliva taget i anspråk — av de för åren 1921 och 1922 anvisade medlen, tillsammans 60,000 kronor, sålunda torde finnas odisponerade vid 1923 års ingång omkring 34,400 kronor. Då detta belopp vore tillräckligt för omförmålda verksamhet under 1923 och det för 1924 erforderliga anslaget icke behövde utbetalas förrän efter den 1 juli samma år, syntes medel för ändamålet icke behöva begäras av 1923 års riksdag.

Departements-
chefen.

Något nytt anslag för budgetåret 1923—1924 är sålunda icke erforderligt, vilket jag velat här anmäla, för att förhållandet må bringas till riksdagens kännedom.

Utbildningskurser för förrättningsmän vid täckdikningsföretag ävensom för täckdikningsförmän.

[86.]
Utbildnings-
kurser för för-
rättningsmän
vid täckdik-
ningsföretag
ävensom för
täckdiknings-
förmän.

Riksdagen har tidigare beviljat anslag *dels* till en kulturteknisk utbildningskurs för personer, vilka prövades vara lämpliga såsom *förrättningsmän* vid uppgörande av planer och kostnadsförslag för täckdikningsföretag, för vartdera av åren 1920—1922 ävensom för första halvåret 1923, *dels ock* till utbildningskurser för *täckdikningsförmän* för vartdera av åren 1918, 1919 och 1921 ävensom första halvåret 1923. För sistnämnda tid hava anslagsbeloppen upptagits såsom ett gemensamt reservationsanslag å 19,000 kronor, varav 9,000 kronor beräknades till kurs för utbildning av förrättningsmän och 10,000 kronor till kurser för utbildning av täckdikningsförmän. För anslagens användning har närmare redogjorts under punkt 81 i nionde huvudtiteln för 1922.

I skrivelse den 29 augusti 1922 rörande anslagsbehovet för ändamålet för budgetåret 1923—1924 har lantbruksstyrelsen anfört, att då någon kulturteknisk utbildningskurs för *förrättningsmän* icke anordnats under 1922 och de för samma ändamål anvisade medel således icke komme att anlitas, dessa medel jämte anvisningen för 1923 vore tillräckliga för hållande av dylika kurser såväl under 1923 som 1924.

Vad anginge utbildningskurs för *täckdikningsförmän* hade sådan icke anordnats under 1921 men väl under 1922. Kursen hade besökts av 15 elever och kostnaderna för densamma hade uppgått till 4,770 kronor 73 öre. Medelst den å anslaget för detta ändamål sålunda uppkomna reservation samt anvisningen för 1923 kunde kurser av ifrågasvarande slag anordnas såväl under 1923 som 1924.

[86.]

Något nytt anslag för budgetåret 1923—1924 är sålunda icke erforderligt, vilket jag velat här anmäla, för att förhållandet må bringas till riksdagens kännedom.

Departements-
chefen.

8. Statens lagerhus och fryshus.

I det till propositionen den 13 mars 1922, nr 142, fogade statsrådsprotokoll redogjorde jag för tillkomsten av statens lagerhus och fryshus ävensom för dessas förvaltning och användning intill tiden för propositionen. I anslutning härtill anförde jag vidare.

[87.]

Statens
lagerhus och
fryshus.

(extra anslag.)

»Frågan om lagerhusens och fryshusens ställning i budgettekniskt hänseende har flera gånger varit under överbägande. Sålunda har statskontoret i infortrat utlåtande den 27 september 1920 framlagt åtskilliga förslag, men då det enligt statskontorets mening icke av driften ännu kunde bedömas, vilket förslag, som vore lämpligast, ifrågasatte statskontoret, om det kunde anstå ännu något år med att taga definitiv ställning till frågan. I gemensamt utlåtande den 16 november 1921 hava statskontoret och riksräkenskapsverket förordat det av dessa förslag, som avsåg att i riksstaten för lagerhusens och fryshusens drift uppföra ett särskilt förslagsanslag att i första hand utgå av inkomster från driften. Då emellertid såväl fryshuset som lagerhuset under 1921 gått med sådan förlust, att, på sätt omnämnts, beslut fattats om fryshusens nedläggning och åtgärder vidtagits för uthyrande av lagerhuset och förvaltningskostnadernas nedbringande i övrigt, ansågs resultatet av dessa åtgärder och förnyade driftkostnadsberäkningar bära avvaktas, innan förslag till riksdagen avläts om beviljande av dylikt anslag.

Innan av lagerhus- och fryshusstyrelsen inledda förhandlingar om ytterligare uthyrande av lagerhus och försäljning av provisoriska fryshuset i Malmö avslutats och igångsatta förvaltningsinskränkningar blivit genomförda, anser jag mig icke kunna angående driftresultatet för det närmaste året göra någon hållbar beräkning helst det icke torde vara uteslutet, att pågående utredning kan giva till resultat, att även vissa lagerhus bära nedläggas. Vid sådant förhållande anser jag mig ej heller kunna föreslå någon framställning till den nu församlade riksdagen i frågan om lagerhusens och fryshusens budgettekniska ställning. Vid tiden för avlåtandet av statsverkspropositionen till nästa riksdag torde däremot möjligheterna för ett bedömande av frågans definitiva ordnande vara väsentligt större.

Därest under tiden till den 1 juli 1923 förlust skulle uppstå, som ej kan täckas med medel, som stå till lagerhus- och fryshusstyrelsens disposition, anser

[87.] jag, att skäl föreligga att därtill använda av den vinst, som folkhushållningskommissionen haft av förvaltningen av lagerhus och fryshus.

Då denna vinst sålunda skulle tagas i anspråk för uppehållande av i viss mån annan verksamhet än den, varå vinsten uppkommit, synes det mig, särskilt med hänsyn till det läge, vari frågan nu kommit, att riksdagens medgivande till vinstens disponerande bör begäras, varigenom tillfälle också gives att för riksdagen redogöra för frågan.»

Kungl. Maj:t föreslog i enlighet härmed riksdagen medgiva, att, därest för tiden 1 juli 1922—30 juni 1923 skulle å statens lagerhus och fryshus uppstå förlust, som icke kunde täckas av för statens lagerhus- och fryshusstyrelse tillgängliga medel, Kungl. Maj:t måtte för täckande av dylik förlust använda erforderligt belopp av den vinst, som det efter verkställd närmare utredning visade sig att folkhushållningskommissionen tillförts genom användningen av statens lagerhus eller för statens räkning förhyrda fryshus. Propositionen blev av riksdagen bifallen.

I skrivelse den 28 november 1922 har nu statens lagerhus- och fryshusstyrelse anfört följande:

»Sedan förenämnda proposition avläts, har driften vid centralfryshuset i Hallsberg helt och hållet avvecklats; och kostnaderna för tillsyn och underhåll av fryshusanläggningen äro av styrelsen för nästinstundande halvår beräknade till 12,900 kronor. Fryshuset i Malmö har försålts till Malmö stad för ett belopp av 50,000 kronor; och underhandlingar pågå för närvarande om försäljning av de till anläggningen hörande inventarier. I fråga om spannmålslagerhusen har styrelsen försökt intressera olika sammanslutningar av jordbrukare för ett förhyrande av dessa, men den nuvarande depressionstiden synes medföra, att lantmannaoorganisationerna äro obenägna att för närvarande ikläda sig de kostnader, som ett dylikt förhyrande måste medföra. Ej heller torde några mera avsevärda besparingar kunna vinnas genom ett nedläggande av driften vid lagerhusen, då en del av utgifterna även för sådant fall måste göras. Styrelsen har emellertid försökt intressera enskilda att anlägga kvarnar vid lagerhusen, för att dessa skola tillgodogöra sig de goda lagringsmöjligheter, som lagerhusen erbjuda. I ett fall har underhandlingarna redan lett till att preliminärt avtal avslutats; och kommer styrelsen att inom allra närmaste tiden förelägga Kungl. Maj:t detta avtal för godkännande. Jämväl på andra orter förefinnes emellertid ett stort intresse för kvarnanläggningar vid lagerhusen, men i allmänhet torde man vara böjd för att se hur försöket i nyssberörda fall kommer att utfalla. Styrelsen anser sig därför icke böra föreslå lagerhusens nedläggande för närvarande, i all synnerhet som de nuvarande förhållandena på spannmålsmarknaden, som icke äro ägnade att stimulera till inlagring, väl icke få beräknas bliva av längre varaktighet.

Såsom styrelsen i en denna dag till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse angående fastställande av inkomst- och utgiftsstat för fryshuset och lagerhusen för tiden 1 januari—30 juni 1923 framhållit, torde styrelsens tillgodohavande hos riksbanken vid årsskiftet komma att uppgå till omkring 39,000 kronor, varför det är antagligt, att styrelsen icke behöver göra framställning om att få disponera något av

folkhushållningskommissionens vinstmedel för den tid, som riksdagens förenämnda medgivande avser. För tiden från och med den 1 juli 1923 däremot torde med största sannolikhet inkomsterna av lagerhusrörelsen icke räcka till betäckande av omkostnaderna för anläggningen; och då desamma, som förut framhållits, även om driften skulle komma att nedläggas, draga avsevärda kostnader, vore det önskvärt, om medgivandet att disponera av folkhushållningskommissionens vinstmedel kunde utsträckas ytterligare ett år.

Styrelsen får därför vördsamt hemställa, att herr statsrådet behagade utverka, att Kungl. Maj:t i proposition till instundande års riksdag föreslår riksdagen medgiva, att, därest för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 skulle å statens lagerhus och fryshus uppstå förlust, som icke kan täckas av för styrelsen tillgängliga medel, Kungl. Maj:t måtte för täckande av dylik förlust använda erforderligt belopp av den vinst, som det efter verkställd närmare utredning visar sig, att folkhushållningskommissionen tillförts genom användningen av statens lagerhus eller för statens räkning förhyrda fryshus.»

Av de nio lagerhusen äro de i Eskilstuna och Roma uthyrda. Driften vid lagerhuset i Hallsberg är helt nedlagd. Det av mig föregående år omnämnda ifrågasatta avtalet med arméförvaltningen om övertagande av detta lagerhus har ej kommit till stånd. Övriga sex lagerhus, belägna i Tomelilla, Östra Klagstorp, Åstorp, Eslöv, Vara och Linköping, äro alltjämt i drift.

Det av lagerhus- och fryshusstyrelsen åsyftade preliminära avtalet angår lagerhuset i Vara. På framställning av styrelsen har Kungl. Maj:t den 8 december 1922 bemyndigat styrelsen att under villkor om riksdagens medgivande träffa preliminärt avtal om försäljning av visst för lagerhuset ej behövt därintill liggande markområde. Härå skulle uppföras en kvarn, vars ägare skulle vara skyldig att i lagerhuset inlägga all för rörelsen erforderlig spannmål. Härigenom skulle driften vid detta lagerhus komma att bära sig.

På given anledning har från styrelsen för statens lagerhus och fryshus inkommit följande promemoria.

»Statens lagerhus- och fryshusstyrelse ha under 1922 haft följande utgifter och inkomster:

Utgifter för styrelsen.

Arvoden, traktaments- och reseersättningar till styrelsens ledamöter	kronor	4,006.—
Till sekreterare, notarie och skrivbiträde	»	14,032.93
» en inspektör för statens spannmålslagerhus, jämte traktaments- och reseersättningar	»	9,036.66
» hyror	»	2,550.—
» övriga kostnader	»	2,399.98

Summa kronor 32,025.57.

[87.]

Centralfryshuset och spannmålslagerhuset i Hallsberg.

<i>Inkomster.</i>		<i>Utgifter.</i>	
Lagringsavgifter m. m. under tiden $\frac{1}{1}-\frac{31}{3}$	kronor 5,504.23	Till personalen	kronor 23,892.56
Hyror m. m. under tiden $\frac{1}{4}-\frac{31}{12}$	» 2,999.80	» två tillsyningsmän	» — 6,906.73
		» elektrisk energi	» 4,774.61 7,951.81
		» underhåll av byggnader och maskiner	» 5,075.97 992.70
		» utskylder	» 1,555.— 5,247.20
		» övriga omkostnader	» 4,130.19 727.60
	8,504.03.		39,428.33 21,826.04
			Summa utgifter för 1922 61,254.37.

Spannmålslagerhusen.

Lagerhus	Inkomster	U t g i f t e r						
		Avlöning till föreståndare	Avlöning till arbetare	Elektrisk energi	Underhåll av byggnader	Utskylder	Diverse utgifter	Summa utgifter
Eslöv	17,109.84	5,933.70	6,014.05	2,417.90	301.17	949.50	688.50	16,304.82
Klagstorp	11,800.01	3,470.37	4,278.08	2,040.62	3,553.66	1,229.98	721.21	15,293.82
Linköping	5,076.85	3,387.97	3,645.—	7,955.38	233.85	206.50	1,590.91	17,019.11
Tomelilla	4,655.71	3,741.62	2,475.94	3,006.90	3,977.50	1,028.—	472.24	14,702.20
Vara	3,571.40	4,411.67	1,759.40	2,430.88	100.70	1,025.75	715.04	11,443.44
Åstorp	9,547.30	5,276.58	3,463.77	2,630.88	3,984.89	1,613.22	488.77	17,458.11
Summa	51,761.11	26,221.91	21,636.24	20,482.46	12,151.27	6,052.95	4,676.67	92,221.50
Eskilstuna	5,468.57							6,675.45
Roma	1,000.—							61.50

Summorna av inkomster och utgifter beträffande styrelsen och de särskilda anläggningarna framgå av nedanstående

Sammandrag.

	Inkomster	Utgifter
Styrelsen	—	32,025.57
Fryshuset och lagerhuset i Hallsberg $\frac{1}{1}-\frac{31}{3}$	5,504.23	39,428.33
» » » » » $\frac{1}{4}-\frac{31}{12}$	2,999.80	21,826.04
Lagerhuset i Eslöv	17,109.84	16,304.82
» i Klagstorp	11,800.01	15,293.82
» i Linköping	5,076.85	17,019.11
» i Tomelilla	4,655.71	14,702.20
» i Vara	3,571.40	11,443.44
» i Åstorp	9,547.30	17,458.11
» i Eskilstuna	5,468.57	6,675.45
» i Roma	1,000.—	61.80
Summa kronor	66,733.71	192,238.69.

Driften vid centralfryshuset och spannmålslagerhuset i Hallsberg nedlades fullständigt den 1 april. Till denna dag har sålunda utgått avlöningar till den stora personal, som förut var anställd, och vilken skulle åtnjuta viss uppsägnings-tid, varjämte avvecklingen dragit särskilda kostnader. Därest driften varit nedlagd sedan den 1 januari, hade utgifterna blivit minst 28,000 kronor lägre eller sålunda ungefär 33,000 kronor.

Spannmålslagerhuset i Roma har under hela 1922 varit uthyrt till Gotländska lantmännens magasinsaktiebolag, och spannmålslagerhuset i Eskilstuna har från och med den 1 juli varit uthyrt till Sörmländska lantmännens magasinsaktiebolag.

I anslutning till denna redogörelse må anföras följande.

Styrelsen har bestått av tre personer, av vilka ordföranden och verkställande ledamoten uppburit ett arvode i ett för allt av 250 kronor för månad samt de övriga ledamöterna vanliga kommittéarvoden för dagar, då sammanträden hållits. Sammanträdenas antal har i möjligaste mån begränsats. Under sista halvåret 1922 hava sålunda endast fem sammanträden hållits.

Styrelsen har sökt i möjligaste mån begränsa utgifterna. Genom avtal med lagerhusinspektören har sålunda grundlönen för honom sänkts från 8,000 kronor till 2,500 kronor för år, räknat från den 1 juli 1922. Inspektören har fortfarande skyldighet att ständigt följa verksamheten vid lagerhusen samt företaga inspektions-resor till desamma och avgiva rapporter till styrelsen. Likaledes är avsikten att i början av 1923 indraga notariebefattningen och överflytta de med denna befattning förenade göromål på sekreteraren och skrivbiträdet i samband med en förflyttning av styrelsens kansli till annan lokal i förening med sekreterarens vanliga arbetslokal. Härigenom minskas utgiften för hyra till 900 kronor för år.

För lönerna till personal vid lagerhusen och centralfryshuset torde det vara lämpligt, att som hittills i inkomst- och utgiftsstaten endast upptages förslags-anslag. Styrelsen har nämligen nu övergått till att tillämpa den metoden, att arvoden till personalen avväges i förhållande till arbetet vid respektive anläggning, så att lönerna vid särskilda tillfällen ändrats och betydande besparingar gjorts.

Även om driften vid samtliga eller en del av spannmålslagerhusen nedlades, skulle alltid en del omkostnader uppkomma. Utgifterna för styrelsen bleve i stort sett desamma, möjligen med minskning av utgifterna för lagerhusinspektören.

Med iakttagande av de minskningar av styrelsens utgifter, som, efter vad nyss sagts, vidtagits eller komma att vidtagas, kommer styrelsens utgifter även för sådant fall att uppgå till omkring 19,200 kronor.

Utgifterna för centralfryshuset och spannmålslagerhuset i Hallsberg skulle, som nyss framhållits, om driften vid anläggningarna varit nedlagd under hela 1922, i varje fall hava uppgått till omkring 33,000 kronor.

Beträffande spannmålslagerhusen i Klagstorp, Eslöv, Tomelilla, Linköping, Vara och Åstorp skulle, även om driften vid dessa varit nedlagd, i varje fall hava utgått avgifter för elektrisk energi med tillhoppa 14,000 kronor, kostnader för underhåll, tillhoppa 12,151 kronor 27 öre, utskylder tillhoppa 6,052 kronor 95 öre, samt arrende för lagerhustomterna i Linköping och Klagstorp tillhoppa 941 kronor 29 öre. Dessutom måste för sådant fall beräknas ett belopp för tillsyn och vård av de särskilda anläggningarna; och torde för detta ändamål erfordras 100 kronor per månad och lagerhus eller tillhoppa 7,200 kronor. För det fall alltså att driften

[87.] vid samtliga anläggningar vore nedlagd, skulle utgifterna dock, att döma efter innevarande års utgifter, hava uppgått till sammanlagt 92,545 kronor 51 öre.

*Departements-
chefen.*

Avgörandet av frågan om lagerhusens och fryshusets ställning i budgettekniskt hänseende har hittills undanskjutits i avvaktan å erhållande av säkrare driftkostnadsberäkningar. Av vad jag redan anfört och återoppat framgår emellertid, att driftkostnaden för lagerhusen och fryshuset allt framgent kommer att bliva beroende av så många osäkra och med olika tider växlande faktorer, att det hittills återopade skälet icke synes mig böra längre föranleda till uppskov med frågans avgörande.

Därvid synes det mig riktigast att, såsom statskontoret och riksräkenskapsverket förordat, i riksstaten till täckande av utgifterna för lagerhusen och fryshuset uppföra ett särskilt förslagsanslag att i första hand utgå av inkomster av lagerhusen och fryshuset.

Vad härefter angår frågan om det belopp, vartill dylikt anslag bör uppföras, vill jag beträffande dispositionen av statens lagerhus och fryshus framhålla, att hittills gjorda försök till uthyrning böra fullföljas. Det torde dock knappast vara utsikt till att samtliga husen kunna uthyras. I den mån de bliva kvar under statens disposition torde å Kungl. Maj:t, såsom hittills, ankomma att för varje fall besluta om driftens omfattning. Därvid bör, såsom jämväl hittills varit fallet, driften uppehållas allenast i den utsträckning förhållandena å respektive ort giva anledning antaga, att så kan ske utan att kostnaderna för staten bliva större, än om driften vore helt nedlagd.

Utgående från denna förutsättning, anser jag anslaget till statens lagerhus och fryshus böra upptagas till det i förenämnda promemoria beräknade beloppet, i runt tal 93,000 kronor. I enlighet med statskontorets och riksräkenskapsverkets nyssnämnda förslag bör samma belopp upptagas jämväl å budgetens inkomstsida. Chefen för finansdepartementet har härför vidtagit åtgärd.

Huruvida inkomsterna verkligen kunna komma att täcka utgifterna, är beroende på skördeförhållanden, spannmålspris å världsmarknaden och andra lika svårberäkneliga faktorer. Det synes dock näppeligen föreligga förhoppning om att så blir förhållandet.

I detta sammanhang anser jag mig böra erinra om, att Kungl. Maj:t den 29 september 1922 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att låta verkställa besiktning av fryshuset och lagerhusen samt att till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för besiktningen och förslag till avhjälpande av möjligen förefintliga brister. Sedan byggnadsstyrelsens utredning inkommit, torde jag ånyo få anmäla detta ärende, men vill redan nu

framhålla, att jag anser det lämpligast, att värden om själva byggnaderna uppdrages åt byggnadsstyrelsen. Därest till reparationer, som byggnadsstyrelsen må finna nödvändiga, skulle erfordras medel utöver vad som kan utgå av inkomsterna under löpande halvår från statens lagerhus och fryshus, lärer Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens föregående år lämnade medgivande äga använda av den därmed avsedda vinst, som folkhushållningskommissionen gjort å lagerhusens begagnande. Beräkningen av utgifter för budgetåret 1923—1924 omfattar jämväl vad som ansetts erforderligt för byggnaders underhåll.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av utgifterna för statens lagerhus och fryshus anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av kronor 93,000, att utgå i första hand av inkomster av statens lagerhus och fryshus.

9. Maskin- och redskapsprovningensanstalterna vid Ultuna och Alnarp.

För statens anstalter för provning av maskiner och redskap för lantbrukets behov gäller av lantbruksstyrelsen den 27 december 1920 utfärdad förnyat reglemente. Ur reglementet torde få återgivnas följande:

Provningensanstalterna hava till ändamål dels att prova i handeln förekommande maskiner och redskap för lantbrukets behov samt om deras beskaffenhet lämna allmänheten noggranna upplysningar genom utgivande av tryckta meddelanden, dels ock att efter provning av dylika maskiner och redskap, som icke finnas i handeln, till den, som påkallat provningen, lämna redogörelse för densamma.

Lantbruksstyrelsen handhaver överinseendet och kontrollen över provningsanstalterna samt meddelar de särskilda föreskrifter, som beträffande deras verksamhet i övrigt kunna finnas erforderliga. För tillsynen m. m. av anstalternas verksamhet verkar en för anstalterna gemensam styrelse, vilken utgöres av, jämte anstalternas föreståndare, fyra av lantbruksstyrelsen för en tid av ett år i sänder utsedda personer, varav en ordförande. Till styrelsens ordförande och övriga ledamöter, utom föreståndaren, utgå vid tjänstgöring dagtraktamente med 20 kronor jämte resekostnadsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente.

Provningarna utföras vid Ultuna och Alnarp samt, om provningarnas syftemål därigenom kan främjas, även å andra lämpliga platser. Provningarna av mejerimaskiner och redskap utföras dock endast av provningsanstalten vid Alnarp.

Provningensanstalternas fast anställda personal utgöres av en för båda provningsanstalterna gemensam föreståndare, två överassistenter, därav en vid avdelningen för provning av lantbruksmaskiner vid Alnarp och en vid avdelningen för provning av mejerimaskiner därstädes, ävensom vid provningsanstalterna erforderliga montörer. Föreståndare och överassistenter utses för ett år i sänder av

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[87.]

[88.]

Maskin- och redskapsprovningensanstalterna vid Ultuna och Alnarp.

(extra anslag.)

[88.] lantbruksstyrelsen, på förslag av provningsanstalternas styrelse. Montörer anställas av provningsanstalternas föreståndare.

Provningsanstalternas föreståndare och överassistenter äga en var åtnjuta i provningsanstalternas stat för dem upptagen avlöning jämte ersättning för tjänsteresor med ej mindre resekostnad efter tredje klassen i gällande resereglemente än även 12 kronor för varje dag befattningshavaren för provningsändamål uppehåller sig, föreståndaren utom Stockholm och överassistent utom Alnarp.

Provningarna utföras av en provningsnämnd, vilken vid provningsanstalten å Ultuna består av provningsanstalternas föreståndare, ordförande, förvaltaren av Ultuna egendom, samt tre av lantbruksstyrelsen på förslag av provningsanstalternas styrelse för ett år i sänder utsedda ledamöter, därav en tekniker, en jordbrukare och en sakkunnig på redskapsområdet. Provningsnämnden vid Alnarp för lantbruksmaskiner har enahanda sammansättning, dock att avdelningens överassistent jämväl är ledamot. Vid behov kan provningsnämnden vid Ultuna förstärkas genom inkallande av nyssnämnde överassistent. Provningsnämnden vid Alnarp för mejerimaskiner utgöres av föreståndaren för Alnarps mejeri, ordförande, mejeriavdelningens överassistent samt två av lantbruksstyrelsen på förslag av provningsanstalternas styrelse för ett år i sänder utsedda ledamöter, därav en tekniker. Provningsnämnd äger rätt att, om så prövas nödigt, med sig adjungera särskilt sakkunniga att deltaga i nämndens arbeten.

Till provningsnämndernas ledamöter, med undantag av teknikerna, föreståndaren och överassistenter, utgår dagtraktamente med 10 kronor, om vederbörande är på provningsanstalten boende, men i annat fall med 20 kronor. Till tekniker utgår dagtraktamente för förrättningsdag med 25 kronor. Resekostnadsersättning beräknas för provningsnämndernas samtliga ledamöter efter tredje klassen i gällande resereglemente. Särskilt tillkallade sakkunniga åtnjuta gottgörelse enligt enahanda grunder som provningsnämndernas ledamöter.

Anslag till anstalterna hava av riksdagen anvisats alltsedan 1908. För 1922 och första halvåret 1923 hava sålunda anvisats såsom förslagsanslag, högst, 50,900 respektive 25,000 kronor.

Den av Kungl. Maj:t den 11 november 1921 (se IX H. T. 1922 sid. 121) fastställda staten för 1922 för anstalterna har följande utseende:

Inkomster.

Statsanslag	Kronor 49,500
Provningsavgifter och inkomst genom försäljning av meddelanden	» 7,000
	Kronor 56,500;

Utgifter.

Provningsanstalterna	Lantbruksavdelningarna vid		Mejeriavdelningen Alnarp	Summa kronor
	Ultuna	Alnarp		
Provningsnämnden	3,000	3,000	2,000	8,000
Instrument, inventarier	1,500	1,500	1,500	4,500
Arbete, transporter, analyser m. m.	2,000	2,000	1,000	5,000
Diverse utgifter	500	500	500	1,500
	Kronor 7,000	7,000	5,000	19,000.

Den fast anställda personalen

Föreståndarens arvode	7,200		
D:o resekostnadsersättning	2,400	9,600	
Överassistentens å lantbruksavdelningen, arvode	5,200		
D:o resekostnadsersättning	800	6,000	
Överassistentens å mejeriavdelningen, arvode		5,200	
Montörens å Ultuna, arvode, utom bostad	2,500		
D:o resekostnadsersättning	600	3,100	
Montörens å Alnarp, arvode	3,000		
D:o resekostnadsersättning	200	3,200	27,100
Tryckning och bindning av meddelanden			4,500
Ökning i resekostnadsersättningar			400
Skrivbiträde, kontorslokal med eldning och belysning m. m. samt övriga allmänna omkostnader			5,500
			Kronor 56,500.

Ann. Av föreståndarens arvode skola 2,500 kronor och av överassistentens arvode 1,800 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar.

I en till lantbruksstyrelsen ställd, av styrelsen med utlåtande den 31 oktober 1922 överlämnad ansökning har nu styrelsen för provningsanstalterna anhållit, att för uppehållande av anstalternas verksamhet under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte hos riksdagen utverkas ett reservationsanslag av 61,800 kronor.

Till stöd för framställningen åberopas ett densamma bilagt förslag till inkomst- och utgiftsstat för nyssnämnda tid.

Utgiftsförslaget, som slutar å ett sammanlagt belopp av 69,800 kronor, skiljer sig från ovan återgivna av Kungl. Maj:t fastställda utgiftsstat för 1922 endast beträffande följande poster:

Montörens å Ultuna arvode har höjts med 250 kronor för att bringas i överensstämmelse med det till montören å Alnarp utgående arvodet (se härom IX H. T. 1922 sid. 121).

Posten *tryckning och bindning av meddelanden* har upptagits till 7,000 kronor mot 4,500 i staten för 1922. Angående denna post anför provningsanstalternas styrelse, att meddelandena numera utginge dels i en fackupplaga av 5 å 600 exemplar och dels i en förkortad och populariserad, speciellt för jordbrukare avsedd upplaga av omkring 2,000 exemplar, en reform varigenom riksdagens vid flera tillfällen uttalade önskningsar i avseende på spridandet av kännedom om provningsresultaten blivit tillgodosedd. Avsättningen av meddelandena hade emellertid icke motsvarat förväntningarna, men styrelsen hölle före, att det torde vara för tidigt att döma om det slutliga utfallet av reformen. En följd av det sålunda förändrade utgivnings sättet bleve emellertid en avsevärd ökning av tryckningskostnaderna, vilka för tiden januari—september 1922 uppgått till omkring 7,500 kronor.

Lantbruksstyrelsen anser posten böra, med hänsyn till alltjämt sjunkande tryckningspriser, upptagas till 5,000 kronor.

Någon post för *ökning i resekostnader* har nu ej ifrågasatts.

Förslaget företer vidare den skillnaden mot 1922 års stat att såsom särskild post upptagits utgifter för *skrivbiträde vid anstalternas expedition*. Provningsanstal-

[88.] ternas styrelse beräknar kostnaden för ett dylikt biträde efter lägsta lönegraden eller 1,800 kronor för år samt anför i ämnet, att erfarenheten under två år tydligt givit vid handen, att de löpande göromålen på expeditionen gäve full daglig sysselsättning (7 timmar) åt en person; under vissa tider hade därjämte mera tillfällig arbetskraft måst anlitas. Tydligt vore emellertid, att på grund av verksamhetens egenart delvis andra fordringar måste ställas på skrivbiträdet än på en maskinskriverska i allmänhet, varför täta ombyten av dylik arbetskraft måste vara till olägenhet för verksamheten. På grund av föreståndarens ofta påkommande bortovaro för provningar o. d. vore det givetvis önskvärt att som skrivbiträde hava en person, som hade förmåga att arbeta på egen hand och som vore så insatt i verksamheten, att hon kunde handhava meddelandenas distribuering och sköta övriga löpande göromål.

Lantbruksstyrelsen anför, att å det för ett skrivbiträde med fast anställning beräknade beloppet 1,800 kronor för år givetvis skulle komma dyrtidstillägg enligt vanliga grunder. Styrelsen vore emellertid i likhet med i fjol ännu alltjämt icke övertygad om behovet för anstaltens verksamhet av ett skrivbiträde med full tjänstgöring, utan ansåge, att det belopp, som skäligen erfordrades för anlåtande av skrivhjälp och som i likhet med vad förut skett torde böra beräknas till 850 kronor, fortfarande borde innefattas i anslagsposten kontorslokal med eldning och belysning m. m. samt övriga allmänna omkostnader, vilken post sålunda, i förslaget upptagen till 4.650 kronor, borde ökas med 850 kronor eller till 5,500 kronor.

Vidare har upptagits en ny utgiftspost å 10,000 kronor för *tillfälligt anställande av tekniskt och agronomiskt utbildade personer*. Till grund för uppförande av denna post ligger av provningsnämnden vid Ultuna gjord framställning i ämnet, varur följande torde få återgivas: Då det vore fullständigt uteslutet, att provningsnämndens ledamöter i större utsträckning än hittills skett skulle kunna ägna mera tid åt själva provningsarbetet, och då en skarp kontroll vore ett oeftergivligt villkor för erhållande av noggranna och tillförlitliga resultat, krävdes tydligen anställandet av ytterligare personal för möjliggörandet av de berättigade krav på längre prov, som särskilt från jordbrukarhåll framställts och utan vilka säkra omdömen i avseende på den viktiga frågan om maskinernas driftsäkerhet och hållbarhet icke kunde vinnas. Då det vore synnerligen vanskligt att i förväg kunna exakt beräkna för ändamålet erforderliga arbetskrafter, hade provningsnämnden i avvaktan på omorganisation av provningsanstalterna icke ansett sig böra upptaga ett visst belopp för anställande av ny fast personal utan finge i stället föreslå anvisandet av medel för tillfällig anställning av tekniskt och agronomiskt utbildade personer med skyldighet att genomföra det av provningsnämnden i varje särskilt fall uppsatta programmet för provningen samt att däröver omedelbart utarbeta förslag till redogörelse. Genom att på dylikt sätt anställa särskilda personer för visst uppdrag kunde påräknas, att för varje fall få lämpliga personer, och genom att hålla befattningarna mera rörliga skulle provningsanstalternas personal lättare kunna rekryteras, därigenom att en del yngre tekniker och agronomer kunde förvärva ökad kännedom om lantbruksmaskinväsendet. Den för detta ändamål erforderliga kostnadsökningen finge vad Ultuna-avdelningen anginge beräknas till 6,000 kronor.

Provningsnämnden vid Alnarp har uttalat sin anslutning till detta förslag samt hemställt att, för tillgodoseende av motsvarande behov vid Alnarp, beloppet

mätte höjas till 10,000 kronor. Styrelsen för provningsanstalterna har funnit anslaget välbehövt.

[88.]

Lantbruksstyrelsen förklarar sig visserligen hålla före, att tillfällig arbetskraft av nämnda art vore av behovet i viss mån påkallad, men anser beloppet kunna nedsättas till 3,000 kronor.

Utgiftsförslaget sådant detsamma av lantbruksstyrelsen förordats slutar å ett belopp av 59,850 kronor eller 9,950 kronor lägre än det av styrelsen för provningsanstalterna framlagda.

Såsom *inkomster* — utöver statsanslag — har i styrelsens för anstalterna statförslag upptagits allenast ett belopp av 8,000 kronor, utgörande beräknad inkomst av provningsavgifter och försålda meddelanden. Nämnda styrelse har framhållit, att gränsen för taxeförhöjningarna torde få anses nådd, enär redan nu vid upprepade tillfällen tillverkare och försäljare droge sig för att låta prova sina maskiner på grund av de med provningen förknippade kostnaderna. Några väsentligt ökade inkomster på denna väg syntes därför uteslutna, helst som fortgående sänkning av maskinernas försäljningspris väl i regel komme att medföra lägre provningsavgift i varje särskilt fall.

Lantbruksstyrelsen anser inkomstposten kunna höjas från 8,000 kronor till 9,850 kronor, då motsvarande inkomster uppgått till i runda tal under 1920 11,750 kronor, 1921 13,000 kronor och de tre första kvartalen 1922 10,650 kronor. Uptoges posten med sålunda tillstyrkt belopp skulle enligt lantbruksstyrelsens förslag anstalternas anslagsbehov komma att uppgå till 50,000 kronor.

I sin framställning har styrelsen för provningsanstalterna även ifrågasatt, att förevarande anslag måtte givas *natur av reservationsanslag*. Som skäl härför åberopar styrelsen svårigheten av att på grund av växlingar i verksamhetens omfattning under olika år uppgöra exakta kostnadsberäkningar samt önskvärdheten av att under kritiska år kunna använda eventuellt överskott från år med bättre ekonomiskt utbyte.

Lantbruksstyrelsen har icke funnit dessa skäl tillräckligt motivera någon ändring av anslagets natur.

I likhet med lantbruksstyrelsen finner jag särskilt arvode till skrivbiträde ej böra uppföras. Mot det av lantbruksstyrelsen till 3,000 kronor begränsade beloppet till tillfällig arbetskraft har jag ingen erinran.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till nödvändigheten att spara i största möjliga utsträckning finner jag emellertid ytterligare nedsättningar i det av lantbruksstyrelsen framlagda statförslaget böra ske. Sålunda synas mig följande poster, nämligen till instrument och inventarier, till arbete

[88.] m. m., till diverse utgifter, till resekostnadsersättningar och till skrivbiträde, kontorslokal m. m., tillhoppa i 1922 års stat upptagna till 20,500 kronor, kunna minskas med 10 procent eller således utgifterna sänkas till (59,850 — 2,050 =) 57,800 kronor.

Vad härefter angår de beräknade inkomsterna — utöver statsbidraget — synas mig desamma kunna upptagas med minst det belopp desamma uppgått till 1920 eller i uppåt avrundat tal 11,800 kronor.

Utgifterna komma vid denna prövning att överstiga inkomsterna med 46,000 kronor, vilket belopp bör utgå såsom statsbidrag.

Tillräckliga skäl att ändra anslagets natur till reservationsanslag synas mig, såsom jag redan föregående år anför, icke föreligga.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till maskin- och redskapsprovningensanstalterna vid Ultuna och Alnarp anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra anslag* av kronor 46,000.

Kemiska stationer m. m.

10. *Kemiska stationer.*

[89.] *Kemiska stationer.*
(extra anslag.)
Såsom bidrag till underhåll av kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov har under en lång följd av år anvisats anslag å extra stat. Dessa anslag hava under senare år till och med 1918 utgått med högst 6,000 kronor till en var av åtta stationer eller med tillhoppa högst 48,000 kronor och anvisats under villkor, att landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, förbunde sig att upprätta laboratorium och bekosta ej mindre lokal för detta jämte bostad eller hyresmedel för kemist och assistent, än även avlöning till dessa och laboratorietjänaren ävensom de årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp av böcker och inventarier för stationens behov.

För vart och ett av åren 1919, 1920 och 1921 anvisades för ändamålet under enahanda villkor såsom förslagsanslag, högst, 64,000 kronor att, vad angick anslaget för 1921, utgå till varje station med 6,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall för ifrågavarande ändamål disponera återstoden av anslaget.

Då emellertid någon ökning av statsbidraget till de kemiska stationerna syntes oundgängligen nödvändig, beviljade 1921 års riksdag på framställning av Kungl. Maj:t ej mindre å tilläggsstat för 1921 såsom

ökat bidrag till underhåll av åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov ett förslagsanslag, högst, 16,000 kronor, motsvarande i medeltal 2,000 kronor för varje station, än även å extra stat för 1922 såsom bidrag till underhåll av sagda kemiska stationer ett förslagsanslag, högst, 80,000 kronor, att användas enligt samma grunder, som gällt för 1921 års anslag.

För första halvåret 1923 anvisades hälften av grundanslaget eller 24,000 kronor, att utgå med 3,000 kronor för varje station. Med anvisande av andra hälften av grundanslaget ävensom det ytterligare statsbidrag, som kunde befinnas erforderligt för stationernas uppehållande under 1923, ansågs kunna anstå till budgetåret 1923—1924.

Anslaget har under en följd av år fördelats mellan de kemiska stationerna i Jönköping, Kalmar, Visby, Halmstad, Skara, Örebro, Västerås och Härnösand.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 10 februari 1916 dagtecknad framställning har Kalmar läns södra hushållningssällskap anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, huruvida icke de av hushållningssällskapen med bidrag av statsmedel inrättade kemiska stationerna för jordbrukets och näringarnas behov kunde varda helt övertagna av statsverket. Sedan Skaraborgs läns hushållningssällskap i skrivelse den 29 augusti 1916 förklarar sig under viss förutsättning instämma i förberörda framställning, har lantbruksstyrelsen den 30 november 1917, efter att hava i ämnet hört hushållningssällskapens ombud, avgivit infordrat utlåtande i ärendet. Däri hemställde styrelsen om proposition till riksdagen om anslag å ordinarie stat för helt övertagande av fem kemiska stationer.

Vidare har Gottlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott i skrivelse den 27 december 1917 till Kungl. Maj:t framställt vissa önskemål ifråga om den kemiska stationens i Visby framtida ställning, varjämte föreståndarna för de med statsmedel understödda kemiska stationerna till chefen för jordbruksdepartementet inkommit med en den 9 januari 1918 dagtecknad skrift i ämnet.

Sedan Kungl. Maj:t genom remiss den 18 januari 1918 anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande i ärendet ävensom, för att tagas i övervägande vid avgivande av berörda utlåtande, överlämnat dels den 9 februari 1918 en skrivelse från Gottlands handelskammare, dels den 30 januari 1919 en av Kalmar läns södra hushållningssällskap gjord förnyad framställning, varöver lantbruksstyrelsen den 31 december 1918 avgivit infordrat utlåtande, dels ock den 27 maj 1919 en av styrelsen

[89.] för kemiska stationen i Härnösand avlåten skrivelse, har statskontoret den 28 maj 1919 avgivit sålunda infordrat utlåtande.

Statskontoret har i sitt utlåtande i ärendet anfört, bland annat, följande.

Anledningen till att fråga uppstått om statens övertagande av de med statsmedel understödda kemiska stationerna syntes vara den omständigheten att på grund av de ökade omkostnaderna för stationernas verksamhet svårigheter yppat sig för de hushållningssällskap, varunder ifrågavarande kemiska stationer sorterade, att på grund av de ökade omkostnaderna för stationerna kunna lämna tillräckligt bidrag till deras verksamhet. En påvisad förskjutning i sådan riktning att stationernas arbeten kommit att alltmera tillgodose andra näringars än jordbrukets behov hade ävenledes åberopats som skäl för vidtagande av sådan ändring, att hushållningssällskapen, som närmast hade att tillgodose jordbruksnäringens intressen, icke längre borde taga den befattning med de kemiska stationerna, som hittills ägt rum, utan att dessa lämpligen borde övertagas av statsverket.

Enligt statskontorets mening borde man emellertid först se till, huruvida man icke genom en ökning av den del av stationernas inkomster, som utgjordes av avgifter för å stationerna gjorda undersökningar, kunde få rörelsen att bära sig, innan man tillgrepe utvägen att låta statsverket täcka bristen.

Genom en skälig ökning av dessa avgifter, som utginge enligt av lantbruksstyrelsen fastställd taxa, ansåge statskontoret stationernas ekonomi kunna säkerställas. Först om denna utväg skulle visa sig icke vara tillfyllest, borde tagas under övervägande, huruvida och i vad mån statsverket borde ingripa antingen genom att öka de bidrag, som utginge till de kemiska stationerna, eller ock på annat sätt trygga stationernas fortsatta verksamhet.

Den 31 oktober 1922 har lantbruksstyrelsen härefter avgivit förnyat infordrat utlåtande i anledning av vad statskontoret i ärendet anfört, varvid styrelsen jämväl överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd, till lantbruksstyrelsen inkommen skrivelse från Västmanlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott angående vidtagande av åtgärder i syfte att kemiska stationen i Västerås snarast måtte övertagas av staten. Lantbruksstyrelsen har i detta sista utlåtande anfört följande.

Oavsett statsbidragen utgjordes de inkomster, vilka de kemiska stationerna hade till sitt förfogande, utav avgifter enligt av lantbruksstyrelsen fastställd taxa för vid stationerna verkställda analyser ävensom av understöd från hushållningssällskap och landsting. Vad anginge analysavgifterna, hade senast under slutet av 1918 förnyad taxa för dylika avgifter fastställts av lantbruksstyrelsen. Någon ytterligare förhöjning av ifrågavarande avgifter syntes enligt lantbruksstyrelsens mening för närvarande icke böra ifrågakomma, då stationerna i sådan händelse säkerligen icke skulle bliva anlidade i samma utsträckning som hittills. Vid sådant förhållande borde det alltså ankomma på hushållningssällskapen och landstingen att, i den mån stationerna tillerkända statsbidrag samt inkomster av analysavgifter icke försloge till täckande av deras utgifter, tillskjuta de för stationernas upprätthållande erforderliga medlen.

Det torde emellertid enligt lantbruksstyrelsens mening vara uppenbart, att underhållskostnaderna för de kemiska stationernas verksamhet efterhand stegrats i sådan grad, att de i vissa fall blivit för de anslagsgivande lokala korporationerna alltför betungande. I allmänhet bidroge allenast det hushållningssällskap, inom vars område station vore belägen, med anslag åt densamma och i alla händelser finge detta hushållningssällskap vidkännas den huvudsakligaste utgiftsbördan. Ehuru de kemiska stationernas verksamhet alltmera övergått från att omfatta analyser för jordbrukets behov till att omfatta sådana även för andra näringar, hade nämligen mera väsentliga bidrag från landstingen visat sig icke vara att påräkna, beroende därpå, att stationernas verksamhet utsträckts utöver vederbörande landstings område. Att vissa hushållningssällskap ansågo sina bidrag till de kemiska stationernas underhåll vara alltför stora i förhållande till de utgifter, hushållningssällskapen hade att bestrida för andra, deras syften mera närstående ändamål, framginge av de i ärendet inkomna skrivelserna, vari uti vissa fall framhållits, att sällskapens ekonomi genom de ständigt ökade bidragen till de kemiska stationerna äventyrades.

Om sålunda ytterligare ökning av de kemiska stationernas inkomster icke heller genom hushållningssällskapens bemedling vore att påräkna, tarvades oundgängligen ökat grundanslag av statsmedel för säkerställande av stationernas fortsatta verksamhet. Att anlita den utväg, som av vissa hushållningssällskap liksom ock tidigare av lantbruksstyrelsen ifrågasatts, nämligen att, i den mån inflytande analysavgifter icke härtill lämnade tillgång, helt och hållet med statsmedel bestrida utgifterna för stationernas verksamhet, kunde lantbruksstyrelsen med hänsyn till nuvarande statsfinansiella svårigheter icke längre tillråda. Innan nämnda utväg anlätades, borde i varje fall tillses, i vad mån den ifrågasatta skärpningen av livsmedelskontrollen kunde komma att inverka på frekvensen av de vid kemiska stationerna utförda analyser.

För utrönande av storleken av de statsbidrag, som oundgängligen torde erfordras för fortsatt uppehållande av de kemiska stationernas verksamhet, hade lantbruksstyrelsen upprättat sammandrag över de statsunderstödda kemiska stationernas inkomster och utgifter, beräknade i medeltal för åren 1912—1921. Sammandraget hade uppgjorts på grundval av de utav stationerna för nämnda år lämnade ekonomiska uppgifterna.

Av nämnda sammandrag framgår, att de åtta stationerna i medeltal för år under tiden 1912—1921 haft till sitt förfogande, förutom statsunderstöd till belopp av 6,727 kronor 32 öre, bidrag av hushållningssällskap och landsting med sammanlagt 6,485 kronor 19 öre och analysavgifter med 6,590 kronor 31 öre eller alltså inkomster av i medeltal för år i runt tal 19,800 kronor.

Vidkommande utgifterna uppgå föreståndares och assistenters avlöning, beräknad i medeltal för år förenämnda tid, till respektive 7,816 kronor 68 öre och 4,570 kronor 60 öre. Arvoden till övriga biträden och betjäning samt kostnader för lokal, lyse, bränsle m. m. ävensom för inventarier och förbrukningsartiklar belöpa sig enligt samma beräkningsgrunder till respektive 3,584 kronor 75 öre, 2,156 kronor 36 öre och 1,647 kronor 99 öre. Diverse utgifter uppgå till 749 kronor 16 öre.

[89.] Samtliga utgifter uppgå således i medeltal för år till i runt tal 20,500 kronor d. v. s. i medeltal för år till 700 kronor utöver inkomsterna.

Lantbruksstyrelsen har vidare meddelat, att avlöningen åt föreståndare och assistenter vid kemiska stationer blivit vid tjänstereglering för ifrågavarande befattningshavares inträde i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. av lantbruksstyrelsen bestämd sålunda, att minimigrundlönen utgjorde för föreståndare 6,000 och för assistent 4,200 kronor, vartill komme tre ålderstillägg, vardera å 500 kronor.

Övriga utgifter hava, såsom framgår av de av lantbruksstyrelsen angivna siffrorna, i medeltal för tiden 1912—1921 utgjort för år 8,138 kronor.

Lantbruksstyrelsen har med utgångspunkt från de av styrelsen angivna medeltalssiffror och under antagande av i genomsnitt två ålderstillägg till såväl föreståndarna som assistenterna uppgjort följande beräkning å de årliga utgifterna och inkomsterna för de kemiska stationerna.

Utgifter:

föreståndare, arvode	kronor	7,000
assistent, arvode	»	5,200
arvode till övriga biträden och betjäning	»	3,500
lokal, lyse, bränsle m. m.	»	2,000
inventarier och förbrukningsartiklar	»	1,600
diverse	»	700
	Summa kronor	20,000.

Inkomster:

anslag av hushållningssällskap och landsting	kronor	5,000
analysavgifter	»	7,000
statsanslag	»	8,000
	Summa kronor	20,000.

I anslutning till detta statförslag fortsätter landtbruksstyrelsen sålunda.

För bestridande av de beräknade årliga utgifterna, 20,000 kronor, borde med hänsyn till hushållningssällskapens i allmänhet svaga ekonomi såsom bidrag av dem ävensom landstingen till varje station kunna påräknas ett belopp av sammanlagt 5,000 kronor. Inkomsten av analysavgifter syntes däremot kunna beräknas till något högre belopp än medeltalet för åren 1912—1921 eller till i runt tal 7,000 kronor. Den 1918 fastställda förhöjningen av taxorna för de vid stationerna utförda analyser hade nämligen visat sig medföra en icke oväsentlig ökning av stationernas inkomster. Också vore vid ett eventuellt genomförande av den ovanberörda skärpta livsmedelskontrollen en ökning av analysavgifterna att förvänta. Av statsmedel skulle således behöva tillskjutas 8,000 kronor till varje station. Då statsunderstödet till de kemiska stationerna alltsedan 1910 — med undantag för den

egentliga kristiden — utgått med ett oförändrat grundanslag av 6,000 kronor till varje station, syntes en anslagshöjning med 2,000 kronor jämväl med hänsyn till penningvärdets fall vara väl motiverad. Ett årligt statsunderstöd av sammanlagt 64,000 kronor syntes sålunda vara behövt för upprätthållande av verksamheten vid ifrågavarande åtta kemiska stationer. Understödet borde utanordnas med 8,000 kronor till varje station och under enahanda villkor, som för dylikt bidrags tillgodonjutande hittills stadgats.

Beträffande det för första halvåret 1923 samt budgetåret 1923—1924 föreliggande *anslagsbehovet* har lantbruksstyrelsen vidare anfört följande.

Såsom bidrag till underhåll av ifrågavarande åtta kemiska stationer hade riksdagen, såsom ovan nämnts, å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett förslagsanslag, högst, 24,000 kronor, att utgå med 3,000 kronor till varje station. Därest till grund för beräkningen av det totala anslagsbehovet för nämnda halvår lades de av lantbruksstyrelsen ovan gjorda beräkningarna, borde alltså ett ytterligare anslag av 1,000 kronor för varje station eller inalles 8,000 kronor erfordras för uppehållande av verksamheten vid stationerna under ifrågavarande halvår. För budgetåret 1923—1924 erfordrades i överensstämmelse härmed för ändamålet ett belopp av 64,000 kronor.

Den under ärendets tidigare skede väckta frågan om att staten skulle helt övertaga de kemiska stationerna, vilket numer ej tillstyrkes av någon av de hörda myndigheterna, kan ej heller jag tillstyrka.

*Departements-
chefen.*

Av den lämnade utredningen framgår, att under den tid densamma avser statsbidraget utgjort i medeltal för år i runt tal 6,700 kronor och bidraget från hushållningssällskap och landsting 6,500 kronor. Enligt lantbruksstyrelsens förslag skulle nu motsvarande belopp bli 8,000 kronor och 5,000 kronor, vilket innebär, att staten skulle övertaga en icke oväsentlig del av den bidragsskyldighet, som hittills ålegat hushållningssällskap och landsting. Detta synes mig särskilt under nu rådande statsfinansiella läge icke kunna komma ifråga.

Lantbruksstyrelsen beräknar utgifterna utöver löner, som äro reglerade, till 7,800 kronor eller i runt tal 300 kronor lägre än medeltalet för åren 1912—1921. Häremot har jag intet att erinra. Vad åter inkomsterna beträffar hava analysavgifterna upptagits till allenast 7,000 kronor. Lantbruksstyrelsens utredning visar emellertid, att dessa för tiden efter taxans höjning utgjort i medeltal för år 8,920 kronor. Analysavgifterna böra således icke beräknas lägre än 8,500 kronor. Att täckas genom bidrag från staten och orten återstår då 11,500 kronor. Om staten härav åtager sig 6,000 kronor, anser jag det krav, som under rådande tider rimligen kan ställas på statsbidrag, vara väl uppfyllt.

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att ifrågavarande stats-

[89.] bidrag bör, såsom tidigare skett, utgå med lika belopp till envar av de statsunderstödda kemiska stationerna.

Vid denna prövning av statsbidragets belopp erfordras intet tillägg till det för första halvåret 1923 redan beviljade statsbidraget.

I överensstämmelse med vad lantbruksstyrelsen föregående år föreslog, anser jag statsbidraget böra utbetalas halvårsvis den 1 juli och den 1 januari.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till underhåll av åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov — inom de orter, där landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, förbundet sig att upprätta laboratorium och bekosta ej mindre lokal för detta jämte bostad eller hyresmedel för kemist och assistent än även avlöning till dessa och laboratorietjänaren ävensom de årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp av böcker och inventarier för stationens behov — anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra anslag* av kronor 48,000, att utgå med 6,000 kronor till varje station.

11. *Kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län.*

[90.] Såsom bidrag till underhåll av den 1895 inrättade kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län har riksdagen årligen å extra stat anvisat bidrag. För ändamålet har sålunda anvisats för 1922 33,000 kronor samt för första halvåret 1923 14,000 kronor, sistnämnda belopp beräknat efter ett årsbehov av 28,000 kronor. Såsom villkor för åtnjutande av ifrågavarande statsbidrag har från början uppställts fordran på bidrag från respektive landsting och hushållningssällskap eller eljest till så stort belopp att statsbidraget förhåller sig till ortsbidraget som 5 till 3. För första halvåret 1923 är såsom villkor för statsbidrag uppställt ett ortsbidrag av minst 8,400 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 11 september 1922 överlämnad ansökning har nu styrelsen för omförmälda anstalt anhållit, att Kungl. Maj:t måtte för uppehållande av anstaltens verksamhet i nuvarande utsträckning under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 hos riksdagen utverka ett statsbidrag av 34,900 kronor.

Kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län.

(extra anslag.)

Till stöd för ifrågavarande framställning åberopas ett densamma bilagt förslag till inkomst- och utgiftsstat för nyssnämnda tid, utvisande en brist att täckas genom statsbidrag å 32,600 kronor. Skillnaden emellan detta belopp och det begärda statsbidraget avser ett tillägg å 2,300 kronor till statsbidraget för första halvåret 1923. Härigenom skulle statsbidraget för samma halvår komma upp till det belopp, som enligt det åberopade förslaget till inkomst- och utgiftsstat erfordras för ett halvt år.

Angående vissa av utgiftsposterna i förslaget må anmärkas följande.

För *lokal med bränsle, lyse, försäkringar, reparationer m. m.* har beräknats 4,000 kronor. Anstaltens styrelse har uppgivit, att verkliga utgiften under denna rubrik under 1921 utgjort 5,784 kronor 54 öre. Att sänkning till 4,000 kronor kunnat beräknas, berodde på, att bland 1921 års utgifter även ingått en ej så ofta återkommande utgift, nämligen yttre målning av anstaltens byggnad å 925 kronor.

Lantbruksstyrelsen har med hänsyn till nedgången i bränsleprisen funnit utgiftsposten böra beräknas till allenast 3,600 kronor.

Vidkommande posten *tjänstemännens resor*, vilken i statförslaget upptagits till 13,200 kronor, därav 11,600 kronor för de kringresande konsulenternas, 1,000 kronor för fasta försöksassistentens och 600 kronor för föreståndarens resor, har anstaltens styrelse anført, att denna post 1921 belöpt sig till 11,980 kronor 92 öre, fördelade sålunda: de kringresande jordbrukskonsulenterna 10,376 kronor 52 öre, fasta försöksassistenten 915 kronor 30 öre samt föreståndaren 689 kronor 10 öre. Här skulle således en ökning av utgifterna föreligga. I själva verket hade dock resekostnaderna varit större än vad anstaltens räkenskaper utvisat. Till den för 1921 angivna summan av 11,980 kronor 92 öre borde nämligen strängt taget läggas ett belopp av 2,000 kronor, som av hushållningssällskapet lämnats såsom extra anslag under 1921 för att sätta jordbrukskonsulenterna i tillfälle att utföra sina tjänsteresor i önskvärd utsträckning. Med inräkning av detta belopp skulle resekostnaderna för anstaltens tjänstemän hava uppgått till nära 14,000 kronor. En utgiftssumma av 13,200 kronor för resorna innebure sålunda i verkligheten en sänkning av utgifterna under denna rubrik.

Lantbruksstyrelsen har anført, att på grund av minskade traktaments- och reseersättningar posten torde kunna reduceras med 2,200 kronor till 11,000 kronor, synnerligast som enligt anstaltens berättelse för 1921 kostnaderna för ändamålet endast obetydligt överstigit detta belopp.

Utgifterna för *försöksverksamheten* utom resorna har upptagits till 12,000 kronor. Verkliga utgifterna under 1921 hava enligt anstaltens styrelse uppgått till 13,106 kronor 57 öre. Sänkningen har ansetts motiverad med hänsyn till de sänkta prisen å konstgödselmedel.

Lantbruksstyrelsen har funnit en ytterligare sänkning med 2,000 kronor av omständigheterna påkallad och sålunda ansett posten böra upptagas med 10,000 kronor.

På grund av dessa utgiftsminskningar har lantbruksstyrelsen ansett statsbidraget för budgetåret 1923—1924 kunna sänkas till 28,000 kronor.

[90.] Lantbruksstyrelsen har vidkommande den äskade bidragsförhöjningen av 2,300 kronor för första halvåret 1923 anfört, att då det redan anvisade anslaget enligt verkställda beräkningar ansetts tillräckligt, styrelsen icke funnit sig kunna tillstyrka ytterligare bidrag för sagda halvår.

*Departementets
chefen.*

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag något ytterligare statsbidrag för första halvåret 1923 icke böra ifrågakomma.

Vid statsbidragets för budgetåret 1923—1924 utmätande torde böra tillämpas enahanda grunder som för 1922 och första halvåret 1923 (se nionde huvudtiteln 1921 sid. 102 och 1922 sid. 126). Om från det nu framlagda statförslaget avskiljas de poster, som ej böra inverka på beräkningen av statsbidraget, utgöra inkomsterna 23,600 kronor samt utgifterna 56,200 kronor, därav avlöningar 27,000 kronor, försöksverksamheten 15,000 kronor samt övriga utgifter 14,200 kronor. Bristen att täcka av statsmedel blir då det belopp anstalten för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 begärt eller 32,600 kronor.

På sätt lantbruksstyrelsen föreslagit torde emellertid utgifterna kunna beräknas 4,600 kronor lägre. Någon ytterligare utgiftsminskning anser jag mig icke kunna räkna med och anser alltså statsbidraget böra bestämmas till 28,000 kronor. I enlighet med vad förut gällt bör såsom villkor för åtnjutande härav uppställas ortsbidrag till minst 16,800 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till underhåll under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 av kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län — under villkor att från länets landsting och hushållningssällskap eller eljest bidrag lämnas till anstaltens underhåll under samma tid med sammanlagt minst 16,800 kronor — anvisa för budgetåret 1923—1924 ett
extra anslag av kronor 28,000.

Befrämjande av mossodlingar.

12. Svenska mosskulturföreningen.

[91.] Riksdagen har från och med 1890 årligen å extra stat anvisat statsanslag till understöd åt svenska mosskulturföreningen. För 1922 och första halvåret 1923 hava för ändamålet beviljats förslagsanslag, högst, å 92,000 respektive 44,000 kronor.
(extra anslag.)

Statsbidragets belopp plägar bestämmas så, att, sedan posterna i förctedd inkomst- och utgiftsstat granskats, bristen däri fyller med statsmedel.

Jämlikt beslut vid 1920 års riksdag hava befattningshavare hos föreningen beretts rätt till delaktighet i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. I enlighet med bemyndigande i kungörelse den 2 oktober 1920 (nr 650) har lantbruksstyrelsen den 10 december 1921 godkänt för inträde i anstalten erforderlig reglering av befattningshavarnas löner.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu föreningen anhållit om ett statsanslag å 104,300 kronor för upprätthållande under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 av föreningens verksamhet i samma utsträckning som hittills. Vid ansökningen har fogats förslag till inkomst- och utgiftsstat för samma tid, utvisande inkomster till ett belopp av 35,300 kronor och utgifter å sammanlagt 139,600 kronor.

Över föreningens framställning har lantbruksstyrelsen den 28 september 1922 avgivit infordrat utlåtande.

Ur föreningens skrift samt lantbruksstyrelsens däröver avgivna utlåtande må anmärkas följande:

Inkomsterna beräknas 1,700 kronor lägre än föregående år med hänsyn till stark nedgång av medlemsantalet.

Till *avlöningar* har beräknats 55,550 kronor, vilket, enligt vad lantbruksstyrelsen meddelat, står i överensstämmelse med de reglerade minimilönerna för tjänstemännen.

Dyrtdstillägg har uppförts med 16,665 kronor, utgörande 30 procent å avlöningarna eller detsamma som medgivits för första halvåret 1923. Till stöd härför anför föreningen, att dess tjänstemän under hela kristiden erhållit lägre dyrtidstillägg än motsvarande statstjänstemän samt att de statsanställdas dyrtidstillägg troligen icke komme att under den tid, ansökningen avsåge, nedgå till samma nivå som det till föreningens tjänstemän.

Till *försöksverksamhet*, vartill föregående år beräknades 19,700 kronor, har föreningen ansett böra upptagas ett till 21,200 kronor förhöjt belopp dels för bestridande av ökade utgifter för de lokala fältförsöken, varför beräknats 500 kronor, och dels för anställande av biträde för försöksresultatens bearbetning, varför upptagits 1,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen finner ökade kostnader för de lokala fältförsöken böra under nuvarande ekonomiska förhållanden undvikas. Mot de för bearbetning av försöksresultaten beräknade kostnaderna har lantbruksstyrelsen däremot icke haft något att invända. Lantbruksstyrelsen anser således posten till försöksverksamhet kunna sänkas med 500 kronor.

I det statsförslag, som låg till grund för ansökan om statsbidrag föregående år, hade *reskostnader* beräknats till 15,000 kronor, vilket belopp av mig nedsattes till 13,000 kronor. Föreningen har nu åter beräknat 15,000 kronor, varav 1,000

[91.] kronor emellertid avsetts för resor, som icke förut upptagits i föreningens utgiftsstat, nämligen för samarbete med försöksgården vid Gisselås. Att posten, oaktat numera reducerade biljettpriser, upptagits så pass högt, motiverar föreningen med att järnvägsbiljetterna utgjorde en förhållandevis obetydlig del av utgiftsposten i jämförelse med dagtraktamenten, skjutsersättning o. d. Förnämsta orsaken vore emellertid, att torvmarksägare i allt större utsträckning syntes beakta fördelarna av att erhålla sakkunnigt biträde rörande deras markers uppodling och skötsel och därför rekvirerade biträde av kulturingenjör. Vidare hade det blivit nödvändigt att i statförslaget upptaga ett särskilt belopp för samarbete emellan huvudanstalten och den i Jämtland belägna försöksgården Gisselås, då det vore nödvändigt för föreningens föreståndare att minst ett par gånger årligen inspektera nämnda försöksgård, varjämte gårdens föreståndare borde vara i tillfälle att årligen besöka huvudanstalten såväl som försöksgården Flahult.

På grund av minskade traktaments- och resekostnader har lantbruksstyrelsen funnit posten i dess helhet kunna minskas med 500 kronor till 14,500 kronor.

Föreningens *tidskrift* beräknas kräva en kostnad av 11,000 kronor. Omkostnaderna för densamma hava enligt vad lantbruksstyrelsen meddelat under 1922 uppgått till 11,182 kronor 11 öre. Med hänsyn till fortgående sänkning av pappers- och tryckningskostnader har lantbruksstyrelsen funnit posten skäligen böra sänkas med 1,000 kronor till 10,000 kronor.

Kostnaderna för *kemikalier, lyse och vedbrand* hava beräknats till sammanlagt 2,900 kronor. Lantbruksstyrelsen föreslår, att denna utgiftspost sänkes till 2,500 kronor.

Föreningens skulder uppgå enligt uppgift till cirka 30,000 kronor. Den beräknade *räntekostnaden*, 2,550 kronor, bör under sådana förhållanden enligt lantbruksstyrelsens förmenande kunna sänkas med 550 kronor till 2,000 kronor.

För att kunna bereda vissa av sina tjänstemän full pension vid inträdd pensionsålder har föreningen till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. erlagt engångsavgifter med tillhoppa 16,000 kronor. För ändamålet har föreningen upptagit ett tioårigt amorteringslån å motsvarande belopp. I den uti förevarande utgiftsstat upptagna posten *pensionsavgifter* ingår förutom de årliga pensionsavgifterna till nämnda anstalt, 1,235 kronor, jämväl amortering av omförmälda lån med 2,000 kronor.

Av principiella skäl anser lantbruksstyrelsen sig förhindrad tillstyrka, att medel, avsedda till gäldande av dylika engångskostnader — utom i undantagsfall, varom här icke vore fråga — må läggas till grund för beräkning av statsunderstöd. Ett godkännande av en dylik utgift skulle nämligen enligt styrelsens förmenande otvivelaktigt skapa ett prejudikat av vittgående konsekvenser.

Till *diverse omkostnader och oförutsedda utgifter* har beräknats 2,200 kronor. Lantbruksstyrelsen anser denna post kunna nedsättas med 350 kronor till 1,850 kronor.

Här ej nämnda *utgifter* hava upptagits med ett sammanlagt belopp av 9,300 kronor. Motsvarande utgifter hava enligt revisionsberättelse för 1921 utgjort tillhoppa 12,120 kronor.

Med iakttagande av lantbruksstyrelsens erinringar skulle föreningens anslagsbehov för budgetåret 1923—1924 kunna beräknas till 99,000 kronor.

Mot beräkningen av föreningens inkomster — utöver statsbidrag — har jag ingen erinran.

[91.]
Departements-
chefen.

I fråga om utgifterna anser jag följande poster böra beräknas till härefter för dem upptagna belopp, därvid inom parentes angivits de belopp, jag för anslagsberäkningen föregående år för samma ändamål godkände, nämligen: försöksverksamheten 19,200 (19,700), resor 13,500 (13,000), tidskriften 9,000 (10,000), kemikalier m. m. 1,800 (2,000) och diverse omkostnader 1,450 (1,550) kronor. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att föreningens utgifter för 1921 överstigit dess inkomster med över 7,000 kronor, oaktat bland inkomsterna fått upptagas återstoden eller i runt tal 11,000 kronor av kapitaliserade privata bidrag.

Vad dyrtidstillägg beträffar får jag, under hänvisning i övrigt till vad jag föregående år därom anfört, nu allenast erinra, att den löne-reglering, som 1921 genomfördes, innebar en höjning av i genomsnitt 10 procent av lönerna. I betraktande härav och med hänsyn till de grunder, chefen för finansdepartementet förut i dag för beräkning av dyrtidstillägg för budgetåret 1923—1924 angivit, vill jag föreslå, att dyrtidstillägget till föreningens tjänstemän beräknas till 25 procent å de reglerade lönerna eller 13,885 kronor.

I övrigt har jag intet att erinra mot lantbruksstyrelsens utgifts-beräkning.

Utgifterna skulle sålunda i förhållande till föreningens förslag beräknas (2,780 + 2,000 + 1,500 + 2,000 + 1,100 + 550 + 2,000 + 750 =) 12,680 kronor lägre och statsbidraget minskas med samma belopp eller till i runt tal 91,600 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt svenska mosskulturföreningen
anvisa för budgetåret 1923—1924 ett
extra anslag av kronor 91,600.

13. *Försöksgård å myrjord i Norrbottens län.*

Till anläggningskostnader och inventarier för en av svenska mosskulturföreningen anordnad försöksgård å myrjord i Jämtland anvisade riksdagen å extra stat för 1920 såsom förslagsanslag, högst, 22,600 kronor, varjämte till täckande av driftkostnaderna vid denna försöksgård för vartdera av åren 1920 och 1921 anvisades likaledes såsom förslagsanslag, högst, 9,000 kronor.

[92.]
*Försöksgård
å myrjord i
Jämtlands
län.*

[92.] Förstnämnda anslag beviljades under förutsättning, att föreningen genom arrende förskaffade sig förfoganderätten över lämplig försöksgård. Föreningen, som emellertid ur flera synpunkter ansåg det fördelaktigare att för försöken äga tillgång till egen gård, anhöll 1920 om anslag till inköp av jord, uppförande av byggnader samt försöksgårdens anläggning i övrigt. Med anledning härav anvisade riksdagen — under framhållande att ovannämnda belopp av 22,600 kronor såsom varande förslagsanslag, högst, återfallit till kassafonden — såsom räntefritt låneunderstöd åt föreningen för bestridande av anläggningskostnaderna för ifrågavarande försöksgård, som skulle förläggas till Gisselås, 80,000 kronor, varav 60,000 kronor skulle utgå under 1921 och återstoden 1922. I enlighet med de närmare villkor, som Kungl. Maj:t meddelat för låneunderstödet den 9 december 1921, får detsamma räntefritt åtnjutas, så länge föreningen innehar och efter angivna bestämmelser brukar försöksgården.

En av föreningen samtidigt gjord hemställan att för 1922 erhålla anslag för upprätthållande av driften vid nämnda gård vann icke statsmakternas bifall, enär försöksgården efter anläggning under 1921 beräknades vara i gång 1922 och då lämna skörd, vars värde kunde väntas jämte uppskattad behållning från 1921 täcka driftkostnaderna.

Av 1922 års riksdag har såsom bidrag till driftkostnader vid försöksgården anvisats såsom förslagsanslag, högst, å tilläggsstat för 1922 7,300 kronor och å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 5,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har nu svenska mosskulturföreningen i skrivelse den 20 juli 1922 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen utverka ett statsunderstöd åt föreningen av 67,000 kronor för inköp av kreatursbesättning och uppförande av erforderliga byggnader vid föreningens försöksgård vid Gisselås.

Till stöd för framställningen anföres huvudsakligen följande.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 december 1921 hade föreskrivits, att föreningen för erhållande av det av 1921 års riksdag beviljade statslån skulle uppodla 25 hektar myrjord samt uppföra de byggnader, som tillsvidare kunde anses vara erforderliga för verksamheten på gården. Så hade emellertid icke blott skett utan — då det under arbetets gång erhållits möjlighet att på till synes billiga villkor verkställa odlingen med en fräsmaskin — hade en betydligt större areal, över 50 hektar, blivit uppodlad och utlagd i försök, en åtgärd som såväl från försökssynpunkt som i driftekoniskt hänseende vore att anse såsom särdeles välbetänkt. Då härigenom försöksgårdens öppna areal blivit mer än dubbelt så stor som från början planerats, vore det klart, att den ursprungliga planen varken kunde eller borde till alla delar följas och gällde detta särskilt den omständigheten, att gårdens

drift vore avsedd att baseras på en kreatursbesättning av endast 5 kor och att det producerade fodret sålunda till huvudsaklig del skulle direkt försäljas. Då varje jordbruk på myrjord i Norrland till övervägande del måste producera kreatursfoder, borde en dylik försöksgård, för att kunna bli ett i drifhänseende verkligt efterföljansvärt föredöme, i stor utsträckning förädla det producerade fodret till animala produkter av olika slag. I sin egenskap av försöksgård torde det dock kunna vara lämpligt att driften ordnades så, att minst hälften av foderskörden förädlades på nyss nämnt sätt, under det att återstoden direkt försålles; härigenom skulle också kunna vinnas utredning om, vilkendera av dessa driftplaner som vore mest lönande. För att gården skulle kunna ordna sin drift efter nyssnämnda riktlinjer, måste den emellertid förses med en kreatursbesättning av lämplig storlek — 25 à 30 djur — och såväl på grund härav som genom den betydligt utökade arealen erfordrades större byggnader än som från början planerats. Först och främst behövdes en ladugård med plats för 30 nötkreatur och 6 hästar. Vidare en med ladugården sammanbygd lada, rymmande omkring 50,000 kilogram hö, samt arbetarbostäder för fyra familjer och bostad för försöksgårdens föreståndare. Den byggnad, som enligt den ursprungliga planen uppförts till arbetarbostad och ladugård, behövdes mer än väl dels till bostad för rättare och dels till kontor och arbetslokal för diverse vägningar, för utförande av höanalyser och dylikt.

Då det vore av synnerlig vikt, att försöksgården — belägen i en trakt med stora odlingsmöjligheter, där statens kolonisationskommitté för kolonisering godkänt enorma arealer — snarast möjligt sattes i tillfälle att fylla sin betydelsefulla uppgift, och då de medel, som hittills beviljats, på grund av att större areal blivit uppodlad och genom ogynnsamma omständigheter vid odlingsarbetena, vore förbrukade och ytterligare medel måst upplånas, finge föreningen i denna sak påkalla Kungl. Maj:ts bistånd samt anhålla om ett anslag *eller* lån, på samma villkor som det föreningen tidigare beviljade, till belopp av 67,000 kronor att användas till försöksgårdens bebyggande och till anskaffande av kreatursbesättning av ren fjällras enligt följande beräkning:

Ladugård, gjuten, brädfodrad med sågspånsfyllning, under tegeltak, med cementerad gödselstad, vattenledning, hiss och med installation av mjölkningsmaskin »Omega»	kronor 24,500
Lada sammanbygd med ladugården	» 3,500
Redskapshus med loft för torkning av höprov	» 2,000
2 arbetarbostäder, vardera för 2 familjer, à kronor 8,000	» 16,000
Föreståndarbostad	» 15,000
Kreatursbesättning: 20 kor och 1 tjur	» 6,000
	<hr/>
	kronor 67,000.

Först sedan föreningen erhållit möjlighet att på anført sätt ordna driften på sin försöksgård, kunde densamma i drifhänseende bli ett verkligt efterföljansvärt exempel och först härigenom bleve det möjligt att anordna en rationell betesdrift på den betesvall om 10 hektar, som blivit utlagd på försöksgården. Ett praktiskt påvisande av rationell betesgångs ekonomiska bärighet på Norrlands myrjordar skulle säkerligen kraftigt bidra till ett snabbare tillgodogörande av de norrländska myrarna för odlingsändamål, vilket skulle bli av betydelse för hela

[92.] landet genom den ökade produktion av animala produkter, som därigenom skulle kunna åvägabringas.

Lantbruksstyrelsen har i infordrat, den 28 september 1922 avgivet utlåtande över framställningen anført följande.

Av ansökningen framginge bland annat, att mosskulturföreningen vid Gisselås verkställt nyodling av över 50 hektar eller således mer än dubbelt så stor areal, som den om 25 hektar, vilken föreskrivits såsom villkor för utbekommande av det lån, riksdagen beviljat för ändamålet. Med avseende härå finge anmärkas, att lantbruksstyrelsens chef jämte byråchefen å lantbruksbyrån hösten 1922 besökt Gisselås och härvid funnit ifrågavarande odling väl och omsorgsfullt utförd. Även syntes 1922 års gröda bära vittne om att försöksgården vore lämplig för odlingsändamål.

Enligt det ursprungliga förslaget för försöksgårdens drift skulle större delen av jordens avkastning tillgodogöras genom försäljning av foder, under det att endast så många djur skulle hållas på platsen, som kunde anses nödvändiga för fyllande av gårdens behov. Planen omfattade jämväl betesförsök om 10 hektar. För utnyttjande av denna betesareal, i den mån densamma icke kunde utnyttjas för gårdens eget behov, skulle betesdjur mottagas. Denna möjlighet hade emellertid i en ort med så stora betestillgångar knappast visat sig stå öppen. Då emellertid lämpligheten att för verkliga betesförsök anlita främmande betesdjur kunde ifrågasättas, syntes enligt lantbruksstyrelsens mening starka skäl tala för en ökning av försöksgårdens kreatursstam — som i det ursprungliga förslaget beräknats till endast 4 kor — så att möjlighet till utnyttjande av betesmarkerna med egna djur föreläge. För detta ändamål syntes en djurbesättning av omkring 20 kor jämte ungdjur och dragare vara behöfelig. Enligt vad lantbruksstyrelsen övertygat sig om, funnes i orten avsättningsmöjlighet för avkastningen från en ladugårdsbesättning av sådan storlek. Genom en djuruppsättning av angiven storlek skulle enligt lantbruksstyrelsens förmenande hela betestillgången samt något mera än hälften av den producerade fodermängden kunna tillgodogöras vid försöksgården. Den återstående delen av fodret finge följaktligen avsättas genom försäljning. Genom en sådan anordning skulle en jämförelse ur ekonomisk synpunkt mellan dessa båda slag av jordbruksdrift kunna anställas. Emellertid ansåge lantbruksstyrelsen det icke nödvändigt, att gårdens hela djuruppsättning anskaffades på en gång. Enligt styrelsens mening torde det vara tillfyllest, att till en början 15 kor, 1 tjur och 3 hästar anskaffades. Föreningen hade beräknat den sammanlagda kostnaden härför till 6,000 kronor. Detta belopp syntes dock lantbruksstyrelsen vara för knappt och hölle styrelsen före, att för ändamålet erfordrades i runt tal 8,000 kronor.

För en drift i angiven omfattning erfordrades ladugård för 20 kor, ungdjur och 6 hästar jämte hölada, gödselhus och redskapshus. Med hänsyn till svårigheten att i orten anskaffa arbetskraft till mjölkning torde maskinmjölkning böra anordnas. Av antydde skäl borde lämpligen även höhiss anskaffas. Ur försökssynpunkt komme härtill behovet av vagnvåg. Enligt lantbruksstyrelsens mening borde uppförandet av ifrågavarande byggnader, därest de planlades ekonomiskt och med iakttagande av tillbörlig enkelhet, inklusive kostnaderna för mjölkningsmaskin, höhiss och vagnvåg, kunna ske för en kostnad av omkring 25,000 kronor.

I orten vore såsom förut framhållits tillgången på arbetskraft ej stor. Med

hänsyn härtill borde enligt föreningens åsikt vid gården beredas fast anställning åt fyra arbetare, förutom rättaren, som beräknades erhålla bostad i redan befintlig byggnad. För beredande av bostäder åt nämnda arbetare hade föreningen ansett två nybyggnader, vardera till en beräknad kostnad av 8,000 kronor, erforderliga. I varje byggnad skulle två lägenheter inrymmas.

Mot den föreslagna kostnadsberäkningen hade styrelsen ingen erinran att göra. Emellertid ansåge styrelsen sig i samband härmed böra fästa uppmärksamheten på möjligheten av att, genom upplåtande av en del utav det ännu ouppodlade området vid försöksgården till kolonat, erhålla tillgång till arbetskraft i sådan utsträckning, att uppförande av bostadslägenheter kunde inskränkas till endast en byggnad. Den västra ouppodlade delen av området gränsade intill en sjö. Å denna del torde några kolonat lämpligen kunna anordnas. Då mossen vore av god beskaffenhet, vunnnes genom en sådan anordning ökad erfarenhet om lämpligheten av kolonisering utav i orten allmänt förekommande mossar. Om dessa kolonat stode under mosskulturföreningens ledning, borde de kunna bli monsterkolonat. Då det obestriddigen vore av stort intresse att få utrönt, huruvida en kolonist, som utslutande vore hänvisad till jordbruk, under dylika förhållanden kunde vinna sin utkomst, syntes det lantbruksstyrelsen önskvärt, att mark upplättes dels till ett större kolonat om 12.5 – 15 hektar, avsett att lämna sin brukare full sysselsättning, dels ock till två mindre kolonat om cirka 5 hektar vardera, vilkas innehavare finge arbetstillfälle vid ifrågavarande försöksgård. Under denna förutsättning skulle behovet av medel till byggande av arbetarbostäder kunna inskränkas till 8,000 kronor.

Enligt lantbruksstyrelsens mening borde föreningen emellertid endast avstå lämplig areal oodlad mossjord och kolonaten därefter upplätas i enlighet med de principer, som eljest gällde eller komme att gälla vid upplåtelse för kolonisering av kronan tillhörig mark. Den areal, som föreningen därigenom finge avstå, torde ej vara större, än att i allt fall möjligheten till vidgande av försöksarealen icke beskures.

Vad slutligen beträffade frågan om föreståndarbostad funne lantbruksstyrelsen en sådan väl behövlig. Då emellertid föreståndaren tillsvidare under någon kortare tid syntes kunna bibehålla sin nuvarande bostad, ansåge lantbruksstyrelsen sig under nuvarande ekonomiska förhållanden icke böra tillstyrka anvisande av medel till uppförande av ifrågavarande byggnad.

Att vid uppförandet av den tillämnade ladugårdsbyggnaden följa en i ärendet företedd ritning skulle enligt lantbruksstyrelsens mening ställa sig alltför dyrbart. Härtill komme, att de ifrågasatta dimensionerna vore för stora. Nämnda ritning borde därför icke läggas till grund för utförandet av ifrågavarande byggnadsföretag.

På framställning av Kungl. Maj:t hade tidigare anvisats visst belopp såsom låneunderstöd åt föreningen för bestridande av anläggningskostnaderna för ifrågavarande försöksgård. Då nu föreliggande medelsbehov, vilket av lantbruksstyrelsen beräknats till sammanlagt 41,000 kronor, jämväl avsåge att täcka dylika kostnader, syntes statens mellankomst för ändamålet även nu böra ske under form av låneunderstöd.

Såsom säkerhet för låneunderstödet, borde föreningen lämna inteckning i försöksgården å motsvarande belopp med bästa rätt efter de inteckningar, som redan kunde hava lämnats till säkerhet för föreningen förut beviljade lån av allmänna medel. Ifrågavarande lån, som borde vara räntefritt, borde av föreningen få åtnötas, så länge föreningen innehade och för försöksändamål brukade omförmälda

[92.] fastighet. De närmare villkoren för lånet syntes böra framdeles, efter vederbörandes hörande, kunna bestämmas av Kungl. Maj:t.

Statskontoret har i utlåtande den 9 november 1922 anfört följande.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget syntes varje utsträckning av statens understödande verksamhet böra i möjligaste mån undvikas. Statskontoret kunde därför ej underlåta att uttala sina betänkligheter mot att statsmedel komme till användning för den ifrågasatta utvidgningen av verksamheten å försöksgården vid Gisselås, och detta så mycket mera, som det kunde befaras, att en utvidgning av verksamheten komme att medföra anspråk på förhöjning av det statsbidrag, som hittills utgått för driften vid försöksgården.

Därest emellertid statsmedel det oaktat ansåges böra anvisas för ändamålet, torde understödet böra begränsas till det av lantbruksstyrelsen föreslagna beloppet, högst 41,000 kronor, vilket — i likhet med vad som ägt rum beträffande anläggningkostnaderna för försöksgården — torde få anvisas såsom låneunderstöd.

*Departements-
chefen.*

Vid tillstyrkande föregående år av anslag till driftkostnad för försöksgården, framhöll jag, att enligt då gjord beräkning försöksgården borde från och med den 1 juli 1923 kunna drivas utan statsbidrag. Något anslag till driftkostnad för tiden efter nämnda dag har ej heller av föreningen ifrågasatts.

Det nu begärda understödet avser möjliggörande av en utvidgning av driften till större skala. Enligt vad jag vid besök å försöksgården sistliden sommar funnit, kan det skörderesultat, föreningen nått å gårdens myrodlingar, anses synnerligen gott. Jag anser det därför vara en angelägenhet av vikt för kolonisationen å myrmark i Norrland, att föreningen sättes i tillfälle att genom utökning av kreatursstocken driva försöksgården på ett med vanlig jordbruksdrift jämförligt sätt.

De härför framlagda kostnadsberäkningar, sådana de av lantbruksstyrelsen jämkats, giva mig icke anledning till erinran.

Att, såsom lantbruksstyrelsen ifrågasatt, å föreningens jord upplåta kolonat på enahanda villkor, som gälla för dem å kronoparkerna, torde dock möta svårigheter. I varje fall anser jag ej statsunderstödet böra beräknas högre än lantbruksstyrelsen föreslagit eller i runt tal 40,000 kronor.

I likhet med de hörda myndigheterna finner jag understödet böra få form av lån. Däremot kan jag icke tillstyrka, att lånet lämnas räntefritt, utan föreslår, att det utlämnas mot samma ränta som egnahemslån.

Vidare anser jag, att viss amorteringstid ej överstigande 20 år bör för detta lån utsättas. Närmare bestämmelser för amorteringen ävensom övriga lånevillkor torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma. Till säkerhet för lånet bör lämnas inteckning i försöks-

gården med förmånsrätt näst efter dem, staten erhållit till säkerhet för de föregående lånen. Enligt vad jag inhämtat är försöksgården ej in-tecknad för annan gäld än den till staten. Taxeringsvärdet är visserligen allenast 45,000 kronor, men sedan detsamma bestämdes, hava stora arealer uppodlats. Härtill kommer värdet av nu planerade byggnader.

Lånebeloppet bör i statsverkspropositionen uppföras under utgifter för kapitalökning såsom låneunderstöd och skall jag senare i dag därom göra hemställan. Jag har emellertid ansett mig böra redan i detta sammanhang redogöra för ärendet.

13. *Försöksgård å myrjord i Norrbottens län.*

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 44 till 1909 års riksdag beslöt riksdagen jämlikt skrivelse nr 163, att visst område å Alträsk och Svanå kronoparker samt f. d. Selets stockfångstskog finge i den mån det därtill befunnnes lämpligt avdelas till nybyggeslägenheter enligt plan, som av Kungl. Maj:t fastställdes. Därest så funnes önskligt finge tillsvidare avsättas jämväl område, som lämpade sig till inrättande av ett till nybyggarnas undervisning och ledning avsett mönsterjordbruk. Närmaste tillsynen över nybyggesväsendet skulle uppdragas åt en av Kungl. Maj:t utsedd nämnd.

[93.]
Försöksgård
å myrjord i
Norrbottens
län.
(extra anslag.)

I skrivelse angående statsanslag för 1919 hemställde svenska mosskulturföreningen bland annat om anvisande av 10,000 kronor till anläggande av fasta försöksfält i Norrland för prövande av olika metoder för dikning och bearbetning av slättervallar på myrjord samt anläggning och skötsel av betesvallar på samma jordslag. Försöksfälten, för vilka anläggningskostnaderna komme att bliva rätt avsevärda, skulle förläggas till ett par olika platser, där de kunde ligga kvar under en tid av minst 10 år hos enskilda myrägare, som genom kontrakt skulle tillförbindas att följa av föreningens kulturingenjör givna föreskrifter samt sköta fälten mot skälig ersättning.

Samtidigt hade Alträsk nybyggesnämnd i skrivelse till Kungl. Maj:t meddelat, att byggnaderna å det normalkolonat vid Alträsk, till vars bebyggande och iordningsställande framlidne grosshandlaren Moritz Frænckel ställt medel till förfogande, nu vore färdiga; under sådana förhållanden syntes det nämnden böra tillses, på vad sätt detta kolonat skulle bäst fylla sin uppgift att vara i första hand ett stöd för kolonisterna vid Alträsk och indirekt gagna hela Norrland, något som bäst borde kunna ske, om kolonatet bleve en försöksgård under kemisk-växt-

[93.] biologiska anstaltens i Luleå inseende. Nämnden hemställde därför, att det måtte uppdragas åt densamma att i samråd med nämnda anstalt anordna en försöksgård å berörda normalkolonat samt att 10,000 kronor måtte anvisas härtill.

Över dessa båda framställningar avgåvos utlåtanden dels av lantbruksstyrelsen, som föreslog upprättande av två fasta försöks- och mönstergårdar, en i Jämtland, anordnad av mosskulturföreningen, samt en å Fræncelska normalkolonatet vid Alträsk under ledning av kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå, dels ock av styrelsen för centralanstalten för jordbruksförsök, som anförde, att de av mosskulturföreningen föreslagna försöksfälten i Jämtland icke fyllde de ändamål, som avsåges med inrättande av mönstergårdar, vadan en fast försöks- och mönstergård också vore önskvärd därstädes. I sammanhang härmed framhöll centralanstaltens styrelse önskvärdenheten av att försöksgårdarna bleve försedda med en fast, för orten lämplig kreatursbesättning, helst av den beskaffenhet, som borde fordras vid en mönstergård.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1918 erinrade dåvarande departementschefen om riksdagens skrivelse den 6 juni 1916, nr 170, angående åtgärder till myrodlingars befrämjande i Norrland och Dalarna samt om däröver avgivna utlåtanden, i vilka inrättandet av försöksgårdar förordats från flera håll. Departementschefen framhöll för egen del lämpligheten av att de omedelbara åtgärderna för främjande av myrodlingen i Norrland nu inriktades på att skapa fasta försöksgårdar. Även om det syntes ovisst, huruvida mosskulturföreningens förslag avsåge en dylik försöksgård, vore det dock önskligt, att det utvecklades därhän. Ifråga om försöksgårdarnas förseende med kreatursbesättning fann departementschefen en sådan utvidgning av planen jämväl önskelig, även om detta skulle föranleda ytterligare kostnader. På departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att anvisa dels 10,000 kronor till mosskulturföreningen för inrättande av fasta försök i Jämtland, vilket belopp inberäknades i anslaget till föreningen för 1919, dels ock 10,000 kronor för anordnande under kemisk-växtbiologiska anstaltens i Luleå ledning av den föreslagna försöksgården vid Alträsk.

Vad Kungl. Maj:t sålunda äskat blev ock av riksdagen bifallet, därvid riksdagen särskilt framhöll, hurusom den i ärendet lämnade utredningen givit vid handen, att anläggandet å myrjord i Norrland av fasta försöksgårdar vore ett kraftigt medel till nämnda landsdels snara kolonisation.

Vad angår försöksgården vid Alträsk har riksdagen sedermera

såsom förslagsanslag, högst, anvisat för 1920 till inventarier 15,600 kronor och till driftkostnader 5,000 kronor. För ett vart av åren 1921 och 1922 har driftkostnadsanslag utgått med 9,400 kronor och för första halvåret 1923 med 3,500 kronor. Jämväl dessa anslagsbelopp hava beviljats såsom förslagsanslag, högst.

I en den 25 juli 1922 dagtecknad, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 29 augusti 1922 till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har nu styrelsen för omförmälda anstalt anhållit, att Kungl. Maj:t måtte till 1923 års riksdag avlåta proposition om beviljande av ett anslag av 9,100 kronor till *driftkostnader* under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 vid ifrågavarande försöksgård. Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande tillstyrkt ett anslag å 7,000 kronor.

Styrelsen för anstalten har emellertid vidare i en av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 15 september 1922 överlämnad skrivelse av den 27 juli 1922 anhållit, att såsom bidrag till *utvidgning av försöksgården* vid Alträsk måtte hos riksdagen utverkas ett anslag av 6,000 kronor.

Till stöd för denna senare framställning anföres följande.

Sedan till försöksgården anvisats det å Alträskis kolonisationsområde belägna s. k. Fränkelska normalkolonatet, hade uppodlingen börjat hösten 1919. För närvarande vore hela myrjordsarealen, omfattande cirka 11 hektar, under kultur. En å gården bosatt förman hade närmaste tillsyn över gårdens skötsel. Kreatursbesättningen utgjordes av 5 kor och 1 häst, varjämte Brännbergs tjurförenings tjur där vore uppställd.

Den förefintliga myrjordsarealen vore emellertid så knappt tillmätt, att endast ett par för övre Norrlands myrodling betydelsefulla spörsmål kunnat upptagas i försöksplanen, nämligen dels försök med mångåriga slättervallar med öppen avdikning till olika tegbredd, omkring 6 hektar, dels försök med insådda betesvallar å täckdikad jord, omkring 5 hektar. Bland viktiga försök berörande myrodlingen, vilka sålunda tillsvidare ej kunnat upptagas å Alträskis försöksgård, finge nämnas försök med dikning till olika dikesdjup, växtföljdsförsök, gödslingsförsök, kultur- och sortförsök med råg, korn, havre, rovor samt olika gräsarter. Ej heller hade det varit möjligt att lämna plats för försök åt centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, vilken enligt villkoren för beviljande av statsbidrag till driftkostnader vid försöksgården skulle beredas tillfälle till anställande av försök därstädes. Till jämförelse finge nämnas, att den under svenska mosskulturforeningens ledning ställda försöksgården vid Gisselås i Jämtlands län, som för närvarande vore under anläggning, omfattade en myrjordsareal av ej mindre än 100 hektar, varför där kunnat planeras alla här nämnda jämte en del andra försöksserier.

För att möjlighet till utvidgning av försöksområdet vid Alträsk skulle kunna ske, hade Alträskis nybyggesnämnd på begäran av anstaltens styrelse hos Kungl. Maj:t anhållit, att all myrjord, 25 hektar, å ett till försöksgården gränsande kolonat måtte få läggas till försöksgården. Samtidigt hade styrelsen gjort framställning om ifrågavarande myrjordsområdes uppodlande med arbetshjälp från Norrlands stats-

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[93.] arbeten. Nybyggesnämndens anhållan hade av Kungl. Maj:t bifallits, varemot framställningen till Norrlands statsarbeten ännu icke lett till något resultat.

Odlingskostnaderna finge med nu gällande arbetspriser beräknas till 14,000 kronor (25 hektar à 560 kronor), vartill måste läggas en kostnad av 2,000 kronor för upprensning av det genom Alträskes kolonisationsområde gående stora avloppsdiket å en sträcka av ungefär 2,000 meter — eller sammanlagt 16,000 kronor. Styrelsen, som ej velat uppgiva tanken på en snar utvidgning av försöksarealen vid Alträskes försöksgård, hade tänkt sig, att odlingskostnaderna skulle kunna täckas dels genom statsanslag och dels genom lokala bidrag. Då i lokala bidrag torde inflyta högst 10,000 kronor, finge styrelsen hemställa, att återstoden, 6,000 kronor, måtte täckas genom statsbidrag.

Lantbruksstyrelsen anför i sitt utlåtande.

Försöksgårdens utvidgning vore enligt lantbruksstyrelsens mening i hög grad av behovet påkallad, därest det med ifrågavarande försöksverksamhet avsedda ändamålet skulle kunna behörigen tillgodoses. Emellertid ansåge lantbruksstyrelsen, att odlingskostnaden med hänsyn till nuvarande arbetslöner vore för högt beräknad. Styrelsen hölle före, att nyodlingen icke behövde betinga högre kostnad än 480 kronor för varje hektar. Kostnaden skulle sålunda enligt denna beräkningsgrund uppgå till 12,000 kronor förutom utgifterna för avloppsdikets upprensning 2,000 kronor eller tillhopa 14,000 kronor. Då ortsbidragen beräknades till 10,000 kronor, skulle således tillskottet av allmänna medel kunna begränsas till 4,000 kronor. Lantbruksstyrelsen ville tillstyrka, att detta belopp för ändamålet äskades av riksdagen.

Såsom villkor för anslaget utbekommande syntes böra föreskrivas, att två tredjedelar av statsunderstödet finge lyftas, sedan med intyg från lantbruksstyrelsen blivit styrkt, att odlingsarbetet påbörjats, samt sista tredjedelen av understödet likaledes sedan med intyg från lantbruksstyrelsen blivit styrkt, att odlingsarbetet i dess helhet fullbordats.

Med anledning av detta utlåtande har styrelsen för kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå i skrivelse den 1 november 1922 anfört.

Lantbruksstyrelsen hade ansett, att det av anstalten begärda beloppet, 6,000 kronor, kunde nedsättas till 4,000 kronor under motivering, att nyodlingen ej behövde betinga högre kostnad än 480 kronor per hektar. Anstalten finge emellertid framhålla, att, i betraktande av att betydligt omsorgsfullare planering och dikning än den vanligen förekommande (så gott som hela området beräknades bliva täckdiket) vore nödvändig å en försöksgård, den av anstalten beräknade odlingskostnaden ingalunda torde få anses oskäligen. Vid den odling, som under hösten 1922 påbörjats å det nytilldelade myrjordsområdet — såsom längre fram i anstaltens framställning komme att omnämnas — hade odlingskostnaderna per hektar ställt sig sålunda:

röjning och plöjning (respektive röjning och handhackning), i genomsnitt	kronor 325 per hektar
upptagning av lagg- och tegdiken	» 100 » »
planering av dikesvallar och andra ojämnheter å marken	» 40 » »
tillkörning av jorden (beräknad)	» 100 » »

summa kronor 565 per hektar.

Dagpenningen för den vid nyodlingsarbetena sysselsatta personalen hade varit 5 kronor. Vid ackordsbeting, som tillämpats vid större delar av arbetena, hade dagsinkomsterna merendels hållit sig mellan 5 och 6 kronor, stundom under 5 kronor. Dagsverken med häst och karl hade betalats med 10 kronor, vid ackordsarbete 10 kronor 50 öre.

Lantbruksstyrelsen har i denna fråga i nytt utlåtande den 25 november 1922 yttrat sig sålunda.

Lantbruksstyrelsens beräkning av odlingskostnaden till 480 kronor för hektar hade avsett allenast kostnaderna för det egentliga odlingsarbetet. Ordalydelsen i den av styrelsen för kemisk-växtbiologiska anstalten ingivna ansökningen om statsbidrag till bestridande av med utvidgningen av försöksgården förenade kostnader hade nämligen på intet vis givit vid handen, att en mera omfattande dikning av området inginge i den beräknade kostnaden. Av det sedermera från styrelsen för anstalten infordrade utlåtandet i ärendet framginge emellertid, att upptagning av lagg- och tegdiken beräknats draga en kostnad av 100 kronor per hektar och att detta belopp medtagits i den av styrelsen för anstalten beräknade odlingskostnaden av 565 kronor för varje hektar.

Lantbruksstyrelsen funne visserligen, att kostnaderna för ifrågavarande nyodling under sådana omständigheter torde komma att uppgå till högre belopp än av lantbruksstyrelsen tidigare beräknats, men styrelsen ansåge det oaktat, att, därest företaget planlades på lämpligt sätt och nödig sparsamhet iakttoges, kostnaderna icke torde behöva i medeltal överstiga ett belopp av omkring 530 kronor för varje hektar eller för odlingen i dess helhet i runt tal 13,000 kronor. Härtill komme utgifterna för avloppsdikets upprensning, 2,000 kronor. Då ortsbidragen uppginge till 10,000 kronor, torde således tillskottet av allmänna medel till försöksgårdens utvidgning kunna begränsas till 5,000 kronor. Lantbruksstyrelsen ansåge sig kunna tillstyrka, att detta belopp för ändamålet äskades av riksdagen.

Statskontoret har i utlåtande den 10 oktober 1922 erinrat, att därest försöksgården, som uppgäves för närvarande omfatta omkring 11 hektar myrjord, utvidgades med ytterligare 25 hektar sådan jord, anspråk på väsentlig förhöjning av det till *driftkostnader vid försöksgården* utgående anslaget torde komma att framställas, vilka anspråk svårigen syntes kunna helt avvisas.

Anbefalld att i anledning av vad statskontoret i ämnet anfört avgiva yttrande har styrelsen för kemisk-växtbiologiska anstalten i skrivelsen den 1 november 1922 anfört följande.

Det torde vara uppenbart att en så väsentlig ökning av försöksarealen, som här vore fråga om, nämligen från cirka 11 till cirka 36 hektar, komme att påfordra ökade driftkostnader. Vid avlåtande av anstaltens framställning den 27 juli 1922 om statsbidrag till utvidgningen av försöksgården hade man utgått från, att odlingen skulle komma att utföras först under loppet av 1923, varför anstalten ansett sig kunna till ett följande år uppskjuta framställning om ökning av statsbidraget till driftkostnaderna. Emellertid komme det ena av de sökta lokala bidragen, nämligen från länshjälpkommittén i Norrbottens län, att redan under 1922 bliva ställt till

[93.] förfogande, mot villkor att arbetslösa i trakten av försöksgården i första hand skulle anlitas för odlingsarbetets utförande. Anstalten hade därför ansett det rådligast att omedelbart taga medlen i anspråk, då det eljest under ett kommande år, med hänsyn till minskad eller upphörd arbetslöshet, kunde bliva svårt eller omöjligt att få disponera anslaget. Länshjälskommitténs anslag å 5,000 kronor hade sålunda under hösten 1922 förbrukats för nyodling, och det torde bliva möjligt att till våren 1923 beså åtminstone 8 hektar nyodlad myrjord vid Alträsk. Frågan om behovet av ökat driftkostnadsanslag vid försöksgården hade härigenom kommit i ett annat läge.

Styrelsen för kemisk-växtbiologiska anstalten har i anslutning härtill åberopat en ny av anstalten verkställd *driftkostnadsberäkning*, uppgjord under förutsättning av en odlad areal av 36 hektar.

Denna driftkostnadsberäkning, varom lantbruksstyrelsen i utlåntandet den 25 november 1922 yttrat sig, är i jämförelse med dels driftkostnadsberäkningen för försöksgården 1922 och lantbruksstyrelsens i sistnämnda utlåntande framlagda förslag för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 av följande utseende.

	Stat för 1922 (9 hektars areal)	Anstaltens statförslag vid 36 hektars areal	Lantbruksstyrelsen statförslag för tiden 1/7 1923—30/6 1924 (36 hektars areal)
<i>Inkomster:</i>			
Inkomster av jordbruket	4,000	11,000	12,500
Återstöd att täckas av statsbidrag	9,400	10,000	7,000
Summa kronor	13,400	21,000	19,500
<i>Utgifter:</i>			
Lön till förman vid gården	3,300	2,800	2,800
Konstgödsel	2,000	4,500	4,000
Utsäde	1,600	1,800	1,800
Extra arbetskostnader	3,000	6,000	5,500
Underhåll och reparation av byggnader, inhägnader och redskap	1,600		
Underhåll av byggnader		1,200	1,000
» av diken och inhägnader		800	800
» av redskap		1,200	1 200
Tillsyn och inspektion av försöksgården	500	1,200	900
Frakter, förbrukningsartiklar, skatter, onera, pensionsavgift, diverse oförutsedda utgifter	1,400	1,500	1,500
Summa kronor	13,400	21,000	19,500

Styrelsen för anstalten har angående sitt senaste driftkostnadsförslag anført.

Beräkningen vore tänkt att gälla vid en tidpunkt, då driften vid gården kommit något så när i gång men jorden ännu ej kommit upp i full växtkraft.

Det till driftkostnader behövliga statsbidraget skulle enligt beräkningen uppgå till 10,000 kronor eller 900 kronor mera än av anstalten för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 begärts samt 3,000 kronor mera än av lantbruksstyrelsen för samma tid tillstyrkts. I betraktande av den väsentliga ökningen i försöksareal och därmed sammanhängande möjlighet att betydligt utöka programmet för försöksverksamheten torde denna relativt blygsamma ökning i driftkostnaderna få betraktas såsom synnerligen väl använda medel.

De närmaste tre åren efter nyodling finge varje nyodlad samt i bruk tagen areal däremot beräknas kosta relativt mera på grund av relativt drygare kostnad för gödsling och brukning samt mindre skördeavkastning. Sålunda hade ökningen av driftkostnader för under hösten 1922 nyodlade cirka 8 hektar beräknats till cirka 2,000 kronor för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. Då anstalten i sin redan avgivna framställning om statsbidrag till driftkostnader vid Alträsk på grund av vad i det föregående anförts ej upptagit några kostnader för kultivering av denna areal, torde någon särskild framställning härom ej nu kunna göras. Däremot syntes så mycket större skäl föreligga för beviljande av det av styrelsen ursprungligen begärda driftkostnadsanslaget å 9,100 kronor. Härigenom skulle en väsentlig del av det under hösten nyodlade området kunna tagas i bruk under nästkommande år.

Med stöd av vad sålunda anförts finge anstalten anhålla om *dels* anslag till driftkostnader vid försöksgården för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 å 9,100 kronor och *dels* bidrag till utvidgning av samma försöksgård för samma tid å 6,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har motiverat sitt senaste förslag sålunda.

Ökade driftkostnader vore visserligen att emotse, men dessa torde icke behöva bestridas av statsmedel.

I det av styrelsen för anstalten upprättade statförslaget, beräknat efter en areal av 36 hektar, hade inkomsterna av jordbruket uppförts med 11,000 kronor för år. Motsvarande inkomstpост i det för 1922 uppgjorda statförslaget, beräknat efter en areal av 9 hektar, utgjorde 4,000 kronor. Det vore även enligt lantbruksstyrelsens mening uppenbart, att ifrågavarande inkomster av jordbruket icke ökades i samma proportion som stegringen av den odlade arealen. En jämförelsevis mindre skördeavkastning torde nämligen under de första åren efter nyodlingsarbetets slutförande vara att emotse. Lantbruksstyrelsen funne dock inkomsterna av jordbruket efter försöksgårdens utvidgning kunna beräknas till åtminstone 12,500 kronor. Då utgifterna enligt nedanstående beräkningar torde kunna hållas inom ramen av högst 19,500 kronor, torde även med en odlingsareal av 36 hektar det såsom bidrag till driftkostnaderna erforderliga statsbidraget icke behöva överstiga 7,000 kronor.

Vidkommande de av anstaltens styrelse beräknade utgifterna funne lantbruksstyrelsen dylika, avseende inköp av konstgödselmedel, 4,500 kronor, kunna med hänsyn till den avsevärda nedgången i priset å dylika produkter nedbringas med åtminstone 500 kronor. Å utgifterna för extra arbetskostnader, beräknade till 6,000 kronor, syntes en besparing av likaledes 500 kronor kunna ske. Utöver förmanen torde nämligen allenast två fast anställda arbetare, vardera med en lön av omkring 2,500 kronor för år, erfordras. Till bestridande av kostnader för tillfällig arbetskraft skulle sålunda finnas tillgängligt ett belopp av 500 kronor. Förhöjningen av

[93.] den i det ursprungliga förslaget beräknade kostnaden för underhåll av byggnader från 1,000 kronor till 1,200 kronor ansåge lantbruksstyrelsen icke motiverad. Då styrelsen därjämte funne den på grund av försöksgårdens utvidgning beräknade ökade omkostnaden för tillsyn och inspektion väl hög och hölle före, att utgifterna härför borde kunna begränsas till 900 kronor, skulle utgifterna för försöksgården enligt styrelsens mening sålunda kunna beräknas till inalles 19,500 kronor för år.

Av vad sålunda anförts framginge, att lantbruksstyrelsen för sin del funne försöksgårdens vid Alträsk anslagsbehov till driftkostnader jämväl efter nyodlingsarbetenas genomförande skäligen kunna begränsas till 7,000 kronor.

Departements-
chefen.

Betydelsen för kolonisationen i Norrland av en väl skött försöksgård å myrjord torde näppeligen kunna överskattas. Jag tvekar därför ej att tillstyrka anslag för de begärda ändamålen och har intet att erinra mot de av lantbruksstyrelsen föreslagna beloppen tillhopa 12,000 kronor. I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag bör av det för utvidgning av försöksgården avsedda beloppet, 5,000 kronor, två tredjedelar få lyftas, sedan med intyg från lantbruksstyrelsen blivit styrkt, att odlingsarbetet påbörjats, samt sista tredjedelen av detta understöd, sedan med intyg av lantbruksstyrelsen blivit styrkt, att odlingsarbetet i dess helhet fullbordats.

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till driftkostnader för och utvidgning av den under ledning av kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå drivna försöksgården å myrjord vid Alträsk i Norrbottens län anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra anslag av kronor 12,000.

Befrämjande av fröodlingen.

14. Frökontrollanstalter.

[94.] Under en följd av år har riksdagen, senast i budgeten för första halvåret 1923 för tillgodoseende av behovet under kalenderåret 1923, å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor att — med högst 1,000 kronor för varje anstalt — användas till understöd åt sådana frökontrollanstalter, som av landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, understöddes med minst samma belopp som statsbidraget och vilka anstalter ville underkasta sig de villkor och föreskrifter i avseende på analysmetoder och övriga förhållanden, som fastställdes av Kungl. Maj:t.

Frökontroll-
anstalter.

(extra anslag.)

För anslaget användning har närmare redogörelse lämnats i punkten 88 av nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag.

På sätt där omförmäles bemyndigades lantbruksstyrelsen genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1922 att tillkalla sakkunniga för att inom styrelsen biträda vid utredning och uppgörande av förslag till omorganisation av frökontrollen m. m.

Detta bemyndigande var föranlett av en framställning från lantbruksstyrelsen, som däri jämväl yrkat, att i avbidan på utredningens verkställande Kungl. Maj:t måtte för hindrande av införsel till landet av mindrevärdigt och därigenom på produktionsresultatet högst menligt inverkan fröslag, utfärda förbud mot import av frö utav såväl vallväxter och rotfrukter som trädgårdsväxter. Med bifall härtill har ock Kungl. Maj:t i kungörelse den 18 mars 1921 (nr 92) förordnat, att införsel till riket av dylikt frö ej finge ske utan tillstånd av lantbruksstyrelsen. Detta införselförbud gäller än. För vinnande av syftet att utestänga mindrevärdigt frö har lantbruksstyrelsen dels sökt att vid importtillståndens beviljande i den mån det varit möjligt förvissa sig om, att dessa avsett införsel av fullgott frö, dels ock inskränkt importtillstånden till den kvantitet, som ansetts erforderlig för fyllande av landets behov av fullgott frö.

Resultatet av förenämnda åt lantbruksstyrelsen uppdragna utredning har av styrelsen framlagts dels i skrivelse den 17 februari 1922, därvid fogats förslag till lag om vad iakttagas skall vid försäljning av utsädesfrö i vissa fall samt till kungörelse angående bestämmelser att iakttagas vid införsel av vissa slag av frön, dels ock i skrivelse den 29 maj 1922 med förslag till omorganisation av frökontrollverksamheten. Sistnämnda förslag avser dels inrättande av en statens centrala frökontrollanstalt dels ock understöd åt sex lokala frökontrollanstalter. För den centrala frökontrollanstalten skulle — därest ej tilläventyrs någon för ändamålet lämplig, i Stockholms omedelbara närhet liggande, staten tillhörig byggnad kunde vara till finnas — uppföras nybyggnad för en till 235,000 kronor beräknad kostnad, varförutom till inredning erfordrades 30,000 kronor. För anstaltens drivande beräknas en avlöningsstat å 46,000 kronor och en omkostnadsstat å 44,000 kronor. Då anstalten anses få inkomster till belopp av 70,000 kronor redan under första året, skulle för driften erfordras av statsmedel 20,000 kronor. För de lokala anstalterna föreslås dels ett engångsanslag till utrustning å sammanlagt 10,000 kronor och dels årsanslag till fördelning å tillhoppa 12,000 kronor.

I lantbruksstyrelsens sistnämnda skrivelse har ifrågasatts, att för

[94.] anskaffande av medel till den centrala frökontrollanstaltens inrättande de införseltillstånd, som jämlikt den av styrelsen föreslagna kungörelsen om införsel av frö komme att meddelas av styrelsen, skulle beläggas med licensavgift.

Sedermera har lantbruksstyrelsen i sin skrivelse den 29 augusti 1922 angående anslagsäskanden till riksdagen — under erinran om förenämnda förslag samt framhållande av att den nya organisationen i vart fall ej kunde träda i funktion förrän tidigast hösten 1924 — hemställt, dels att till understöd åt frökontrollanstalter måtte för budgetåret 1923—1924 beredas statsbidrag till samma belopp och under enahanda villkor som hittills, dels ock att åtgärder måtte vidtagas i syfte att till bestridande av anläggningskostnader för en statens centrala frökontrollanstalt kunde under samma budgetår finnas tillgängligt ett belopp av 235,000 kronor.

Vid anmälan den 24 november 1922 av lantbruksstyrelsens framställningar i februari och maj samma år, däröver ett stort antal infortrade utlåtanden avgivits, har Kungl. Maj:t under förklarande, att Kungl. Maj:t framdeles ville taga under överbäggande de vidare åtgärder, som i framställningarnas syfte kunde finnas erforderliga och lämpliga, funnit framställningarna för det dåvarande icke föranleda vidare Kungl. Maj:ts åtgärd, än att Kungl. Maj:t den 24 november 1922 utfärdat kungörelser (nr 527 och 528) med föreskrifter om färgning av frö vid införsel till landet.

Departements-
chefen.

Då den omorganisation av frökontrollverksamheten, som må föranledas av det framlagda förslaget, icke lärer — åtminstone i någon vidare grad — kunna börja sin verksamhet under 1924, anser jag anslag för samma kalenderår till understöd enligt hittills tillämpade grunder åt frökontrollanstalter böra av riksdagen äskas för uppförande i 1923—1924 års budget. Lantbruksstyrelsens förslag i övrigt synas mig med hänsyn till det statsfinansiella läget icke böra föranleda vidare anslagsäskanden till årets riksdag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra anslag* av..... kronor 10,000 att — med högst 1,000 kronor för varje anstalt — användas till understöd åt sådana frökontrollanstalter, som av landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och vilka anstalter vilja under-

kasta sig de villkor och föreskrifter i avseende på analysmetoder och övriga förhållanden, som fastställas av Kungl. Maj:t. [94.]

15. *Befordrande av inhemsk fröodling.*

För befordrande av inhemsk fröodling har riksdagen från och med 1908 årligen anvisat anslag. Medelsbehovet har under de senare åren beräknats till 22,000 kronor årligen men på grund av förefintliga besparingar har anslagsbeloppet kunnat sättas lägre. För 1922 uppgick det till 10,000 kronor. Närmare redogörelse för anslagets användning har lämnats under punkten 89 i nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag. På sätt där omförmäls behövde för första halvåret 1923 icke anvisas något anslag. [95.]
Befordrande av inhemsk fröodling.
 (extra anslag.)

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 27 september 1922 anfört, att då den inhemska fröodlingens befrämjande vore av den största betydelse för jordbrukets ekonomiska utveckling, medel torde böra göras tillgängliga för åtgärder härutinnan jämväl under 1923. Storleken av det erforderliga årsanslaget syntes fortfarande böra beräknas till 22,000 kronor. Då, såvitt kunde beräknas, vid ingången av 1923 endast en mindre reservation eller omkring 6,000 kronor komme att återstå å ifrågavarande anslag, syntes hela årsbehovet, 22,000 kronor, böra äskas av riksdagen.

Lantbruksstyrelsen har vidare anfört, att då omarbetning och komplettering av gällande bestämmelser för befordrande av inhemsk fröodling, vilka innefattades i kungörelserna den 8 oktober 1915 (nr 368), den 3 juli 1917 (nr 437) och den 12 december 1919 (nr 770), visat sig erforderliga, styrelsen efter hörande av statskonsulenten i fröodling utarbetat förslag till ny kungörelse i ämnet.

Förutom rent redaktionella ändringar innehåller det nya förslaget följande avvikelser från nu gällande bestämmelser.

Bidrag skulle kunna utgå även till fröreneri, som icke är av andelsföretags natur. Frörenerier anordnades nämligen icke sällan av hushållningssällskap eller fröodlareförening ofta i anslutning till frökontrollanstalt. Sådana frörenerier, som lämpligen icke kunde anordnas som fristående andelsföreningar, borde nämligen i lika mån vara berättigade till understöd från statens sida. Såsom ytterligare villkor för bidrag till renseri för maskinell utrustning skulle gälla, att renseriet skulle förbinda sig att uppehålla sin verksamhet i 6 år med skyldighet att för det antal år därav så icke skedde, återbetala vad av statsbidraget, beräknat efter en sjättedel årligen, å dessa år belöpte. Renserier kunde nämligen eljest uppbyggas med statsmedel men sedan omedelbart övergå i privat ägo. I stället för nuvarande bestämmelse att statsanslag för bidrag till avlöande av undervisare eller konsulent

- [95.] i fröodling skulle användas till arvode åt sådan tjänsteman eller bekostande av hans resor föreslås, att statsbidrag må utgå för upplysningsverksamhet, nämligen till arvode och reseersättning åt konsulent eller annan undervisare, till gäldande av kostnader för fröodlingskurser, lokalhyra för möten samt erforderlig undervisningsmateriell. Bestämmelsen om bidrag till uppköp, rensning och spridning av utsädesfrö har uteslutits, då, enligt lantbruksstyrelsens mening rätt till bidrag för sådan spridning av utsädesfrö till mindre jordbrukare stode öppen genom annat stadgande i kungörelsen samt statsbidrag för spridning av utsädesfrö till andra än mindre jordbrukare knappast borde komma i fråga. Lantbruksstyrelsen har slutligen föreslagit möjlighet till statsbidrag för förökning av för orten särskilt lämpliga stammar samt för anordnande av demonstrationsfält.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den förefintliga behållningen å omkring 6,000 kronor synes mig anslag för budgetåret 1923—1924 kunna begränsas till 16,000 kronor, avseende bidrag för kalenderåret 1923.

Mot de av lantbruksstyrelsen föreslagna ändringarna i villkoren för erhållande av statsbidrag har jag i huvudsak intet att erinra. Sedan anslagsfrågan avgjorts, torde jag ånyo få underställa ärendet i denna del Kungl. Maj:ts prövning.

Jag hemställer alltså nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag för 1923 till åtgärder för befordrande av den inhemska odlingen av frö av vallväxter, foderrotfrukter och köksväxter anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 16,000.

16. Sveriges utsädesförening.

[96.]
Sveriges
utsädes-
förening.
(extra anslag.)

Från och med 1905 har riksdagen årligen anvisat medel till Sveriges utsädesförening, som har försöksanstalt förlagd till Svalöv. För 1922 har sålunda anvisats å extra stat såsom särskilda förslagsanslag, högst, dels till uppehållande av utsädesföreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer 113,000 kronor, dels ock till uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrland och Jämtland samt i Luleå, efter 13,300 kronor för varje filial, 106,400 kronor eller alltså tillhoppa 219,400 kronor.

För första halvåret 1923 har för enahanda ändamål anvisats, likaledes såsom förslagsanslag, högst, för verksamheten vid Svalöv 49,800 kronor och för verksamheten vid filialerna 51,500 kronor, tillhoppa 101,300 kronor.

Statsbidragets belopp brukar bestämmas till skillnaden mellan de belopp, vartill föreningens inkomster och utgifter efter granskning beräknas uppgå.

Jämlikt beslut vid 1920 års riksdag hava befattningshavare hos föreningen beretts rätt till delaktighet i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. I enlighet med bemyndigande i kungörelse den 2 oktober 1920 (nr 650) har lantbruksstyrelsen den 10 december 1921 godkänt för inträde i anstalten erforderlig reglering av befattningshavarnas löner.

I en till Kungl. Maj:t ingiven ansökning har nu föreningen anhållit att för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 komma i åtnjutande av statsbidrag till belopp av tillhoppa 193,500 kronor, varav till uppehållande av föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer 98,000 kronor och till uppehållande av verksamheten vid föreningens ovannämnda filialer 11,937 kronor 50 öre för varje filial eller tillhoppa 95,500 kronor.

Vid ansökningen har fogats dels förslag till inkomst- och utgiftsstat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, utvisande inkomster till belopp av 147,400 kronor och utgifter å sammanlagt 340,900 kronor eller alltså en brist att täckas genom statsbidrag å det i sådant avseende begärda beloppet, dels ock revisionsberättelse, avseende kalenderåret 1921.

Över föreningens framställning har lantbruksstyrelsen avgivit infortrat utlåtande den 27 september 1922. Ur föreningens skrift samt lantbruksstyrelsens utlåtande må anmärkas följande.

Föreningen förklarar sig vid statförslagets uppgörande hava utgått från att verksamheten med iakttagande av all möjlig sparsamhet skulle upprätthållas i den omfattning, som arbetenas hittillsvarande utveckling lett till. För ernående av lyckligt resultat av förädlingsarbetet anser föreningen det vara av allra största vikt, att dessa arbeten finge, så långt det vore möjligt, ostört fortgå under en längre följd av år. Beräkningarna grundade sig i huvudsak på 1921 års bokslut och ekonomisk översikt för första halvåret 1922. Självfallet hade hänsyn tagits till den fortgående nedgången i prisnivån.

Beträffande *inkomsterna* kan till en början anmärkas, att medan allmänna svenska utsädesaktiebolagets bidrag till kontrollkostnader utgjort 1919 23,467 kronor, 1920 12,493 kronor och 1921 8,175 kronor 68 öre, statförslaget upptager sådan inkomst till allenast 2,000 kronor. Föreningen har till stöd härfor framhållit, att det vore mycket tvivelaktigt, om lika gynnsamma omständigheter, som rått under senare år, komme att fortfara.

Övriga inkomster, som enligt revisionsberättelsen för 1921 utgjort tillhoppa i runt tal 120,500 kronor, hava nu beräknats till 145,400 kronor.

Utgifter till avlöningar, beräknade för huvudanstalten till 70,700 kronor och

[96.] vid filialerna till 35,800 kronor, äro enligt vad lantbruksstyrelsen meddelat i överensstämmelse med fastställda regleringar.

Till stöd för *dyrtidstillägg* med respektive 21,210 kronor och 10,740 kronor, beräknat efter 30 procent å avlöningsbeloppen eller detsamma, som medgivits för första halvåret 1923, åberopar föreningen, att prisnivån syntes tendera till att kvarstå på samma ståndpunkt, samt framhåller särskilt den relativt ogynnsamma ställning som föreningens tjänstemän under de gångna åren intagit.

Utgifterna för *styrelse och revisorer* samt *allmänna resekostnader och representation*, beräknade till 5,000 kronor, har lantbruksstyrelsen med hänsyn till minskade rese- och traktamentskostnader ansett kunna nedsättas med 500 kronor.

För *ledning av och samarbete med filialerna* har upptagits 3,000 kronor. Lantbruksstyrelsen anser posten kunna med hänsyn till minskade resekostnader nedsättas med 500 kronor.

Utgifter för *lokala sortförsök*, beräknade till 2,000 kronor, anser lantbruksstyrelsen kunna nedsättas med 300 kronor.

Det för *post, telefon och telegraf* beräknade beloppet, 2,200 kronor, har lantbruksstyrelsen med hänsyn till numera beslutade sänkningar av dylika avgifter funnit böra nedsättas med 500 kronor.

Utöver *pensionsavgifter* i enlighet med av vederbörande pensionsanstalt fastställda belopp, tillhoppa 2,980 kronor, har upptagits ytterligare ett belopp för tjänstemännens pensionering, nämligen tillskott till tjänstepension med 2,700 kronor. Detta belopp är avsett som eventuell utfyllnad av tjänstepension för professorn N. Hjalmar Nilsson och inspektoren A. W. Kinberg, vilka båda tjänstemän nått stadgad pensionsålder.

Såvitt angår pension åt den förre har såväl lantbruksstyrelsen som statskontoret i yttranden respektive den 17 februari och den 3 mars 1922 förklarad, att denna pensionsfråga skulle kunna ordnas så, att föreningen av egna medel bekostade tilläggspension åt Nilsson, mot det att föreningens statsbidrag i motsvarande mån höjdes.

Under åberopande av detta sitt utlåtande framhåller nu lantbruksstyrelsen ytterligare, att Nilssons livsgärning å växtförädlingens område varit av stor betydelse för lantbruket. Med hänsyn härtill ansåge lantbruksstyrelsen sig kunna tillstyrka, att de till 1,900 kronor angivna kostnaderna för beredande av fyllnadspension åt Nilsson finge tagas med i beräkning vid utmätande av statsunderstöd åt föreningen. Lantbruksstyrelsen hade härvid icke förbisett, att Nilsson genom att tillförsäkras full pension utan att hava erlagt mer än ett eller annat års pensionsavgifter komme att bliva särskilt gynnad. Hans särställning inom sitt verksamhetsområde utgjorde emellertid tillräckligt starkt motiv härför. Vad åter anginge fyllnadspension åt Kinberg ansåge lantbruksstyrelsen sig av principiella skäl förhindrad tillstyrka, att kostnaden för ändamålet finge tagas i beräkning vid bestämmandet av statsunderstödet storlek. Ett godkännande av ifrågavarande utgift torde nämligen icke — såsom beträffande förenämnde Nilsson — betingas av särskilda undantagsförhållanden och skulle otvivelaktigt skapa ett prejudikat av vittgående konsekvenser.

Övriga här ej nämnda *utgifter* enligt statförslaget uppgå till sammanlagt 186,770 kronor. Motsvarande utgifter uppgå enligt revisionsberättelsen för 1921 till i runt tal 210,780 kronor.

Med iakttagande av lantbruksstyrelsens erinringar skulle föreningens anslagsbehov för budgetåret 1923—1924 kunna beräknas för huvudanstalten till 95,400 kronor och för filialerna till 95,500 kronor eller tillhopa 190,900 kronor.

[96.]

Vad först beträffar föreningens inkomster anser jag, att posten bidrag från allmänna svenska utsädesaktiebolaget till kontrollkostnader bör upptagas 5,000 kronor högre. Departements-
chefen.

I fråga om utgifterna gillar jag de av lantbruksstyrelsen föreslagna sänkningarna och har i övrigt intet annat att erinra, än att jag anser även posterna till dyrtidstillägg böra nedsättas.

Hänvisande till vad jag förut i dag anfört i fråga om statsbidrag till dyrtidstillägg åt befattningshavare hos svenska mosskulturföreningen kan jag, då förhållandena beträffande de båda föreningarna i förevarande ämne äro fullt analoga, härutinnan nu inskränka mig till att endast framhålla, att, efter enahanda beräkningsgrund, statsbidraget till ifrågavarande förening för dyrtidstillägg kan beräknas sänkt med i runt tal 3,500 kronor för huvudanstalten och 1,800 kronor för filialerna eller tillhopa omkring 5,300 kronor.

För anslagsberäkningen bör således föreningens inkomster för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 antagas till 152,400 kronor och utgifterna till 333,000 kronor, därav i avrundat tal 93,700 kronor för filialerna. Bristen blir alltså 180,600 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 anvisa såsom särskilda *extra anslag*

dels till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer kronor 86,900,

dels ock till uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrland och Jämtland samt i Luleå kronor 93,700,
eller sålunda tillhopa » 180,600.

Befrämjande av trädgårdsodlingen.

17. Sveriges pomologiska förening.

[97.]
Sveriges
pomologiska
förening.
(extra anslag.)

Sedan Kungl. Maj:t under flera år av för Kungl. Maj:t tillgängliga medel beviljat Sveriges pomologiska förening statsunderstöd, har 1921 års riksdag till understöd åt föreningen å extra stat för 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst 12,500 kronor. För 1923 äskade Kungl. Maj:t icke något anslag för ändamålet utan ansågs därmed kunna anstå till samma års riksdag.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 29 augusti 1922 överlämnad ansökning har nu nämnda förening med bifogande av förslag till stat för 1923, anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes bereda föreningen understöd av statsmedel med 12,500 kronor.

Statförslaget har följande utseende, därvid för jämförelse medtagits inkomst- och utgiftsstaten för 1921, sådan den framgår av revisionsberättelsen.

	<i>Inkomster.</i>	
	1921 Kronor	1923 Kronor
Årsavgifter	9,126: 61	9,000
Räntor	384: 64	300
Annonser	1,195: 28	800
Årsskrifter och broschyrer	747: 23	600
Statsanslag	10,000: —	12,500
Brist	1,767: 84	—
	Summa kronor 23,221: 60	23,200.

Utgifter.

Avlöningar:		
Sekreterare och skattmästare, arvode (inkl. arvode åt biträde och hyra för lokal)	5,000: —	5,000
Fruktodlingsförsök	6,481: 96	6,500
Revision	100: —	100
Årsskriften	5,393: 84	6,800
Förlust å frukthandelns ordnande	2,500: —	2,000
Förvaltningsutskottets resor	667: 95	800
Porto, skrivmaterial m. m.	2,618: 45	1,500
Namnbestämning av fruktsorter	—	200
Lokalhyra vid sammanträden	—	100
Kommittéarbeten	—	200
Avskrivning å inventarier	179: 98	—
» å fordringar och broschyrer	279: 42	—
	Summa kronor 23,221: 60	23,200.

Lantbruksstyrelsen, som vitsordar nyttan av pomologiska föreningens verksamhet, framhåller angelägenheten av att fortsatt understöd beredes föreningen samt anför vidare. [97.]

Då det torde kunna förutsättas, att förhållandena under 1923 icke komme att ställa sig i stort sett gynnsammare än under 1922, för vilket år ett anslag av 12,500 kronor beviljats, särskilt som en nedgång i omfattningen av föreningens verksamhet icke borde få ifrågakomma, hade lantbruksstyrelsen funnit en reducering av det begärda statsbidraget icke möjlig. Dylig nedsättning syntes så mycket mindre kunna ifrågasättas, som föreningens styrelse med beaktande av rådande statsekonomiska förhållanden själv i nämnda statförslag gjort de tänkbarast största reduceringar. Sålunda hade föreningen avflyttat från sin under flera år innehavda lokal i Stockholm, varigenom för närvarande en besparing av 1,900 kronor uppstått. Av de i budgetförslaget upptagna posterna för avlöningar torde ingen ytterligare reducering kunna göras, dels emedan sekreteraren, som tillika tjänstgjorde såsom skattmästare, av sin avlöning å 5,000 kronor själv finge bekosta skrivbiträde, lokal och telefon, dels emedan försöksledaren, som förvärvat filosofie doktorsgrad, hade sin anställning inom föreningen såsom enda fasta syssla.

Beträffande den i statförslaget upptagna posten 5,393 kronor för årsskriften 1921 finge erinras, att densamma utgjorde utgiften för endast 3 av årets 4 häften. 1921 års sista häfte, som blivit färdigt och betalats först på nyåret 1922, hade betingat ett pris av 2,538 kronor, varför den verkliga årsutgiften för årsskriften varit 7,931 kronor.

Lantbruksstyrelsen, finge alltså hemställa, att till uppehållande av Sveriges pomologiska förenings verksamhet under 1923 måtte beredas statsunderstöd till belopp av 12,500 kronor, att utgå under villkor bland andra att föreningen under samma år anordnade försöksverksamhet på fruktodlingens område efter av lantbruksakademiens förvaltningskommitté godkänd plan.

Styrelsen för pomologiska föreningen har vidare i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 augusti 1922 hemställt, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte beviljas föreningen ett anslag av 6,250 kronor.

Jag torde först få erinra, att det av riksdagen till understöd åt föreningen å extra stat för 1922 anvisade anslag avsåg understöd för kalenderåret 1922. Säsom framgår av punkten 91 i nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag gjorde föreningen redan 1921 framställning om statsunderstöd för kalenderåret 1923. Att detta icke föranledde framställning till 1922 års riksdag berodde på, att med utbetalningen av statsbidraget för 1923 ansågs av skäl, som jag föregående år anförde, kunna anstå till efter den 1 juli 1923. I enlighet härmed avser anslag, varom nu är fråga, kalenderåret 1923. Föreningens sistnämnda framställning av den 12 augusti 1922 om särskilt anslag för första halvåret 1923 bör alltså icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Vad härefter angår storleken av det för kalenderåret 1923 erforderliga

*Departements-
chefen.*

- [97.] statsunderstödet åt föreningen finner jag detsamma böra uppföras med 12,000 kronor. Föreningens inkomster av årsavgifter, räntor, annonser samt årsskrifter och broschyrer synas mig nämligen vid jämförelse med revisionsberättelsen för 1921 kunna beräknas 500 kronor högre än i statförslaget, varigenom statsbidraget kan minskas med enahanda belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt Sveriges pomologiska förening för dess verksamhet under kalenderåret 1923 anvisa för budgetåret 1923—1924 ett
extra anslag av..... kronor 12,000.

18. Befrämjande av linodling och linberedning.

- [98.] *Befrämjande av linodling och linberedning.* Till åtgärder för främjande av linodling och linberedning har riksdagen å extra stat för ett vart av åren 1920—1922 anvisat ett reservationsanslag av 16,000 kronor. Härav hava 10,000 kronor avsetts för linodling och 6,000 kronor för linberedning.

(extra anslag.)

Förstnämnda belopp är avsett till statsbidrag åt hushållningssällskap. Enligt kungörelse i ämnet den 22 december 1919 (nr 784) må statsbidrag utgå till premiering av fröodling eller utsädesfrö, anskaffande och utdelande av utsädesfrö till mindre jordbrukare, åtgärder för uppköp, rensning och spridning av utsädesfrö eller försök och undersökningar, avsedda att främja en rationell linodling. Genom kungörelse den 8 december 1922 (nr 569) har härtill gjorts det tillägg, att statsbidrag även må avse premiering av linodling.

Beloppet å 6,000 kronor har använts till anställande under kommerskollegium av en statens instruktör för linberedning. Instruktion för denne är fastställd av kommerskollegium den 30 april 1920 (nr 206).

Av skäl, som under punkten 92 i nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag anförts, har anslag för första halvåret 1923 icke anvisats.

I skrivelse den 29 augusti 1922 har lantbruksstyrelsen anført, att å det för 1922 för befrämjande av linodling och linberedning anvisade anslag kunde vid ingången av kalenderåret 1923 beräknas så stor reservation att efter avdrag av det belopp av 3,000 kronor, som för första halvåret 1923 erfordrades till instruktören i linberedning, omkring 10,000 kronor återstode. Under förutsättning att sistnämnda belopp finge i sin helhet tagas i anspråk för statsbidrag för kalenderåret 1923 för linodling, skulle således något anslag för detta ändamål icke behöva äskas av 1923 års riksdag.

Vidare har kommerskollegium i skrivelse den 28 augusti 1922 hemställt om anvisande för budgetåret 1923—1924 av anslag å 6,000 kronor till befrämjande av linberedning, avsett att såsom hittills användas till arvode åt statens instruktör för linberedning. [98.]

I detta sammanhang torde jag få anmäla ytterligare några framställningar i förevarande ämne.

Kommerskollegium har sålunda i skrivelse den 3 november 1922 hemställt om, bland annat, åtgärder att i budgeten för 1923—1924 och framgent måtte uppföras ett belopp av högst 300 kronor till skrivmaterialier och andra expensutgifter till instruktören för linberedning.

I denna fråga vill jag erinra, att Kungl. Maj:t den 31 december 1920 bemyndigat kommerskollegium att av de till kollegiets förfogande för gäldande av kostnaderna under 1920 för anställande av och årligt arvode åt instruktören ställda medel använda högst 2,000 kronor till anskaffande åt instruktören av skrivmaskin samt diverse kontorsutensilier och skrivmaterial. Sedan för ändamålet av beloppet disponerats 1,400 kronor, har Kungl. Maj:t, efter framställning av kommerskollegium, den 18 november 1922 vidare bemyndigat kollegium att använda jämväl återstoden av beloppet, 600 kronor, till bestridande av instruktörens utgifter för skrivmaterialier och andra expenser ävensom för tillfälligt skrivbiträde vid behov.

Kommerskollegium har vidare med skrivelse, jämväl denna daterad den 3 november 1922, överlämnat en av Sveriges allmänna linodlingsförening gjord framställning, att instruktörens för linberedning verksamhetsområde måtte, i den mån så kunde ske, utvidgas att omfatta jämväl rådgivande verksamhet i avseende å odling av lin. Framställningen är tillstyrkt av lantbruksstyrelsen.

Med anledning härav vill jag erinra, att jämlikt kungörelse den 22 december 1919 (nr 785) rese- och traktamentsersättning av statsmedel (nionde huvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar) utgår till instruktören för resa till och från förrättning, som av kommerskollegium med anledning av ansökan om biträde av instruktören upptagits i fastställd resplan. Därest nu instruktörens verksamhet skulle utvidgas att avse jämväl linodling skulle givetvis dylik ersättning utgå även till i resplan intagen förrättning, avseende allenast biträde för linodling.

Enligt det av särskilda sakkunniga avgivna förslag, som låg till grund för anvisandet av ifrågavarande anslag, borde jämväl anställas en särskild statskonsulent för spånads- och oljevaxter. Dåvarande departe-
Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 25

[98.] mentschefen ansåg emellertid (se prop. nr 316 år 1919 sid. 14), att den verksamhet, som ansetts skola tillkomma en sådan konsulent, syntes kunna till huvudsakliga delar utövas av statskonsulenten i fröodling.

Departements-
chefen.

Till statsbidrag för kalenderåret 1923 för främjande av *linodling* förslår den befintliga reservationen, vadan anslag härför icke behöver anvisas för budgetåret 1923—1924.

Vad härefter angår behovet av medel för anställande av en linberedningsinstruktör, så vill jag till en början framhålla, att då arvodet, varå ej utgår dyrtidstillägg, bestämdes 1920, kommerskollegium lärar hava anledning att numer sänka detsamma. Jag anser således, att anslaget för *linberedning* nu bör minskas. Om det bestämmes till 5,500 kronor, lär detta belopp förslå, utöver skäligt arvode till lininstruktören, jämväl till nödiga expenser åt honom.

Av samma skäl, som 1919 anförts av dåvarande departementschefen, kan jag ej tillstyrka, att instruktörens verksamhet utvidgas till att avse jämväl biträde för linodling. Framställningen härutinnan torde ej böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I enlighet med vad jag nu anfört tillstyrker jag således allenast ett anslag å 5,500 kronor, avseende arvode åt och övriga kostnader för statens linberedningsinstruktör under budgetåret 1923—1924. Anslaget torde dock alltjämt i riksstaten upptagas såsom avseende åtgärder för befrämjande av linodling och linberedning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen

att till åtgärder för befrämjande av linodling och linberedning anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 5,500.

Lindring av fraktkostnaderna för kalk.

[99.]
Lindring av
frakt-
kostnaderna
för kalk.

För vart och ett av åren 1908—1922 ävensom för tiden den 1 januari—30 juni 1923 har riksdagen anvisat anslag för lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och mörgel för jordbrukets behov. Ett vart av åren 1921 och 1922 har anslaget, som har karaktär av förslagsanslag, uppförts med 1,800,000 kronor och för första halvåret 1923 med 600,000 kronor. Anslagen hava av riksdagen beviljats efter framställning av Kungl. Maj:tt utom vad angår anslaget för första halvåret 1923, vilket beviljades i anledning av inom riksdagen väckta motioner. På av mig under punkten 93 i

nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag anförda skäl fann nämligen Kungl. Maj:t, att anslag för ändamålet icke längre behövde anvisas. Jag torde här få återgiva det anförande jag efter att hava redogjort för åtskilliga å olika tider verkställda utredningar av förevarande fråga hade till statsrådsprotokollet i ämnet:

»Den lämnade redogörelsen torde ådagalägga, att oaktat åtskilliga å olika tider verkställda utredningar det icke hittills lyckats att för restitution av kalkfrakter få till stånd ett effektivt system, som lämnar säkerhet för att bidraget helt kommer jordbrukaren till godo på samma gång det ej inleder till användande av dyrare befraktningssätt än som är nödigt.

Redan vid anslagets första anvisande, uttalade — — — statsutskottet betänkligheter mot att staten trädde emellan för beredande åt viss näring av ned-sättning i transportkostnaden för en för näringen behövlig vara. Senare har — — — 1911 års riksdag med anledning av stegringen av utgifterna från anslaget framhållit, att genom anslaget insikten om kalkens fördelar redan vunnit sådan spridning bland lantmännen, att skärpning av villkoren för erhållande av statsbidrag borde vidtagas.

Den alltjämt ökade användningen av anslaget synes mig giva vid handen, att denna insikt numera vunnit så allmänt insteg hos lantmännen, att man, på sätt kommerskollegium och lantbruksstyrelsen också ifrågasatt, bör taga i övervägande, om ej tiden är inne för att nu upphöra med fraktlindringen.

Innan kalkens goda egenskaper blivit allmänt kända, var det förvisso berättigat att med anlitan av statsmedel underlätta dess anskaffande. Däremot kan det icke vara riktigt att för all framtid fortsätta med fraktlindring, då en riktig användning av kalk därförutan bör löna sig.

Visserligen kan det invändas, att för fraktlindringens borttagande den nuvarande tidpunkten, då lantbruket befinner sig i ett depressionsläge, är illa vald. Däremot vill jag dock framhålla, att med den sänkning av frakterna, som är att förvänta, kommer ett borttagande av fraktlindringen att kännas mindre svårt.

Då härtill framför allt kommer, att det statsfinansiella läget med nödvändighet tvingar till inskränkning av statsutgifterna, finner jag mig icke kunna tillstyrka, att för 1923 anvisas anslag för fraktlindring av jordbrukskalk — — —.»

I ovanberörda motioner uttalade motionärerna såsom sin uppfattning att en indragning av statsbidraget till fraktlindring icke kunde ske utan att ofördelaktigt inverka på landets särskilt Norrlands jordbruk, icke minst i betraktande av det depressionsläge, vari jordbruket befunde sig.

Jordbruksutskottet, till vilket motionerna remitterades, anförde i ämnet, att omständigheter föreläge som talade såväl för som emot statsbidrags fortfarande utgående. För egen del hölle emellertid utskottet före, att det svåra statsfinansiella läget innebure fullgiltigt skäl för att för det dåvarande indraga anslaget. Som ytterligare skäl framhöll utskottet vidare redan vidtagna och ytterligare förestående fraktnedsätt-

[99.] ning å järnvägarna. Utskottet hemställde, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

Vid gemensam votering blev emellertid riksdagens beslut, att ett anslag å 600,000 kronor beviljades för första halvåret 1923.

Enligt anmälan i skrivelse den 29 augusti 1922 har lantbruksstyrelsen funnit anslag för ifrågakvarande ändamål, särskilt med hänsyn till förhållandena inom Norrland, om möjligt böra beredas jämväl för budgetåret 1923—1924. Anslagsbehovet syntes, även med hänsyn tagen till den nedsättning i järnvägsfrakterna, som senast vidtagits, icke kunna beräknas lägre än till dubbelt så stort belopp, som anvisats för första halvåret 1923.

Järnvägsstyrelsen har i ärendet avgivit infortrat utlåtande den 27 oktober 1922. Styrelsen har däri, för den händelse anslag för budgetåret 1923—1924 befunnes böra utgå, beräknat detsamma till 945,000 kronor, detta under förutsättning dels av någorlunda samma kalktrafik som under 1921 och dels att de vid tiden för utlåtandets avgivande gällande fraktavgifterna komme att bibehållas oförändrade. Skulle däremot transportmängden utökas eller förändringar beträffande extra byggavgifter eller frakttillägg för enskilda järnvägar ske, komme summan att ej obetydligt överskridas. Med hänsyn tagen härtill har styrelsen ansett sig icke böra göra någon erinran mot det av lantbruksstyrelsen beräknade beloppet av 1,200,000 kronor.

De parlements-
chefen.

Av samma skäl, som jag i fjol anförde, håller jag fortfarande före, att anslag till fraktlindring icke vidare bör anvisas. Denna min uppfattning har i år än större fog för sig med hänsyn till det ytterligare försämrade statsfinansiella läget, vilket med nödvändighet tvingar till varje möjlig besparing.

Ehuru jag sålunda icke har något förslag att framställa om anslagsäskande för ändamålet hos riksdagen, har jag dock med hänsyn till fjolårets riksdags beslut i ämnet här velat redogöra för min uppfattning i frågan.

Under riksdagsbehandlingen föregående år framhölls, att särskilt Norrland, som i stor utsträckning erhöle sin kalk från Västergötland, skulle bliva hårt lidande av anslaget indragning. Med anledning härav vill jag erinra, att jag föregående år vid omnämmandet av konstgödselmedelssakkunnigas förslag om tillhandahållande av lånemedel genom statens mellankomst för upprättande av kalkkvarnar och kalkugnar framhöll, att man, innan åtgärd enligt förslaget vidtoges, närmast borde avvakta, huruvida något större intresse för anskaffande av kalkkvarnar och

anläggning av kalkugnar komme att ådagaläggas. Ansökan om låneunderstöd för bearbetning av kalkfyndighet i Norrland har nu inkommit och torde jag få anmäla detta ärende i samband med ärendena rörande utgifter för kapitalökning, vartill jag senare i dag kommer.

[99.]

19. Ogräsens bekämpande.

På framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen för anordnande genom centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet av uppvisningsfält angående metoder för bekämpande av ogräs å extra stat för vartdera av åren 1921 och 1922 anvisat ett reservationsanslag av 10,000 kronor. Anslagsbehovet för innevarande halvår har beräknats till 5,000 kronor men till följd av förefintlig behållning har något anslag för samma tid icke behövt begäras av riksdagen.

[100.]
Ogräsens be-
kämpande.
(extra anslag.)

Kungl. Maj:t har av anslagen för 1921 och 1922 anvisat till styrelsens för centralanstalten för jordbruksförsök förfogande sammanlagt 16,000 kronor att utbetalas med högst 400 kronor till lantbruks- eller lantmannaskola, som vid eller i omedelbar närhet av skolan med elevernas biträde under närmaste ledning av skolans lärare och i överensstämmelse med av anstalten uppgjord plan anordnat och demonstrerat ett uppvisningsfält angående metoder för bekämpande av ogräs.

Styrelsen för centralanstalten har i skrivelse den 22 september 1922 framhållit, att därest den av riksdagen med anslagen åsyftade upplysningsverksamhet skulle bliva till nytta, densamma måste fortsättas under en följd av år. Styrelsen har i anslutning därtill hemställt, att för budgetåret 1923—1924 måtte av riksdagen äskas ytterligare 10,000 kronor.

Ifrågavarande medel utbetalas först under senare delen av det kalenderår försöken göras. Vid sådant förhållande och då, enligt vad jag från centralanstalten inhämtat, en reservation å 4,000 kronor förefinnes, behöver av 1923 års riksdag begäras allenast 6,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande genom centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet av uppvisningsfält angående metoder för bekämpandet av ogräs anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 6,000.

20. Berberisbuskens utrotande.

[101.] Till bestridande av kostnaderna för berberisbuskens utrotande i de trakter av landet, där den förekomme i större mängd, har riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1919—1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor. Närmare redogörelse för anslaget användning har lämnats under punkten 95 i nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag. Av skäl som där anförts ansågs att med äskande av anslag för 1923 kunde anstå till samma års riksdag.

I skrivelse den 29 augusti 1922 rörande anslag för ändamålet för 1923 har lantbruksstyrelsen erinrat, att de anvisade anslagen icke till fullo tagits i anspråk. Sålunda hade Kungl. Maj:t med anledning av gjorda framställningar för åren 1920—1922 anvisat bidrag med endast respektive 4,500, 7,700 och 5,500 kronor. Då en ökad användning av anslaget vore att emotse, ansåge lantbruksstyrelsen ett belopp av 10,000 kronor erforderligt för 1923.

Departementa-
chefen.

Mot lantbruksstyrelsens anslagsberäkning har jag ingen erinran. I likhet med andra anslag, avsedda att enligt enahanda regler användas till statsbidrag åt hushållningssällskap för vissa ändamål, torde anslaget givas reservationsanslags natur.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till utrotande under 1923 av berberisbusken i de trakter av landet, där den förekommer i större mängd, anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 10,000.

21. Rönnbärsmalens bekämpande.

[102.] Till försök för bekämpande av rönnbärsmalen, att utföras av entomologiska avdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksnämndens rådet, har av riksdagen beviljats såsom reservationsanslag å tilläggsstat för 1921 12,000 kronor, å extra stat för 1922 enahanda belopp och å extra stat för första halvåret 1923 6,000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts första framställning i ämnet (se IX. H. T. 1921 p. 9) skulle försöken bedrivas under fyra år och det för försökens genomförande beräknade anslaget av 48,000 kronor fördelas på åren 1921—1924.

Av det för varje år såsom erforderligt beräknade beloppet 12,000 kronor har avsetts 4,400 kronor till en extra tjänsteman — som dessutom skulle erhålla dyrtidstillägg från för sådant ändamål anvisat anslag — samt återstående 7,600 kronor till kostnader för själva försöken jämte förbrukningsartiklar och redskap ävensom till resor. Arbetet kunde igångsättas först den 1 juli 1921. Intill den 1 januari 1923 har för ändamålet åtgått ett belopp av 16,000 kronor. För första halvåret 1923 har Kungl. Maj:t jämlikt beslut den 27 oktober 1922 medgivit, att intill 6,000 kronor må användas av reservation å anslagen för 1921 och 1922. Å de hittills för ändamålet anvisade anslagen, tillhopa 30,000 kronor, kommer således den 1 juli 1923 att finnas en reservation å 8,000 kronor. [102.]

I skrivelse den 21 september 1922 har styrelsen för centralanstalten under åberopande av den beräkning, som legat till grund vid anslagets första beviljande hemställt, att för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte hos riksdagen äskas anslag till belopp av 12,000 kronor.

Med hänsyn till den förefintliga reservationen torde för budgetåret 1923—1924 erfordras allenast 4,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-
chefen.*

att till försök för bekämpande av rönnbärsmalen, att utföras genom entomologiska avdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 4,000.

22. Lantbruksmöte.

Under punkt 97 i nionde huvudtiteln av 1922 års statsverksproposition lämnade jag en fullständig redogörelse för, huru anslag dittills beviljats till allmänna lantbruksmöten, ävensom för en av bestyrelsen för tjuguaandra allmänna svenska lantbruksmötet i Göteborg 1923 den 28 september 1921 gjord framställning om anslag för 1923 och för av lantbruksstyrelsen däröver avgivet utlåtande. Av denna redogörelse, till vilken jag i övrigt tillåter mig hänvisa, framgår, att till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande lantbruksmöte samt till prisbelöningar vid mötet finnas för mötesbestyrelsen tillgängliga av riksdagen till allmänna lantbruksmöten för vart och ett av åren 1912—1915 å extra stat anvisade anslag å tillhopa 95,000 kronor, varav för det förra ändamålet [103.]
*Lantbruks-
möte.*
(extra anslag.)

[103.] 30,000 kronor och för det senare 65,000 kronor. Härtill kommer det av 1921 års riksdag för nu ifrågavarande lantbruksmöte å extra stat för 1922 anvisade reservationsanslaget av 100,000 kronor att utgå under villkor att eventuellt uppstående överskott å mötet bleve efter Kungl. Maj:ts bestämmande helt eller delvis återburet till statsverket eller reserverat för senare allmänt svenskt lantbruksmöte. Till lantbruksmötet ifråga har sålunda redan anvisats statsbidrag till belopp av sammanlagt 195,000 kronor.

Beträffande mötesbestyrelsens ovanberörda framställning vill jag erinra, att enligt en av styrelsen därvid fogad förslagsberäkning, slutande å 700,000 kronor, bland inkomsterna upptagits såsom statsbidrag dels intill 1915 beviljade 95,000 kronor, dels det för 1922 beviljade anslaget å 100,000 kronor och dels 25,000 kronor, som enligt förut tillämpade regler kunde förväntas för mötesåret, samt att bestyrelsen hemställt om anvisande av ett ytterligare anslag av 75,000 kronor, motsvarande den enligt förslagsberäkningen emotsedda bristen. På grund av att bestyrelsen träffat överenskommelse med styrelserna för femte nordiska trädgårdsutställningen och internationella aviatikutställningen, vilka båda skulle hållas i Göteborg 1923 om uppförande av lantbruksmötets byggnader på sådant sätt, att de jämväl skulle kunna användas för dessa båda sistnämnda utställningar, hade bestyrelsen såsom inkomst räknat med dels 60,000 kronor såsom återgångsvärde å byggnaderna och dels med 200,000 kronor, utgörande dessa utställningars andel i byggnadskostnaderna.

För egen del framhöll jag föregående år, att en granskning av den företedda överslagsberäkningen gäve vid handen, att, om än utgifterna borde kunna ytterligare inskränkas, det vore föga troligt, att redan beviljade statsbidrag komme att helt förslå för täckande av brist i staten för mötet. Dock kunde ej förutsättas behov av så stort ytterligare statsbidrag, som mötesbestyrelsen begärt. Att närmare precisera bristen vore med hänsyn till det ännu osäkra prisläget icke för det dåvarande möjligt. Först under hösten 1922 syntes man kunna med någon tillförlitlighet beräkna densamma. Med frågan om äskande av ytterligare anslag syntes därför böra anstå.

Jag uttalade därvid tillika att, därest det till hösten skulle visa sig, att statsbidrag till något ytterligare belopp vore med iakttagande av nödig sparsamhet oundgängligen erforderligt, framställning därom torde kunna göras till 1923 års riksdag för uppförande i budgeten för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924.

Genom beslut den 15 juni 1922 fann Kungl. Maj:ts bestyrelsens

förenämnda framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Samtidigt förklarade Kungl. Maj:t sig emellertid vilja efter förnyad under hösten verkställd utredning angående kostnaderna för omförmälda möte taga under ny omprövning frågan om ytterligare statsbidrag för bestridande av kostnaderna för mötet. [103.]

I en av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 16 november 1922 överlämnad skrivelse har nu mötesbestyrelsen gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål. Därvid har bestyrelsen överlämnat ny förslagsberäkning över inkomster och utgifter för mötet.

Jämväl enligt denna uppgå utgifterna till 700,000 kronor, därav till pris 150,000 kronor. Bland övriga utgifter, som alltså sluta å 550,000 kronor, äro för byggnader, efter avdrag av återgångsvärde, byggnadsbidrag och hyror m. m., beräknat 278,500 kronor och för utställningsfältets aptering 26,000 kronor. Bland inkomsterna hava såsom statsbidrag upptagits dels ovanberörda 195,000 kronor, dels ock för utställningsåret påräknade ytterligare 25,000 kronor. Anslag från hushållningssällskapen och Göteborgs stad uppgå till sammanlagt 206,000 kronor. Såsom övriga inkomster beräknas platsavgifter 20,000 kronor, ledamotsavgifter 35,000 kronor, inträdesavgifter 125,000 kronor samt katalogförsäljning och diverse rättigheter 19,000 kronor. Sammanlagda beloppet sålunda beräknade inkomster blir 625,000 kronor, varvid alltså uppstår en brist att täcka av 75,000 kronor.

Bestyrelsen har under framhållande att å en del byggnadsposter besparing kunnat göras i förhållande till tidigare beräkningar, men att en ökning däremot måst företagas å andra poster, vidare anfört följande.

Vid uppgörandet av det statsförslag, som legat till grund för bestyrelsens ovannämnda framställning den 28 september 1921, hade bestyrelsen anledning förvänta, att de sidoordnade utställningarnas andel i byggnadskostnaderna skulle komma att uppgå till 200,000 kronor. Då styrelsen för femte nordiska trädgårdsutställningen på grund av att statsanslag icke beviljats till begärt belopp sett sig nödsakad att inskränka trädgårdsutställningens omfattning till *en* i stället för *tre* utställningar, kunde mötesbestyrelsen icke räkna med högre hyresbidrag från trädgårdsutställningen än högst 30,000 kronor. Det med internationella aviaticutställningen kontrakterade hyresbeloppet uppginge till 125,000 kronor, varför bestyrelsen numera ej kunde beräkna bidraget från dessa bägge utställningar till mer än sammanlagt högst 155,000 kronor. Enligt vad bestyrelsen från sakkunnigt håll inhämtat torde det i det förra statsförslaget upptagna återgångsvärdet på byggnaderna, nämligen 60,000 kronor, numera få anses för högt tilltaget. Bestyrelsen hade därför icke ansett sig kunna räkna med mer än 50,000 kronor under denna post, och funnes anledning befara, att även denna summa skulle komma att visa sig vara för

[103.] hög genom den rikliga tillgång på begagnat byggnadsvirke, som uppstode såväl genom lantbruksmötets som jubileumutställningens för rivning avsedda byggnader.

Bestyrelsen hade dock upptagit posterna »byggnadsbidrag» och »återgångsvärde» till sammanlagt 230,000 kronor under förhoppning, att genom stora hallens uthyrning till sångarfester o. d. under utställningssommaren kunna erhålla en inkomst på 25,000 kronor.

Slutligen tillåte sig bestyrelsen framhålla, hurusom vid nästföregående allmänna svenska lantbruksmöte, det i Örebro 1911, det till pris avsedda beloppet i det närmaste täckts av det anslag, som Kungl. Maj:t anvisat för detta ändamål, nämligen 62,500 kronor. I det av Kungl. Maj:t fastställda programmet för nästa års möte uppginge prissumman till ej mindre än 150,000 kronor. Av det hittills beviljade statsanstaget, 195,000 kronor, kunde bestyrelsen sålunda ej räkna med mer än 45,000 kronor, att, jämte från hushållningssällskapen och Göteborgs stad influtna medel samt de i staten beräknade inkomsterna av platshyror och inträdesavgifter, användas till täckande av utgifterna i övrigt för mötet. Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för allmänna svenska lantbruksmöten beviljades utöver det till pris anslagna beloppet av statsmedel årligen 7,500 kronor, sammanlagt alltså 37,500 kronor till varje möte. Mötesbestyrelsen hade såsom nämnt till »övrige utgifter» till sitt förfogande av statsmedel ett belopp av 45,000 kronor eller sålunda endast 7,500 kronor mer, än vad som 1911 stått Örebromötet till buds.

Bestyrelsen såge sig alltså ställd inför den situationen att för nästkommande års möte nödgas begära ytterligare statsanslag för att kunna genomföra det av Kungl. Maj:t fastställda programmet. Vid uppgörandet av program för och förslag till anordningar vid det blivande mötet hade bestyrelsen letts av den förhoppningen, att mötet skulle bliva i stånd att giva en så vitt möjligt fullödlig uppvisning av vad modernäringen och därmed i samband stående industrier förmått åstadkomma sedan föregående allmänna svenska lantbruksmöte, trots kristid och svårigheter av varjehanda slag. Bestyrelsen hade därvid haft för ögonen den stora publiktillströmning, även från utlandet, som på grund av den samtidigt pågående jubileumsutställningen kunde väntas till Göteborg.

Med åberopande av vad bestyrelsen sålunda anfört har bestyrelsen hemställt, att till täckande av beräknad brist i staten för tjugandera allmänna svenska lantbruksmötet i Göteborg 1923 måtte anvisas ett belopp av 75,000 kronor, oavsett det anslag å 25,000 kronor, som mötet enligt förut tillämpade regler för anslag till lantbruksutställningar beräknade erhålla för utställningsåret.

Lantbruksstyrelsen har i sitt ovanberörda utlåtande av den 16 november 1922 anfört följande.

Mötesbestyrelsens nu förevarande ansökning innebure i stort sett ett förnyande av bestyrelsens ovannämnda framställning den 28 september 1921. Den till grund för framställningen liggande förslagsberäkningen slutade liksom tidigare å ett belopp av 700,000 kronor. Emellertid hade vissa utgiftsposter numera baserats på infordrade entreprenadanbud. Vidkommande utgifterna kunde i övrigt anmärkas att posterna »nettobyggnadskostnader» och »oförutsett och diverse» visserligen uppförts med ett sammanlagt 21,000 kronor lägre belopp än i föregående förslagsberäkning,

men denna utgiftsminskning uppvägdes av motsvarande höjning å posterna »fältets aptering» samt »resekostnader och traktamenten». Inkomsterna hade upptagits till oförändrade belopp.

[103.]

Ehuru på grund av förslagsberäkningens summariska natur en detaljgranskning därav icke torde kunna ifrågakomma, hade lantbruksstyrelsen dock vid en jämförelse mellan beräknade inkomster och utgifter vid ifrågavarande lantbruksmöte samt enligt berättelsen över tjuguförsta allmänna svenska lantbruksmötet i Örebro 1911 redovisade inkomster och utgifter vid sistnämnda möte funnit anledning antaga, att vissa reduceringar å åtskilliga i förevarande förslagsberäkning upptagna utgiftsposter torde kunna ske. Särskilt funne lantbruksstyrelsen de beräknade utgifterna för byåkostnader samt resekostnader och dagtraktamenten anmärkningsvärt höga. Lantbruksstyrelsen ville i detta sammanhang framhålla, att hänsynen till den nuvarande ekonomiska depressionens oundgängliga krav ifråga om iakttagande av den största sparsamhet i lika hög grad torde gälla ifrågavarande möte som andra statsunderstödda företag. Vid sådant förhållande hade lantbruksstyrelsen funnit utgifterna för mötet böra hållas inom ramen av högst 650,000 kronor. Ett ytterligare statsbidrag till belopp av högst 50,000 kronor syntes sålunda erfordras. Såsom villkor för statsbidragets tillgodonjutande torde böra stadgas skyldighet för mötesbestyrelsen att avgiva detaljerad redovisning över inkomster och utgifter vid mötet ävensom i övrigt uppställas enahanda villkor beträffande användandet av tilläventyrs uppkommande överskott å mötet, som föreskrivits av 1921 års riksdag angående då för ändamålet anvisat understöd.

På sätt lantbruksstyrelsen framhållit torde icke oväsentliga ned-sättningar kunna göras i en del utgiftsposter. Jag håller sålunda före, att statsbidraget icke bör beräknas efter högre totalutgifter än lantbruksstyrelsen antagit eller 650,000 kronor. Då därtill inkomsterna av mötet, särskilt av inträdesbiljetter, förefaller mig väl lågt beräknade kan jag i betraktande av nödvändigheten att för närvarande iakttaga största sparsamhet med statens medel icke tillstyrka högre anslag än 40,000 kronor. För bidragets erhållande bör fästas enahanda villkor som beträffande anslaget för 1922.

Departements-
chefen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom ytterligare bidrag till bestridande av kostnaderna för tjugua andra allmänna svenska lantbruksmötet i Göteborg 1923 anvisa för budgetåret 1923 - 1924 ett *extra reservanslag* av kronor 40,000, att utgå under villkor att eventuellt uppstående överskott å mötet varder efter Kungl. Maj:ts bestämmande helt eller delvis återburet till statsverket eller reserverat för ett senare allmänt svenskt lantbruksmöte.

23. Lantbrukskonsulenter i London och Berlin.

[104.]
Lantbruks-
konsulenter i
London och
Berlin.
(extra anslag.)

Allt sedan 1897 hava medel varit av riksdagen anvisade å extra stat till befrämjande av avsättningen i främmande länder av alster av svensk industri och svenska näringar. Från och med 1910 har beträffande dessa anslag skett den förändring, att under nionde huvudtiteln anvisats å extra stat särskilt anslag till befrämjande av avsättning i främmande länder av alster utav svenska lantbruket och dess binäringar samt fiskerinäringen. Anslagen användas till uppehållande av en mejeri- och lantbrukskonsulentbefattning i London samt en konsulentbefattning i Berlin för tillvaratagande av svenska lantbrukets och fiskerinäringens intressen. Konsulenterna förordnas av lantbruksstyrelsen, som för dem utfärdat instruktioner.

Anslagen hava till och med 1921 upptagits under nionde huvudtiteln. Sedan emellertid Kungl. Maj:t i anledning av ifrågasatt omorganisation av lantbruksrepresentationen i utlandet föreslagit riksdagen, att under tredje huvudtiteln å extra stat för 1922 till lantbruksattachéer anvisa ett reservationsanslag av 77,000 kronor, anmälde riksdagen i skrivelse den 17 juni 1921, nr 3 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatsens för 1922 tredje huvudtitel, punkt 14, att riksdagen — som ansåge sig icke kunna medgiva av Kungl. Maj:t ifrågasatt utvidgning av nämnda representation — å extra stat för 1922 till lantbruksattachéer (jordbrukskonsulenter) anvisat ett förslagsanslag, högst, 29,000 kronor eller samma belopp som för 1921. I skrivelsen anfördes tillika, att anslaget allenast för 1922 anvisats på tredje huvudtiteln.

Anslaget har av Kungl. Maj:t anvisats att utgå med 9,000 kronor i arvode åt vardera konsulenten samt med 6,000 kronor till expenser och resekostnader för konsulenten i London och med 5,000 kronor till samma ändamål för konsulenten i Berlin. Till ökade expenser för konsulenten i London har härjämte å tilläggsstat för såväl 1921 som 1922 anvisats ett förslagsanslag, högst, å 6,000 kronor.

Med anledning av vad som förekommit vid 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t 1922 års riksdag att åter uppföra anslag för ifrågasatt ändamål under riksstatsens nionde huvudtitel. I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag beviljade riksdagen under sistnämnda huvudtitel å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst, 17,000 kronor.

Vid anvisande av anslaget för första halvåret 1923 till lantbruksstyrelsens förfogande för konsulenternas anställande anbefalldes Kungl. Maj:t lantbruksstyrelsen att, därest styrelsen funne anslag till lantbrukskonsulenter i London och Berlin böra begäras även för tiden efter den 1 juli 1923, inkomma med utredning och förslag till de ändrade bestämmelser för konsulenternas verksamhet, som kunde påkallas av numera rådande förhållanden. Tillika har Kungl. Maj:t anbefallt lantbruksstyrelsen att i sammanhang härmed avgiva utlåtande över en av svenska beskickningen och generalkonsulatet i London verkställd utredning rörande upplysningsverksamheten om Sverige och svenska förhållanden, i vad denna utredning behandlade spörsmålet om de uppgifter, som borde tillkomma svenska lantbrukskonsulenter i London.

Till åtlydnad av sålunda erhållna anbefallningar har lantbruksstyrelsen inkommit med en skrivelse den 11 november 1922, därvid jämväl fogats ett av styrelsen infordrat yttrande i ärendet från hushållningssällskapens 1922 församlade ombud.

Hushållningssällskapens ombud hava, då efter vad ombuden ansett sig hava funnit, ifrågavarande lantbrukskonsulenters verksamhet inom ramen av för dem gällande instruktioner hittills varit tillfredsställande, icke ansett några förändringar rörande deras verksamhet för närvarande vara av behovet påkallade.

Lantbruksstyrelsen har i sin berörda skrivelse anfört följande:

Förberörda konsulenter verksamhet hade hittills i enlighet med givna föreskrifter huvudsakligen varit inriktad på avsättningen i England respektive Tyskland av svenska lantmannaprodukter. Särskilt hade denna uppgift åvilat konsumenten i England, under det att konsumenten i Tyskland haft sig ålagt att jämte befordrande av exporten från Sverige med uppmärksamhet följa utvecklingen av det tyska lantbruket. Denna skillnad hade dock mer och mer utjämnats därhän, att samma krav numera ställdes på bägge konsulenterna. Konsulenternas biträde hade — särskilt under senare år — även tagits i anspråk för lämnande av upplysningar, råd och anvisningar till allmänheten. Med avseende härå torde kraven på en sakkunnig information alltjämt komma att stegas, särskilt med hänsyn till strävandena att snarast möjligt söka återknyta de under världskriget avbrutna handelsförbindelserna med utlandet. Detta gällde i alldeles särskild grad de länder, där de båda konsulenterna vore anställda. Lantbruksstyrelsen ansåge därför, att ifrågavarande konsulentverksamhet borde vidmakthållas även för tiden efter den 30 juni 1923.

Med hänsyn till numera rådande förhållanden borde emellertid lantbrukskonsulenternas verksamhet hava till ändamål att sprida en sammanhängande och målmedveten kunskap om det egna landet, att insamla material om jordbruksförhållandena i det land, där de arbetade, och att i allmänhet lämna upplysningar och råd rörande jordbruket och dess binärningar.

Som särskilda grenar eller områden av det svenska lantbruket, varom det isynnerhet torde ligga i Sveriges intresse att sprida kännedom i utlandet och som

[104.] sålunda borde bliva föremål för lantbrukskonsulenternas informatoriska verksamhet utåt, kunde nämnas husdjursskötseln, mejerihanteringen, försöksverksamheten på jordbruksområdet samt växtförädlingsverksamheten.

Vad först beträffade husdjursskötseln borde konsulenterna genom notiser i tidningarna lämna meddelanden angående uppfödning och försäljning av avelsdjur utav skilda slag, utställningar m. m.

Sveriges smörexport borde stödjas genom kortfattade tidningsartiklar om vår mejerihanterings höga ståndpunkt.

Med avseende på försöksverksamheten inom jordbruks- respektive växtförädlingsområdet borde konsulenterna bland annat arbeta för ett livligare och mera välordnat utbyte länderna emellan av litteratur och i övrigt — särskilt genom publicistisk verksamhet — söka sprida bättre kännedom om dylik i Sverige bedriven verksamhet.

Vidkommande konsulenternas verksamhet, såvitt anginge information åt hemlandets myndigheter m. fl., borde densamma omfatta regelbundna rapporter och utredningar rörande utvecklingen av Englands respektive Tysklands lantbruk och dess olika binärningar, produktions- och avsättningsförhållanden samt utvecklingsmöjligheter. Fördenskull borde konsulenterna sätta sig i förbindelse med myndigheter, korporationer, firmor och enskilda personer i syfte att vidmakthålla eller väcka deras intresse för import av lantbruksprodukter från Sverige.

Slutligen borde konsulenterna lämna landsmän, särskilt dem, som ämnade studera jordbruket eller dess binärningar i det främmande landet, råd och upplysningar i hithörande frågor.

Lantbruksstyrelsen, som respektive den 2 november 1903 och den 7 november 1911 utfärdat instruktioner för lantbrukskonsulenterna i England och i Berlin, hade för avsikt att under den närmaste tiden efter skrivelsens avlättande i överensstämmelse med sålunda angivna riktlinjer utfärda förnyade instruktioner för ifrågavarande konsulenter.

För budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 erfordrades för upprätthållande av ifrågavarande befattningar utöver det anslag av 29,000 kronor, som under en följd av år utgått, för konsulenten i London ytterligare anslag till expenser. För sistnämnda ändamål hade för 1922 anvisats 6,000 kronor och för första halvåret 1923 — efter ett årsbehov av 5,000 kronor — 2,700 kronor. Anslaget härför torde nu med hänsyn till sjunkande omkostnader kunna sänkas med 1,000 kronor eller till 4,000 kronor.

På grund av vad lantbruksstyrelsen sålunda anfört har styrelsen hemställt om anvisande till uppehållande av lantbrukskonsulentbefattningarna i London och Berlin å extra stat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 av ett förslagsanslag, högst, 33,000 kronor.

Departements-
chefen.

Ifrågavarande konsulents verksamhet, som jag med hänsyn till vad lantbruksstyrelsen anfört rörande betydelsen därav anser fortfarande böra upprätthållas, har, såsom ovan nämnts, enligt för befattningshavarna gällande instruktioner hittills huvudsakligen inriktats på att befordra avsättningen i England respektive Tyskland av det svenska

jordbrukets och, vad särskilt Tyskland beträffar, fiskets produkter. Då [104.] det enligt min mening framför allt på detta område kräves ett målmedvetet arbete, håller jag före, att konsulenternas förnämsta uppgift allt fort bör vara främjande av nu nämnda intresse. Detta bör dock givetvis icke utesluta, att verksamheten i den mån sådant kan ske utan åsidosättande av huvuduppgiften utvidgas i av lantbruksstyrelsen angiven riktning.

Rörande det erforderliga anslaget belopp har jag icke något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppehållande av en mejeri- och lantbrukskonsulentbefattning i London samt en konsulentbefattning i Berlin för tillvaratagande av svenska lantbrukets och fiskerierörelsens intressen anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra anslag* av kronor 33,000.

Smörprovningar.

Under en följd av år har till smörprovningar i Malmö och Göteborg anvisats statsbidrag. Å 1922 års riksstat är för ändamålet å extra stat upptaget ett reservationsanslag av 25,000 kronor att i mån av behov utav Kungl. Maj:t disponeras. Dessa anslag pläga ställas till förfogande för styrelsen för de svenska smörprovningarna, som stå under kontroll av lantbruksstyrelsen. Bland villkoren för anslaget tillgodonjutande föreskrives, att ett inregistrerat skyddsmärke för svenskt exportsmör, s. k. runmärke, skall tillhandahållas alla i tävlingen deltagande mejerier, som uppfylla föreskrivna villkor i avseende å smörets kvalitet.

[105.]
Smörprovningar.

I kungörelse den 26 maj 1911 (nr 36) stadgades, att vid utförsel av smör skulle å kärlet, däri smöret förvarades, anbringas märke, angivande om smörets vattenhalt överstege 16 procent eller icke. För kontroll å riktigheten av dylika uppgifter kunde vid utförseln prov tagas av varan. Till bestridande av kostnaden för undersökning av dylika prov har riksdagen för vart och ett av åren 1910—1919 anvisat ett belopp av 6,000 kronor. Jämväl detta anslag har karaktär av reservationsanslag.

I riksstaten för 1919, där sistnämnda anslag sista gången upp-

[105.] tagits, äro båda nu omförmälda anslag upptagna med sammanslaget belopp och under gemensam titel »Fortgående smörprovningar m. m.».

Den 26 september 1921 har Kungl. Maj:t med upphävande av förutnämnda kungörelse den 26 maj 1911 utfärdat ny kungörelse (nr 542) med bestämmelser att lända till efterrättelse vid utförsel ur riket av smör. Euligt den nya kungörelsen, som trätt i kraft den 1 november 1921, får smör ej ur riket utföras annorledes än i kärll, försett antingen med det för svenska smörprovningarna inregistrerade varumärket s. k. runmärket eller ett utvändigt å kärlet inbränt eller på annat varaktigt sätt anbragt märke, angivande att smöret icke är berättigat till runmärket. Som följd härav ansågs vattenhaltsundersökningar av svenskt exportsmör icke längre erforderliga, då runmärket i och för sig skulle utgöra bevis för att smörets vattenhalt icke vore för hög.

För första halvåret 1923 tillstyrkte lantbruksstyrelsen, i anledning av en utav styrelsen för svenska smörprovningarna gjord framställning i ämnet, att provningarna måtte beredas understöd av statsmedel till belopp av 12,500 kronor. Då emellertid dels vattenhaltsundersökningar, enligt vad nyss sagts, icke längre ansåges erforderliga och anslag för detta ändamål följaktligen vore obehövt och dels beräknades, att vid utgången av 1922 skulle å gemensamma anslaget till »fortgående smörprovningar m. m.» förefinnas en behållning av i runt tal 25,000 kronor, — vilken behållning huvudsakligen uppkommit på grund av att under krisåren de medel, som avsetts till vattenhaltsundersökningar, icke kommit till användning — begärdes icke något nytt anslag men väl medgivande av riksdagen att till fortgående smörprovningar använda vad som vid utgången av 1922 kunde kvarstå oanvänt å särskilda reservationsanslaget till anställande av undersökningar rörande vattenhalten i svenskt exportsmör.

Riksdagen lämnade det sålunda begärda medgivandet samt anförde tillika, att, då smörexporten nu åter börjat upptagas, riksdagen icke hölle för otroligt, att vattenhaltsundersökningar vid utförseln kunde såsom förut bliva erforderliga. Det lämnade medgivandet skulle därför icke utgöra hinder för Kungl. Maj:t att av å anslaget tillgängliga medel taga i anspråk vad eventuellt kunde erfordras för vattenhaltsundersökningar.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 15 juni 1922 av detta riksdagens beslut tilldelade Kungl. Maj:t under sedvanliga villkor styrelsen för svenska smörprovningarna ett statsbidrag å 12,500 kronor för första halvåret 1923 att av statskontoret efter ingången av samma år utbetalas från förefintlig behållning av reservationsanslaget till anställande

av undersökningar rörande vattenhalten i svenskt exportsmör. Tillika [105.] anbefalldes Kungl. Maj:t lantbruksstyrelsen att, därest styrelsen efter undersökning angående behovet av sådana vattenhaltsundersökningar, som varit föreskrivna i upphävida kungörelsen den 26 maj 1911 (nr 36), funne dylika vattenhaltsundersökningar ånyo erforderliga, inkomma med förslag till åtgärder därför.

Till åtlydnad av sistberörda anbefallning inkom lantbruksstyrelsen med en den 29 augusti 1922 dagtecknad skrivelse, vari styrelsen på anförda skäl tillstyrkte återinförande av vattenhaltsundersökningar. Skrivelsen, varöver generaltullstyrelsen avgav infordrat utlåtande den 30 november 1922, föranledde Kungl. Maj:t att den 15 påföljande december i kungörelse, nr 572, meddela föreskrifter för undersökning av vattenhalten i exportsmör.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 29 augusti 1922 överlämnad ansökning har styrelsen för svenska smörprovningarna hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 bereda provningarna understöd av statsmedel med 25,000 kronor, allt under de särskilda villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva. Till stöd för sin framställning åberopar styrelsen för smörprovningarna en i ärendet företedd inkomst- och utgiftsstat, utvisande att någon behållning från föregående år icke upptagits såsom tillgång och icke heller något utgående överskott beräknats uppstå. Såsom inkomster — förutom statsanslag å 25,000 kronor — hava upptagits anslag från hushållningssällskap och avgifter från mejerier med 18,500 kronor samt inkomster av runmärkta stävar och av smörpapper med tillhoppa 50,000 kronor. Å utgiftssidan upptagas till avlöningar, arvoden och reseersättningar tillhoppa 31,700 kronor samt till övriga utgifter tillhoppa 61,800 kronor.

Lantbruksstyrelsen har med vitsordande av nyttan och stödet av den kontroll, de fortgående smörprovningarna skänkte smörtillverkningen, framhållit angelägenheten av, att för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 fortsatt understöd bereddades provningarna, samt, då en ökning av omfattningen av provningarnas verksamhet syntes vara att emotse, hemställt, att för nämnda tid måtte göras tillgängliga dels 25,000 kronor såsom statsbidrag till fortgående smörprovningar, dels ock 6,000 kronor till bestridande av kostnaderna för kontrollen över vattenhalten i svenskt exportsmör.

Enligt från lantbruksstyrelsen inhämtad uppgift förefinnes å anslaget till smörprovningar m. m. en reservation till den 1 januari 1923 å i runt tal 37,800 kronor. Då under innevarande halvår beräknas åtgå *Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.* 27

[105.] dels det till smörprovningarna anvisade anslaget å 12,500 kronor dels till vattenhaltsundersökningar 3,000 kronor eller sålunda tillhopa 15,500 kronor, skulle sålunda enligt lantbruksstyrelsens beräkningar den 1 juli 1923 av reservationen återstå i runt tal 22,300 kronor. Vid bifall till lantbruksstyrelsens ovanberörda hemställan om medelsanvisning för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 av 25,000 kronor till provningarna och 6,000 kronor till vattenhaltsundersökningarna eller med tillhopa 31,000 kronor skulle sålunda behöva i budgeten för 1923—1924 uppföras i runt tal 9,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då åtskilliga av posterna i det av styrelsen för smörprovningarna framlagda utgiftsförslaget för budgetåret 1923—1924 synas mig för högt upptagna, torde en reducering med 5,000 kronor av de till 93,500 kronor beräknade utgifterna väl kunna göras, i följd varav statsbidraget kan minskas i motsvarande mån eller till 20,000 kronor.

Beträffande kostnaderna för vattenhaltsundersökningarna så hava dessa för första halvåret 1923 av lantbruksstyrelsen beräknats till 3,000 kronor. Då till desamma enligt mitt förmenande icke torde behöva beräknas högre belopp än 1,500 kronor, skulle den av lantbruksstyrelsen till 22,300 kronor beräknade reservationen till den 1 juli 1923 komma att ökas till 23,800 kronor. Vad angår samma kostnader för budgetåret 1923—1924, så håller jag före, att desamma icke torde komma att överstiga 4,000 kronor.

De till smörprovningar under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 erforderliga medlen skulle enligt detta mitt beräkningssätt icke överstiga $20,000 + 4,000 = 24,000$ kronor. Då de reserverade medlen härtill lämna tillgång, erfordras således med hänsyn till det av riksdagen föregående år lämnade medgivandet icke något nytt anslag.

Jag har emellertid velat här redogöra för ärendet, för att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

24. Understöd åt föreningar för jordbrukskredit.

[106.]
*Understöd åt
föreningar
för jordbruks-
kredit.
(extra anslag.)*

Till understöd åt föreningar för jordbrukskredit har riksdagen från och med 1916 anvisat anslag å extra stat. För ett vart av åren 1919—1922 har sålunda beviljats ett förslagsanslag å 35,000 kronor samt för första halvåret 1923 hälften av nämnda belopp eller 17,500 kronor.

Bestämmelser angående dylika understöd äro meddelade i kungörelsen den 18 juni 1915 (nr 234) med däri genom kungörelsen den

30 april 1920 (nr 172) gjord ändring. (Se jämväl kung. nr 235—237 år 1915 samt 595—597 år 1918.) [106.]

Enligt gällande bestämmelser kan såväl jordbrukskassa som centralkassa för jordbrukskredit, under förutsättning att de i enlighet med av Kungl. Maj:ts meddelade föreskrifter vunnit godkännande från det allmännas sida, av statsmedel erhålla bidrag utan återbetalningskyldighet den förra till de årliga förvaltningskostnaderna och den senare dels till organisationskostnader med 2,000 kronor och dels till de årliga förvaltningskostnaderna, med 2,000 kronor under ett vart av de två första åren näst efter det, då godkännandet givits, med 1,000 kronor under ett vart av de följande fyra åren och med 500 kronor under ett vart av ytterligare fyra år.

Statsbidragen kunna på ansökning utanordnas, förvaltningsbidrag, när revision av nästföregående årets förvaltning och räkenskaper ägt rum samt ansvarsfrihet för samma år beviljats styrelsen, och bidrag till organisationskostnader, så snart godkännandet meddelats.

Fyra centralkassor hava för närvarande vunnit godkännande från det allmännas sida, nämligen Mälardalens län, Södra Sveriges, Malmöhus läns och Skaraborgs läns centralkassor för jordbrukskredit.

Till följd av genom dyrtiden stegrade kostnader visade sig de till sagda centralkassor utgående statsbidragen till förvaltningskostnader otillräckliga. I anledning härav har riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar, medgivit, att till en var av kassorna finge under ett vart av åren 1921 och 1922 av det å extra stat för samma år anvisade förslagsanslaget till understöd åt föreningar för jordbrukskredit utbetalas, utöver det statsbidrag för förvaltningskostnader, som jämlikt gällande bestämmelser tillkomme föreningen, ett tillfälligt statsbidrag å för 1921 lika stort och för 1922 hälften så stort belopp.

Nämnda fyra centralkassor hava nu i gemensam skrivelse den 11 september 1922 hemställt, att då kassornas på sitt område banbrytande rörelse ännu icke tagit sådan omfattning att den blivit ekonomisk bärkraftig samt en stabilisering av det allmänna prisläget vid en nivå, åtskilligt överstigande 150 procent, nu tycktes förestå, till kassorna måtte under 1923 såsom ökat bidrag för förvaltningskostnader utbetalas ett tillfälligt statsbidrag av enahanda storlek som föregående år.

Framställningen har tillstyrkts av överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Kristianstads, Malmöhus och Skaraborgs län.

De av chefen för jordbruksdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1921 tillkallade sakkunniga för utredning angående den sekundära fastighetskreditens ordnande m. m. hava i in-

- [106.] fordrat utlåtande den 6 november 1922 tillstyrkt bifall till centralkassornas framställning.

Departements-
chefen.

Då centralkassorna torde jämväl under 1923 vara i behov av ökat statsbidrag för förvaltningskostnader med hälften utöver författningsenligt utgående belopp, tillstyrker jag sådan förhöjning.

Vid bifall därtill kommer sammanlagda beloppet av statsbidragen till de fyra centralkassorna att bliva 18,000 kronor. En approximativ beräkning av statsbidragen innevarande år till jordbrukskassorna giver vid handen, att förhöjningen icke i och för sig föranleder till att för budgetåret 1923—1924 beräkna högre anslag för ändamålet än hittills för år beviljats eller 35,000 kronor. Riksdagens medgivande till den tillfälliga förhöjningen bör emellertid liksom hittills inhämtas.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att till understöd åt föreningar för jordbrukskredit anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av kronor 35,000

dels ock medgiva, att till envar av Malmöhus läns centralkassa för jordbrukskredit, Mälardalens läns centralkassa för jordbrukskredit, Skaraborgs läns centralkassa för jordbrukskredit och Södra Sveriges centralkassa för jordbrukskredit må under 1923 av de å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 eller för budgetåret 1923—1924 anvisade förslagsanslagen till understöd åt föreningar för jordbrukskredit utbetalas, utöver det statsbidrag för förvaltningskostnader, som jämlikt gällande bestämmelser tillkommer föreningen, ett tillfälligt statsbidrag till hälften så stort belopp.

Jordbruksräkning.

[107.]
Jordbruks-
räkning.

För vart och ett av åren 1913—1920 har riksdagen beviljat anslag till insamlande av jordbruksstatistiska uppgifter genom lokalundersökningar. Enligt den fastställda planen hava undersökningarna från och med 1913 årligen ägt rum inom omkring en åttondel av riket och hava slutförts 1920.

Sedan fråga uppkommit om omläggning av jordbruksstatistiken och denna fråga varit föremål för utredning av sakkunniga, framlade

Kungl. Maj:t den 5 mars 1920 proposition i ämnet, ur 159. Enligt detta förslag skulle de förutvarande lokalundersökningarna upphöra och i stället de för jordbruksstatistiken grundläggande uppgifterna insamlas genom allmänna, samtidigt för hela landet utförda räkningar, vilka borde återkomma vart tredje år. Totalkostnaderna för en räkning beräknades approximativt till 210,000 kronor, och syntes första räkningen böra äga rum 1923. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för ändamålet å extra stat för ett vart av åren 1921 och 1922 anvisat reservationsanslag av 70,000 kronor. Av 1922 års riksdag äskades ej något anslag, då med anvisande av återstående erforderligt belopp ansågs kunna anstå till 1923 års riksdag. [107.]

Statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen hava i gemensam skrivelse den 29 augusti 1922 hemställt, att hos riksdagen måtte äskas anslag till belopp av 70,000 kronor till bestridande av återstående tredjedelen av de för jordbruksräkningen 1923 beräknade kostnaderna.

Såsom framgår av det vid berörda proposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet förelåg icke då fullständig utredning i ämnet. Kungl. Maj:t har den 30 juni 1920 anbefallt statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen att vid fortsatt prövning och utredning av frågan angående jordbruksstatistikens omorganisation beakta vad som anförts av departementschefen vid avlåtandet av oförmälda proposition nr 159 samt av riksdagen i dess skrivelse 1920 nr 415. Kungl. Maj:t bemyndigade därjämte ämbetsverken att vid frågans fortsatta utredning påkalla utlåttande och erforderlig medverkan från de sakkunniga, som tillkallats för utredning av frågan om hushållningssällskapens omorganisation. Ämbetsverken hava ännu icke inkommit med förslag till jordbruksräkningen.

Under nu rådande statsfinansiella läge anser jag ytterligare anslag för detta ändamål ej böra äskas av 1923 års riksdag. Statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen, som under hand erhållit meddelande om denna min uppfattning, hava med anledning därav förklarat sig hava för avsikt att inkomma med förslag att med anlåtande av redan beviljade medel anordna under 1923 en jordbruksräkning i något begränsad omfattning.

Ehuru jag icke ifrågasätter något äskande av anslag av 1923 års riksdag för jordbruksräkning, har jag velat här anmäla ärendet för att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

25. Upplysningsverksamhet angående försäljningsföreningar.

[108.]
*Upplysnings-
 verksamhet
 angående
 försäljnings-
 föreningar.*
 (extra anslag.)

Till främjande av upplysningsverksamhet rörande föreningar för ordnande av avsättningen utav lantmannaprodukter ävensom beträffande jordbrukskasserörelsen har riksdagen för vart och ett av åren 1919—1922 å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst 10,000 kronor.

Närmare redogörelse för anslagets användning har lämnats under punkten 102 av nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag. Av skäl, som där anföres, behövde för första halvåret 1923 icke äskas något anslag för ändamålet.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 29 augusti 1922 rörande anslagsbehovet för ändamålet för budgetåret 1923—1924 anfört, att föreningsrörelsen bland lantmännen under senare år gjort beaktansvärda framsteg, dock såvitt anginge ordnandet av försäljningen av lantmannaprodukter företrädesvis där fråga varit om avsättning av exportalster. Däremot hade försäljningsförhållandena inom landet hittills i allmänhet åsidosatts vid föreningsbildandet. Mycket syntes därför till fördel för såväl producenter som konsumenter kunna uträttas på detta område. För tillgodoseende av kravet på en jämnare distribution av varorna över hela landet — med behörig hänsyn tagen till behovet därav å olika orter — borde främjandet av sammanslutning bland lantmännen sålunda vara av största intresse. Det allmännas ingripande syntes dock fortfarande huvudsakligen böra begränsas till upplysningsverksamheten.

Vid sådant förhållande funne lantbruksstyrelsen anslag för ifrågasvarande ändamål för kalenderåret 1923 böra för budgetåret 1923—1924 beviljas till samma belopp som under föregående år eller 10,000 kronor.

*Departements-
 chefen.*

Utan att vilja förringa betydelsen av försäljningsföreningar och jordbrukskassor eller av upplysning om fördelarna därav, anser jag, att bidrag av statsmedel, åtminstone i den form, som med ifrågasvarande anslag avses, ej efter utgången av innevarande år bör ifrågakomma. Skulle för visst fall erfordras något mindre statsbidrag för spridande av någon lämplig broschyr eller upplysning i annan form, torde möjlighet föreligga att utanordna sådant från anslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanärningar.

Med hänsyn till att ansökningar om bidrag för kalenderåret 1923 enligt gällande kungörelse redan äro ingivna, lärer anslag dock för detta år böra äskas. Anslaget synes mig kunna begränsas till 8,000 kronor.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till främjande under 1923 av upplysnings- [108.]
 verksamhet rörande föreningar för ordnande av av-
 sättningen av lantmannaprodukter ävensom beträffande
 jordbrukskasserörelsen anvisa för budgetåret 1923—
 1924 ett *extra anslag* av kronor 8,000.

26. Landsbygdens elektrifiering.

Med anledning av väckta motioner anvisade 1918 års lagtima [109.]
 riksdag för vartdera av åren 1918 och 1919 ett anslag av 100,000 kronor
 för att, i vad på länsstyrelserna lämpligen kunde ankomma, främja en
 planmässig organisation av landsbygdens elektrifiering. På framställning
 av Kungl. Maj:t har motsvarande belopp anvisats även för åren 1920
 —1922. Anslagen hava mellan länsstyrelserna fördelats av Kungl. Maj:t
 efter förslag av elektrifieringskommittén. *Landsbygdens
 elektrifiering.
 (extra anslag.)*

Då med fördelning av anslag för 1923 ansågs kunna anstå till
 efter den 1 juli samma år, behövde något anslag icke äskas av 1922 års
 riksdag.

Elektrifieringskommittén har i skrivelse den 9 oktober 1922 gjort
 framställning om anvisande av anslag för ändamålet å samma belopp
 som hittills eller 100,000 kronor.

Jag anser anslaget för 1923 kunna begränsas till 65,000 kronor *Departements-
 chefen.*
 och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för främjande under 1923 av en planmässig
 organisation och utveckling av landsbygdens elektri-
 fiering anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra*
anslag av kronor 65,000.

27. Jordbrukarungdomens förbund.

Såsom statsbidrag till jordbrukarungdomens förbund för främjande [110.]
 av dess verksamhet har riksdagen å extra stat för ett vart av åren 1921
 och 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst 15,000 kronor, att utgå under
 villkor att förbundet visade sig hava från annat håll för ändamålet under
 året mottagit understöd till minst lika stort belopp. Anslagen hava
 utbetalats halvårsvis i efterskott. I följd härav ansågs, att med anslags-
 äskande för ändamålet för 1923 kunde anstå till samma års riksdag. *Jordbrukar-
 ungdomens
 förbund.
 (extra anslag.)*

[110.] I skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1922 har förbundet hemställt, att för 1923 komma i åtnjutande av statsunderstöd till belopp av 15,000 kronor, och anför därvid bland annat följande.

Då förbundet 1918 började sin verksamhet hade några intresserade personer tecknat sig för årliga bidrag under fem års tid. Dessa fem år utginge med 1922 och det syntes vara tvivel underkastat, huruvida förbundet kunde påräkna dylika större enskilda bidrag även kommande år. Antagligen komme de enskilda bidrag, på vilka förbundet kunde grunda uttag av beviljat statsbidrag enligt bestämmelserna för dess utgående, hädanefter att utgöras främst av vad föreningarna och länsavdelningarna kunde insamla i småposter. Under sådana förhållanden bleve förbundet för sin verksamhet i avgörande grad beroende av, att det begärda statsbidraget erhöles.

Lantbruksstyrelsen anför i infortrat utlåtande den 7 september 1922, att förbundets verksamhet fortfarande vore till gagn och att anslag för ändamålet därför syntes böra med oförändrat belopp utgå även för 1923. Av ansökningen framginge, att då förbundet icke ansåge sig kunna för framtiden påräkna bidrag från annat håll i samma utsträckning som hittills, förbundet syntes önska bliva befriat från hittills stadgat villkor för statsunderstödet utgående. Då förbundets verksamhet emellertid icke syntes vara av beskaffenhet att till större delen böra upprätthållas med anlitande av allmänna medel, ansåge lantbruksstyrelsen sig icke kunna tillstyrka dylik befrielse.

Departements-
chefen.

Det synes mig icke föreligga anledning att tilldela förbundet så stort anslag som för 1921 och 1922, vilket nödvändiggjort särskild framställning till riksdagen. Därest överhuvudtaget bidrag för tiden efter 1923 skall beviljas, synes detsamma kunna inskränkas till sådant belopp, att det kan rymmas inom anslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar. Som emellertid förbundet av vad jag föregående år anförde angående dess då föreliggande ansökan om statsbidrag för 1923, haft viss anledning antaga, att jämväl till denna riksdag skulle göras framställning om anslag till förbundet, tillstyrker jag sådan framställning, dock avseende ett till 10,000 kronor begränsat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom statsbidrag till jordbrukarungdomens förbund för främjande av dess verksamhet under 1923 anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra anslag* av kronor 10,000, att utgå i den mån och under villkor att förbundet visar sig hava från annat håll för ändamålet under 1923 mottagit understöd å minst lika stort belopp.

I. Grundförbättringar, kolonisation och egnahemsbildning m. m.

Grundförbättringar.

Norrländska avdikningsanslaget.

De under benämning »norrländska avdikningsanslaget» av riksdagen anvisade medlen äro avsedda till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd.

Bestämmelser om villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag äro meddelade i kungörelsen den 28 juli 1916 (nr 377) med däri genom kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 290) gjord ändring.

Anslagets belopp har under senare år i allmänhet beräknats med utgångspunkt från att 1,900,000 kronor skulle årligen stå till Kungl. Maj:ts förfogande. På grund av att detta belopp under de senaste åren till följd av kristidsförhållandena icke till fullo tagits i anspråk och odisponerade behållningar sålunda uppstått, begärdes icke nytt anslag för 1921.

Vid redogörelsen för anslagsbehovet för 1922 anförde min företrädare, att de dittills av riksdagen anvisade årliga anslagen för ändamålet avpassats så, att å anslaget skulle finnas en odisponerad tillgång, motsvarande summan av vad som borde av Kungl. Maj:t högst beviljas såsom statsbidrag för året, eller normalt 1,900,000 kronor. En sådan överensstämmelse vore emellertid i själva verket icke nödvändig. De från anslagen beviljade statsbidragen finge nämligen lyftas endast i mån av arbetets fortgång och i regel skulle en del innestå, till dess arbetet vore fullbordat och godkänt. Vid sådant förhållande vore det egentligen blott av vikt att tillse, att å anslaget funnes tillgång att gälta de belopp, som kunde böra utbetalas under året. I följd härav och med hänsyn till befintliga reservationer tillstyrkte departementschefen begränsning av anslagsäskandet för 1922 till 500,000 kronor. Kungl. Maj:ts i enlighet härmed avfattade förslag biträdades av riksdagen. För första halvåret 1923 äskades med hänsyn till befintliga reservationer

[111.]
*Norrländska
avdiknings-
anslaget.*

[111.] icke något nytt anslag, utan begärdes allenast riksdagens medgivande att därunder för ändamålet anvisa 600,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har nu i skrivelse den 29 augusti 1922 framlagt förslag rörande ytterligare anslag för ifrågavarande ändamål. Styrelsen har därvid i huvudsak anfört följande.

Enligt det vid 1921 års statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 7 januari 1921 (sid. 126) hade vid 1921 års ingång å norrländska avdikningsanslaget funnits en *odisponerad* behållning av omkring 2,220,000 kronor. Härav hade under 1921 anvisats 694,690 kronor, vadan till 1922 återstått ett *odisponerat* belopp av i runt tal 1,525,000 kronor. Lades härtill det av riksdagen för 1922 anvisade anslag av 500,000 kronor, skulle sålunda 2,025,000 kronor finnas tillgängliga för 1922.

Av detta anslag hade enligt till lantbruksstyrelsen lämnade meddelanden under 1922 516,770 kronor blivit fördelade mellan 214 företag. Vid skrivelsens avlåtande hade lantbruksstyrelsen under behandling 139 ansökningar om bidrag från norrländska avdikningsanslaget, vilka i olika avseenden vore beroende av utredning. Huru stora bidrag, som i anledning härav komme att tillstyrkas, kunde givetvis icke nu närmare uppgivas. Approximativt torde emellertid de sammanlagda statsbidragen till dessa företag kunna uppskattas till 600,000 kronor. Under återstående delen av 1922 kunde med ledning av de två närmast föregående årens erfarenhet förväntas inkomma ansökningar om bidrag från ifrågavarande anslag till belopp av sammanlagt 200,000 kronor. För 1922 syntes alltså komma att åtgå $516,770 + 600,000 + 200,000 = 1,316,770$ kronor eller i runt tal 1,300,000 kronor. Av för året tillgängliga, *odisponerade* medel kunde sålunda $2,025,000 - 1,300,000 = 725,000$ kronor förväntas vara *odisponerade* vid 1923 års ingång.

Huru stort anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål kunde komma att bliva under de närmaste åren, torde ej nu kunna fullt tillförlitligt bedömas. Oaktat lantbruksstyrelsen med fästat avseende vid det statsfinansiella läget sökt beräkna utgifterna från förevarande anslag till möjligast lägsta belopp, ansåge styrelsen sig dock — med ledning av erfarenheten från de senaste åren och under förutsättning att de i förenämnda kungörelse stadgade villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget fortfarande skulle gälla och tillämpas på sätt nu skedde — för tillgodoseende av de årligen inkommande ansökningarna om statsbidrag i förevarande avseende ej kunna beräkna det erforderliga beloppet lägre än till 1,200,000 kronor.

Då enligt vad ovan nämnts ifrågavarande anslag vid 1923 års början kunde beräknas upptaga en *odisponerad* behållning av endast omkring 725,000 kronor, syntes för samma år ytterligare omkring 475,000 kronor böra anvisas.

För första halvåret 1924 torde erfordras omkring 40 procent av årsbehovet d. v. s. 480,000 kronor.

För år 1923 och första halvåret 1924 skulle sålunda utöver för ändamålet tillgängliga medel erfordras ytterligare anslagsbelopp av omkring $475,000 + 480,000 = 955,000$ kronor eller i runt tal 950,000 kronor.

I anslutning härtill har lantbruksstyrelsen hemställt om äskande för budgetåret 1923—1924 av 950,000 kronor för ändamålet.

Statskontoret har i avgivet yttrande den 9 oktober 1922 anfört [111.] bland annat följande.

Beträffande norrländska och allmänna avdikningsanslagen hade intill 1922 ett vart av ifrågavarande anslag avpassats så, att å detsamma skulle finnas en odisponerad tillgång, motsvarande summan av vad som borde av Kungl. Maj:t högst beviljas såsom statsbidrag för ett år, men hade 1921 och 1922 års riksdagar tillämpat en helt annan beräkningsgrund, i det riksdagen ansett, att det blott vore av vikt att tillse, att å anslaget varje år funnes tillgängligt att gälda de belopp, som kunde böra utbetalas under året.

Statskontoret funne det då anmärkningsvärt, att lantbruksstyrelsen i nu förevarande framställning vid bedömandet av frågan, vilka anslagsbelopp, som erfordrades för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924, använt sig av en beräkningsgrund, som riksdagen ansett numera icke böra tillämpas. Statskontoret hade också vid beräkning av medelsbehovet å anslagen intill den 30 juni 1924 utgått från att de synpunkter, som gjort sig gällande i frågan vid 1921 och 1922 års riksdagar, fortfarande skulle beaktas.

Härvid borde märkas att, då för närvarande till statskontoret inkomme ett osedvanligt stort antal ansökningar om utfående av förut beviljade bidrag från avdikningsanslagen, det torde vara nödvändigt räkna med, att utgifterna å såväl norrländska som allmänna avdikningsanslagen bleve större under de närmaste åren än vad de varit under de sistförflutna åren.

Å norrländska avdikningsanslaget utgjorde behållningen vid 1921 års utgång 7,083,750 kronor 60 öre. Då å 1922 års riksstat vore anvisat 500,000 kronor och utgifterna, efter avdrag av vad som motsvarades av särskilda uppborndsmedel för anslaget, under året till och med skrivelsens dag den 9 oktober 1922 uppginge till 1,185,636 kronor, funnes för närvarande en behållning av 6,398,114 kronor 60 öre, vilket belopp torde vara mer än tillräckligt för bestridande av utgifter för ändamålet intill den 30 juni 1924. På grund härav torde det icke vara erforderligt att för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 anvisa ytterligare medel. Däremot syntes böra inhämtas riksdagens medgivande, att Kungl. Maj:t måtte under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 till understödjande av myrutdikningar och vattenavtappningar inom Norrland och Dalarna anvisa statsbidrag å visst belopp, vilket med hänsyn till vad lantbruksstyrelsen i ärendet anfört torde böra fastställas till 1,200,000 kronor.

På framställning av Kungl. Maj:t medgav 1919 års riksdag, att till företag, vartill före eller under 1918 beviljats bidrag från norrländska avdikningsanslaget, finge utbetalas *tilläggsbidrag* med vissa angivna procent, dock allenast under förutsättning, att beviljat statsbidrag lyfts eller lyftes enligt intyg, avgivet på grund av besiktning senast 1920.

Bestämmelser för ifrågavarande tilläggsbidrag hava utfärdats i kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 465). Med riksdagens medgivande har därefter genom särskilda kungörelser den 22 juni 1920 (nr 564) och den 29 juni 1921 (nr 350) bestämts, att tilläggsbidrag finge utgå

[111.] jämväl å den del av bidrag från norrländska avdikningsanslaget, som lyftes på grund av besiktning 1921 och 1922.

För tilläggsbidragen erforderligt belopp beräknades vid 1919 års riksdag till 3,100,000 kronor. För ändamålet har beviljats för vart av åren 1919—1921 förslagsanslag, högst, å 1,000,000 kronor eller tillhopa 3,000,000 kronor. Vidare har 1921 års riksdag medgivit, att vad av det för 1921 beviljade anslaget icke vid samma års slut tagits i anspråk finge under 1922 för ändamålet användas. Såsom jag vid frågans behandling föregående år anförde (IX H. T. p. 106) måste detta medgivande innebära, att behållningen finge användas till tilläggsbidrag på grund av besiktningar, verkställda under 1922, även om utbetalning skulle ske senare. Jag framhöll vidare, att då besiktningar av företag, som utförts med bidrag från norrländska avdikningsanslaget, verkställdes under senare halvåret, funnes icke något skäl att vid 1922 års riksdag taga i övervägande, huruvida tilläggsbidrag borde utgå till företag, som besiktigades under 1923, eller att därför anvisa medel. I enlighet därmed begärdes ej något nytt anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Sedan lantbruksstyrelsen i skrivelse den 29 augusti 1922 gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål och därvid förklarat sig anse tilläggsbidrag icke erforderligt för statsbidrag, som lyftes på grund av besiktning, hållen senare än under 1922, samt statskontoret i ärendet avgivit yttrande, har emellertid lantbruksstyrelsen i ny skrivelse den 13 december 1922 anfört följande.

Tilläggsbidrag hade vid avlåtandet av skrivelsen i augusti 1922 beräknats icke bliva erforderligt till statsbidrag, som lyftes på grund av besiktning, som skett senare än 1922. Det hade emellertid senare visat sig, att ett stort antal begärda besiktningar å företag, som eljest varit berättigade till tilläggsbidrag, icke kunnat under 1922 medhinnas och att därjämte besiktningar ännu icke blivit begärda ifråga om ett avsevärt antal företag, som kunnat komma ifråga i förevarande avseende. Därest avsyning eller besiktning före 1922 års utgång skulle utgöra villkor för erhållande av tilläggsbidrag, skulle sålunda ett mycket stort antal företag ej komma i åtnjutande av det understöd, statsmakterna avsett att lämna. Lantbruksstyrelsen ville därför framhålla önskvärdheten av att tiden, inom vilken intyg skulle hava utfärdats rörande senast under 1922 utfört arbete, utsträcktes till den 31 juli 1923. Vid besiktning senast nämnda datum torde besiktningsman med full visshet kunna bedöma, huruvida besiktigt arbete blivit utfört före eller efter 1923 års ingång. Även den omständigheten, att de klimatiska förhållandena i Norrland i regel icke medgäve besiktningarnas påbörjande förrän långt in på året, syntes motivera ifrågavarande tidsgräns. En förutsättning för fastställande av ifrågavarande datum till den 31 juli 1923 vore emellertid, att riksdagens eventuella bifall till framställningen lämnades så tidigt, att lantbruksstyrelsen kunde föranstalta om erforderliga besiktningar i så god tid, att desamma hunne verk-

ställas senast meranämnda dag. I motsatt fall torde ifrågavarande tidsgräns bära i orforderlig mån framflyttas.

[111.]

Ifråga om det erforderliga beloppet finge lantbruksstyrelsen framhålla, att det icke vore möjligt att med tillförlitlighet beräkna detsamma. Det torde emellertid kunna med sannolikhet antagas att, därest tilläggsbidrag skulle utgå enligt av lantbruksstyrelsen nu ifrågasatta grunder, endast omkring två tredjedelar av det för ändamålet av lantbruksstyrelsen ursprungligen beräknade beloppet, 3,100,000 kronor, skulle bliva erforderligt, det ville säga omkring 2,100,000 kronor. Av de för åren 1919 och 1920 anvisade beloppen torde från statskontoret hava utbetalats respektive 160,430 kronor och 246,585 kronor. Det för åren 1921 och 1922 tillgängliga beloppet, 1,000,000 kronor, torde med största sannolikhet komma att i dess helhet tagas i anspråk. Av hittills för ändamålet anvisade medel skulle sålunda åtgå sammanlagt 160,430 + 246,585 + 1,000,000 = 1,407,015 kronor. För tillgodoseende av samtliga företag enligt nu ifrågasatta grunder torde det erforderliga beloppet sålunda kunna tillnärmelsevis beräknas till 2,100,000 — 1,407,015 = 692,985 kronor eller i runt tal 700,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen tillåte sig med avseende härå framkasta tanken därpå, att i betraktande av den förefintliga stora inestående behållningen å norrländska avdikningsanslaget de för tilläggsbidrag, utöver redan anvisade medel, erforderliga belopp skulle kunna bestridas från nämnda anslag.

På grund av vad sålunda anförts finge lantbruksstyrelsen, med ändring av sin den 29 augusti 1922 gjorda framställning i ämnet, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att såsom tilläggsbidrag till vissa med statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget understödda företag anvisa å extra stat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 ett förslagsanslag, högst 700,000 kronor, att för tiden 1 januari 1923—30 juni 1924 utgå enligt samma grunder som för närvarande gällde, med tillägg dock att tilläggsbidrag finge utgå jämväl till den del av beviljat bidrag, som lyftes på grund av senast under 1922 utfört arbete, varöver vederbörligt intyg utfärdats senast den 31 juli 1923.

Med stöd av vad vid behandlingen av anslagsfrågan föregående år förekommit samt med åberopande av vad statskontoret anført synes mig något nytt anslag nu icke behöva för statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget äskas för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 utan allenast medgivande inhämtas av riksdagen att därunder anvisa statsbidrag intill visst belopp, som torde kunna begränsas till 1,200,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Vad härefter angår tilläggsbidragen, finner jag mig på av lantbruksstyrelsen anförda skäl bära tillstyrka utbetalning av tilläggsbidrag jämväl å den del av beviljat bidrag från norrländska avdikningsanslaget, som enligt vederbörligt före den 1 augusti 1923 utfärdat besiktningsintyg avser arbete, utfört senast under 1922.

Med hänsyn till förut omförmälda betydliga reservationer å norrländska avdikningsanslaget anser jag, i enlighet med vad lantbruksstyrelsen ifrågasatt, att från detta anslag bör utgå vad av tilläggsbidragen

[111.] ej kan på grund av redan av riksdagen gjorda medgivanden utbetalas från förenämnda särskilt för ändamålet beviljade anslag. Enligt vad jag inhämtat finnes från statskontorets sida intet att invända mot en sådan anordning.

I detta sammanhang vill jag omförmäla, att kolonisationskommittén i sitt den 31 maj 1922 avgivna betänkande avgivit särskilt förslag till åtgärder för odlingsmarkernas torrläggning och förseende med behöfliga enklare vägar (odlingsvägar), därvid kommittén ifrågasatt bidrag från norrländska avdikningsanslaget till sådana vägar. Ärendet är emellertid ännu icke i det utredda skick, att jag anser mig kunna framlägga något förslag i frågan.

På grund av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till understödjande av myrtdikningar och vattenavtappningar inom Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd eller utdikning av redan odlad jord, Kungl. Maj:t må under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 anvisa statsbidrag å tillhoppa 1,200,000 kronor att utgå från det senast för 1922 å extra stat under benämning »norrländska avdikningsanslaget» anvisade reservationsanslaget;

att tilläggsbidrag till med bidrag från norrländska avdikningsanslaget understödda företag må utgå jämväl å den del av beviljat bidrag, som enligt vederbörligt före den 1 augusti 1923 utfärdat besiktningsintyg avser arbete, utfört senast under 1922;

samt att från förenämnda reservationsanslag må utgå vad av sålunda och förut medgivna tilläggsbidrag ej kan på grund av redan av riksdagen gjorda medgivanden utbetalas från för tilläggsbidrag särskilt anvisade anslag.

1. *Allmänna avdikningsanslaget.*

[112.] Till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrtdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av

Allmänna avdikningsanslaget.
(extra anslag.)

frostländighet för närliggande bygd eller utdikning av redan odlad jord, har riksdagen sedan flera år å extra stat anvisat anslag under benämning »allmänna avdikningsanslaget». [112.]

Bestämmelser om villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag äro meddelade i kungörelsen den 28 juli 1916 (nr 376) med däri genom kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 291) gjord ändring.

Anslagsbeloppet, som tidigare avpassats för att tillgodose ett bidragsbehov av 800,000 kronor, bestämdes för 1921 till 900,000 kronor för att jämte beräknad odisponerad behållning av 100,000 kronor kunna medgiva bidrag å tillhoppa 1,000,000 kronor.

Med anledning av att någon *odisponerad reservation* till 1921 i verkligheten icke förefanns, framhöll min företrädare under motsvarande punkt i 1921 års statsverksproposition, att beträffande detta anslag rådde enahanda förhållanden ifråga om statsbidragens lyftning, som av honom omförmälts rörande norrländska avdikningsanslaget. Att för 1921 det odisponerade beloppet uppginge till allenast 900,000 kronor borde därför — i betraktande av att anslaget ägde stor *kontant behållning* — icke utgöra hinder för att statsbidrag för 1921 av Kungl. Maj:t anvisades intill det beräknade maximum av 1,000,000 kronor.

För 1922 ansåg min företrädare årsanvisningen böra höjas till 1,200,000 kronor men fann i betraktande av förberörda kontanta behållning anslag för ändamålet kunna begränsas till 800,000 kronor. I enlighet härmed avfattades Kungl. Maj:ts anslagsäskande.

Riksdagen förklarade sig anse årsanvisningen för 1921 böra bestämmas till 1,250,000 kronor. Därvid framhöll riksdagen, att en sådan åtgärd borde så mycket mindre möta betänkligheter, som den kontanta behållningen å ifrågavarande anslag, d. v. s. i statskontoret ännu inestående medel å anslaget, uppginge till i runt tal 1,800,000 kronor. Anslagsbeloppet för 1922 bestämdes i enlighet med Kungl. Maj:ts å en årsanvisning av 1,200,000 kronor grundade förslag till 800,000 kronor.

För första halvåret 1923 äskades med hänsyn till befintlig reservation icke något anslag, utan begärdes allenast riksdagens medgivande att därunder anvisa för ändamålet 500,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har nu i skrivelse den 29 augusti 1922 framlagt förslag om ytterligare anslag för ifrågavarande ändamål och därvid anfört följande.

Lantbruksstyrelsen finge till en början erinra därom, att Kungl. Maj:t under 1921 beviljat statsbidrag med ett sammanlagt belopp av 1,061,630 kronor, medan endast 900,000 kronor funnits för året *odisponerade*. För sagda år förefunnes så-

[112.] lunda en brist av 161,630 kronor. Under 1922 torde bidrag komma att beviljas med sammanlagt 1,200,000 kronor. Då emellertid endast 800,000 kronor funnes odisponerade, skulle för 1922 uppstå en medelsbrist av 400,000 kronor. Den för åren 1921 och 1922 uppkommande bristen syntes sålunda komma att uppgå till $161,630 + 400,000 = 561,630$ kronor eller i runt tal 560,000 kronor. Då den kontanta behållning å anslaget, på vars förefintlighet riksdagen grundat sitt medgivande för Kungl. Maj:t att anvisa statsbidrag till högre belopp, än som för ändamålet av riksdagen anvisats, utgjordes av redan disponerade ehuru ej lyftade medel, torde ifrågavarande brist böra fyllas genom anvisande av motsvarande belopp.

I fråga om kraven på bidrag från ifrågavarande anslag för 1922 finge vidare anföras, att enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat, under året hittills 763,750 kronor blivit av Kungl. Maj:t fördelade mellan 171 företag. Därjämte hade lantbruksstyrelsen hos Kungl. Maj:t tillstyrkt beviljande av 1,300 kronor till ytterligare 1 företag. För närvarande hade lantbruksstyrelsen under beredning 240 ansökningar om bidrag från ifrågavarande anslag. De bidrag, som till dessa företag komme att tillstyrkas, kunde icke ännu uppgivas. Approximativt torde emellertid de sammanlagda statsbidragen till dessa företag kunna uppskattas till 1,500,000 kronor. Med ledning av erfarenheten från de närmast föregående åren kunde under återstående delen av 1922 ansökningar om statsbidrag å tillhoppa omkring 400,000 kronor väntas inkomma. För 1922 kunde således kraven å förevarande anslag beräknas till omkring $763,750 + 1,300 + 1,500,000 + 400,000 = 2,665,050$ kronor eller i runt tal 2,700,000 kronor.

Då såsom ovan nämnts för 1922 bidrag från allmänna avdikningsanslaget finge av Kungl. Maj:t beviljas till sammanlagt 1,200,000 kronor, måste således för sagda år ansökningar motsvarande ett bidragsbelopp av omkring 1,500,000 kronor balanseras till 1923.

Huru stort behovet av medel för ändamålet under de närmast följande åren komme att bliva, torde ej nu kunna fullt tillförlitligt bedömas. Oaktat lantbruksstyrelsen, med fästat avseende därvid att största möjliga sparsamhet med statens medel måste iakttagas, sökt beräkna utgifterna från ifrågavarande anslag till möjligast lägsta belopp, ansåge styrelsen sig dock — med ledning av erfarenheten från de senaste åren och under förutsättning att de i förenämnda kungörelser stadgade villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget fortfarande skulle gälla och tillämpas på sätt nu skedde för tillgodoseende av de årligen inkommande ansökningarna om statsbidrag i förevarande avseende — ej kunna beräkna det erforderliga anslagsbeloppet lägre än till 1,500,000 kronor.

Av den utredning, som ovan lämnats beträffande från 1922 balanserade ansökningar, torde framgå, att meranämnda för 1923 beräknade årsanvisning eller 1,200,000 kronor icke vore tillräcklig för att fylla behovet under 1923.

För att antalet sålunda till kommande år balanserade ansökningar efterhand skulle kunna minskas, torde det årliga anslagsbeloppet från och med 1923 tillsvidare ej böra bestämmas lägre än till 1,750,000 kronor.

Ifråga om erforderligt bidragsbelopp för 1924 torde för första halvåret behövas omkring 40 procent av årsbehovet, d. v. s. 700,000 kronor, varav högst 60,000 kronor till avdikning av sådan mark, vars torrläggning avsåge endast minskning av frostländighet för närliggande bygd.

Lantbruksstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

anvisa å extra stat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 under benämning »allmänna avdiktningensanslaget» såsom reservationsanslag *dels* till täckande av å anslaget under åren 1921 och 1922 beräknad brist sammanlagt 560,000 kronor, *dels ock* till understödande under tiden 1 januari 1923—30 juni 1924 av myrutdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget vore uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd eller utdikning av redan odlad jord, 2,450,000 kronor med iakttagande av att utav de för 1923 avsedda medlen högst 150,000 kronor och av de för tiden 1 januari—30 juni 1924 beräknade medlen högst 60,000 kronor finge utgå till avdikning av sådan mark, vars torrläggning avsåge endast minskning av frostländighet för närliggande bygd.

Statskontoret har den 9 oktober 1922 avgivit yttrande i ärendet och därvid, utöver vad redan i nästföregående punkt återgivits, anfört bland annat följande.

Under åren 1919—1921 hade utgifter å allmänna avdiktningensanslaget, efter avdrag av uppbörd, uppgått till respektive 417,935 kronor, 529,546 kronor 31 öre och 1,073,098 kronor 5 öre. För 1922 till och med den 9 oktober 1922 utgjordes motsvarande belopp av 910,633 kronor. För återstoden av 1922 torde utgifterna kunna uppskattas till 300,000 kronor. För första halvåret 1923 hade intet anslag beviljats och torde utgifterna för denna tid kunna beräknas till 600,000 kronor. För tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde det emellertid ej vara rådligt att räkna med utgifter till mindre belopp än 1,500,000 kronor. För bestridande av ifrågavarande utgifter syntes det, såsom framginge av nedanstående, vara nödvändigt att för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 anslag anvisades å omkring 950,000 kronor.

Allmänna avdiktningensanslaget.

Behållning vid 1922 års ingång	1,569,295.39	
Anslag 1922	800,000.—	
Till förfogande under 1922		2,369,295.39
Första halvåret 1923 intet anslag.		
Utgifter 1 januari—9 oktober 1922	911,350.—	
Efter avdrag av uppbörd	717.—	910,633.—
Beräknad utgift 10 oktober—31 december 1922		300,000.—
» » 1 januari—30 juni 1923		600,000.—
» » 1 juli 1923—30 juni 1924		1,500,000.—
		3,310,633.—
För budgetåret 1923—1924 erfordras sålunda anslag å		941,337.61
		3,310,633.—.

Årsanvisningen å allmänna avdiktningensanslaget, som för vart och ett av åren 1922 och 1923 bestämdes till 1,200,000 kronor, torde även för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 böra beräknas till samma belopp. Med anledning härav torde böra inhämtas riksdagens medgivande, att Kungl. Maj:t finge under ifrågavarande tid till understödande av myrutdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna anvisa statsbidrag å tillhopa 1,200,000 kronor.

[112.]

Under enahanda villkor, som under nästföregående punkt omförmälts i avseende å norrländska avdikningsanslaget, medgav 1919 års riksdag *tilläggsbidrag* till företag med statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget. Härför erforderligt belopp beräknades till 660,000 kronor. Riksdagen har anvisat för vartdera av åren 1919 och 1920 200,000 kronor samt för 1921 210,000 kronor. Vidare har riksdagen 1921 medgivit, att vad av sistberörda anslag icke vid samma års slut tagits i anspråk finge under 1922 för ändamålet användas.

Bestämmelser angående dessa tilläggsbidrag äro meddelade i kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 464). Jämväl i detta fall har med riksdagens medgivande genom särskilda kungörelser den 22 juni 1920 (nr 565) och den 29 juni 1921 (nr 351) bestämts, att tilläggsbidrag finge utgå jämväl å den del av beviljade bidrag, som lyftes på grund av besiktning 1921 och 1922.

Av enahanda skäl som beträffande tilläggsbidrag till vissa med bidrag från norrländska avdikningsanslaget understödda företag anförts under nästföregående punkt begärdes icke något anslag för nu ifrågasvarande ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923.

I skrivelse den 29 augusti 1922 har lantbruksstyrelsen hemställt, att för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 ett anslag av 200,000 kronor måtte för ändamålet göras tillgängligt. Lantbruksstyrelsen har emellertid förklarat sig anse, att tilläggsbidrag icke skulle bli erforderliga till statsbidrag, som lyftes på grund av besiktning, som skedde senare än under 1922.

Statskontoret har häröver avgivit yttrande den 9 oktober 1922.

Sedermera har emellertid lantbruksstyrelsen i ny skrivelse den 13 december 1922 på enahanda skäl, som anförts i fråga om tilläggsbidrag till företag med bidrag från norrländska avdikningsanslaget, hemställt, att tiden, inom vilken intyg skall hava utfärdats rörande senast under 1922 utfört arbete, må utsträckas till den 15 juli 1923.

Angående för nu behandlade tilläggsbidrag erforderligt anslagsbelopp har lantbruksstyrelsen i denna senare skrift anført.

Det torde kunna antagas, att, därest tilläggsbidrag skulle utgå enligt av lantbruksstyrelsen nu ifrågasatta grunder, endast omkring åttio procent av det för ändamålet ursprungligen av lantbruksstyrelsen beräknade beloppet 660,000 kronor skulle bli erforderligt, det ville säga omkring 525,000 kronor. Av de för åren 1919 och 1920 anvisade beloppen torde från statskontoret hava utbetalats respektive 137,690 kronor och 76,140 kronor. Det för åren 1921 och 1922 tillgängliga beloppet 210,000 kronor torde sannolikt komma att i dess helhet tagas i anspråk. Av hittills för ändamålet anvisade medel skulle sålunda åtgå sammanlagt $137,690 + 76,140 + 210,000 = 423,830$ kronor. För tillgodoseende av samtliga företag enligt nu ifrågasatta grunder torde

det erforderliga beloppet sålunda kunna tillnärmelsevis beräknas till 525,000—423,830 = 101,170 kronor eller i runt tal 100,000 kronor. [112.]

I likhet med statskontoret och med hänsyn till nödvändigheten att iakttaga sparsamhet anser jag årsanvisningen av bidrag från allmänna avdikningsanslaget under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 böra begränsas till 1,200,000 kronor. Jag vill därvid erinra, att enligt gällande bestämmelser statsbidrag må av Kungl. Maj:t anvisas med *högst* en tredjedel av beräknad kostnad för avdikning av till åker eller äng lämplig jord eller redan odlad jord samt till *högst* hälften av beräknad kostnad för avdikning av sådan mark, vars torrläggning avser endast minskning av frostländighet för närliggande bygd. Vad sålunda är högst medgivet såsom statsbidrag plägar som regel beviljas. Det synes mig böra tagas i övervägande, om ej med hänsyn till å ena sidan det stora antalet bidragsökande och å andra sidan nödvändigheten till sparsamhet med statens medel ett mindre bidrag än det största tillåtna borde som regel beviljas.

Departement's
chefen.

Beträffande frågan om för budgetåret 1923—1924 erforderligt nytt anslag för bidrag från allmänna avdikningsanslaget biträder jag jämväl härutinnan statskontorets förslag.

Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anfört angående tilläggsbidrag till företag med bidrag från norrländska avdikningsanslaget, tillstyrker jag nu enahanda framställning till riksdagen angående tilläggsbidrag till företag med bidrag från allmänna avdikningsanslaget, dock att dagen, före vilken besiktningsintyg skall vara utfärdad, bör sättas till den 16 juli 1923. I överensstämmelse med vad jag under föregående punkt föreslagit, anser jag, att något nytt särskilt anslag för tilläggsbidrag ej skall begäras. I stället bör dels därför ytterligare erforderligt belopp av 100,000 kronor äskas för allmänna avdikningsanslaget dels ock riksdagens medgivande begäras till att tilläggsbidragen må utbetalas från detta anslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till understödjande av myrutdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd eller utdikning av redan odlad jord, anvisa för budgetåret 1923—1924 under benämning »allmänna avdikningsanslaget» ett *extra reservationsanslag* av kronor 1,050,000;

[112.]

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 från allmänna avdikningsanslaget anvisa statsbidrag å tillhopa 1,200,000 kronor med iakttagande att härav högst 150,000 kronor må utgå till avdikning av sådan mark, vars torrläggning avser endast minskning av frostländighet för närliggande bygd;

dels medgiva, att tilläggsbidrag till med bidrag från allmänna avdikningsanslaget understödda företag må utgå jämväl å den del av beviljat bidrag, som enligt vederbörligt före den 16 juli 1923 utfärdat besiktningssintyg avser arbete, utfört senast under 1922;

dels ock medgiva, att från förenämnda reservationsanslag må utgå vad av sålunda och förut medgivna tilläggsbidrag ej kan på grund av redan av riksdagen gjorda medgivanden utbetalas från för tilläggsbidrag särskilt anvisade anslag.

Kolonisation.

2. Odlingshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl.

[113.]
Odlingshjälp
åt innehavare
av odlings-
lägenheter
m. fl.
(ordinarie
anslag.)

Jämlikt beslut av 1922 års riksdag höjdes ordinarie förslagsanslaget till odlingshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl. — för vilket anslag närmare redogörelse lämnats under punkten 109 i IX H. T. 1922 — från 25,000 kronor till 150,000 kronor samt uppfördes i budgeten för första halvåret 1923 med halva beloppet eller 75,000 kronor. Enligt uppgift från domänstyrelsen torde utbetalningar från anslaget under budgetåret 1923—1924 kunna beräknas till i runt tal 300,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till odlingshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl. med kronor 300,000.

3. Kolonisation å vissa kronoparker.

[114.]
Kolonisation
å vissa
kronoparker.
(extra anslag.)

Alltsedan 1918 har riksdagen på förslag av kolonisationskommittén beviljat medel till försökskolonisation i Norrland och Dalarna. Kolonisationsarbetets utförande har stått under ledning av en sär-

skild organisation, statens kolonisationsnämnd, för vilken Kungl. Maj:t [114.] utfärdade instruktion i brev den 11 juli 1918.

De 1918 och 1919 beslutade kolonisationsföretagen hava numera fullbordats.

För fortsättande av de 1920—1922 beslutade kolonisationsföretagen har kolonisationsnämnden i skrivelse den 31 augusti 1922, varöver domänstyrelsen den 26 påföljande september yttrat sig, anhållit om äskande av anslag av riksdagen.

De 1920 beslutade företagen skulle förläggas till Ljusåtraktens, Vakslidens, Siksjö och Pite kronoparker i Norrbottens län, Abborrträsklidens kronopark i Västerbottens län och Hamra kronopark i Gävleborgs län.

Angående dessa företag anför nämnden i sin skrivelse.

Kolonisationsnämnden hade 1920 påbörjat arbetena på denna försökskolonisation. Av utlagda 136 kolonat vore för närvarande 130 upplåtna samt de huvudsakligaste arbetena inom kolonisationsområdena redan utförda. Sålunda vore med undantag för Ljusåtraktens kolonisationsområde samtliga vägarbeten avslutade. Med några smärre undantag vore alla dikningsarbeten utförda. Av byggnadsarbetena återstode ännu en mindre del.

Enligt kolonisationskommitténs vid framläggandet av förslag om dessa kolonisationsförsök gjorda beräkningar skulle desamma draga en sammanlagd kostnad av 1,060,100 kronor, varuti ej inginge kostnaderna för nämnden och den lokala ledningen. Då för försökens genomförande — oavsett administrationskostnader — anvisats tillsammans 939,600 kronor, erfordrades enligt förslaget ytterligare 120,500 kronor. Då emellertid en del arbeten på grund av den nedgång i arbets- och materialpriserna, som sedan 1920 inträtt, kunnat utföras till lägre priser än som ursprungligen beräknats, ansåge nämnden, att ett ytterligare anslag av 60,000 kronor vore tillräckligt för ifrågavarande kolonisationsföretags slutförande.

De 1921 beslutade företagen skulle förläggas till Örålandets och Abmobergets kronoparker i Västerbottens län samt Vargisåvattnens, Pajala Östra, Ohtanajarvi och Västra Limingojärvi kronoparker i Norrbottens län.

Angående dessa företag anför nämnden.

Arbeten å vissa av dessa kolonisationsområden hade påbörjats 1921. Av utlagda 79 kolonat vore 64 för närvarande upplåtna. De arbeten, som hittills blivit utförda, vore väg- och dikningsarbeten inom samtliga områden, varjämte en hel del byggnadsarbeten jämväl vore utförda. Större delen av samtliga arbetena beräknades bliva avslutade under 1922.

Enligt av kolonisationskommittén utarbetade beräkningar för kolonisation å dessa parker ävensom å Ede kronopark i Jämtlands län skulle sammanlagda kostnaden bliva 975,000 kronor, varuti ej inginge kostnaderna för administrationen. Sedan emellertid Kungl. Maj:t ej funnit skäl för 1921 års riksdag framlägga förslag

[114.] till kolonatupplåtelse å Ede kronopark, torde den av kommittén ursprungligen beräknade kostnadssumman böra beräknas till 808,000 kronor.

För utförande av försöken jämte bebyggande av 10 kolonat på Ängeså kronopark hade hittills anvisats sammanlagt 512,500 kronor.

Att i detalj beräkna det anslag, som kunde erfordras för budgetåret 1923—1924 mötte givetvis med hänsyn till åtskilliga på detta stadium obestämbara faktorer stora svårigheter, men hade nämnden överslagsvis beräknat beloppet till 250,000 kronor.

1922 beslutades kolonisationsföretag *dels* å kronoparkerna Narken, Vuodnaberg och Pite i Norrbottens län, Gunnarn, Jovan, Tallträskliden och Simsjölandet i Västerbottens län samt Ede i Jämtlands län *dels ock* å kronoparkerna Mötingselberget, Bocken och Grundträskliden i Västerbottens län.

Om kolonisationsföretagen å Narkens m. fl. kronoparker anför nämnden följande.

Av de 98 kolonat, som enligt riksdagens beslut skulle anläggas, hade 82 hittills upplåtits.

De arbeten, som under sommaren 1922 utförts inom dessa områden, hade i första rummet avsett anläggande av vägar, avlopps- och avledningsdiken inom så gott som samtliga områden. Vidare hade inom vissa områden vidtagits en del förberedande åtgärder för byggnadernas uppförande såsom framdrivning och sågning av byggnadsvirke, uttagning av byggnadssten, grundläggning m. m.

Enligt av kolonisationskommittén vid framläggandet av förslag om dessa kolonisationsförsök verkställda beräkningar skulle totalkostnaderna för försöken uppgå till 779,900 kronor, varuti ej inginge medel till bestridande av den av försöken betingade administrationen. För dessa försök hade hittills anvisats sammanlagt 382,500 kronor, och beräknade nämnden, att för försökens fortsättande behövde i budgeten för 1923—1924 uppföras ett anslag av 200,000 kronor.

Beträffande de å Mötingselbergets m. fl. kronoparker utlagda kolonaten anför nämnden vidare.

Enligt kolonisationskommitténs beräkningar skulle dessa kolonisationsförsök komma att draga en sammanlagd kostnad av 508,000 kronor, varuti även inginge kostnader för administrationen. Av de av riksdagen för dessa försök beviljade medel å 150,000 kronor hade Kungl. Maj:t anvisat för kolonisationsföretaget å Mötingselberget 75,000 kronor och för kolonisationsföretagen å Bockens och Grundträsklidens kronoparker likaledes 75,000 kronor.

För fullföljande av samtliga kolonisationsföretagen behövde i budgeten för 1923—1924 uppföras ett belopp av 150,000 kronor.

Nämnden har sammanfattat sina anslagsäskanden för budgetåret 1923—1924 sålunda:

för avslutande av 1920 års kolonisationsförsök.....	kronor	60,000	[114.]
» fortsättande » 1921 » »	»	250,000	
» » » 1922 » »	å krono-		
parkerna Narcken m. fl.	»	200,000	
» fortsättande av 1922 års kolonisationsförsök å krono-			
parkerna Mötingselberget m. fl.	»	150,000	

Summa kronor 660,000.

På given anledning har sedermera kolonisationsnämnden i skrivelse den 11 december 1922 inkommit med beräkning av kostnaderna under budgetåret 1923—1924 för fortsatta kolonisationsförsök under förutsättning att kolonisationskommitténs den 31 maj 1922 framlagda slutliga betänkande i kolonisationsfrågan ej komme att underställas 1923 års riksdag. Därvid har anförts följande.

Det i skrivelsen den 31 augusti 1922 gjorda anslagsäskandet för budgetåret 1923—1924 av 660,000 kronor för fortsättande av 1920—1922 års kolonisationsförsök finge nämnden vidhålla. Härförutom vore medel erforderliga för följande ändamål.

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 5 maj 1922 hade anvisats ett belopp av 29,000 kronor för utläggande av ytterligare ett antal kolonat.

I anledning härav hade nämnden genom därtill särskilt förordnad lantmätare utlagt följande antal kolonat å härefter angivna kronoparker, nämligen:

Kronparkens namn	A n t a l k o l o n a t			Föreslagna statsbyggen
	Små	Stora	Summa	
Älvdalen	11	—	11	8
Haverö	18	2	20	—
Rätansbyn	7	—	7	—
Laxbäcken	9	3	12	9
Råbäckstjäl'n	8	5	13	8
Pite (Koler)	8	—	8	—
Viståsen	12	8	20	12
Limingojärvi västra	3	—	3	3
» östra	13	—	13	13
Äihämä	13	—	13	13
Summa	102	18	120	66.

För dessa kolonisationsförsök beräknade nämnden approximativt kostnaden till följande belopp:

för byggnadsarbeten och byggnadshjälp kronor	639,000,	däruv för budgetåret 1923—1924 kronor	172,800
» väganläggningar »	124,000,	» » » » » »	75,000
» dikningsarbeten »	94,000,	» » » » » »	45,000
» odlingshjälp åt 18 kolonat »	9,000,	» » » » » »	4,500

Summa kronor 866,000, däruv för budgetåret 1923—1924 kronor 297,300.

[114.] Vidare ansåge nämnden följande belopp under budgetåret 1923—1924 ytterligare erforderliga, nämligen

för den centrala ledningen	kronor	67,300
» » lokala »	»	43,500
» utläggande av 120 kolonat	»	30,000

Summa kronor 140,800.

Slutligen funne nämnden önskvärt, att något mindre belopp — förslagsvis 20,000 kronor — kunde ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för understödjande av kolonisternas verksamhet i den mån Kungl. Maj:t så funne av omständigheterna påkallat.

För budgetåret 1923—1924 borde sålunda göras tillgängligt:

för fortsättande av redan beslutade kolonisationsförsök	kronor	660,000
» påbörjande av nya kolonisationsförsök	»	297,300
» den centrala och lokala ledningen ävensom för utläggande av nya kolonat	»	140,800
» diverse ändamål, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande	»	20,000

Summa kronor 1,118,100.

Vad särskilt angår nämndens framställning om visst belopp att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för understöd åt kolonister, så har nämnden tidigare i yttrande den 6 november 1922 över vissa framställningar från kolonister anfört följande.

Till understödjande av kolonisternas odlingsarbeten å kolonaten hade ifrågasatts, att staten skulle tillhandahålla lämpliga traktorer med tillhörande jordbruksredskap. Härigenom skulle vinnas den fördelen att större areal jord skulle på relativt kort tid till jämförelsevis låg kostnad kunna uppodlas.

För en kolonist, som började sin odlingsverksamhet, gällde i första hand att uppodla jord för att på så sätt förskaffa sig den foderkvantitet, som erfordrades för producerande av för familjen nödiga ladugårdsprodukter. Under sådana förhållanden komme han först på ett senare stadium att ägna sig åt odling för anskaffande av foder åt dragare. Därför vore han alltid till en början utan dragare och sålunda hänvisad till att vid sitt odlingsarbete anlita legd dragkraft. Tillgången till motordrivna jordbruksredskap vore därför av synnerligt stort värde för kolonisten.

Den i södra delarna av landet vunna erfarenheten av motordrivna jordbruksredskap gäve vid handen, att minst 0.25 hektar myrjord kunde plöjas i timmen och sålunda 2.5 hektar medhinnas på 10 timmars arbetsdag.

Då emellertid erfarenheten om traktorns användning vid uppodling av särskilt myrmarker i Norrland vore ganska begränsad, torde ytterligare experimenterande med dylika maskiner vara en nödvändighet innan sådana i större skala och mer allmänt komme till användning. Visserligen torde kunna sägas, att åtskillig erfarenhet härutinnan redan vore vunnen, men traktorns användning vid kolonatens uppodling erbjöde dock så många praktiska svårigheter, att ytterligare erfarenheter borde genom experiment förvärfvas innan traktorns användning för ändamålet helt kunde bedömas.

Kolonisationsnämnden ville hemställa om anskaffande till en början av en uppsättning av motordrivna jordbruksredskap för användning försöksvis för odling och andra arbeten inom kolonisationsområdena i Norrland. Kostnaden för en traktor jämte en tvåskärig plog, två harvar och en dragkärra för transport av brännolja, redskap och verktyg m. m. kunde beräknas till högst 8,660 kronor.

[114.]

Såsom nämnts har kolonisationskommittén den 31 maj 1922 avgivit slutligt betänkande i kolonisationsfrågan. Över betänkandet hava infordrats utlåtanden från ett flertal myndigheter. Till jordbruksdepartementet hava vidare inkommit åtskilliga framställningar i ämnet, däribland från biträdande sekreteraren i kommittén, länsnotarien Oskar Forssgren, ett av honom utarbetat förslag till kolonisationsfrågans lösning. Samtliga ärendet rörande handlingar hava slutligen remitterats till domänstyrelsen.

Departements-
chefen.

Emellertid anser jag frågan om formen för markupplåtelse och övriga villkor för kolonisation i Norrland icke böra upptagas till slutlig prövning, förrän frågan om upplåtande av kronojord med besittningsrätt för obegränsad tid blivit av statsmakterna avgjord. Då detta ej kan väntas ske förrän under senare delen av riksdagen, anser jag, att med prövningen av kolonisationskommitténs betänkande bör anstå till 1924 års riksdag. Jag hyser så mycket mindre betänkligheter häremot, som kolonisationskommittén för den fortsatta koloniseringen föreslagit i huvudsak samma villkor och bestämmelser, som nu gälla för försökskolonisationen. Uppskovet kommer således icke att föranleda något avbrott av kolonisationsverksamheten, därest, såsom jag anser böra ske, försökskolonisationen fortsättes.

Mot kolonisationsnämndens förslag till fortsättande av redan beslutade kolonisationsföretag eller mot beräkningen av kostnaden därför till 660,000 kronor har jag intet att erinra.

Jag tillstyrker även nya kolonisationsupplåtelser i enlighet med nämndens förslag. För koloniatupplåtelseerna böra gälla de av Kungl. Maj:t och riksdagen 1920 ifråga om därvid beslutade kolonisationsförsök fastställda grunder.

Därest arbetet under budgetåret 1923—1924 skall kunna så bedrivas, att det beräknade antalet av 120 nya kolonister må kunna antagas, kan, enligt vad jag från nämnden inhämtat, någon minskning av det begärda anslaget å 297,300 kronor icke ske. Jag tillstyrker på grund härav anvisande av jämväl detta belopp.

Att kostnaden för den centrala ledningen, som enligt vad jag inhämtat under 1922 utgjort 55,100 kronor, nu beräknats till 67,300 kronor, beror huvudsakligen därpå, att avlöningen till nämndens verk
Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[114.] ställande ledamot under större delen av 1922 helt utgått från medel, som från huvudtitelns kommittéanslag utanordnats för kolonisationskommittén, där han samtidigt varit sekreterare. Utgifterna för den lokala ledningen hava under 1922 utgjort 54,700 kronor. Då kolonisationsnämnden nu upptagit kostnaderna till allenast 43,500 kronor, har nämnden beräknat besparing bland annat därigenom, att — såsom även jag anser böra ske — domänstyrelsen ämnar uppdraga åt kronojägare att i vissa avseenden lämna biträde åt nämnden då så kan ske utan efter-sättande av övriga göromål. Kostnaden för utläggande av nya kolonat uppgick 1922 till 27,400 kronor och beräknas nu till 30,000 kronor. Det synes mig, att för sistbehandlade tre anslagsposter ej behöver för budgetåret 1923—1924 beräknas mer än tillhoppa 132,700 kronor, vilket innebär minskning med 8,100 kronor av vad nämnden begärt.

Vad slutligen angår beloppet å 20,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande så har — utöver vad nämnden i förenämnda yttrande den 6 november 1922 anfört om anskaffande av traktor — vid upprepade tillfällen från nämnden framhållits, att det under nämndens verksamhet inträffat fall av den art, att nämnden såsom ledare av kolonisationen bort bispringa kolonister med något mindre penningbelopp såsom lån eller understöd, men av brist på härför tillgängliga medel måst avvisa därom framställd begäran. Såsom sådana fall hava framhållits sjukdom inom kolonistens familj, förlusten av en ko, felslagen första skörd, brist på medel till inköp av konstgödsel, redskap m. m. En ekonomiskt svag kolonist kunde genom sådana händelser komma i ett rent av förtvivlat läge.

Genom de besök, jag sommaren 1922 gjort å en del kolonisationsområden, har jag bibragts en stark uppfattning om nödvändigheten av, att kolonisterna så tidigt som möjligt kunna inbärga sin första skörd. Jag vill därför tillstyrka nämndens förslag om inköp av en traktor med erforderliga åkerbruksredskap och tillbehör. Nämndens mening är, att kolonisterna skola betala sådan lega för traktorn, att därigenom ersättes såväl driftkostnaden som en för åtta år beräknad amortering.

Likaledes finner jag det önskvärt, att Kungl. Maj:ts, utöver vad som erfordras för traktorn med tillbehör, får till förfogande ett belopp för att i sådana särskilda fall, varpå nämnden givit exempel, bispringa en nödställd kolonist. Detta bör enligt mitt förmenande såsom regel ske i form av lån. Endast i rena undantagsfall bör det komma i fråga, att understödet lämnas utan återbetalningsskyldighet. Av vad som anförts framgår, att det i varje fall kommer att röra sig om belopp, som från statens synpunkt sett äro mycket små, ehuru de för kolonisten kunna betyda bevarandet av möjligheten att kvarstanna å koloniet.

Jag har haft under övertägande, om ej denna fråga lämpligen kunde ordnas så, att jämväl nu ifrågasatta lån utlämnades från kolonisternas kreaturslånefond. Som emellertid kolonisationskommittén framlagt vissa förslag i avseende å denna fond samt jag vid sådant förhållande anser, att med ändringar i bestämmelserna därom bör anstå tills i sammanhang med prövningen av kommitténs betänkande i övrigt, har jag stannat för nämndens förslag såsom det lämpligaste att ordna frågan under nu ifrågavarande budgetår. Jag vill alltså tillstyrka, att vid beviljande av anslag till fortsatt försökskolonisation jämväl beräknas ett belopp av 20,000 kronor att av Kungl. Maj:t i enlighet med vad jag nu anfört användas för understöd åt kolonister. [114.]

I detta sammanhang anser jag mig böra erinra, att Kungl. Maj:t redan under 1922 ansett sig böra lämna särskilt understöd åt en grupp av kolonister, nämligen de arbetare från Eskilstuna, som efter av Kungl. Maj:t i särskild proposition (nr 245) till riksdagen föregående år gjord framställning fått kolonat åt sig upplåtna å Mötingselbergets m. fl. kronoparker. Genom särskilda beslut den 21 juli och den 27 oktober 1922 har nämligen Kungl. Maj:t bemyndigat statens kolonisationsnämnd att av det av riksdagen å tilläggsstat för 1922 anvisade förslagsanslaget av 150,000 kronor för anordnande av nyssnämnda kolonat ställa sammanlagt 3,000 kronor till arbetslöshets- och hjälpkommitténs i Eskilstuna förfogande att av kommittén användas för bestridande av kostnader för sagda kolonisters uppresa till respektive kolonat ävensom för transport av kolonisternas lösöre.

I enlighet med vad jag sålunda anfört tillstyrker jag anslag till fortsatt försökskolonisation med $660,000 + 297,300 + 132,700 + 20,000 = 1,110,000$ kronor. Anslagen till kolonisationsverksamheten hava hittills haft natur av förslagsanslag. Som efter numer vunnen erfarenhet anslagsbehovet kan närmare beräknas, anser jag nu ifrågavarande anslag böra uppföras såsom reservationsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att upplåtelser av kolonat å kronoparkerna Älvdalen i Kopparbergs län, Haverö i Väster-
norrlands län, Rätansbyn i Jämtlands län, Råbäckstjärn
i Västerbottens län samt Laxbäcken, Pite (Koler),
Viståsen, Västra Limingojärvi, Östra Limingojärvi och
Åihämä i Norrbottens län må ske i huvudsaklig över-
ensstämmelse med av mig nu tillstyrkt förslag,

[114.]

dels ock för fullföljande och fortsättande av försökskolonisationen anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 1,110,000.

4. Kolonat å Abmobergets kronopark i stället för krononybyggen.

[115.]

Kolonat å
Abmobergets
kronopark i
stället för
kronony-
byggen.
(extra anslag.)

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet medgav 1921 års riksdag, att å Abmobergets kronopark i Västerbottens län finge i stället för tidigare ansökta krononybyggen upplåtas 19 kolonat i huvudsaklig överensstämmelse med av norrländska kolonisationskommittén därom framlagt förslag, vilket förslag finnes återgivet under punkten 133 i nionde huvudtiteln till 1921 års riksdag.

Totalkostnaderna för denna kolonisering beräknades till 133,000 kronor och har riksdagen för ändamålet såsom reservationsanslag å extra stat anvisat för 1922 30,000 kronor och för första halvåret 1923 10,000 kronor.

I de i föregående punkt omförmälda skrivelserna från kolonisationsnämnden har hemställts, att i budgeten för 1923—1924 måtte för ifrågasvarande ändamål uppföras ett anslag av 20,000 kronor.

Departements-
chefen.

I enlighet med nämndens hemställan tillstyrker jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fullföljande av de 1921 beslutade 19 kolonatupplåtelseerna å Abmobergets kronopark i stället för tidigare ansökta krononybyggen anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 20,000.

5. Dikning m. m. å Alträskes kolonisationsområde.

[116.]

Dikning m. m.
å Alträskes
kolonisations-
område.
(extra anslag.)

Inom vissa delar av Alträskes och Svanå kronoparker samt f. d. Selets stockfångstskog i Norrbottens län förekommer en särskild art av upplåtelse av lägenheter. Upprinnelsen till dessa lägenhetsupplåtelse är att söka i en riksdagsframställning av 1901, vari riksdagen anhöll, att Kungl. Maj:t måtte till befrämjande av övre Norrlands kolonisation låta å kronans där belägna, ej särskilt disponerade mark verkställa undersökningar, om och i vilken omfattning lämpliga områden i närheten av viktigare kommunikationsleder, industricentra eller platser, där större samhällen uppstått, måtte kunna upplåtas till enskilda för odling och bebyggande. Efter undersökningar i nämnda riktning framställde Kungl. Maj:t

vid 1909 års riksdag förslag, som av riksdagen godkändes, rörande anordnande av nybyggeslägenheter å ett från Alträsk och Svanå kronoparker samt f. d. Selets stockfångstskog avskilt område, beläget vid Brännbergs järnvägsstation, ej fullt tre mil från Boden. Enligt en förberedande plan för områdets indelning skulle ett femtiotal lägenheter utläggas. Planen blev till en början fastställd i avseende å tjugu lägenheter. Därav äro tretton hittills upplåtna, varjämte en lägenhet, som ursprungligen avsågs till mönsterjordbruk, överlämnats till Kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå, som satts i tillfälle att med medel, donerade av grosshandlaren M. Frænckel i Göteborg, där anlägga försöksält för belysande av skilda brukningsmetoder m. m., varjämte betydelsen av betesvallars anläggande där skall påvisas (se punkt 93 i denna huvudtitel). Företaget skulle, såsom i propositionen framhölls, tillsviðare huvudsakligen uppfattas såsom ett experiment, därvid det gällde att genom försök avgöra, huruvida lämpliga nybyggesområden överhuvud kunde vinnas genom utdikning å de stora norrländska myrmarkerna. Nybyggesväsendet å Alträskområdet ställdes under närmaste tillsyn och ledning av en särskild nämnd, som tillerkändes rätt att i vidsträckt omfattning handla efter omständigheterna. De för lägenhetsindelningen och upplåtelseerna bestämda huvudsakliga villkoren inneburo, att i regel till varje lägenhet skulle läggas minst tio hektar odlingsvärd jord och att hela arealen utom impedimenten icke borde överstiga tjugu hektar, att den huvudsakligaste skogsmarken skulle avsättas för gemensamt skogsfång och bete, varjämte i övrigt skulle avsättas vissa för samfällt behov avsedda områden, att till nybyggare skulle antagas allenast mindre bemedlade eller obemedlade med vissa personliga förutsättningar, att upplåtelseerna skulle ske med äganderätt, dock med en från alla utlagor fri försökstid av femton år, varunder upplåtelsen kunde av nämnden hävas i händelse nybyggaren icke fullgjorde av nämnden föreskrivna åligganden i fråga om lägenhetens uppodling, bebyggande och hävdande eller vägrade utfärda köpeskillingsförbindelse, att nybyggaren skulle äga att efter utsyning bekomma erforderligt byggnads- och hägnadsvirke samt vidare av allmänna medel odlingshjälp till ett belopp av 750 kronor att utbetalas i samma ordning, som 1909 bestämdes för utbetalning av odlingshjälp till innehavare av odlingslägenhet, att nybygget under försökstiden endast efter prövning av nämnden finge överlåtas till annan samt att köpeskillingen skulle bestämmas så, att den motsvarade dels det kapitalvärde, vartill lägenheten vid upplåtelsen av nämnden uppskattades, vilket värde ej finge sättas högre än 50 kronor för hektar av lägenhetens areal, impedimenter oberäknade, dels den odlingshjälp, som komme att utgå. Bestämmelser angående denna odlingshjälp hava

[116.] meddelats i Kungl. Maj:ts brev den 18 juni 1909 till domänstyrelsen och den 20 januari 1915 till lantbruksstyrelsen, varjämte Kungl. Maj:t i brev den 20 juni 1918 och den 4 juni 1920 till statskontoret lämnat vissa föreskrifter angående tilläggsbidrag till dem, som enligt förstnämnda brev äro berättigade till odlingshjälp. Enligt riksdagens beslut 1918 skola tilläggsbidragen gäldas under samma år av ordinarie förslagsanslaget till odlingshjälp åt innehavare av skogstorp och odlingslägenheter å kronomark i de sex nordligaste länen samt därefter av ordinarie förslagsanslaget till odlingshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl., vilket anslag för första halvåret 1923 är upptaget till 75,000 kronor (se punkt 113).

Den 18 juni 1910 fastställde Kungl. Maj:t en av lantbruksingenjören J. E. Berggren uppgjord plan för indelning i kolonat av ett område av 527 hektar 67.6 ar av de enligt riksdagens beslut 1909 och Kungl. Maj:ts brev den 18 juni samma år till upplåtande av nybyggeslägenheter avsedda delar av Alträsk och Svanå kronoparker samt f. d. Selets stockfångstskog, vilka delar, oberäknat inpedimenter, innefattade enligt kartläggning och mätning av kommissionslantmätaren H. K. Brännström, en areal av omkring 1,868 hektar. Sedan Kungl. Maj:t dels i förstnämnda brev den 18 februari 1910 dels ock den 6 december 1918 bemyndigat Alträsk nybyggesnämnd att upplåta kolonaten inom det sålunda indelade området, hemställde nybyggesnämnden i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 mars 1920 om åtgärders vidtagande för indelning i kolonat av den återstående delen av kolonisationsområdet.

Efter det att domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen avgivit gemensamt utlåtande i ärendet samt kolonisationskommittén jämväl däri yttrat sig, bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 11 juni 1920 Alträsk nybyggesnämnd att låta med biträde av sakkunnig person uppgöra förslag till indelning i kolonat av det ännu icke indelade området av de till nybyggesupplåtelser avsedda delarna av Alträsk nybyggesområde samt anvisade ett belopp av 3,500 kronor för bestridande av de med indelningen förenade kostnader.

I skrivelse den 16 maj 1922 meddelade nybyggesnämnden i samband med begäran om ett ytterligare anslag å 2,000 kronor för ifrågasvarande ändamål, att nybyggesnämnden under sommaren 1921 genom lantmätare låtit uppdelna större delen av södra kolonisationsområdet, som lämpade sig för uppdelning i kolonat, och även låtit å området utstaka erforderliga vägar samt längdmätt och avvägt såväl de utstakade vägarna som de å området befintliga avloppsgravarna. Den 30 juni 1922 anvisade Kungl. Maj:t förstnämnda ytterligare belopp av 2,000 kronor.

Nu har nybyggesnämnden i skrivelse den 21 juni 1922 anfört [116.] följande.

I maj 1922 hade av lantbruksingenjören Karl Elfström förslag upprättats med kostnadsberäkning till upprensning av å vissa delar av bemälda område befintliga avloppsdiken och slutade kostnadsförslaget däröver på 22,800 kronor. Arbetsbeskrivning och kostnadsförslag till erforderliga vägar hade ävenledes i maj 1922 upprättats och slutade detta kostnadsförslag på 65,300 kronor.

Till nybyggesnämnden inkomme dagligen förfrågningar, om de under sommaren 1921 utstakade kolonaten komme att upplätas till enskilda under 1922. På grund därav och med hänsyn till rådande arbetslöshet, som kunde väntas bliva ännu mera kännbar under eftersommaren och hösten, finge nybyggesnämnden framhålla önskvärdheten av, att redan sommaren 1922 medel ställdes till nybyggesnämndens förfogande, för att arbetet med såväl dikesrensningen som vägbyggnaderna snarast möjligt kunde igångsättas.

På grund härav anhölle nybyggesnämnden, att Kungl. Maj:t måtte *dels* fastställa uppgjort förslag till indelning i nya kolonat på södra delen av Alträskis kolonisationsområde för kolonaten N:o 22 till och med 48 lika med 27 stycken, *dels* anvisa ett belopp av 22,800 kronor för upprensning av å detta område befintliga avloppsdiken samt ett belopp av 65,300 kronor för anläggning av å samma område erforderliga kolonatvägar.

Nybyggesnämnden har i skrivelsen slutligen framhållit önskvärdheten därav, att redan 1922 av dessa belopp kunde anvisas 40,000 kronor av tillgängliga medel, eventuellt ur arbetslöshetsanslaget för att snarast möjligt få igångsätta arbeten med upprensning av avloppsdikena och anläggning av kolonatvägarna.

Till följd av remiss hava domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen den 1 och den 4 juli 1922 avgivit gemensamt utlåtande i detta ärende och därvid meddelat, att styrelserna intet hade att erinra mot anvisande av för angivna ändamål begärda belopp.

Vidare hava infordrade utlåtanden i ärendet avgivits den 8 augusti 1922 av statskontoret och den 14 september 1922 av arbetslöshetskommissionen. Statskontoret har i sitt utlåtande anfört bland annat följande.

Hinder syntes icke föreligga att använda arbetslöshetsanslaget för ifrågasatt ändamål. Frågan huruvida anslaget med hänsyn till de övriga ändamål, som skulle med detsamma tillgodoses, också lämpligen borde disponeras för de nu föreslagna arbetena, undandroge sig emellertid statskontorets bedömande.

Därest Kungl. Maj:t icke skulle pröva lämpligt att för nu ifrågasatt utgift anvisa medel från arbetslöshetsanslaget och då andra medel knappast torde böra anlitas, syntes med utförandet av arbetena under 1922 böra anstå samt medel för arbetenas verkställande under följande år äskas av riksdagen. I allt fall syntes så böra ske beträffande de medel, som Alträskis nybyggesnämnd ansett vara behövliga först efter utgången av 1922 eller 48,100 kronor.

[116.] Arbetslöshetskommissionen har i sitt berörda yttrande av däri närmare anförda skäl hemställt, att förevarande framställning, i den mån densamma avsåge bidrag av arbetslöshetsanslaget, icke måtte för-
anleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

*Departements-
chefen.*

Ifrågavarande framställning av nybyggesnämnden avser dels fast-
ställelse av förslag till indelning i nya kolonat på södra delen av Al-
träsk's kolonisationsområde dels ock anvisande av erforderliga medel för
upprensning av å detta område befintliga avloppsdiken samt för anlägg-
ning av kolonatvägar å området.

Utan dessa diknings- och vägarbeten torde de genom Kungl. Maj:ts
beslut den 11 juni 1920 åsyftade fortsatta kolonatuupplåtelser vid Alträsk
icke kunna komma till stånd. Vid sådant förhållande och med hänsyn
särskilt till vad nybyggesnämnden anført om efterfrågan av kolonat vid
Alträsk, anser jag statsmedel böra anvisas för arbetena.

I likhet med arbetslöshetskommissionen finner jag emellertid arbets-
löshetsanslaget icke böra härför tagas i anspråk utan anser, att för ända-
målet erforderliga medel böra äskas av riksdagen.

Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra, att riksdagen förut
anvisat medel för liknande arbete å Alträsk's kolonisationsområde. Så
har riksdagen till avdikning av sankar marker tillhörande västra delen
av Alträsk's kronopark m. m. i enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda
framställning 1905 beviljat ett anslag av 77,000 kronor samt anvisat
därav å extra stat för 1906 40,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t
att låta utav sistnämnda belopp förskottsvis under 1905 av tillgängliga
medel utanordna 20,000 kronor. Därefter har riksdagen i enlighet med
av Kungl. Maj:t därom framställda förslag av förberörda anslag å 77,000
kronor anvisat dels 1906 på extra stat för 1907 12,000 kronor dels ock
1907 på extra stat för 1908 återstoden eller 25,000 kronor.

I fråga om de nu begärda anslagsbeloppens storlek vill jag fram-
hålla, att jag, med hänsyn till att kostnadsberäkningarna gjorts i maj
1922 och att sedan dess arbetslönerna något nedgått, varför en minsk-
ning i de begärda beloppen syntes mig möjlig, låtit statens kolonisations-
nämnd taga del av dessa beräkningar; och har nämnden med anledning
härför meddelat, att den med utgångspunkt från sina nuvarande kostnader
för motsvarande arbeten ansåge de begärda beloppen kunna nedbringas
med omkring 20 procent eller sålunda till sammanlagt 70,000 kronor.

Frågan om fastställande av förslaget till kolonatindelning torde
jag, efter det riksdagen meddelat sitt beslut rörande de nu begärda an-
slagsbeloppen, få ånyo anmäla för Kungl. Maj:t.

I enlighet med vad jag sålunda anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [116.]

att för upprensning av avloppsdiken å södra delen av Alträskes kolonisationsområde samt för anläggning av erforderliga kolonativägar å samma område anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra anslag* av kronor 70,000.

Egnahemsbildning.

6. Odlings- och byggnadshjälp åt egnahemslåntagare.

Kolonisationskommittén har i sitt under punkt 114 omförmälda betänkande den 31 maj 1922 vidare föreslagit vissa åtgärder för kraftigare befrämjande av egnahemsbildning å enskild jord i Norrland. Kommittén har därvid, jämte annat, föreslagit *dels* anvisande av särskilt anslag för att möjliggöra utlämnande genom hushållningssällskapen och deras egnahemsnämnder av odlingsbidrag till personer i Norrland, som bildade nya jordbrukarhem å till väsentlig del förut icke odlad enskild jord, *dels ock* att personer, som med hjälp av statens egnahemslån skapade nya jordbrukslägenheter på enskild jord i Norrland, måtte på vissa villkor beviljas fem års räntefrihet för bekomna egnahemslån. Över kommitténs förslag hava infordrade yttranden avgivits av åtskilliga myndigheter och korporationer. [117.]

Odlings- och byggnadshjälp åt egnahemslåntagare.

(extra anslag)

Jag vill vidare erinra därom, att Kungl. Maj:t, med anledning av framställning från statens egnahemsinspektör, den 27 september 1922 medgivit, att av anslag till bekämpande av arbetslösheten ett belopp av högst 160,000 kronor finge, enligt egnahemsinspektörens bestämmande, fördelas bland förmedlarna av statens egnahemslån att av dessa under tiden intill den 1 maj 1923 användas till vissa bidrag åt arbetslösa, vilka från egnahemslånefonden erhöle lån för förvärvande av för jordbruk avsedda lägenheter. Bidraget skulle få utgå med ett belopp, motsvarande värdet av låntagarens eget arbete för utförande av mera väsentlig nybyggnad, ombyggnad eller nyodling å lägenheten, dock med högst 800 kronor. Det till förfogande ställda beloppet å 160,000 kronor har i sin helhet fördelats till egnahemslåneförmedlarna.

Inom jordbruksdepartementet är under utarbetande förslag till vissa ändringar i avseende å statens verksamhet för egnahemsbildning, avseende, bland annat, anordningar, som i stort sett motsvara syftet med såväl kolonisationskommitténs ovan angivna förslag som arbetslöshetsanslagets

[117.] användande på nyss angivet sätt. Härför skulle erfordras anslag av statsmedel till belopp, som beräknats till 800,000 kronor. Förslaget är emellertid ännu ej i det skick, att det kan föreläggas Kungl. Maj:t till prövning. I avvaktan härå hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående statens verksamhet för egnahemsbildning, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, till odlings- och byggnadshjälp åt egnahemslåntagare beräkna för budgetåret 1923—1924 ett anslag av..... kronor 800,000.

7. Jordförmedling i samband med egnahemslånerörelsen.

[118.] I samband med framläggandet av de förslag till ändringar i avseende å statens verksamhet för egnahemsbildning, varom jag talat under föregående punkt, har jag för avsikt att även föreslå vissa åtgärder för ernående av en mera effektiv jordförmedling i anslutning till hushållningssällskapens egnahemslånerörelse. Därvid ämnar jag förorda, att bidrag av statsmedel må kunna tilldelas hushållningssällskapen för bestridande av viss del av förvaltningskostnaderna för deras jordförmedlingsverksamhet och täckande av i samband med denna verksamhet möjligen uppkommande förluster. För ändamålet har beräknats erforderligt ett anslag av 200,000 kronor för år. Genom anvisande härav skulle det hittillsvarande anslaget till s. k. jordförmedlingsbyråer icke vidare bliva erforderligt.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående statens verksamhet för egnahemsbildning, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, till bestridande av kostnader för jordförmedling i samband med egnahemslånerörelsen beräkna för budgetåret 1923—1924 ett anslag av..... kronor 200,000.

8. Jordbrukskommissioner.

[119.] Under hänvisning till den redogörelse för ordinarie förslagsanslaget till bestridande av kostnader för jordbrukskommissioner, vilken lämnats under punkten 116 i 1920 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till bestridande av kostnader för jordbrukskommissioner med kronor 15,000.

J. **Fiskeriväsendet.**1. **Statens lokala fiskeridadministration.**

Intill 1923 har under anslagstiteln fiskerinäringens understöd upptagits bland annat ett anslag till statens fiskeridadministration. Beloppet härav var för 1922 bestämt till 44,300 kronor. Stat för statens fiskeridadministration, slutande å detta belopp har av Kungl. Maj:t fastställts den 22 juni 1920. På framställning av Kungl. Maj:t har 1922 års riksdag *dels* godkänt sådan ändring i nämnda stat att för fiskeriasistenten upptagits ett ortstillägg å 300 kronor, *dels* ur riksstaten uteslutit anslagstiteln fiskerinäringens understöd *dels* med höjning av det under samma anslagstitel uppförda anslaget till statens fiskeridadministration med 300 kronor till 44,600 kronor för år räknat upptagit samma anslag såsom särskilt ordinarie anslag till statens fiskeridadministration med för år räknat 44,600 kronor, *dels* ock såsom särskilt ordinarie reservationsanslag upptagit med 105,000 kronor för år räknat det förut under nämnda anslagstitel uppförda anslaget till fiskeridadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna.

Med iakttagande av den senast vidtagna ändringen har staten för statens fiskeridadministration följande utseende:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
1 fiskeriintendent	3,600	1,800	200	5,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 fiskeriintendent	3,600	1,800	—	5,400	
4 fiskeriintendenter	14,400	7,200	—	21,600	
1 fiskeriasistent	2,200	1,500	300	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor.
2 fiskeristipendiater, arvoden å 2,500	—	—	—	5,000	} Efter 5 år kan arvodet höjas med 500 kronor.
1 fiskeriingenjör, arvode	—	—	—	3,000	
	—	—	—	44,600	

- Anm. 1) Kungl. Maj:t har enligt brev den 21 oktober 1904 förklarat, att fiskeristipendiat äger åtnjuta dagtraktamente icke blott för själva resdagarna utan ock för de dagar, han å ort och ställe använder för sin utbildning.
- 2) Det i staten för en fiskeriintendent upptagna ortstillägget skall tillgodokomma fiskerintendenten i övre norra distriktet.
- 3) Det i staten upptagna ortstillägget för fiskeriasistenten skall tillgodokomma honom endast under förutsättning att han är bosatt i Stockholm.

[120.]
Statens
lokala fiskeri-
administra-
tion.
(ordinarie
anslag.)

[120.]

Under punkt 115 i nionde huvudtiteln av 1922 års statsverksproposition erinrade jag om, att de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juli 1917 av dåvarande chefen för jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande bland annat fiskeriadministrationen och fiskeriförsöksanstalt m. m. — vilka därvid haft att taga i övervägande riksdagens skrivelse i ämnet den 7 juni 1916, nr 213, — hade den 17 juni 1920 avgivit betänkande med förslag till dels omorganisation av statens lokala fiskeriadministration, dels ändrade bestämmelser för fiskeriadministrationen inom länen, dels fiskeriundervisningens ordnande och dels upprättande av undersöknings- och försöksinstitution å fiskets område (Betänkande rörande omorganisation av lantbruksstyrelsen m. m. Del. II: 1). Jag redogjorde därvid för det huvudsakliga innehållet i de sakkunnigas förslag. Av denna redogörelse, till vilken jag i övrigt tillåter mig hänvisa, framgick, att förslaget vad statens fiskeriadministration beträffade avsåg att i stället för nuvarande sex fiskeriintendentsbefattningar skulle uppföras fem fiskeriintendentsbefattningar och två fiskeriinspektörsbefattningar samt att inspektörernas verksamhet skulle omfatta saltsjöfisket och intendenternas sötvattenfisket.

Vidare erinrade jag, att sedan över betänkandet avgivits åtskilliga utlåtanden, däribland av lantbruksstyrelsen, Kungl. Maj:t anbefallt styrelsen att verkställa utredning i vad mån inskränkningar särskilt med avseende å undersökningsverksamheten kunde vidtagas utan åsidosättande av behov, som därför oundgängligen borde under de närmaste åren tillgodoses, samt inkomma med nytt utlåtande i ärendet.

Den 15 juni 1922 har lantbruksstyrelsen avgivet sådant utlåtande. Däri har styrelsen, vad först angår *statens lokala fiskeriadministration* på det livligaste förordat, att proposition måtte föreläggas 1923 års riksdag om omorganisation av denna administration i enlighet med de sakkunnigas förslag med däri av styrelsen i utlåtande den 13 april 1921 ifrågasatta ändring och tillägg.

Innan jag vidare ingår på denna fråga får jag angående tidigare riksdagsbehandling av frågor rörande statens lokala fiskeriadministration hänvisa till nionde huvudtiteln 1904 och riksdagens skrivelse samma år, nr 70, riksdagens skrivelse 1916, nr 213, Kungl. Maj:ts proposition 1918 nr 317 och riksdagens skrivelse samma år nr 371, nionde huvudtiteln 1920 punkt 62 och 1922 punkt 115 samt riksdagens skrivelser nr 9 A 1920 punkt 67 och 1922 punkt 87.

I de sakkunnigas förenämnda tryckta betänkande behandlas frågan om omorganisation av statens lokala fiskeriadministration å sid. 15—50

och får jag under hänvisning till betänkandet därur nu allenast återgiva följande. [120.]

Enligt nu gällande bestämmelser hava fiskeriintendentsdistrikten följande omfattning:

a) *östra distriktet*: Stockholms stad samt Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Gottlands och Västmanlands län, med undantag av *dels* de delar av Dalälven, som äro belägna inom Uppsala och Västmanlands län, *dels* de landområden av sistnämnda två län, som omslutas av älven eller inom Uppsala län ligga norr och väster om nämnda älv, *dels ock* de delar av till Uppsala län hörande kustområde och havet utanför Dalälvens mynning, vilka begränsas i öster av den s. k. Bilskaten samt en linje, som tänkes dragen från Bilskatens yttersta udde rakt åt norr till länsgränsen i havet;

b) *södra distriktet*: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län;

c) *västra distriktet*: Hallands samt Göteborgs och Bohus län,

d) *mellersta distriktet*: Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län;

e) *nedre norra distriktet*: Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län samt därjämte de delar av Uppsala och Västmanlands län, som härovan undantagits från östra distriktet; samt

f) *övre norra distriktet*: Västerbottens och Norrbottens län.

De sakkunniga framhålla vissa olägenheter med denna indelning (sid. 41) särskilt i avseende därå att distrikten, med undantag av det mellersta, omfattade såväl havs- som insjöfiske. Vidare redogöres för i inkomna yttranden framställda krav å särskiljande inom administrationen av sötvattens- och havsfisket (sid. 42) samt framhålles vissa vanskligheter vid konsekvent genomförande av dylikt särskiljande särskilt om detsamma skulle ske geografiskt (sid. 42—43). De sakkunniga förklara emellertid att de anse det böra bliva till en så avgjord fördel för havsfisket i egentligaste mening — ej blott för dylikt fiske vid västkusten utan särskilt för det havsfiske, som genom ett rationellt utnyttjande av förhandenvarande resurser borde kunna komma till stånd inom Östersjöns och Bottniska vikens områden — att erhålla sina särskilda administrativa organ, att det syntes de sakkunniga vara av synnerlig vikt att söka sörja för att detta fiske erhöles tillgång till personer, som uteslutande kunde ägna sig åt att tillvarataga befintliga möjligheter på detta område.

I sammanhang därmed erinna de sakkunniga om att av lantbruksstyrelsen senare år anordnade fiskeexpeditioner i Östersjön visat att där funnes goda förutsättningar för fiske om blott bättre fångstmetoder komme till användning (sid. 44).

Det erinras vidare om att å lantbruksstyrelsens fiskeribyrå ärenden angående saltsjöfisket vore för beredning överlämnat åt en särskild byrådirektör (sid. 44).

De sakkunniga sammanfatta därefter sin mening sålunda: »Vi finna det därför nödvändigt, att det egentliga havsfisket vid såväl västkusten som inom Östersjön och Bottniska viken ej endast inom den centrala utan även inom den lokala administrationen ställes under överinseende av särskilda tjänstemän, vilka hava till uteslutande uppgift att ägna sig åt detta fiskes angelägenheter. Då, såsom förut påpekats, ett särskiljande av havsfisket och sötvattensfisket ej

[120.] kan göras uteslutande beroende av huruvida fisket bedrivs i saltvatten eller sötvatten, hava vi ansett det lämpligt, att det verkliga havsfiske lägges under särskilda tjänstemän, under det att kustfisket efter sötvattensfisk ställes under överinseende av de tjänstemän, som öva tillsyn över insjöfiske. I praktiken torde verksamhetsområdena utan svårighet låta sig isärhållas i nära anslutning till den uppdelning av ärenden, som tillämpas inom den centrala administrationen. För undvikande av förväxling torde havsfisketjänstemännen böra erhålla annan titel än distriktens fiskeriintendenter. Vi föreslå såsom lämplig sådan benämning fiskeriinspektör.»

Vad därefter angår fiskeritjänstemännens arbetsområden behandlas först saltsjöfisket. Sedan de sakkunniga framhållit det såsom uteslutet, att *en* tjänsteman skulle räcka till för såväl västkusten som inom Östersjön och Bottniska viken (sid. 45), föreslås att två fiskeriinspektörsbefattningar inrättas (sid. 46). Angående gränsen av dessas områden anföra de sakkunniga: »Från början torde det få anses klart, att havsfisket vid Göteborgs och Bohus samt Hallands läns kust bör tillhöra västkustdistriktet. Vissa skäl kunna ock anföras för att till detsamma hänföra jämväl Kristianstads läns västra kust ävensom av Malmöhus län antingen området till trakten av Falsterbo i söder eller ock till länets gräns mot Kristianstads län i öster. Sättes gränsen vid Falsterbo, vinner visserligen den fördelen, att havsfisket vid rikets hela västra kust faller under ett och samma inspektörsområde, men å andra sidan medför en dylik begränsning den olägenheten, att Malmöhus läns saltsjöfiske kommer att bliva fördelat — utan någon naturlig indelningsgrund — å tvänne distrikt. Väljes åter en gränslinje mellan Malmöhus och Kristianstads läns södra gräns skulle till västkustdistriktet komma att höra även västra Östersjön, vilket farvatten ur fisketeknisk synpunkt på det närmaste sammanhör med angränsande delar av sistnämnda vatten. Båda dessa gränslinjer måste alltså betecknas såsom mer eller mindre artificiella och på grund härav föga ändmålsenliga. Att för närvarande, i avsaknad av den närmare praktiska erfarenhet, utan vilken nu ifrågavarande gränsreglering icke låter sig bestämt genomföras, åstadkomma en säker och ur *alla* synpunkter tillfredsställande begränsning av de båda områdena, är knappast möjligt. Då det emellertid torde vara obestridligt, att havsfisket vid Skånekusten i stort sett har en annan karaktär än vid den närmast norr därom liggande kuststräckan, och då vidare uppdragande av en gränslinje, som skulle uppdelade Skelderviken i två skilda distrikt, icke synes tilltalande, hava vi funnit oss böra förorda, att den ifrågavarande gränsen tillsvidare fastställes att löpa mellan Hallands och Kristianstads län.»

I fråga om insjöfiskets uppdelning å distrikt framhålla de sakkunniga (sid. 47), att såsom redan omförmålt, de nuvarande fiskeriintendentdistriktens antal uppgår till sex, varvid dock erinras, att ett, det västra, så tillvida intager en undantagsställning, som detsamma, omfattande allenast Göteborgs och Bohus samt Hallands län, har intendents huvudsakliga verksamhet förlagd till havsfisket inom distriktet. Då nu omvårdnaden om detta senare fiske av de sakkunniga föreslagits skola överlämnas åt en särskild tjänsteman, hava de i detta sammanhang helt bortsett från sagda distrikt och sålunda räknat endast med ett antal av fem.

Angående möjligheten att efter avskiljande utvidga de olika distriktens

områden och samdelst avägabringa en minskning av antalet distrikt, yttra de sakkunniga: »Det torde visserligen icke kunna förnekas, att någon lättnad i arbetsbördan kan förväntas bliva en följd av nyss angivna åtgärd, men å andra sidan bör ihågkommas, att den för havsfiskets omhändertagande föreslagne befattningshavaren i främsta rummet skulle hava att ägna sina arbetskrafter åt upparbetandet av ett fiske, som på grund av sin hittillsvarande ringa utveckling ej tagit vederbörande fiskeriitjänstemäns tid nämnvärt i anspråk, samt att fiskerintendenten fortfarande skulle handlägga viss del av skärgårdsfiskets berörande angelägenheter. Under sådana förhållanden kan den faktiska minskningen i arbetsbördan icke beräknas bli av någon mera avsevärd betydelse.»

Såsom en ytterligt betydelsefull omständighet för nu ifrågavarande spörsmåls bedömande framhålla de sakkunniga vidare, att distrikten redan nu hava en sådan storlek, att man icke torde kunna giva dem ökad omfattning utan att äventyra de med distriktsindelningen eftersträfvade fördelar (sid. 48). I detta sammanhang hava de sakkunniga särskilt framhållit och betonat, att den nya vattenlagen och lagen om flotning i allmän farled så väsentligt ökat fiskerintendenternas arbetsbördan, att det kunde ifrågasättas, huruvida icke en ökning av distriktens antal redan av denna anledning kunde bliva nödvändig. Emellertid hava de sakkunniga icke funnit det välbetänkt att förordna en ytterligare uppdelning av distrikten, förrän större erfarenhet vunnits rörande nu nämnda lagars inverkan på fiskerintendenternas arbete. I stället hava de sakkunniga ansett, att intendenternas arbetsbördan skulle kunna lättas genom att lantbruksstyrelsen förordnade fiskerassistenter eller fiskeristipendiat att vid behov biträda intendenten (sid. 48).

De sakkunniga hava sålunda ansett ådagalagt, att minst fem intendentsdistrikt måste betraktas såsom oundgängligen av nöden för att sätta administrationen i stånd att tillfredsställande fylla sina uppgifter (sid. 49).

Vid uppdelning av riket å nämnda fem intendentsdistrikt hava de sakkunniga ansett följande förändringar i de bestående förhållandena böra vidtagas. Beträffande nuvarande södra distriktet skulle sötvattensfisket i Hallands län hänföras dit samt den Jönköpings län tillhörande delen av Vättern undantages från distriktet för att i stället tilläggas det nuvarande östra. Till mellersta distriktet skulle hänföras sötvattensfisket i Göteborgs och Bohus län. Däremot skulle den Örebro län tillhörande delen av Hjälmaran samt de delar av Vättern, som tillhörde Skaraborgs och Örebro län, avskiljas från sistnämnda distrikt och överföras till det nuvarande östra distriktet, varigenom båda dessa sjöar skulle komma att i sin helhet tillhöra detta senare distrikt. I de båda norrländska distriktens omfattning skulle ingen ändring inträda.

Genom vad de sakkunniga föreslagit rörande de olika distriktens begränsning skulle riket sålunda komma att uppdelas å två fiskeriinspektors- samt fem fiskerintendentensdistrikt. I samband med förberörda jämkningar har ock föreslagits införande av förenklad benämning å vissa distrikt. Distriktsindelningen skulle enligt de sakkunnigas förslag bliva följande:

1) *Västerhavets distrikt*, omfattande haven väster om Göteborgs och Bohus samt Hallands län (Kattegat, Skagerack, Nordsjön).

2) *Österhavets distrikt*, gränsande intill västerhavets distrikt och om-

[120.] fattande Kristianstads och Malmöhus läns kustområde vid Kattegat samt Öresund, Östersjön och Bottniska viken.

3) *Östra distriktet*, omfattande Stockholms stad, Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Gottlands och Västmanlands län, samt Hjälmaren och Vättern i deras helhet dock med undantag av *dels* de delar av Dalälven, som äro belägna inom Uppsala och Västmanlands län, *dels* de landområden av sistnämnda två län, som omslutas av älven eller inom Uppsala län ligga norr och väster om nämnda älv, *dels ock* de delar av till Uppsala län hörande kustområde, vilka begränsas i öster av den s. k. Bilskaten samt en linje, som tänkes dragen från Bilskatens yttersta udde rakt åt norr mot länsgränsen i havet.

4) *Södra distriktet*, omfattande Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län, dock med undantag av den inom Jönköpings län fallande delen av Vättern.

5) *Västra distriktet*, omfattande Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län, dock med undantag av inom Skaraborgs och Örebro län fallande delar av Vättern och Hjälmaren.

6) *Mellersta distriktet*, omfattande Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län samt de delar av Uppsala och Västmanlands län, som ej äro tilldelade östra distriktet.

7) *Norra distriktet*, omfattande Västerbottens och Norrbottens län.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande den 13 april 1921 förordat bifall till de sakkunnigas förslag, *såväl* i vad det rör inrättande av västerhavets och österhavets fiskeridistrikt, allenast med den jämkning i arbetsfördelningen mellan fiskeriinspektören i österhavsdistriktet och fiskeriintendenterna att alla ärenden om ålfiske skulle tillkomma de senare, *som ock* beträffande landets indelning i fiskeriintendentsdistrikt.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande vidare framhållit att fiskeritjänstemännen kraftigt betonat behovet av anslag för expenser. Här om anför lantbruksstyrelsen:

Enligt lantbruksstyrelsens mening vore dessa erinringar befogade. Så betungade som dessa tjänstemän nu vore med arbete, syntes det i längden ohållbart att allt fortfarande låta dem själva utföra sådant rent mekaniskt arbete som renskrivning. Det torde ej kunna undgås att ärendenas handläggning bleve lidande därpå. Det torde kanske ej heller böra förbises, att ett sådant arbete som renskrivning i längden måste verka motsatsen till uppmuntrande och eggande i deras verksamhet. Enligt lantbruksstyrelsens mening torde det emellertid icke vara nödvändigt att för ändamålet anställa fasta skrivbiträden med full tjänstgöring.

Vidare torde det numera få anses som ofrånkomligt, att tjänstemännen ifråga för ett tidsenligt fullgörande av sina åligganden hade tillgång till egen av allmänna medel bekostad telefon. Fiskarbefolkningen kunde med fog göra anspråk därpå. Att tjänstemännen själva skulle betungas med kostnaderna härför kunde ej anses billigt.

Ävenledes låge det en oegentlighet däri, att de själva måste hålla lokal för expedition för mottagande av besökande, som i vissa distrikt vore talrika,

och till förvaring av arkiv. Att staten åtminstone lämnade hyresbidrag för ändamålet, syntes ej med fog böra möta någon invändning.

Enligt av lantbruksstyrelsen verkställda beräkningar syntes ett årligt expensanslag av sammanlagt 10,000 kronor för här ifrågavarande ändamål kunna anses motsvara behovet.

Lantbruksstyrelsen finge sälunda föresla, att ett årligt statsanslag av 10,000 kronor måtte beviljas att användas dels till hyresbidrag för lokal till expedition och förvaring av arkiv med trehundra kronor till en var av fem fiskeriintendenter och två fiskeriinspektörer, dels ock till ersättning åt ifrågavarande tjänstemän i mån av behov och efter redovisning för årsabonnemang å telefon, interurbana telefonsamtal, telegram och renskrivning.

Beträffande sistnämnda förslag har statskontoret i utlåtande den 1 oktober 1922 erinrat, att ersättning för liknande utgifter utginge till vissa andra befattningshavare. På av lantbruksstyrelsen anförda grunder syntes det även statskontoret skäligt, att fiskeriintendenter och eventuellt fiskeriinspektörer tillerkändes ersättning för kostnader av ifrågavarande art, dock funne statskontoret det av lantbruksstyrelsen ifrågasatta beloppet väl högt. Statskontoret föresloge fördenskull, att för nu ifrågavarande ändamål beräknades ett belopp av förslagsvis 500 å 800 kronor för varje dylik tjänsteman, i vilket fall anslaget borde i motsvarande mån minskas.

1902 års löneregleringskommitté har i utlåtande den 18 november 1922 anfört följande.

Åtskilliga betydande fördelar stode — såsom framhållits — att vinna genom den av de sakkunniga föreslagna omorganisationen av statens lokala fiskeriadministration med särskilda tjänstemän för sötvattensfisket och särskilda tjänstemän för det egentliga havsfisket.

Bland de fördelar, som ett dylikt särskiljande av fiskets olika huvudgrenar skulle kunna medföra, hade kommittén i främsta rummet uppmärksammat, att, om för havsfisket inom Östersjön och Bottniska viken avsåges en särskild fiskeritjänsteman, det kunde vara att förvänta att genom anvisande av nya fiskeplatser och förbättrade metoder detta fiske, vilket torde erbjuda rika utvecklingsmöjligheter, komme att lämna ett väsentligt ökat utbyte.

Inrättandet av särskilda distriktstjänstemannabefattningar för det egentliga havsfisket syntes kommittén jämväl böra bliva till gagn för sötvattensfisket, då de fiskeriintendenter, som hittills haft att syssla med bägge nämnda slag av fisken, genom den nya anordningen skulle bliva i tillfälle att helt ägna sig åt sötvattensfisket.

Då det givetvis hade varit önskvärt, särskilt med avseende å den nuvarande statsfinansiella situationen, att den föreslagna nya organisationen skulle kunnat genomföras utan någon ökning av antalet tjänstemän och distrikt, hade kommittén haft under övervägande, huruvida icke genom ändrad distriktsindelning nämnda syfte skulle kunna vinnas. Kommittén hade emellertid, efter inhämtade ytterligare upplysningar från lantbruksstyrelsen, icke ansett sig

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[120.] kunna framlägga något förslag i sådan riktning. Enligt vad för kommittén framhållits, skulle till och med den nuvarande organisationen vara att föredraga framför en ny organisation med mindre antal tjänstemän än det av de sakkunniga föreslagna. Vid sådant förhållande hade kommittén ansett sig böra tillstyrka de sakkunnigas förslag uti ifrågavarande hänseende, dock med de mindre jämkningar i fråga om gränserna mellan de särskilda distrikten och de olika tjänstemännens arbetsområden i övrigt, som kunde befinnas lämpliga.

Därest emellertid detta förslag av statsfinansiella skäl ansåges icke för närvarande böra komma till utförande, borde den nuvarande organisationen tills vidare bibehållas oförändrad, något som dock icke borde utgöra hinder för en lönereglering i enlighet med de nya avlöningsprinciperna.

Då kommittén därefter överginge till frågan beträffande de ordinarie tjänstemännens vid statens lokala fiskeriadministration placering å den löneplan, som funnes intagen i 9 § av avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, ansåge sig kommittén böra förutskicka, att, då de föreslagna fiskeriinspektörerna borde vara i lönehänseende likställda med fiskeriintendenterna, en tillämpning av den föreslagna nya organisationen eller bibehållande av nu gällande organisation icke komme att i vidare mån inverka på den nya staten än att densamma i senare fallet borde minskas med kostnaderna för en fiskeriinspektör.

Fiskeriintendenterna åtnjöte intill 1919 en avlöning av 4,000 kronor jämte två ålderstillägg å 500 kronor. Från och med nämnda år vore avlöningen fastställd till det belopp, som då tillkom tjänstemän i andra normalgraden, dock utan ortstillägg för andra än fiskeriintendenten i övre norra distriktet. Därjämte utginge tillfällig löneförbättring i enlighet med de för motsvarande tjänstemän fastställda grunder. Med bibehållande av den löneställning, som senast blivit för fiskeriintendenterna bestämd, borde sålunda dessa tjänstemän å den nya löneplanen placeras i 15:te lönegraden, avdelning B, till vilken lönegrad exempelvis statsgeologer, förste statsmeteorologer och förste statshydrografer numera blivit hänfödda. Såsom redan blivit antytt, torde de föreslagna fiskeriinspektörerna erhålla samma ställning i lönehänseende som fiskeriintendenterna och alltså placeras i 15:te lönegraden.

Fiskeriassistenten hade intill 1919 åtnjutit en avlöning av 3,000 kronor jämte två ålderstillägg å 500 kronor. Från och med 1919 bestämdes avlöningen lika med den då för tjänstemän i första normalgraden gällande, dock utan ortstillägg. Genom beslut vid 1922 års riksdag hade fiskeriassistenten tillerkänts ortstillägg att utgå, om han vore bosatt i Stockholm. Denne tjänsteman borde enligt kommitténs mening å den nya löneplanen hänföras till 13:e lönegraden avdelning B, eller den lönegrad, som motsvarade förutvarande första normalgraden.

Fiskeriingenjörens avlöning utginge i form av arvode och utgjorde intill 1919 2,000 kronor, men vore från och med sistnämnda år höjd till 3,000 kronor. Därjämte åtnjöte denne tjänsteman tillfällig löneförbättring med 750 kronor. Någon ändring beträffande tjänstens karaktär av arvodesbefattning hade icke ifrågasatts och syntes icke heller kommittén vara påkallad, då tjänsten icke

toge innehavarens hela arbetstid i anspråk. För befattningen borde sålunda i staten fortfarande uppföras ett särskilt arvode, vilket med hänsyn till de med befattningen förenade extra inkomster syntes kommittén böra bestämmas till 4,000 kronor.

För en var av de å ordinarie stat uppförda två fiskeristipendiaterna hade tidigare varit fastställt ett arvode av 1,500 kronor. Från och med 1921 utginge arvodet med 2,500 kronor, vartill efter fem år komme en förhöjning med 500 kronor. Fiskeristipendiat åtnjöte däremot icke tillfällig löneförbättring.

Då, enligt vad kommittén inhämtat, av fiskeristipendiat i denna hans egenskap icke påkallades tjänstgöring under hela året, hade kommittén funnit sig sakna anledning att föreslå någon ändring i sådan befattningshavares anställningsförhållanden. Med hänsyn härtill och då nu utgående arvode till fiskeristipendiat så nyligen blivit av statsmakterna prövat och fastställt, hade kommittén ansett sig allenast böra ifrågasätta vissa jämkningar beträffande detta arvode. Kommittén hade sålunda med särskilt avseende fäst på den förändring i avseende å dagtraktamente under tjänstgöring ombord å kronan tillhörigt fartyg, som av kommittén i det följande ifrågasattes, tänkt sig, att arvodet borde bestämmas till 3,000 kronor, varjämte tidsperioden för intjänande av arvodesförhöjningen å 500 kronor lämpligen borde minskas från fem till tre år.

Enligt hittills gällande bestämmelser hade fiskeriintendenterna och fiskeriassistenten icke haft rätt till semester. Vid tillämpning av det nya avlöningsreglementet å nämnda befattningshavare och å fiskerinspektörerna, skulle dessa bliva berättigade till semester i vanlig ordning i den omfattning 21 § i reglementet angåve. För genomförandet av en dylik anordning måste emellertid förutsättas, att vid behov vikarier funnes att tillgå för de semesterlediga. Då numera icke blott fiskeriassistenten utan även fiskeristipendiaterna torde vara kompetenta att uppehålla fiskeriintendentsbefattning, borde hinder icke möta mot tillämpning av berörda stadgande i det nya avlöningsreglementet å de ordinarie tjänstemännen inom statens lokala fiskeriadministration. Kommittén ville emellertid erinra därom, att enligt nyssnämnda stadgande rätten att åtnjuta semester i varje fall vore beroende därpå, att så kunde ske utan hinder för göromålens behöriga gång.

I anslutning till nuvarande avlöningsvillkor för fiskeriintendent och fiskeriassistent borde, utöver vad i 13 § 3 mom. i avlöningsreglementet stadgades, såsom särskild avlöningsbestämmelse stadgas skyldighet för ordinarie tjänsteman vid statens lokala fiskeriadministration att, närhelst så av Kungl Maj:t prövades lämpligt, låta sig förflyttas till annan befattning inom statsförvaltningen med liknande arbetsuppgifter.

Beträffande de verk, å vilka förenämnda avlöningsreglemente blivit tillämpligt från angiven tidpunkt, hade i fråga om anordning vid övergång till efterskottsutbetalning av hela avlöningen meddelats särskild övergångsbestämmelse. En motsvarande anordning skulle givetvis bliva erforderlig beträffande befattningshavare vid statens lokala fiskeriadministration till följd av det nya avlöningssystemets tillämpning å dem; och torde riksdagens medgivande i sådant hänseende böra äskas.

[120.]

De särskilda övergångsbestämmelser i övrigt, som erfordrades beträffande nu ifrågavarande befattningshavare, torde Kungl. Maj:t vara i tillfälle att själv meddela på grund av riksdagens medgivande i sådant hänseende i sammanhang med antagandet 1921 av avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement med flera verk.

I detta sammanhang ansåge sig kommittén böra något beröra frågan om traktamentsersättning till befattningshavare, tillhörande statens lokala fiskeridministration, vilken tjänstgjorde ombord å kronan tillhörigt fartyg. Enligt vad kommittén inhämtat, hade sådan befattningshavare hittills under dylik, ej sällan långvarig tjänstgöring åtnjutit oavkortat dagtraktamente enligt rese-reglemente, oaktat han icke därunder haft särskilda kostnader för logi. Kommittén ansåge emellertid det böra tagas under övervägande, i vad mån under dylik tjänstgöring dagtraktamente borde utgå med reducerat belopp, därest fritt logi åtnjötes. Bestämmelse i sådant syfte vore exempelvis förutsatt i 24 § av avlöningsreglementet för befattningshavare vid lots- och fyrstaten den 9 juni 1922 (Sv. författningssamling nr 379).

I riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 vore under nionde huvudtiteln, *J. Fiskeriväsendet*, för statens fiskeritjänstemän uppfört ett ordinarie anslag, från vilket, jämlikt avlöningsstat, utginge frånsett ålderstillägg och förhöjning av arvoden till fiskeristipendiater, vilka bestredes av det under nionde huvudtiteln uppförda gemensamma förslagsanslaget till ålderstillägg — avlöningar till fiskeriintendenten och fiskeriasistent samt arvoden till fiskeringenjör och fiskeristipendiater.

Därest, såsom avsett vore, det nya avlöningsreglementet skulle vinna tillämpning å befattningshavare vid statens lokala fiskeridministration, betingades därav förändrad uppställning av staten för nämnda administration. Därvid borde i den mån och på sätt ske kunde, beaktas de allmänna grunder, som funnes angivna i kommitténs betänkande, delen LXII, sid. 130—133.

Sålunda skulle kostnaderna för avlöningar till ordinarie befattningshavare angivas i *en* anslagspost, varifrån jämväl skulle bestridas de i lönerna ingående belopp, som motsvarade nuvarande ålderstillägg. Denna anslagspost skulle erhålla förslagsanslags natur och hade av kommittén beräknats till 65,400 kronor.

Vidare borde, med hänsyn särskilt till den av kommittén förutsatta semesterförmånen för ifrågavarande befattningshavare, uppföras en särskild anslagspost till vikariatsersättningar. Denna anslagspost hade av kommittén förslagsvis upptagits till 1,000 kronor, och borde densamma betecknas såsom förslagsanslag. Då de nya bestämmelserna i fråga om vikariatsersättning icke skulle bli tillämpliga å fiskeristipendiat, som vikarierade å ordinarie befattning, förutsatte kommittén, att Kungl. Maj:t, efter vederbörandes förslag, meddelade särskild föreskrift angående den gottgörelse, som borde tillkomma stipendiat under dylikt vikariat.

Såsom förut vore antytt, borde i staten såsom en särskild anslagspost uppföras arvode till fiskeringenjören med 4,000 kronor, och borde anslagsposten betecknas såsom förslagsanslag, högst.

Till arvoden åt två fiskeristipendiater hade kommittén i enlighet med för-

ut angivna grunder beräknat en anslagspost å 7,000 kronor, att uppföras såsom förslagsanslag, högst.

[120.]

Vad anginge det av lantbruksstyrelsen framställda förslaget om uppförande av ett särskilt anslag till expenser åt fiskeriintendenten och fiskeriinspektörerna m. m., så hade ock kommittén för sin del funnit det skäligt, att ifrågavarande tjänstemän bereddades bidrag av statsmedel för vissa av omhandlade utgifter i tjänsten ävensom för skrivmaterialier; för sådant ändamål ville kommittén tillstyrka, att i staten upptoges en anslagspost till renskrivning och andra kontorskostnader med 5,000 kronor, vilken anslagspost borde betecknas såsom förslagsanslag, högst.

Vad härefter angår de sakkunnigas förslag i fråga om *fiskeridistributionen inom länen, fiskeriundervisningen samt undersöknings- och försöksinstitution* så får jag angående innebörden härav hänvisa till den av mig föregående år (se IX H.T. sid. 211) lämnade kortfattade redogörelsen.

Jämlikt anbefallning har lantbruksstyrelsen i utlåtande den 15 juni 1922 föreslagit vissa inskränkningar i de sakkunnigas förslag. I enlighet härmed skulle staterna för de båda föreslagna undersöknings- och försöksanstalterna för sötvattenfiske och saltvattenfiske — innefattande jämväl hyra för lokaler — belöpa sig till 77,950 respektive 74,550 kronor eller sålunda tillhoppa till 152,500 kronor. Härjämte skulle anstalternas utrustning betinga en kostnad av 48,000 respektive 38,000 kronor eller sammanlagt 86,000 kronor. Beträffande fiskeridistributionen i länen har lantbruksstyrelsen ansett sig kunna för de närmaste åren beräkna statens bidrag till avlönande av länsfiskeritjänstemän till 50,000 kronor, till fiskets befrämjande genom fiskodling 30,000 kronor, till insamlande av primäruppgifter för fiskeristatistik 30,000 kronor och till premiering av välskötta fiskerier 5,000 kronor eller tillhoppa 115,000 kronor. Rörande fiskeriundervisningens ordnande har lantbruksstyrelsen icke ansett det av styrelsen i utlåtande den 13 april 1921 härför beräknade beloppet av 12,000 kronor kunna reduceras.

Med anledning därav att de sakkunniga erinrat, att de fiskeriavgifter, som skola utgå jämlikt 2 kap. 10 § vattenlagen för byggande i vatten och jämlikt 6 kap. 9 § samma lag för flottning, borde i första hand användas för förverkligande av de sakkunnigas förslag, har utlåtande inhämtats från kammarkollegium, som därvid anfört, att den på uppdrag av de sakkunniga verkställda utredningen över de sannolika avgifter till förbättrande av fisket inom landet, som inflöte jämlikt 2 kapitlet 10 § vattenlagen, icke visat sig vara tillförlitlig. Sålunda hade enligt vad kollegium inhämtat, av sådana avgifter under åren 1919—1921 till statsverket influtit tillhoppa endast 7,631 kronor 31 öre mot beräknade 57,000

[120.] kronor. Såvitt kollegium kunnat finna hade icke influtit några avgifter enligt 6 kapitlet 9 § vattenlagen.

Statskontoret har i utlåtande den 1 oktober 1922 erinrat om, att ovanberörda avgifter icke ens ansetts vara tillräckliga för uppehållande av fiskodlingsanstalten vid Kälarne, varför det torde vara högst osannolikt, att ifrågavarande medel skulle komma att förslå för driften av tre försöksstationer. I den mån så ej skulle vara fallet komme givetvis krav att ställas på staten att anslå härför erforderliga medel.

Statskontoret, som i tidigare utlåtande den 11 november 1920 ej haft något att erinra mot de sakkunnigas förslag angående fiskeridministrationsen i länen och fiskeriuundervisningen, har i sitt senare utlåtande framhållit, att denna undervisning varit avsedd att förläggas till de blivande försöksstationerna samt vidare anfört:

Statskontoret ville emellertid ifrågasätta, huruvida under nu rådande statsfinansiella förhållanden den föreslagna institutionen över huvud taget borde inrättas. Även efter de av lantbruksstyrelsen föreslagna inskränkningarna i anstaltarnas verksamhet, upptog anstaltarnas stater belopp å tillhoppa 152,500 kronor, varjämte deras utrustande skulle betinga en engångskostnad av 86,000 kronor. Härtill komme, att befattningshavarna vid anstalterna skulle erhålla tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg, vilket allt med för fjärde kvartalet 1922 gällande grundtal skulle uppgå till omkring 35,000 kronor. Anstalternas årliga drift skulle sålunda draga en kostnad av omkring 187,000 kronor. Under nuvarande omständigheter, då det vore nödvändigt att i görligaste mån nedbringa statens utgifter måste det anses synnerligen betänkligt, att staten, såsom nu ifrågasatts, utsträckte sin verksamhet till i huvudsak nya områden och härigenom ökade sina ekonomiska förpliktelser. Att märka vore även, att enligt lantbruksstyrelsens förslag till stater för anstalterna antalet ordinarie statstjänstemän skulle ökas med 11. Statskontoret kunde av anförda skäl icke tillstyrka, att förslag förelades 1923 års riksdag om inrättandet av en undersöknings- och försöksinstitution å fiskets område.

I detta sammanhang har jag jämväl att anmäla en den 9 november 1922 inkommen framställning från ledamöterna i Svenska hydrografisk-biologiska kommissionen ingenjören Gustaf Ekman och professorn Otto Pettersson med förslag till inrättande av en försöks- och undersökningsanstalt för havsfiske i Göteborg, delvis avseende utvidgning av nämnda kommissions verksamhet. Från vederbörande myndigheter häröver infordrade yttranden hava ännu ej inkommit.

Svenska fiskarförbundet har den 22 december 1922 inkommit med en skrift i ärendet.

*Departementis-
chefen.*

Med hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget anser jag mig icke kunna tillstyrka åtgärder för genomförande av de sakkunnigas eller

lantbruksstyrelsens förslag vare sig beträffande omorganisationen av statens fiskeritjänstemän eller i fråga om fiskeriadминистраtionen i länen, undersökningsverksamheten och fiskeriundervisningen. Förslagen härutinnan torde sålunda för närvarande ej föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

[120.]

Mot lönerегleringskommitténs förslag till ny definitiv lönerегlering och arvodesbestämning för nuvarande tjänstemän vid statens lokala fiskeriadministrazione jämte viss expensersättning har jag intet att erinra.

Därest riksdagen medger den föreslagna höjningen av stipendiaternas arvoden har jag för avsikt att föreslå en reduktion av de till dessa utgående dagtraktamenten vid tjänstgöring å kronans fartyg. Angående gottgörelse åt fiskeristipendiat, som förordnas att vikariera för ordinarie fiskeristatstjänsteman, böra särskilda bestämmelser meddelas.

Enligt lönerегleringskommitténs förslag, sådant det av mig tillstyrkts, skulle, med iakttagande av den av chefen för finansdepartementet förut i dag föreslagna förändrade anslagsbeteckningen, staten för statens lokala fiskeriadministrazione erhålla följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i> ,	kronor	57,300
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i> ,	»	1,000
Arvode till en fiskeriingenjör	»	4,000
Arvoden till två fiskeristipendiat (vartdera arvodet å 3,000 kronor, vilket belopp efter tre år kan höjas med 500 kronor)	»	7,000
Renskrivning och andra kontorskostnader ..	»	4,200
Summa <i>förslagsanslag</i>		kronor 73,500.

Det nuvarande ordinarie anslaget till statens fiskeritjänstemän uppgår såsom nämnts till	kronor	44,600
Läggas till sistnämnda belopp de efter förhållandena 1922 beräknade kostnaderna för <i>dels</i> ålderstillägg	»	4,000
och <i>dels</i> tillfällig löneförbättring	»	7,050
erhålles en totalsumma av	kronor	55,650.

Oberäknat den kostnadsökning, som under första budgetåret för den nya statens tillämpning föranledes av löneökningen vid efterskottsutbetalning, skulle lönerегleringskommitténs av mig tillstyrkta förslag beträffande omorganisation, lönerегlering och medgivande av anslag till expenser sålunda kunna anses medföra en merkostnad av

kronor 17,850.

[120.]

Vid dessa beräkningar har ej hänsyn tagits till dyrtidstillägg och de bestämmelser i utjämningssyfte, som av riksdagen de senare åren vidtagits och tilläventyrs även under följande år kunna varda vidtagna beträffande dyrtidstillägg för befattningshavare vid nyreglerade och dyrtidstillägg för befattningshavare vid icke nyreglerade verk.

Under åberopande av vad jag sålunda anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

dels besluta, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 juli 1923 äga tillämpning å befattningshavare vid statens lokala fiskeriadministration;

dels besluta, att uti den till samma reglemente hörande tjänsteförteckningen må under nionde huvudtiteln införas följande:

Verk och befattningar

Avdelning och
lönegrad enligt
löneplanen

Nionde huvudtiteln.

Statens lokala fiskeriadministration.

Fiskeriintendent	B 15
Fiskeriassistent.....	B 13;

dels bestämma antalet av de i tjänsteförteckningen upptagna ordinarie befattningshavarna vid statens lokala fiskeriadministration på följande sätt:

	Avlöningsgrad
6 fiskeriintendenter	B 15
1 fiskeriassistent.....	B 13;

dels godkänna det av mig förordade förslag till stat för statens lokala fiskeriadministration;

dels godkänna följande särskilda bestämmelse att från och med den 1 juli 1923, utöver vad i 13 § 3 mom. i förenämnda avlöningsreglemente stadgas, lända till efterrättelse beträffande tjänstemän vid statens lokala fiskeriadministration:

Ordinarie tjänsteman vid statens lokala fiskeradministration skall, med bibehållande av den lönegrad, han innehar, vara pliktig att, när helst så av Kungl. Maj:t prövas lämpligt, låta sig förflyttas till annan befattning inom statsförvaltningen med liknande arbetsuppgifter;

[120.]

dels besluta, att, där ordinarie befattningshavare vid statens lokala fiskeradministration enligt hittills gällande bestämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen — såväl i stat upptagen avlöning som tillfällig löneförbättring — i förskott, vid ingången av juli månad 1923 till honom skall på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad befattningshavaren skulle hava i den befattning han vid utgången av juni månad 1923 innehar, i förskott uppburet för juli månad 1923, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande;

dels medgiva, att kostnaderna för berörda övergångsanordning må bestridas av den i staten för statens lokala fiskeradministration upptagna anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän,

dels förklara, att övriga av riksdagen i dess skrivelse den 22 februari 1921, nr 55, lämnade medgivanden i anledning av den av riksdagen då beslutade löneregleringen för statsdepartement med flera verk må i tillämpliga delar gälla även beträffande statens lokala fiskeradministration;

dels ock, med uteslutande ur riksstaten av det däri upptagna ordinarie anslaget till statens fiskeritjänstemän, under benämning Statens lokala fiskeradministration uppföra ett *ordinarie förslagsanslag* av kronor 73,500.

Fiskerinäringens understöd.

2. Fiskets befrämjande i de särskilda orterna.

Under ordinarie anslagstiteln statens fiskeradministration har under tiden intill 1923 ingått, förutom det under nästföregående punkt omnämnda anslaget till statens fiskeradministration, jämväl ett belopp av *Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.*

[121.]
Fiskets be-
främjande i

[121.]
de särskilda
orterna.
(ordinarie
anslag.)

105,000 kronor till fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna samt 40,700 kronor till Kungl. Maj:ts disposition. Vid 1922 års riksdag (se IX H. T. p. 115) beslöts, att nämnda båda anslagsbelopp hädanefter skulle upptagas såsom särskilda ordinarie reservationsanslag, det ena för fiskets befrämjande i de särskilda orterna med bibehållet belopp av 105,000 kronor och det andra till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen med 40,400 kronor.

Som enligt bestämmelserna för utdelning av anslaget å 105,000 kronor — vilka återfinnas i kungörelsen den 10 december 1920 (nr 824) angående statsbidrag till åtgärder för fiskerinäringens befrämjande — statsbidrag för kalenderåret 1923 icke behövde utbetalas under första halvåret, upptogs anslaget utan angivet belopp i budgeten för samma halvår.

Enligt riksdagens beslut 1920 (se IX H. T. p. 63) må Kungl. Maj:t på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, av anslaget anvisa 30,000 kronor till inhämtande av primäruppgifter för fiskeristatistik. I enlighet härmed är i förenämnda kungörelse stadgat, att av anslaget årligen må anvisas 30,000 kronor till hushållningssällskap, landsting eller andra ortskorporationer såsom bidrag till insamlande av primäruppgifter för fiskeristatistik. Enligt bestämmelserna i kungörelsen fordras för bidrag från detta anslagsbelopp att inom orten tillskjutes minst en tredjedel av vad för året anses erforderligt.

För fiskeristatistik hava hushållningssällskapen utbetalat i runda tal

1916	kronor 30,000,	varemot svarar statsbidrag å	kronor 22,500
1917	» 31,000	» » » »	» 23,250
1918	» 33,000	» » » »	» 24,750
1919	» 36,000	» » » »	» 27,000
1920	» 43,000	» » » »	» 32,250
1921	» 41,000	» » » »	» 30,750

I förenämnda kungörelse är vidare stadgat, att återstoden, 75,000 kronor, av anslaget må anvisas till hushållningssällskap eller landsting såsom bidrag till fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna. Av sistnämnda belopp må 5,000 kronor användas till studieresor för fiskare, 5,000 kronor till premiering av välskötta dammhushållningar och insjöfisken på sötvattenfiskets område ävensom av fiskberedning på saltsjöfiskets område samt återstående 65,000 kronor huvudsakligen till avlöning av hos hushållningssällskap eller landsting anställda fiskeritjänstemän, dessas resor samt fiskodling. Därest något av sistnämnda tre belopp icke tages i anspråk för därmed avsett ändamål, må sålunda uppkommet överskott efter därom av lantbruksstyrelsen

hos Kungl. Maj:t gjord framställning annorledes användas såsom bidrag till fiskeriadминистраtionen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna. [121.]

I detta sammanhang har jag att anmäla betänkande rörande fiskerinäringens främjande, avgivet den 31 maj 1922 av de med föranledande av riksdagens skrivelse den 16 april 1920, nr 106, av chefen för jordbruksdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 augusti 1920 tillkallade sakkunniga. Över detta betänkande, som är tryckt och ingår såsom nr 7 för 1922 i serien statens offentliga utredningar, hava infordrade utlåtanden avgivits av, bland andra, statskontoret den 19 augusti 1922 och lantbruksstyrelsen den 21 november 1922. Dessutom hava genom lantbruksstyrelsens försorg yttranden infordrats från samtliga länsstyrelser och hushållningssällskap ävensom fiskeriintendenter.

Förutom en del synpunkter och uppslag, som i detta sammanhang icke torde påkalla några särskilda åtgärder eller beslut från Kungl. Maj:ts sida, innefattar detta betänkande vissa förslag, vilka innebära en utvidgning av statens understödjande verksamhet på fiskerinäringens område. Sålunda hava de sakkunniga hemställt,

att ett årligt reservationsanslag på 30,000 kronor måtte anvisas till bestridande av de organisationskostnader, som vore förenade med bildandet av sammanslutningar mellan fiskare;

att ett årligt anslag på 10,000 kronor måtte anvisas för beredande av möjlighet för fiskare, fiskeriarbetare och länsfiskeritjänstemän att företaga resor för studier på fiskerinäringens olika områden;

att ett årligt reservationsanslag å 40,000 kronor måtte anvisas för bedrivande av propagandaverksamhet för ökad användning av fisk; samt

att ett årligt reservationsanslag å 10,000 kronor måtte anvisas för främjande av fiskeexporten.

Dessutom hava de sakkunniga föreslagit, att ett årligt lånebelopp av sammanlagt 150,000 kronor måtte ur fonden för fiskerinäringens befrämjande enligt nu gällande bestämmelser utdelas för anläggning eller utvidgning av inrättningar, som avse tillgodogörande, förvaring, konservering eller förädling av fisk.

Angående statsbidrag till *organisationskostnader för bildande av sammanslutningar* mellan fiskare hava de sakkunniga (sid. 26—31) i huvudsak anfört följande.

Huvudvinsten med den kooperativa verksamheten bland fiskarna torde ligga däri, att överflödiga mellanhänder kunde undvikas och fiskare därigenom erhålla ett bättre pris för sin vara, samtidigt som konsumenterna kunde få den till billigare pris. En fiskeriförening kan dessutom genom fördelaktiga inköp verka för att de

[121.] med fisket förenade kostnaderna minskades. Vidare skulle sammanslutningar av fiskare kunna omhändertaga transporten av fisk från fisklägena till vederbörande avyttrings-ort, varigenom fraktkostnaderna skulle kunna nedbringas. Slutligen torde det på grund av fångstmetodernas utveckling och därav föranledda behov av kapital vid utövandet av fiskaryrket knappast vara möjligt för fiskare att i längden bevara sin ekonomiska självständighet, såvida de icke genom sammanslutning tillvaratoge sina ekonomiska intressen.

Enär fiskarna i allmänhet, på grund av sin bosättning på vitt skilda platser samt ofta återkommande bortovaro från land för utövandet av sitt yrke, icke torde äga förutsättningar för att själva grunda dylika sammanslutningar, syntes det vara erforderligt, att staten liksom särskilt i Norge och England på lämpligt sätt sökte främja den kooperativa rörelsen bland fiskarna.

En statlig medverkan för ifrågasatt ändamål borde framförallt bestå i upplysningsverksamhet. Genom föredrag och broschyrer, vilka kostnadsfritt eller till billigt pris utdelades, borde för fiskarna framhållas den stora betydelsen för dem av att genom sammanslutning tillvarataga sina ekonomiska intressen. Vid startandet av bolag eller affärsdrivande föreningar borde fiskare, då de i allmänhet saknade kännedom om affärsverksamhet, erhålla tillfälle att rådgöra sig med lämplig person, som kunde lämna dem alla erforderliga upplysningar. Beträffande upplysningsverksamhet för Kooperation vore vidare att märka, att person, som erhöle dylik uppgift, borde känna de olika fiskarbefolkningarnas behov och helst även äga någon personalkännedom. Det syntes därför lämpligast, att dylik verksamhet överläts å hushållningssällskapen eller andra lämpliga organisationsformer. Lantbruksstyrelsen, åt vilken överinseendet av denna verksamhet syntes böra överlätas, torde även genom anvisningar å litteratur och på annat sätt kunna stödja hushållningssällskapen i deras upplysningsverksamhet, varjämte statens och hushållningssällskapens fiskeritjänstemän även torde kunna medverka härutinnan.

Vad beträffade storleken av de medel, som sammanlagt skulle erfordras för bestridande av kostnaderna för sålunda ifrågasatt statlig medverkan, så borde med hänsyn tagen därtill att medlen skulle fördelas bland hushållningssällskapen och andra organisationsformer ett belopp av 30,000 kronor bliva erforderligt. På av lantbruksstyrelsen uppgjort förslag torde Kungl. Maj:t bland hushållningssällskapen eller andra organisationsformer fördela förberörda belopp. Med ifrågasatt anslag torde ej böra förbindas villkor, att organisationsformerna själva bidrage med medel för ändamålet.

Statskontoret har ifrågasatt, huruvida icke ifrågasatt upplysningsverksamhet vore av sådan art, att det närmast borde tillkomma de i saken direkt intresserade att omhändertaga och understödja densamma, varjämte tendensen att vilja utvidga statens understödjande verksamhet inom näringslivet till allt vidsträcktare områden måste väcka allvarliga betänkligheter ur statsfinansiell synpunkt.

Lantbruksstyrelsen har under framhållande bland annat, att staten redan nu genom statsbidrag från särskilt av riksdagen beviljat anslag (se punkt 108) främjade motsvarande verksamhet på jordbrukets område, tillstyrkt, att ett reservationsanslag å 10,000 kronor anvisades.

Förslaget i vad det avser anslag till *studieresor* motiveras sålunda (sid. 46). [121.]

Nu jämlikt kungörelsen den 10 december 1920 gällande bestämmelser för understöd till studieresor medgäve icke understöd till resor för studier på konservindustrins område. Att dylika studieresor dock skulle vara synnerligen ägnade att främja fiskindustrin torde vara uppenbart. Därför syntes bestämmelserna för ifrågasvarande reseunderstöd böra ändras därhän, att de medgäve understödets användning även till studier på nu förevarande område av fiskerinäringen. Därvid borde givetvis möjlighet hållas öppen att kunna med dessa understöd företaga resor såväl utom som inom landet. Vidare torde reseunderstöden för ifrågasvarande ändamål kunna utdelas icke blott till yrkesfiskare utan även såsom i Norge till andra fiskeriarbetare och länens fiskeritjänstemän. Särskilt viktigt syntes vara, att dessa sistnämnda erhöles möjligheter till studieresor på fiskindustrins område, då de därigenom kunde erhålla större kompetens för spridande av kunskap bland fiskarna på konserveringens område. Detta sistnämnda syntes böra vara en av deras viktigaste uppgifter.

Nu för statsbidrag gällande villkor om hushållningssällskapens bidrag medförde, att tillärd studieresa vore fullständigt beroende av att bidrag av sällskap lämnades. I praktiken torde denna omständighet hittills icke haft någon betydelse, men om ifrågasvarande studieresor, såsom vore att hoppas, komme att bli vanligare, och en och annan studieresa erfordrade större bidrag, torde ställningen med hushållningssällskapens numera starkt reducerade inkomster lätt nog kunna bli sådan, att sällskapen kunde se sig nödsakade att vägra anslag till berörda studiebidrag. Dessutom syntes statsbidragens sökande och utdelning på nuvarande sätt utgöra en alltför omständig och tung apparat. Ifrågasvarande resebidrag borde därför utdelas utan ekonomisk medverkan av hushållningssällskapen.

Vad vidare anginge storleken av det statsanslag, som skulle bli erforderligt för nu behandlade studieresor, kunde framhållas, att av det ovannämnda nu tillgängliga statsbidraget för studieresor för fiskare endast en mindre del tagits i anspråk under de två år, 1921 och 1922, som det hittills varit tillgängligt. Då enligt de sakkunnigas förslag detta anslag skulle få tagas i anspråk även för studieresor på fiskindustrins område, komme kraven på detsamma givetvis att ökas, vartill också komme att medverka den omständigheten, att stipendier skulle kunna utdelas även till fiskeriarbetare och länsfiskeritjänstemän. Emellertid hade med de av hushållningssällskapen förutsatta bidragen det nu anvisade statsanslaget på 5,000 kronor i verkligheten betytt, att ett belopp av 10,000 kronor varit för ändamålet tillgängligt. Med hänsyn därtill, att anslaget hittills tagits i anspråk i rätt ringa omfattning, torde ett årsanslag av 10,000 kronor för närvarande vara tillräckligt.

Lantbruksstyrelsen har förklarat sig anse ett årligt anslag av 10,000 kronor bli till stor nytta, särskilt därigenom att på sätt föreslagits även fiskeriarbetare och länsfiskeritjänstemän skulle få del därav.

Såväl statskontoret som lantbruksstyrelsen har framhållit att de sakkunniga ej framlagt tillräckliga skäl för att frångå villkoret om hushållningssällskapens ekonomiska medverkan.

[121.]

Angående *propagandaverksamhet för ökad användning av fisk* hava de sakkunniga — efter framhållande att det vore en statsangelägenhet att åstadkomma sådan ökning — anfört följande (sid 59—61).

Utan tvivel torde en ökning av konsumtionen kunna bäst befrämjas genom upplysningsverksamhet, särskilt rörande fiskens näringsvärde och tillredning samt företräden i jämförelse med andra animaliska livsmedel, varvid arbetet borde bedrivas framför allt med hänsyn till de billigare fiskarterna. Erfarenheten från Tyskland visade, hur betydelsefull en dylik verksamhet kunde vara.

En propaganda för ökad användning av fisk torde lämpligen kunna ordnas genom anordnande av praktiska kurser, demonstrationer och föredrag samt genom spridande av broschyrer och artiklar i tidningarna. De praktiska kurserna skulle tjäna till att lämna på området mindre kunniga kvinnor handledning i tillagning av fiskrätter. Demonstrationskurser åter vore särskilt lämpliga för mera erfarna husmödrar och torde helt säkert vara ett viktigt led i upplysningsverksamheten, då de kunde anordnas för ett stort antal deltagare. Såväl kurser som demonstrationer borde, såvitt möjligt, kombineras med ett eller flera föredrag, i vilka fiskens betydelse såsom ett hälsosamt näringsmedel, dess prisbillighet m. m. framhölls, redogörelse för olika fiskarter och anvisningar vid fiskinköp lämnades, betydelsen av att fisken rensades omedelbart efter fångandet betonades, samt vikten av att till fiskrätter använda grönsaker och goda fisksåser m. m. påpekades. Föredragen torde även böra omfatta korta redogörelser för fisket, fiskhandeln och fiskförädlingsindustrin, varvid ljusbilder borde komma till användning. För kurs erforderlig fiskvara borde jämte för tillagning behövliga ingredienser tillhandahållas kostnadsfritt. Vid kurser och demonstrationer borde köksföreståndare vid allmänna inrättningar lämnas tillfälle att närvara. Särskilda kurser i tillagning av fisk för massutspisning torde kunna anordnas genom statens skolköksseminarium, som förut hållit dylika kurser.

De nu nämnda propagandakurserna torde i främsta rummet böra anordnas i större städer och samhällen och, där så ske kunde, kombineras med fiskerimässor eller fiskeritställningar. Föredragen torde även kunna anordnas utan samband med kok- eller demonstrationskurser. I sådana fall torde föreläsningföreningarna kunna anlitas.

Vid berörda föredrag och kurser samt genom fiskhandlare borde även tillhandahållas smärre broschyrer, i vilka dels fiskens näringsvärde påvisades, dels ock allmänna anvisningar för kokning och stekning av fisk samt recept för anrättning av fisk lämnades. Vidare borde flygblad med fiskrecept utdelas i massupplagor.

Det torde vara mest ändamålsenligt, att åt lantbruksstyrelsen uppdroges att bedriva sålunda ifrågasatt upplysningsverksamhet, varvid lantbruksstyrelsen torde kunna påräkna bistånd främst av hushållningssällskapen samt Göteborgs och Bohus läns havsfiskeförening, men även Föreningen för rationell hushållning, Stockholm, m. fl. torde kunna lämna verksamt stöd i nu ifrågavarande syfte.

Emellertid torde det vara nödvändigt, att staten iklädde sig kostnaderna för anordnande av upplysningsverksamhet i enlighet med förslaget. Då denna verksamhet vore av ett rent allmänt intresse, syntes dess bedrivande inom ett visst län eller område icke böra förbindas med något villkor, att vederbörande hushållningssällskap skulle lämna ekonomiskt bidrag därtill.

Det vore givetvis svårt att ange hur stort belopp, som för ifrågavarande ändamål borde beräknas, men torde 40,000 kronor årligen kunna anses tillfyllest, vilket belopp torde böra anvisas såsom reservationsanslag.

[121.]

Vad statskontoret anfört angående bidrag till bildande av fiskarsammanslutningar avser jämväl bidrag till propagandaverksamhet.

Lantbruksstyrelsen har härutinnan yttrat följande.

Styrelsen kunde ej undgå att ställa sig betänksam inför de sakkunnigas stora anspråk på statsunderstöd för ifrågavarande verksamhet. Att genom en planmässig bedriven propagandaverksamhet mycket kunde vara att vinna för ökande av den inhemska fiskkonsumtionen, torde vara sannolikt. I huvudsak syntes detta dock, såsom även de sakkunniga framhållit, endast gälla större samhällen eller mindre sådana i kusttrakterna, medan en dylik verksamhet för den egentliga lantbefolkningen i landets inre delar torde vara utan större betydelse. Sålunda torde kurser och föredrag i propagandasyfte framför allt böra anordnas i samband med fiskerimässor, fiskeriutställningar och dylikt. En propagandaverksamhet av ifrågavarande slag torde enligt lantbruksstyrelsens mening dock ej omedelbart böra bedrivas i den omfattning, som de sakkunniga syntes avse, utan torde snarare böra anordnas försöksvis på därför lämpade orter. En dylik verksamhet torde kunna underlättas genom att lokaler, arbetsutensilier etc. gratis ställdes till förfogande på de orter, där propagandakurser hölles, varjämte man även i möjligaste mån torde böra söka bistånd hos tidningspressen. Särskilt sistnämnda tillvägagångssätt syntes de sakkunniga ej tillräckligt hava beaktat. Sannolikt kunde härigenom, d. v. s. genom införandet av smärre tidningsuppsatser och artiklar, kunskap om fiskdietens fördelar, fisktillagning och dylikt spridas till olika orter och befolkningslager och hava en stimulerande inverkan på fiskkonsumtionen. Även filmen torde mera än som hittills skett kunna användas i enahanda syfte.

På grund härav syntes det lantbruksstyrelsen, som om statsanslag för bedrivande av propagandaverksamhet för ökad användning av fisk ej borde beräknas till högre belopp än 10,000 kronor.

I fråga om åtgärder för ökad *fiskeexport* hava de sakkunniga erinrat, att lantbrukskonsulenter i Berlin och London hade att företräda jämväl fiskerinäringens intressen samt vidare anfört (sid. 63):

Det torde vara uppenbart, att det, utom vad som sålunda gjordes av nämnda konsulenter, ifrån vårt land skulle kunna bedrivas en för främjandet av vår export betydelsefull verksamhet, om fiskeridirectionen hade möjlighet att arbeta efter samma linjer som i Norge, där — utom att särskild fiskeriagent funnes i London — lämpliga personer utsändes för att studera avsättningsmöjligheterna för norsk fisk i utlandet och för att där göra propaganda. Därigenom skulle en stor lättnad beredas svenska fiskeexportörer, som vore intresserade av att utvidga fiskeexporten. Flera av de mellaneuropeiska länderna torde vara ganska okända beträffande möjligheterna för export dit av svenska fiskvaror. Här skulle ett systematiskt bedrivet undersökningsarbete helt viss bliva av stor betydelse för upptagande av svensk fiskeexport. Likaså torde ofta försök böra göras med provsändningar till dylika nya

[121.] exportområden, för att göra svenska varor kända, varjämte kunskap om dem borde spridas genom broschyrer.

Lantbruksstyrelsen, som även hade att tillvarataga fiskerinäringens intressen, syntes genom sin fiskeribyrå lämpligen kunna omhändervä hithörande arbete, och föresloges att ett årligt anslag för detta ändamål ställdes till lantbruksstyrelsens förfogande. Resultatet av det arbete, som enligt detta förslag skulle komma till stånd, och som borde utföras, såvitt möjligt i samförstånd med för saken intresserade fiskexportörer, borde givetvis ställas till dessas förfogande för att sålunda kunna omsättas i praktiken.

Det belopp, som skulle erfordras för ifrågavarande ändamål, kunde beräknas till 10,000 kronor årligen, och syntes det lämpligen böra få reservationsanslags natur.

Lantbruksstyrelsen har betonat, att ett upptagande av fiskexporten såväl på gamla som kanske i ännu högre grad på nya marknader torde vara ett av de bästa medlen att åter upphjälpa den tryckta fiskerinäringen. Ett planmässigt bedrivet undersökningsarbete i fråga om dylika utländska marknaders behov av svenska fiskvaror ävensom ut-sändande av provvaror till nya exportområden måste därför vara av stor betydelse, varför lantbruksstyrelsen tillstyrkte de sakkunnigas förslag om ett statsanslag för berörda verksamhet av 10,000 kronor. Anslaget torde emellertid böra förbehållas Kungl. Maj:ts disposition för att av Kungl. Maj:t användas till förekommande ändamål.

Beträffande förslaget i fråga om *lån från fiskerilänefonden* vill jag erinra, att därifrån årligen må utlånas 1,800,000 kronor samt att lån må utlämnas med högst 25,000 kronor för anskaffande av fiskebåtar, motorer för sådana båtar, fiskredskap eller för fisktransport avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre inrättningar eller för anläggande av fiskdammar eller *smärre* inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter. Lånen, som skola amorteras inom 10 år, äro första året räntefria och löpa sedan med 3.6 procent ränta (se kungl. 1907 nr 61 sid. 1 med ändringar 1916 nr 151 och 1921 nr 359.)

Tidigare väckt fråga, att lån skulle få utlämnas till andra än *smärre* inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter, har icke vunnit bifall (se statsverkspropositionen till 1921 års riksdag, utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksärenden p. 4). Lantbruksstyrelsen hade mot sådan ändring framhållit, att därigenom lätt kunde förfelas fondens huvudändamål, som vore beredande av lån åt fiskare till båtar, motorer och redskap.

De sakkunnigas nu ifrågavarande förslag avser, att 150,000 kronor av det årligen disponibla utlåningsbeloppet skulle i första hand användas till lån åt fiskindustriella företag. Därest något år sagda belopp ej i

sin helhet därför erfordrades, skulle återstoden utdelas som lån för tillgodoseende av övriga med fonden avsedda syftemål. [121.]

Statskontoret har i denna del anfört följande.

Därest, i enlighet med de sakkunnigas förslag, fonden anlitas även för större anläggningar för tillgodogörande m. m. av fisk, syntes föreskrift böra meddelas, att lån för ifrågavarande ändamål endast finge utgå från fonden i den mån sammanlagda beloppet, å vilket ansökningar ingivits om lån enligt nu gällande bestämmelser, understeg det av riksdagen fastställda belopp, med vilket lån sammanlagt årligen högst finge utgå eller för närvarande 1,800,000 kronor. Beträffande fiskerilånefonden vore vidare att märka, att de för åtnjutandet av lån från fonden fastställda villkoren gjorts särskilt gynnsamma med hänsyn till önskvärdheten att bereda mindre bemedlade representanter för fiskerinäringen, särskilt fiskare, möjlighet att erhålla billiga lån. De skäl, som talat för fastställande av den för dessa lån gällande låga räntesats av 3.6 procent, torde emellertid ej föreligga beträffande nu av de sakkunniga ifrågasatta lån, vilka i allmänhet torde komma att utlämnas till låntagare, som kunde antagas besitta större ekonomisk bärkraft än de, som hittills erhållit lån från fonden. Statskontoret ville fördenskull ifrågasätta, att för de från fiskerilånefonden utlämnade lån, som vore avsedda för anläggning av större inrättningar för tillgodogörande m. m. av fisk, fastställdes en högre ränta, vilken med hänsyn till att ifrågavarande lån närmast torde vara att jämföra med lån från manufakturförslagslånefonden, lämpligen kunde sättas lika med den ränta, som gällde för lån från sistnämnda fond eller 5 procent.

Lantbruksstyrelsen har livligt förordat de sakkunnigas förslag i denna del samt därvid särskilt framhållit, att anläggandet av frys- och kylhus samt bassänger och dylikt vid större fångst- eller fiskuppsamlingsorter vore av den allra största betydelse, i synnerhet för åstadkommande av jämnare fiskpriser. Lantbruksstyrelsen har avstyrkt vad statskontoret föreslagit såväl i fråga om begränsning av lånebeloppet som beträffande räntan. Begränsningen kunde nämligen lätt omintetgöra syftet med de sakkunnigas förslag i denna del och lån för ändamål, som de sakkunniga åsyftat, torde ofta komma att sökas av sammanslutningar av fiskare, vilka i ekonomiskt avseende ej vore bättre ställda än de fiskare, som nu erhöle lån ur fonden.

Vad först beträffar förslaget i fråga om fiskerilånefonden synes mig detsamma icke böra föranleda till sådan ändring av bestämmelserna för fonden, som de sakkunniga föreslagit och lantbruksstyrelsen förordat. Därast emellertid för visst år ej behöver för de med fonden nu avsedda ändamål utlämnas lån till hela för utlåning medgivna beloppet, synes mig möjlighet böra beredas för Kungl. Maj:t att av återstoden utlämna lån till sådana inrättningar för tillgodogörande och förädling av fiskets produkter, som enligt nu gällande bestämmelser för lån från fiskerilåne-

*Departements-
chefen.*

[121.] fonden ej kunna komma i åtnjutande därav. Beloppet för sådan utlåning torde kunna begränsas till 100,000 kronor årligen. De särskilda lånevillkoren böra av Kungl. Maj:t bestämmas med hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall. Räntan bör dock endast i undantagsfall sättas lägre än fem procent och aldrig lägre än fyra procent. Amorteringstiden torde ej böra överstiga 10 år.

Angående utverkande av tillstånd av riksdagen i av mig omfördälda avseende skall jag göra hemställan senare i dag vid behandling av ärendena angående utgifter för kapitalökning.

Jag får i detta sammanhang erinra, att ansökningar om lån från fonden för 1923 icke föranlett disposition av mera än 1,050,000 kronor.

De sakkunnigas förslag om särskilt anslag för statsbidrag till organisationskostnader för bildande av sammanslutningar mellan fiskare kan jag ej tillstyrka. Jag vill därvid erinra, att jag tidigare i dag föreslagit, att det extra anslag, som under några år anvisats för upplysningsverksamhet rörande föreningar för ordnande av avsättningen av lantmannaprodukter, icke skall begäras för tiden efter utgången av innevarande år.

Därest det skulle visa sig önskvärt att för visst fall med statsmedel understödja upplysningsverksamhet — genom broschyrer, föredrag eller eljest — i nu förevarande avseende, läser Kungl. Maj:t kunna härför anvisa medel av förenämnda till Kungl. Maj:ts disposition ställda anslag till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen.

Likaledes borde från samma anslag kunna utanordnas de statsbidrag, som må finnas erforderliga för understödjande av propaganda för ökad fiskkonsumtion.

Förslaget i vad det avser statsbidrag till studieresor kan jag allenast i så måtto tillstyrka, att jag föreslår sådan ändring av nu för reseunderstöd gällande bestämmelser, att understöd må utgå jämväl till fiskeriarbetare och länsfiskeritjänsteman. Något ökat anslag härför erfordras alltså ej heller.

Med anledning av förslaget om särskilt anslag för främjande av fiskexporten vill jag erinra, att Kungl. Maj:t den 3 november 1922 från den till Kungl. Maj:ts disposition ställda del av anslaget till fiskerinäringens understöd beviljat fiskerintendenten i Västra distriktet ett belopp av 1,000 kronor för att sätta honom i tillfälle att undersöka möjligheterna för en svensk export av klippfisk och torrskinka till Spanien och Portugal.

Av vad sålunda redan förekommit framgår, att särskilt anslag ej

erfordras för sådana åtgärder till underlättande av fiskexport, som de sakkunniga föreslagit. Emellertid är det att befara, att det till Kungl. Maj:ts disposition för fiskerinäringens främjande ställda anslaget icke kommer att förslå med de nya krav, som på sätt jag anfört kunna ställas därå. [121.]

Då jag emellertid under nu rådande förhållanden icke kan ifrågasätta en ökning av budgeten för detta ändamål, vill jag i stället föreslå, att anslaget till Kungl. Maj:ts disposition i någon mån ökas genom överförande dit av en del av anslaget till fiskets befrämjande i de särskilda orterna. Jag anser sålunda, att den del därav, som är avsedd för fiskeristatistik, skall utan olägenhet kunna minskas med åtminstone 6,000 kronor.

Då det anslag till fiskets befrämjande i de särskilda orterna, som skall uppföras i budgeten för 1923—1924 är avsett för statsbidrag för kalenderåret 1923, böra dessa redan för innevarande år minskas med sistnämnda belopp.

Därest riksdagen icke har något att erinra mot förslaget om statsunderstöd till studieresor jämväl åt fiskeriarbetare och länsfiskeritjänstemän, lärer ändring av nu för reseunderstöd gällande bestämmelser böra vidtagas för tillämpning från och med kalenderåret 1924.

Vid bifall till vad jag i ämnet föreslagit skall anslaget till fiskets befrämjande i de särskilda orterna minskas från 105,000 kronor med 6,000 kronor till 99,000 kronor, därav 24,000 kronor må anvisas till insamlande av primäruppgifter för fiskeristatistik, samt anslaget till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen ökas från 40,400 kronor med 6,000 kronor till 46,400 kronor.

Om anslaget till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen skall jag göra framställning i nästa punkt.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie reservationsanslaget* till fiskets befrämjande i de särskilda orterna med kronor 99,000.

3 *Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen.*

Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie reservationsanslaget* till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen med kronor 46,400.

[122.]
Befrämjande
i allmänhet
av fiskeri-
näringen.
(ordinarie
anslag.)

4. Undervisningskurser i navigation för bohuslänska fiskare.

[123.]
Undervisningskurser i navigation för bohuslänska fiskare.
 (extra anslag.)

För undervisning i navigation åt bohuslänska fiskare har alltsedan 1903 av riksdagen beviljats anslag å extra stat. Från och med 1918 har anslaget beräknats efter 1,550 kronor årligen. För anslagets användning har redogjorts i nionde huvudtiteln 1922 punkt 118. Anslaget för 1922 har disponerats genom Kungl. Maj:ts brev den 13 januari 1922.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har nu anhållit, att statsbidrag måtte utverkas för ändamålet jämväl för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 till samma belopp som för 1922 och för enahanda användning, som bestämts i nyssnämnda brev. Någon reservation komme enligt länsstyrelsens antagande ej att förefinnas den 30 juni 1923.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt bifall till länsstyrelsens framställning.

Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till anordnande av undervisningskurser och hållande av föredrag i navigation m.m. för bohuslänska fiskare, under förutsättning att av Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap eller landsting eller eljest för ändamålet tillskjutas minst 2,000 kronor, anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 1,550.

5. Södra Sveriges fiskeriförening.

[124.]
Södra Sveriges fiskeriförening.
 (extra anslag.)

Till understöd åt södra Sveriges fiskeriförening för dess fortlöpande verksamhet har riksdagen för varje år från och med 1908 på extra stat anvisat anslag. För 1922 beviljades för ändamålet sammanlagt 37,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 har såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisats dels såsom bidrag till föreningens upplysningsverksamhet 7,000 kronor, dels ock såsom bidrag till föreningens fiskeribiologiska undersöknings-, försöks- och fiskodlingsverksamhet 19,000 kronor eller tillhopa 26,000 kronor.

Med skrivelse den 29 augusti 1922 har lantbruksstyrelsen överlämnat en av förslag till inkomst- och utgiftsstat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 åtföljd ansökning från föreningens styrelse, vari hemställts, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att föreningen för sistnämnda tid måtte komma i åtnjutande av ett statsanslag å 47,000

kronor, varav 16,300 kronor till upplysningsverksamheten och 30,700 kronor till den fiskeribiologiska undersöknings- och fiskodlingsverksamheten. Föreningen har därvid hänvisat till vad föreningen anfört i sin skrivelse 1921 rörande anslag för 1923 (se IX H. T. 1922 sid. 218). [124.]

De av föreningen för budgetåret 1923—1924 beräknade utgifter kunna sammanställas på följande sätt, därvid för jämförelse är medtaget dels vad föreningen i sådant avseende beräknat för kalenderåret 1923 dels ock vad i 1922 års statsverksproposition därav godkänts vid uträkning av statsbidrag för första halvåret 1923.

Utgifter:	Föreningens utgiftsförslag för 1923 kronor	I 1922 års statsverks- proposition godkända kost- nader för 1923 kronor	Föreningens utgiftsförslag för tiden ^{1/7} 1923— ^{30/6} 1924 kronor
<i>Fiskeribiologisk undersöknings- och fiskodlings- verksamhet:</i>			
dammarbeten och reparationer	8,500	8,500	8,800
avelsfisk, fiskyngel och rom.....	3,500	3,500	3,500
kalk, gödnings- och foderämnen.....	2,900	2,000	2,500
arrenden.....	8,426	8,426	8,209
redskap	3,000	3,000	3,200
löner och provisioner.....	20,850	20,850	19,650
laboratoriets underhåll	1,700	1,700	1,500
<i>Upplysningsverksamhet:</i>			
löner	4,550	4,550	5,800
lokalhyror m. m.....	4,500	3,000	4,500
inventarier och deras underhåll	1,000	800	1,000
undervisningsmateriell	500	500	500
tryckningskostnader	2,800	2,400	2,500
<i>Andra utgifter:</i>			
löner	4,500	4,500	4,500
resor	3,000	2,500	3,000
allmänna omkostnader	3,000	2,000	3,000
underhåll av fastigheter	500	500	1,000
ränta å lån	1,800	1,800	1,800
oförutsedda utgifter	774	774	641
Summa	75,800	71,300	75,600

Föreningens inkomster utom statsbidrag, vilka vid beräkning av anslag föregående år antogos för kalenderåret 1923 till 28,800 kronor,

[124.] därav i medlemsavgifter och försäljningsprovision 1,300 kronor, hava i nu framlagda statförslaget upptagits till 28,600 kronor, därav i nyssnämnda avseenden 1,100 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande anfört bland annat följande.

Föreningens upplysningsverksamhet hade fortgått efter samma plan som förut. Särskilt borde framhållas, att anslutningen till undervisningskurserna i redskapstillverkning och dammkultur varit så stor, att av brist på utrymme icke på långt när alla sökande kunnat antagas.

De biologiska undersökningarna vid föreningens laboratorium och den praktiska undersöknings- och försöksverksamheten hade jämväl fortsatts. Resultaten härav hade offentliggjorts i flera värdefulla publikationer. Föreningens biologiska laboratorium vore fortfarande det enda i landet, där experimentella limnologiska och fiskeribiologiska undersökningar utfördes, varför dess betydelse för såväl teoretisk som praktisk fiskeribiologisk forskning vore särdeles stor.

Då föreningens verksamhet alltjämt måste anses vara synnerligen värdefull för utvecklingen av vårt sötvattensfiske, ville lantbruksstyrelsen förorda, att föreningen erhöles statsunderstöd även för budgetåret 1923—1924.

Vad angår anslagsbeloppet så har lantbruksstyrelsen ansett posterna dammarbeten och reparationer, kalk, gödnings- och foderämnen, redskap, lokalhyra m. m., inventarier och deras underhåll, tryckningskostnader, resekostnader samt allmänna omkostnader böra nedbringas till de för 1923 godkända beloppen eller tillsammans med 4,300 kronor, varigenom sammanlagda utgiftssumman skulle bli densamma som föregående år godkänts eller 71,300 kronor. I enlighet härmed har styrelsen, som ej haft något att invända mot inkomstberäkningen, hemställt om understöd åt föreningen med sammanlagt 42,700 kronor, varav 12,500 kronor till föreningens upplysningsverksamhet och 30,200 kronor till föreningens fiskeribiologiska undersöknings-, försöks- och fiskodlingsverksamhet.

*Departements-
chefen.*

Utgifterna till dammarbeten och reparationer, som för hela 1922 upptogos till 4,600 kronor, beräknades för första halvåret 1923 till 4,650 kronor. Denna ökning, som motiverades av nödvändigheten att vidtaga vissa dittills undanskjutna reparationsarbeten, var sålunda av tillfällig natur och får icke läggas till grund för kommande anslagsberäkningar. Även under antagande att sagda halvårsanslag icke helt räckt till berörda reparationsarbeten, anser jag posten till dammarbeten och reparationer ej behöva för räkenskapsåret 1923—1924 upptagas till högre belopp än 6,000 kronor.

Posten löner under avdelningen »upplysningsverksamhet» har höjts från 4,550 kronor till 5,800 kronor. Detta kan jag icke tillstyrka. Tvärtom anser jag samma post böra sänkas till 4,100 kronor liksom

löneposten under »andra utgifter» till 4,000 kronor och posten löner och provisioner under »fiskeribiologisk undersöknings- och fiskodlingsverksamhet» till 18,850 kronor. [124.]

Dessutom torde följande poster, nämligen till kalk m. m., redskap, laboratoriets underhåll, lokalhyror m. m., inventarier, tryckningskostnader, resor och allmänna omkostnader kunna sänkas till belopp, som med 10 procent understiger vad som godkänts vid anslagsberäkningen föregående år. Dessa poster, som föregående år godkändes till sammanlagt 17,400 kronor, böra således nu beräknas till 15,660 kronor.

I enlighet med vad jag sålunda anfört bliva utgifterna reducerade till 64,260 kronor. Då jag intet har att erinra mot beräkningen av inkomsterna till 28,600 kronor, skulle således erfordras ett statsanslag av 35,660 kronor eller avjämnat 35,700 kronor, därav i runt tal 10,000 kronor beräknade för upplysningsverksamhet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt södra Sveriges fiskeriförening anvisa för budgetåret 1923—1924 såsom <i>extra anslag</i>	
<i>dels</i> såsom bidrag till föreningens upplysningsverksamhet	kronor 10,000,
<i>dels ock</i> såsom bidrag till föreningens fiskeribiologiska undersöknings-, försöks- och fiskodlingsverksamhet	kronor 25,700,
eller tillhopa	» 35,700.

Hydrografisk-biologiska havsundersökningar.

6—8. *Hydrografisk-biologiska kommissionen, vissa havshydrografiska mätningar samt andel i kostnad för internationell centralanstalt.*

För utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag anvisat medel å extra stat för vart och ett av åren 1901—1922 samt för första halvåret 1923. De senare åren hava för ändamålet anvisats tre särskilda reservationsanslag nämligen dels till omkostnader för de av svenska hydrografisk-biologiska kommissionen bedrivna undersökningarna, dels till täckande av Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium, dels ock till omkostnader för vissa av kommissionen från nautisk-meteorologiska byrån övertagna observationsarbeten.

[125.]
Hydrografisk-
biologiska
kommissionen,
vissa havs-
hydrografiska
mätningar
samt andel i
kostnad för
internationell
central-
anstalt.
(extra anslag.)

[125.]

För kommissionens egna arbeten var anslaget till och med 1920 bestämt till 29,000 kronor samt för ett vart av åren 1921 och 1922 till 35,000 kronor. Höjningen motiverades av ökade utgifter för extra arbetshjälp, tryckning, reparationer, hyra för båtar, motorolja och bränsle samt kemikalier. Anslaget för 1922 var beräknat för det kommissionens arbetsår, som började den 1 maj samma år. Då statsverkspropositionen till 1922 års riksdag uppgjordes, beräknades att med hänsyn till inträdd minskning av de utgifter, som 1920 föranlett anslagets höjning, vid ingången av arbetsåret den 1 maj 1923 borde föreligga så stor reservation, att för återstående två månader till ingången av det nya budgetåret den 1 juli 1923 icke erfordrades högre anslag än 3,000 kronor. Samma belopp blev ock av riksdagen upptaget i budgeten för första halvåret 1923.

Kommissionen har i skrivelse den 14 augusti 1922, jämte förmälan att kommissionen hade för avsikt att från och med 1923 omlägga sitt arbetsår till överensstämmelse med budgetåret, begärt att för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 erhålla ett anslag av 32,000 kronor för kommissionens egna arbeten. Därvid har kommissionen framhållit, att någon besparing icke kunde beräknas den 1 juli 1923 samt att det icke vore möjligt att nedbringa kostnaderna till samma belopp som 1920. Endast med iakttagande av all nödig sparsamhet kunde anslaget för arbetsåret 1923—1924 begränsas till begärda 32,000 kronor.

Anslaget till de från nautisk-meteorologiska byrån övertagna arbeten är beviljat första gången för 1922 till ett belopp av 8,000 kronor. För arbetenas omfattning får jag hänvisa till nionde huvudtiteln 1921 punkt 76.

För första halvåret 1923 upptages anslaget med allenast 3,000 kronor. Att sålunda mindre än hälften beviljats, beror på att den till 1,000 kronor beräknade utgiften för tryckningskostnad ansetts kunna anstå till senare halvåret.

Kommissionen har i sin nyssnämnda skrivelse begärt 8,000 kronor för budgetåret 1923—1924.

Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium utgör 10,000 kronor årligen. Anslag för ändamålet till nämnda belopp har sista gången upptagits i riksstaten för 1922, avseende tiden 22 juli 1922—21 juli 1923. I sin förut nämnda skrivelse har kommissionen begärt, att 10,000 kronor måtte anvisas för gäldande av Sveriges andel för tiden 22 juli 1923—21 juli 1924.

Mot kommissionens anslagsäskanden har jag ingen erinran och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[125.]
Departementv.
chefen.

att för budgetåret 1923—1924 anvisa

dels till omkostnader för de av svenska hydrografisk-biologiska kommissionen bedrivna undersökningarna av de Sverige omgivande haven ett *extra reservationsanslag* av kronor 32,000,

dels till omkostnader för vissa av kommissionen från nautisk-meteorologiska byrån övertagna havshydrografiska mätningar m. m. ett *extra reservationsanslag* av kronor 8,000,

dels ock till täckande av Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium ett *extra reservationsanslag* av kronor 10,000.

9. Underhålls- och driftkostnad för fartyget Skagerak.

För hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven samt för tillsyn och bevakning vid Sveriges havsfisken har fartyget Skagerak sedan 1905 varit i verksamhet. Riksdagen har för varje år beviljat anslag till underhålls- och driftkostnad för nämnda fartyg. För 1922 utgick anslaget med 150,000 kronor. För första halvåret 1923 är anslaget upptaget med 15,000 kronor. Härvid räknades med en reservation å 42,000 kronor vid 1923 års ingång.

[126.]
Underhålls-
och drift-
kostnad för
fartyget
Skagerak.
(extra anslag.)

Seglotionstiden för fartyget beräknades vid anslagsäskandet för 1922 för en expeditionstid av 10 månader, varav 5 månader till sillrekognosceringar. Övriga 5 månader skulle användas för de ändamål i de internationella havsundersökningarnas tjänst, för vilka fartyget ursprungligen avsetts, samt för andra vetenskapliga och praktiska undersökningar ävensom tillsyn och bevakning vid Sveriges havsfisken under sommarmånaderna. Anslagsberäkningen för första halvåret 1923 grundades på, att fartyget jämväl under 1923 borde vara i verksamhet tio månader, därav under första hälften av året tillhoppa fyra månader.

I skrivelse den 8 september 1922 har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som har överinseendet över fartyget, efter samråd med svenska hydrografisk-biologiska kommissionen gjort framställning om anslag för fartygets underhålls- och driftkostnad för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924.

Anslagsäskandet är grundat på, att fartyget jämväl under budget-

[126.] Året 1923—1924 skulle vara i gång tio månader. För att hålla fartyget i gång så lång tid anser länsstyrelsen erfordras ett anslag av 103,000 kronor, beräknat enligt följande sammanställning, därvid för jämförelse medtages anslagsberäkningen för 1922.

		1922	1923—1924
Avlöningar	kronor	39,300	32,350
Proviant- och portionsersättning för tio månader	»	18,000	17,500
Kol och olja	»	75,000	22,000
Två nya fisktrålar	»	—	2,000
Ny ångturbingenerator	»	—	6,500
Reparationer, utrustning och underhåll	»	15,000	15,000
Avgifter för och underhåll av radiotelegrafan	»	—	2,000
Beklädnad, läkare, medicin, tvätt, transporter m. m.	»	—	2,500
Diverse	»	2,700	3,150
	Summa kronor	150,000	103,000.

Posten till avlöningar i den nya staten fördelar sig med 5,800 kronor till årslön åt befälhavaren, 10,800 kronor till årslön åt styrman, maskinist och kockstewart samt 15,750 kronor till lön åt besättningen i övrigt under 10 månader.

Beträffande de särskilda posterna har länsstyrelsen anfört följande.

Befälhavare, styrman, maskinist och kockstewart borde såsom hittills anställas för år. Någon ändring i den till dem utgående avlöning ifrågasattes icke.

För den övriga besättningen hade månadshyrorna beräknats i huvudsak efter de grunder, som tillämpades å handelsfartyg.

I posten för proviant m. m. inginge portionsersättning under två månader för de årsanställda. För proviant under tio månader hade räknats med en kostnad något lägre än den, vartill samma utgift för närvarande belöpte sig. Ur denna post borde också utgå utgifter, belöpande sig till något hundratal kronor, för utövande av sedvanligt enkelt värdskap ombord å fartyget i främmande hamnar.

Kostnaden för kol hade beräknats efter en åtgång av mellan 700 och 800 ton och det pris, som gällde dagen för skrivelsens avlåtande eller 30 kronor för ton.

Fartygets trålutrustning vore försliten, vadan för nyanskaffning av två fisktrålar beräknats 2,000 kronor.

Vid fartygets byggnad 1904 installerades en 10 hästkrafters dynamomaskin, bestående av ångturbin och generator, för undersökningsarbetet samt yttre och inre belysning. Maskinen hade sålunda varit i bruk under omkring 18 år, varjämte belastningen under senare år ökats genom tillkomsten av radiotelegrafan. Det hade nu visat sig, att den elektriska energi, dynamon förmådde framalstra, vore så otillräcklig, att under den mörka delen av dygnet, när arbetet vore i gång, fartygets lantärnors ljussken minskades i så hög grad, att ljusstyrkan avsevärt understege de internationella fordringarna, samtidigt som belysningen i laboratoriet försvagades i så hög grad, att arbetet där försvårades. Vid en genom sakkunniga gjord undersökning av dynamon hade befunnits, att turbinen under den långa tid, den varit

använd, blivit så försliten, att en reparation av densamma icke vore lönande och att generatören icke vore av den styrka, att tillräcklig kraft från densamma numera kunde erhållas. I anslagskravet hade därför upptagits kostnaden för en ny 15 hästkrafters ångturbingenerator, därvid priset beräknats under förutsättning att den gamla maskinen överlämnades till säljaren av den nya maskinen.

På grund av fartygets ålder krävdes årligen icke obetydliga reparationer. vadan det härför jämte för nödiga utrustningsartiklar beräknade beloppet vore väl behöfligt. Skulle emellertid en framställning om tillbyggnad av fartyget, som länsstyrelsen hade för avsikt att inom den närmaste tiden avlåta, vinna bifall, torde ifrågavarande post kunna minskas med ett belopp av 10,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 23 september 1922 tillstyrkt bifall till länsstyrelsens ifrågavarande framställning.

Mot det till avlöningar beräknade beloppet har jag intet att invända. Proviand- och portionsersättningen synes mig däremot kunna sänkas till 16,650 kronor. *Departements-
chefen.*

Mot posterna till kol och olja samt till nyanskaffning av fisktrålar och ångturbingenerator har jag ingen erinran.

Den nu såsom särskild post upptagna kostnaden för avgifter för och underhåll av radiotelegrafens synes förut hava bestritts från anslaget till reparationer, utrustning och underhåll, som för 1922 beräknades till 15,000 kronor. För samma ändamål begäres alltså nu 2,000 + 15,000 = 17,000 kronor. Vad angår den av länsstyrelsen i detta sammanhang omnämnda framställningen om anslag till ombyggnad av fartyget vill jag meddela, att denna framställning blivit av länsstyrelsen i skrivelse den 13 november 1922 återkallad, när det visat sig, att ombyggnadsfrågan tarvade ytterligare utredning. Enligt vad jag under hand inhämtat torde i avvaktan på en ombyggnad av fartyget, vilken i varje fall anses oundviklig, med vissa av de tilltänkta reparationsarbetena böra tillsvidare anstå och anslagsposten till reparationer m. m. på grund härav kunna sänkas till 12,000 kronor.

Enligt vad jag inhämtat hava de nu under särskild post upptagna utgifterna till beklädnad, läkare, medicin, tvätt, transporter m. m. tidigare utgått från det till diverse beräknade beloppet. Då detta för 1922 upptogs till 2,700 kronor, kan jag för samma ändamål för budgetåret 1923—1924 ej tillstyrka högre belopp än 2,500 kronor.

Sammanlagda utgiftsbeloppet skulle alltså bliva 32,350 + 16,650 + 22,000 + 2,000 + 6,500 + 12,000 + 2,500 = 94,000.

[126.] Fartyget Skagerak har årligen från och med 1906 försäkrats mot sjöskada. Härför har särskilt anslag anvisats, senast för första halvåret 1923, avseende försäkring kalenderåret 1923. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har nu gjort framställning om medel för fortsatt försäkring under 1924. Då staten i allmänhet icke har sin egendom försäkrad, får jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, föreslå, att anslag för ändamålet icke vidare äskas. Jag vill därvid erinra, att därest fartyget skulle träffas av skada, som försäkringen avsett att täcka, Kungl. Maj:t lär äga att anvisa på grund därav erforderliga medel från anslaget till oförutsedda utgifter.

Under åberopandet av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till underhålls- och driftkostnader för fartyget Skagerak anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 94,000.

10. Underhålls- och driftkostnad för fartyget Eystrasalt.

[127.] Till underhålls- och driftkostnad för fiskeriadministrationens fartyg Eystrasalt har riksdagen anvisat anslag å extra stat för varje år från och med 1909. För 1922 har för ändamålet anvisats ett belopp av 20,000 kronor och för första halvåret 1923 5,000 kronor. Vid upptagandet av sistnämnda belopp förutsattes dock en beräknad reservation om 3,600 kronor å 1922 års anslag.

Under förutsättning att fartygets undersökningsfärder skola fortgå och fartyget under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 hållas i gång under en tid av sex månader, har lantbruksstyrelsen uppgjort förslag till stat för fartyget under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 slutande å 17,000 kronor. Styrelsen har hemställt om anslag med detta belopp för samma tid.

Statförslaget upptager följande poster, till jämförelse varmed jämväl må angivas motsvarande av lantbruksstyrelsen beräknade utgifter för 1922.

Nionde huvudtiteln.

277

[127.]

	1 juli 1923— 30 juni 1924	1922
Arvode åt befälhavaren	kronor 1,500	2,400
Dagtraktamente åt befälhavaren under 180 dagar à 5 kronor	» 900	6,300
Arvode åt 3 besättningskarlar för 6 månader	» 4,800	500
Besättningsens resor till och från förläggningssorten	» 300	4,500
Fotogén och andra förbrukningsartiklar	» 3,400	5,000
Vinterförläggning, vårutrustning jämte reparationer, kompletteringar m. m.	» 3,000	300
Lotsning, belysning m. m.	» 200	1,400
Försäkring av fartyget	» 1,400	1,500
Nyanskaffning samt reparationer av redskap och apparater m. m.	» 1,500	17,000
	Summa kronor	21,900.

Kostnaden för den tid av 2 månader, som fartyget avsågs vara i gång under första halvåret 1923, beräknades av mig i statsverkspropositionen till 1922 års riksdag till 8,600 kronor.

Av enahanda skäl, som jag anført under nästföregående punkt, anser jag något belopp ej erfordras för försäkring. Då övriga anslagsposter för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 icke synas mig skäligen kunna beräknas till lägre belopp än lantbruksstyrelsen föreslagit, men enligt vad jag inhämtat å anslaget finnes en reservation till den 1 juli 1923 å 2,200 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till underhålls- och driftkostnad för fartyget Eystrasalt anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 13,400.

11. Ett armerat ångfartygs stationerande vid rikets kuster.

Under en följd av år har, med vissa uppehåll, särskilt under krigsåren, ett armerat ångfartyg varit under vintrarna stationerat vid västkusten för upprätthållande av ordning under pågående vintersillfiske och för att på olika sätt bistå fiskarena. Kostnaderna för kol och olja under dylika expeditioner ävensom för fartygets ut- och avrustning hava bestritts från för ändamålet under nionde huvudtiteln särskilt anvisade anslag. Senast har riksdagen för stationerande under tre av vintermånaderna 1922—1923 av ett dylikt fartyg vid rikets kuster å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisat ett reservationsanslag av 17,000 kronor, varvid dock förutsattes, att en beräknad reservation av 12,000

[128.]

*Ett armerat
ångfartygs
stationerande
vid rikets
kuster.*

(extra anslag.)

[128.] kronor å tidigare anslag jämväl skulle tagas i anspråk under sistnämnda tid.

I skrivelse den 29 augusti 1922 har lantbruksstyrelsen anført, att det syntes vara av nöden, att medel bleve tillgängliga för utrustande av ett flottans fartyg för samma ändamål även vintern 1923—1924 under en tid av omkring 3 månader. Huru stort belopp, som härför erfordrades, kunde emellertid för det dåvarande ej exakt bedömas, då kostnaderna i hög grad vore beroende av kolpriserna under vintern 1923—1924. Till ledning vid bedömandet härav kunde nämnas, att enligt uppgift sommaren 1922 från marinstabens organisationsavdelning kostnaderna för dag med dåvarande kolpriser — under förutsättning att kanonbåten Svensksund fortfarande finge för ändamålet användas — med en beräknad gång av respektive 4 och 5 timmar om dagen skulle belöpa sig till respektive 246 och 255 kronor. Lantbruksstyrelsen ansåge, att dagskostnaden i likhet med vad som skett i statsverkspropositionen till 1922 års riksdag lämpligen borde beräknas till 248 kronor per dag och alltså för tre månader till 22,320 kronor. Därtill borde läggas omkring 7,000 kronor för utrustnings- och avrustningskostnader. För en tid av 3 månader skulle alltså erfordras omkring 29,300 kronor.

Marinförvaltningen har i utlåtande den 16 september 1922 förklarat sig icke hava något att erinra mot lantbruksstyrelsens kostnadsberäkningar.

Departementets-
chefen.

För vintern 1923—1924 torde bevakning av ifrågavarande slag jämväl böra anordnas. Mot kostnadsberäkningarna finner jag ej anledning till anmärkning. Någon reservation å tidigare anslag läser icke förefinnas vid ingången av nästa budgetår. Liksom tidigare bör proviantkostnaden under expeditionen bestridas av medel till utgifter för sjöförsvaret.

Jag har i detta ärende samrått med chefen för försvarsdepartementet och inhämtat, att han delar min uppfattning i frågan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för stationerande under vintermånaderna 1923—1924 av ett armerat ångfartyg vid rikets kuster för åstadkommande av ordning och skydd vid fiskets bedrivande anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av..... kronor 29,300.

K. **Skogsväsendet.****Skogsundervisning m. m.**1. *Skogshögskolan.*

Föregående år beräknades det ordinarie anslaget till skogshögskolan för hela kalenderåret 1923 till 211,700 kronor, därav hälften upptogs för första halvåret 1923. I nionde huvudtiteln (punkterna 125 och 126) beräknades vidare, att behov av ytterligare medel föreläge, för hela kalenderåret 1923 sammanlagt 20,400 kronor. Något anslag härför behövde dock för första halvåret 1923 ej begäras på grund av reservation till belopp, överstigande hälften av anslagsbehovet.

I skrivelse den 29 september 1922 har nu styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt hemställt om anslag för budgetåret 1923—1924. Därvid har styrelsen beräknat det ordinarie anslaget till 215,275 kronor. På given anledning har emellertid högskolans rektor inkommit med en promemoria, däri han förklarar, att på grund av omläggningen av budgetåret vissa poster, ingående i det ordinarie anslaget, borde jämkas, och ordinarie anslaget därigenom bestämmas till 215,418 kronor eller alltså 3,718 kronor högre än för kalenderåret 1923 beräknades.

Tillika har styrelsen anhållit om beviljande av extra anslag med ej mindre samma belopp — 20,400 kronor —, som beräknades för kalenderåret 1923, än även ytterligare ett belopp å tillhoppa 2,400 kronor för vissa reparationsarbeten vid Garpenberg samt för inköp av vissa instrument m. m. för den förberedande jägmästarkursen därstädes eller tillhoppa 22,800 kronor. Med hänsyn till reservation å 1,460 kronor har styrelsen ansett det extra anslaget för budgetåret 1923—1924 böra sättas till (22,800—1,460=) 21,340 kronor eller i runt tal 21,400 kronor.

En jämförelse mellan styrelsens nu gjorda anslagsäskanden och beräkningen för 1923 visar, att endast i anslagsposterna »arvoden åt extra lärare» samt »till praktiska övningar vid forstmästarkursen» vidtagits förändringar. Dessa hava förorsakats dels av den omläggning av undervisningsplanen för forstmästarkursen, som Kungl. Maj:t den 16 december 1921 genom ändring av stadgarna för högskolan fastställt och vilkas innebörd finnes närmare omförmäld i punkt 125 av nionde huvudtiteln till 1922 års riksdag, dels ock därigenom att en post å 950 kronor, som i den för kalenderåret 1923 beräknade staten upptagits till en assi-

[129.]
Skogshög-
skolan.
(ordinarie
anslag.)

[129.] stent i skogs- och fältmätning samt kartritning vid forstmästarkursens praktiska övningar, ansetts böra överföras till anslagsposten »arvoden åt extra lärare».

Vad till en början sistnämnda anslagspost angår, så omfattar den efter beslut vid riksdagarna 1914 (se IX H. T. vid senare riksdagen sid. 183—189), 1917 (se IX H. T. sid. 212) och 1920 (se IX H. T. sid. 231) följande arvoden till extra lärare:

i skogspolitik	kronor	2,000
» lag- och författningskunskap	»	2,300
» » »	»	1,300
» bokföring	»	1,000
» organisk och teknisk kemi	»	900
» jordbruksekonomi	»	2,350
» tjänstexpedition	»	1,160
» kartskrift	»	235
» klimatologi	»	800
» zoologi med jakt- och fiskvård	»	3,500
» matematik	»	875
för utjämning av anslagsposten	»	30

Summa kronor 16,450.

Enligt styrelsens nu framlagda förslag skulle utöver dessa arvoden å tillhopa 16,420 kronor här upptagas det förut på forstmästarkursens praktiska övningar uppförda arvodet till extra lärare i skogs- och fältmätning samt kartritning, nu på grund av ökade undervisningstimmar höjt från 650 kronor till 950 kronor, samt av samma anledning arvodet till läraren i zoologi m. m. höjas med 300 kronor till 3,800 kronor och arvodet till läraren i kartskrift med 50 kronor till 285 kronor. Hela anslagsposten skulle härigenom höjas till 17,720 kronor.

Vad härefter angår anslaget till praktiska övningar vid forstmästarkursen, så bestämdes detsamma vid 1920 års riksdag (se IX H. T. p. 72) till 16,650 kronor. På grund av omläggningen av forstmästarkursens undervisningsplan kunde anslaget föregående år (se IX H. T. p. 125) vid beräkning för hela kalenderåret 1923 tillfälligtvis sänkas till 9,000 kronor. Enligt det nu framlagda förslaget skulle denna anslagspost för budgetåret 1923—1924 få följande sammanställning:

Lärarnas resor och dagtraktamenten	kronor	3,075
Assistentarvode under 4 $\frac{1}{2}$ månader à 400 kronor	»	1,800
Assistenternas resor och dagtraktamenten	»	400
» dagtraktamenten under föreläggningstiden	»	1,015
Hantlangning	»	1,500
Elevernas resor	»	2,800
Material m. m.	»	875

Summa kronor 11,465.

I jämförelse med den för 1923 beräknade utgiftsstaten hava såsom nämnts i staten för budgetåret 1923—1924 upptagits två nya poster, avsedda att öka det extra anslaget, nämligen till reparationer å byggnaderna vid Garpenberg samt till instrument m. m. för förberedande jägmästarkursen vid Garpenberg.

Överassistenten vid dessa kurser har med bifogande av specifikation å nödvändiga reparationsarbeten begärt 2,600 kronor härför samt vidare äskat 1,400 kronor till inköp av en Lyths planimeter, ett avvägningsinstrument, två skogskulturplogar ävensom till komplettering och modernisering av mättningsinstrument.

Högskolans rektor har, under framhållande att dessa äskanden framkommit sedan han till styrelsen avlämnat sitt statförslag, därom anfört följande.

I fråga om de sålunda begärda nya anslagen finge rektorn framhålla, att det av honom i det avgivna statförslaget för expenser vid skogshögskolan å ordinarie stat beräknade beloppet icke räckte till för de nya ändamål, som nu tillkommit. För nödvändiga reparationer å Garpenberg, med dess omfattande byggnadskomplex, hade rektorn beräknat, att av högskolans post för expenser skulle 1,600 kronor kunna åtgå. Andra omfattande reparationsarbeten måste nämligen under budgetåret göras såväl å högskolans byggnader i Stockholm, särskilt preparatorsbostaden, som ock å byggnaderna vid förläggningssorterna Malingsbo, Bjurfors och Rörström. Då de anmälda reparationsarbetena icke gärna borde eftersättas, nödgades rektorn hemställa om särskilt anslag för ändamålet till belopp av (2,600—1,600 =) 1,000 kronor.

Beträffande det begärda anslaget till nyanskaffning av vissa instrument och redskap finge rektorn åberopa dels nödvändigheten av att vid undervisningen i geodesi, som i fråga om jägmästarkursen avslutades vid kursen å Garpenberg, de moderna instrument, som tid efter annan framkomme, kunde demonstreras och deras handhavande inövas, dels att den utlåning av instrument och redskap, som hittills i viss utsträckning skett från högskolan i Stockholm till förberedande kursen i Garpenberg, visat sig i flera avseenden olämplig. Finare instrument skadades nämligen lätt under transporter och smådelar förkomme, varigenom reparationskostnaderna ökades; större redskap, exempelvis skogskulturplogar, droge oskäligen transportkostnader, varjämte slutligen undervisningen vid forstmästarkursen ofta bleve i saknad av de utlånade demonstrationsobjekten just då dessa därvid behövdes. De belopp, som i högskolans ordinarie stat beräknats för de olika institutionernas expenser — d. v. s. till instrument, materialier o. d. —, vore så knappt tilltagna, att de ej räckte till för de nu begärda instrumentanskaffningarna till förberedande kursen. Rektorn finge därför tillstyrka det begärda anslaget av 1,400 kronor.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt har jämväl tillstyrkt, att de av rektorn sålunda föreslagna beloppen, tillhoppa 2,400 kronor, måtte, utöver förut omförmälda 20,400 kronor, anvisas å *extra* stat.

Som jag med hänsyn till nödvändigheten att minska statsutgifterna ansett de poster, varå ej utgår dyrtidstillägg, kunna minskas med i

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[129.] genomsnitt 10 procent i förhållande till beräkningen föregående år, har jag efter inhämtande av yttrande från skogshögskolans rektor uppgjort ett nytt förslag till utgiftsstat för budgetåret 1923—1924, som, jämfört med den för 1923 föregående år beräknade och vad styrelsen för budgetåret 1923—1924 begärt, visas av följande uppställning, däri anslag å extra stat angivits med kursiverade siffror.

	1923	1923—1924	1923—1924
	beräknade utgifter	begärt anslag	efter gjord reducering
	Kronor	Kronor	Kronor
Löner och arvoden åt ordinarie personal efter bostadsavdrag	58,500	58,500	58,500
Arvoden åt extra lärare	16,450	17,720	17,720
Amanuensarvode	1,800	1,800	1,800
Kamrerargöromålens bestridande	4,000	4,000	4,000
Biblioteksgöromålens	2,400	2,400	2,400
Resestipendier åt lärare	1,000	1,000	900
Stipendier åt elever vid jägmästarkursen	4,000	4,000	3,600
» » » » forstmästarkursen	1,000	1,000	900
Praktiska övningar vid jägmästarkursen	63,183	63,183	61,000
» » » forstmästarkursen	1,500	1,500	—
Expenser	48,850	48,850	47,000
Utgifter för styrelsen för skogshögskolan och statens skogs- försöksanstalt	4,500	4,500	—
Studieunderstöd för vetenskaplig forskning	1,500	1,500	1,500
Docentstipendier å 5,000 kronor	1,200	1,200	1,000
Docentstipendier å 5,000 kronor	10,000	10,000	10,000
Assistent i skogsindelning m. m.	1,200	1,200	1,200
» » skogsteknologi m. m.	800	800	800
Kurs i förvaltningskunskap	1,200	1,200	1,080
Reparationer vid Garpenberg	—	1,00	1,000
Instrument m. m. för förberedande kursen vid Garpenberg	—	1,400	1,380
För avjämning	17	—	—
Summa ordinarie	211,700	215,418	210,700
» extra	20,400	22,800	16,460
Tillhoppa summa	232,100	238,218	227,160

Enligt det sålunda sist uppgjorda statförslaget skulle nedannämnda däri ingående anslagsposter vara beräknade för följande ändamål.

Anslaget till praktiska övningar vid förberedande jägmästarkursen:

Överassistentens resor och dagtraktamenten	kronor	900
Arvode för 1 helårsassistent	»	4,200
» » » » med avdrag av 400 kronor för bostads- förmån	»	3,800
» » 1 halvårsassistent	»	2,100
Dagtraktamente för 2 helårsassistenter	»	896
» till halvårsassistenten	»	448

Nionde huvudtiteln.

283

18 resdagar för 3 assistenter à 13 kronor	»	234
Resekostnad (biljetter) för tre assistenter	»	500
Hantlangning	»	1,140
Redskap, material m. m.	»	782

[129.]

Summa kronor 15,000.

Anslaget till praktiska övningar vid jägmästarkursen vid högskolan:

Arvode åt 4 försteassistenter, sammanlagt 9 månader à 500 kronor	kronor	4,500
» » 5 andreassistenter, sammanlagt 11 1/2 månader à 400 kronor	»	4,600
Dagtraktamente under resor för assistenterna	»	780
Biljettkostnader m. m. för assistenternas resor	»	3,000
Dagtraktamente för assistenterna under tjänstgöringstiden	»	3,200
Lärarnas resor	»	5,500
Elevernas resor	»	14,300
Hantlangning	»	5,000
Studieresa i marklära	»	2,000
Förläggningskostnader, ved, material, renhållning	»	3,120

Summa kronor 46,000.

Anslaget till praktiska övningar vid forstmästarkursen:

Lärarnas resor och dagtraktamenten	kronor	3,075
Assistentarvode under 4 1/2 månader	»	1,800
Assistenternas resor och dagtraktamenten	»	400
» dagtraktamenten under förläggningstiden	»	1,000
Hantlangning	»	1,500
Elevernas resor	»	2,800
Material m. m.	»	805

Summa kronor 11,380.

Anslaget till expenser:

Gemensamma expenser för institutionerna och samlingarna	kronor	5,000
Biblioteket	»	5,800
Parken	»	1,150
Underhåll av byggnader	»	2,000
Bränsle, gas, elektriskt ljus, vatten m. m.	»	15,000
Rengöring och renhållning	»	3,000
Telefon, transportkostnader m. m.	»	3,000
Tryckningskostnader	»	1,550
Expenser vid Garpenberg:		
Reparationer av byggnader	»	1,500
Vaktmästarens arvode	»	900
Bränsle	»	4,600
Belysning	»	2,000
Diverse	»	1,500

Summa kronor 47,000.

[129.] Jag tillstyrker anslag till skogshögskolan i enlighet med det sist
 Departements- uppgjorda statförslaget. Detsamma innebär, att ordinarie anslaget skulle
 chefen. minskas från 211,700 kronor med 1,000 kronor till 210,700 kronor
 samt att extra anslagsmedel, som för kalenderåret 1923 beräknats er-
 forderliga till belopp av 20,400 kronor, skulle erfordras med allenast
 16,460 kronor. Med hänsyn till befintlig reservation å 1,460 kronor
 skulle extra anslaget kunna begränsas till 15,000 kronor.

Utom vad angår de i staten för avlöningar avsedda poster lärar
 besparing å en post kunna användas till täckande av brist å annan för
 avlöning ej avsedd post.

Angående anslag å extra stat skall jag göra hemställan i nästa punkt.
 Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie anslaget* till
 skogshögskolan med ... kronor 210,700.

2. Diverse behov vid skogshögskolan.

[130.] Under åberopande av vad jag under föregående punkt anført
 Diverse behov hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
 vid skogshög- att till diverse behov vid skogshögskolan anvisa
 skolan. för budgetåret 1923—1924 ett *extra*

(extra anslag.)

reservationsanslag av kronor 15,000.

3. Personligt ålderstillägg åt extra läraren vid skogshögskolan G. Grönberg.

[131.] Med anledning av gjord framställning och i överensstämmelse
 Personligt ålderstillägg med föregående års beslut hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
 åt extra riksdagen
 läraren

vid skogs- att till personligt ålderstillägg åt extra läraren,
 högskolan, docenten filosofie doktorn G. Grönberg, därest han
 G. Grönberg. fortfarande med gott vitsord tjänstgör såsom sådan
 lärare, anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra*

(extra anslag.)

anslag av kronor 500.

4. *Statens skogsförsöksanstalt.*

Jämlikt beslut vid 1922 års riksdag slutar den av riksdagen godkända staten för statens skogsförsöksanstalt å ett belopp av 112,700 kronor. Till följd av bostadsavdrag för en vaktmästare är ordinarie anslaget bestämt till ett 325 kronor lägre belopp eller 112,375 kronor.

Under en följd av år har riksdagen till uppehållande av verksamheten vid statens skogsförsöksanstalt jämväl anvisat anslag å extra stat. Sålunda hava anvisats särskilda reservationsanslag *dels* för diverse behov vid anstalten för 1922 med 122,000 kronor och för första halvåret 1923 med 34,000 kronor, *dels ock* till utförande av, under skogsförsöksanstaltens ledning stående, specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas för yngning (den s. k. norrlandsavdelningen) för 1922 med 15,700 kronor och för första halvåret 1923 med 6,800 kronor.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt har i skrivelse den 30 september 1922, med bifogande av förslag från skogsförsöksanstaltens chef professorn G. Schotte samt från försöksledaren vid norrlandsavdelningen jägmästaren E. Wibeck, gjort framställning rörande anslag till skogsförsöksanstalten för budgetåret 1923—1924 samt därvid hemställt, *att* det ordinarie anslaget måtte uppföras till oförändrat belopp *samt att* till diverse behov vid anstalten måtte anvisas extra reservationsanslag å 83,480 kronor, därav 23,080 kronor avsedda för specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas för yngning.

Statskontoret har i ärendet avgivit infordrat utlåtande den 8 november 1922.

I det ordinarie anslaget ingå (se prop. 1920 nr 273, IX H. T. 1921 p. 82 och 1922 p. 128) utöver avlöningsposter till ordinarie personal å

kronor 67,775

följande anslagsposter:

Till gemensamma expenser	»	10,000
» särskilda expenser för skogsavdelningen	»	21,500
» » » » naturvetenskapliga avdelningen	»	10,200
» » » » entomologiska avdelningen	»	2,900

Summa kronor 112,375.

Anslaget till särskilda expenser för skogsavdelningen höjdes vid 1922 års riksdag från 18,200 kronor med 3,300 kronor till 21,500 kronor, att tillämpas från och med 1923, på grund av hantlangnings- och expenskostnaderna för den nyinrättade försöksparken Svartberget—Kulbäcksliden.

[132.]

Statens skogs-
försöks-
anstalt.

(ordinarie
anslag.)

[132.]

Det nu begärda extra anslaget skulle enligt styrelsens framställning fördelas på sätt angives i tredje kolumnen av följande uppställning. Däri har för jämförelse upptagits i första kolumnen extra anslaget för 1922 sådant det av Kungl. Maj:t anvisats samt i andra kolumnen anslaget för första halvåret 1923 jämte därför avsedd reservation från 1922 (se IX H. T. 1922 sid. 249).

	1922	Första halvåret 1923	Budgetåret 1923—1924
	Kronor	Kronor	Kronor
Extra räknebiträde vid skogsavdelningen	1,600	800	1,600
Biträde vid analyser vid naturvetenskapliga avdelningen	1,600	800	1,600
Publikationer	30,000	12,500	20,000
Bränslekostnader	2,000	500	1,000
Gemensamma expenser	3,000	1,500	3,000
Expenser vid skogsavdelningen	16,700	8,350	15,200
» » naturvetenskapliga avdelningen	7,800	3,400	6,000
» » entomologiska avdelningen	4,800	2,400	4,300
Anslagstavlor vid försöksfälten	500	250	500
Bostadsbyggnad å Svartbergets kronopark	40,000	—	—
» å Tönnersjöhedens försökspark	—	5,000	—
Inventarier å försöksparken Svartberget—Kulbäcksliden	8,000	—	—
Uppmätning av försöksparken Svartberget—Kulbäcksliden	2,000	1,000	2,000
Påbörjande av uppmätning av försöksparken Tönnersjöheden	—	—	1,500
Telefon till Siljansfors	1,600	—	—
Summa	119,600	36,500	56,700
Avlöning åt en halvårsassistent vid skogsavdelningen	—	—	2,200
Resekostnader för d:o d:o	—	—	1,500
Summa	—	—	3,700
Specialundersökningar rörande norrländska skogarnas föryngring	15,700	6,800	—
Arvode till en jägmästare vid skogsavdelningen	—	—	8,580
» » ett skogsbiträde vid skogsavdelningen	—	—	2,500
Resekostnader och expenser	—	—	12,000
Summa	15,700	6,800	23,080
Summa summarum kronor	135,300	43,300	83,480.

Av den ordinarie anslagsposten till gemensamma expenser å 10,000 kronor äro 6,000 kronor avsedda till publikationer samt återstående be-

loppet till uppvärmning, lyse, städning m. m., arbete å försöksträdgården och å tomten. De anslagsposter till publikationer och expenser anstalten haft anvisade (å ordinarie, extra och tilläggsstat) under åren 1916—1922 samt begär för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 framgå av denna uppställning. [132.]

	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	^{1/7} 1923— ^{30/6} 1924
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Publikationer	3,000	6,000	12,000	16,000	16,000	31,000	36,000	26,000
Gemensamma expenser	5,582	5,200	10,818	8,000	9,000	10,000	10,000	8,000
Skogsavdelningens	10,400	12,400	16,500	17,500	20,600	35,400	34,900	36,700
Naturvetenskapliga avdelningens expenser	9,100	9,100	11,250	11,750	13,550	21,900	18,000	16,200
Entomologiska avdelningens expenser	—	—	1,300	1,800	2,300	4,800	7,700	7,200
Summa	28,082	32,700	51,868	55,050	61,450	103,100	106,600	94,100

Angående *Tönnersjöhedens försökspark* har professorn Schotte anfört.

Trots det skogsförsöksanstalten snarast möjligt borde taga hand om bestånden å denna försökspark, enär skogens ålder och tillstånd i övrigt gjorde en snabb behandling önskvärd, vore arbetena å de övriga försöksparkerna emellertid så omfattande, att uppmätning och taxering av nu ifrågasvarande försökspark måste få anstå till 1924. För uppmättningsarbetets utförande under hela kalenderåret 1924 erfordrades 3,500 kronor, varav under budgetåret 1923—1924 skulle behövas 1,500 kronor. Genom uppskjutande av uppmättnings- och taxeringsarbetet skulle den tidpunkt, då skogsmästare behövde anställas å parken, kunna framflyttas till andra halvåret 1924. Skogsmästarbyggnaden, vars uppförande beräknats kosta 25,000 kronor, därav (se uppställningen av anslagen) 5,000 kronor anslagits för första halvåret 1923, behövde då ej heller vara färdig förrän hösten 1924. För budgetåret 1923—1924 torde sålunda erfordras hälften av det resterande beloppet, 20,000 kronor, eller sålunda 10,000 kronor. Emellertid kunde beräknas, att en besparing å omkring 8,000 kronor komme att uppstå å anvisat anslag till byggnadsarbetena å Kulbäcksliden—Svartbergets försökspark. Därest detta belopp finge användas för fortsättande av byggnadsarbetena å Tönnersjöheden, behövde ej något särskilt belopp upptagas i budgeten för 1923—1924.

Styrelsen för skogshögskolan och skogsförsöksanstalten har tillstyrkt vad professorn Schotte sålunda föreslagit.

I detta sammanhang anser jag mig böra, för att förhållandet skall bringas till riksdagens kännedom, erinra om att styrelsen för skogs-

[132.] högskolan och statens skogsförsöksanstalt, efter framställning från professorn Schotte och under återopande av de skäl, som professorn Schotte anfört, hos Kungl. Maj:t gjort framställning om att få disponera det av riksdagen för 1922 för uppförande av en skogsmästarbostad å Svartberget (se ovanintagna uppställning av anslagen) anslagna beloppet å 40,000 kronor till bestridande av kostnaderna för dels inköp av lämplig tomt i Vindeln i Degerfors socken av Västerbottens län, dels uppförande å tomten av bostad åt skogsmästaren vid Svartberget—Kulbäckslidens försökspark, dels ock uppförande av en enkel skogskoja å Svartberget.

Såsom skäl för att anslaget sålunda skulle användas på annat sätt än därför avsetts, har professorn Schotte anfört följande.

Svartbergets kronopark vore belägen cirka 6 kilometer från Vindelns station och den del av Kulbäcksliden, som skulle avsättas till försökspark, omkring 9 kilometer från Vindeln. Därest skogsmästaren skulle bliva stationerad å Svartberget, torde han sålunda böra vid besök å Kulbäcksliden tillerkännas både dagarvode samt ersättning för resekostnader, som ej medräknats vid kalkylen om utgifter för undersökningarnas bedrivande å försöksparken.

Sedan förslaget framlades om bostad vid Svartberget, hade tillkommit ytterligare tvänne moment. Såsom nödhjulsarbeten utfördes brobyggnad över Vindeln med landsväg förbi Kulbäcksliden mot Ume älv. Härigenom komme kommunikationerna mellan Vindelns station och Kulbäckslidens försökspark att bliva bättre än man tidigare vågat hoppas. Vidare torde undersökningarna på Kulbäcksliden bliva mera omfattande, än man från början tänkt, och i varje fall borde där också anordnas ett flertal meteorologiska stationer, som krävde tillsyn en gång i veckan. Att däremot förlägga ifrågavarande bostad till Kulbäckslidens kronopark kunde ej komma i fråga, då det bleve synnerligen svårt att få en skogsmästare att stanna kvar flera år, när han placerades mitt ute i skogen. Förresten bleve meteorologiska observationer och andra påkommande arbeten på Svartberget lika svårskötta från Kulbäcksliden som arbeten på denna park bleve från Svartberget.

Det mest praktiska syntes därför vara, att skogsmästarbostaden förlades till Vindeln. Därigenom behövde man ej giva skogsmästaren dagarvoden, när han arbetade på de båda försöksparkerna och reseersättningarna kunna inskränkas till bidrag för hållande av skidor och motorcykel. Härtill komme, att skogsmästarbostaden kunde i Vindeln byggas mindre än ute på skogen och materialkostnaden bleve också mindre på grund av minskade fraktkostnader. Även undvekes långa och dyrbara telefonledning. Bostadsbygget hade varit avsett omfatta 3 rum och kök för skogsmästaren, ett större museirum och 2 större gästrum. Åtminstone ett av de senare kunde slopas, när byggnaden uppfördes i Vindeln, och ersättas med en enkel skogskoja å Svartberget. Å Kulbäcksliden vore redan en större skogskoja under uppförande med laborations- och mörkrum m. m. Vidare torde det vara praktiskt, att det blivande museet från de båda intressanta försöksparkerna förlades till Vindeln, som redan nu i någon mån vore en kulturort med lantbruksskola och folkhögskola. Museet kunde bliva av stort intresse för dessa undervisningsanstalter samt lättare tillgängligt för genomresande skogsmän och för

den närbelägna skogsskolan i Hällnäs. — Den beräknade byggnadskostnaden 40,000 kronor torde väl räcka för skogsmästarbostad i Vindeln, den enkla kovan å Svartberget samt för inköp av tomt i Vindeln. Ett förslag att få uppföra skogsmästarbostaden på en del av den staten tillhöriga tomt, där jägmästarbostad vore uppbyggd, torde, enligt vad domänstyrelsen meddelat, ej låta sig göra på grund av tomtens ringa areal, 0.92 hektar, varav en stor del utgjordes av brant älvstrand.

[132.]

Sedan utlåtanden i ämnet avgivits av domänstyrelsen den 8 maj 1922 och av statskontoret den 12 i samma månad, har Kungl. Maj:t den 26 maj 1922 medgivit anslagets användande på föreslaget sätt.

Vad härefter angår det begärda nya anslaget till *avlöningar och resekostnader för en halvårsassistent vid skogsavdelningen* så vill jag erinra, att styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt i framställning med anslagsäskanden till 1920 års riksdag (se IX H. T. p. 74) tillstyrkte anslag å 5,600 kronor till avlönande av en överassistent, vars huvudsakliga uppgift skulle utgöras av mera krävande statistisk-matematiska bearbetningar av försöksanstaltens undersökningsmaterial. Föredragande departementschefen förklarade sig visserligen icke vilja bestrida gagnet av en sådan tjänstemans anställande, men ansåg att därmed kunde tillsvidare anstå.

Nu har professorn Schotte, under framhållande att med försöks-parkernas inrättande skogsavdelningens arbetsbörda väsentligt ökats, föreslagit, att i stället för den sålunda ifrågasatta överassistenten skulle anställas en assistent, som skulle tjänstgöra halva året vid skogsförsöksanstalten och återstående del av året vid skogshögskolan.

Styrelsen har erinrat, att bland de extra anslagen i skogshögskolans stat funnes ett belopp å 1,200 kronor, som vore avsett till avlöning för tre månader åt en assistent hos professorn i skogsindelning m. m. Denne assistent torde i regel komma att tjänstgöra såsom assistent även vid skogshögskolans sommarövningar, som sträckte sig över en tid av tre månader. För återstående del av året skulle enligt professorn Schottes förslag samme assistent kunna vid försöksanstalten sysselsättas med skogsmatematiska utredningar. Styrelsen, som förklarar sig finna denna anordning välbetänkt, har tillstyrkt, att för ändamålet måtte anvisas ett arvode å 2,200 kronor samt till resor 1,500 kronor eller tillhoppa 3,700 kronor.

Statskontoret har, då den största sparsamhet måste iakttagas å alla förvaltningsområden, ifrågasatt lämpligheten av förslaget.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[132.]

De föreslagna nya arvodena för en jägmästare och ett skogsbiträde vid skogsavdelningen jämte rese- och expenskostnader äro avsedda att ersätta anslaget till specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring (den s. k. norrlandsavdelningen), för vilkas utförande riksdagen från och med 1917 anvisat medel.

Enligt den för dessa specialundersökningar till 1916 års riksdag framlagda plan skulle arbetet taga sin början den 1 april samma år samt pågå i femton år, fördelat på tre femårsperioder. Under den första perioden skulle samtliga försök utläggas, varför krävdes mycket arbete. Under den andra perioden, då de egentliga resultaten kunde förväntas, krävde försöksytorna blott en viss tillsyn samt smärre revideringar och kompletteringar. Försöksledarens arbete skulle under denna period inskränkas till endast viss del av året. Under tredje perioden borde ytorna fullständigt revideras och resultaten bearbetas för publicering. Det beräknades, att utöver ett belopp i engångsavgift skulle åtgå per år under första perioden 19,000 kronor, under andra perioden 7,300 kronor och under tredje perioden 14,700 kronor. Under andra perioden skulle tillkomma viss utredning angående skogsdikningars resultat, medförande en kostnad av 20,000 kronor.

För ändamålet hava av riksdagen beviljats anslag å extra stat för 1917 med 38,900 kronor, för 1918 med tillhoppa 23,600 kronor, för 1919 med tillhoppa 25,700 kronor, för 1920 med tillhoppa 31,150 kronor (därav 4,750 kronor jämlikt proposition nr 196/1920), för 1921 med tillhoppa 22,050 kronor, för 1922 med 15,700 kronor samt för första halvåret 1923 med 6,800 kronor.

För hela kalenderåret 1923 beräknades vid sistnämnda anslags beviljande utgifterna sålunda:

Arvode till försöksledaren under 3 månader	kronor	2,250
Reseersättning till denne under 2 ¹ / ₂ månader	»	3,000
Skogsbitrådets avlöning	»	2,500
» reseersättning	»	2,500
Hantlangning och expenser	»	2,500
Hägnaders underhåll och tillsyn	»	850

Summa kronor 13,600.

Den första femårsperioden gick till ända den 1 maj 1921. Redan dessförinnan (se IX H. T. 1921, sid. 165) hade föreståndaren för ifrågasvarande undersökningar jägmästaren Wibeck, under åberopande av en vidlyftig utredning, föreslagit, att norrlandsavdelningens personal stadigvarande måtte bibehållas året om även under den andra femårsperioden. Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforsöksanstalt

hade emellertid funnit sig icke kunna förorda Wibecks förslag. Styrelsen hade i detta avseende, bland annat, erinrat om, att, vid sidan av norrlandsavdelningens endast för lösande av vissa bestämt begränsade uppgifter avsedda arbeten, skogsförsöksanstaltens båda avdelningar fortsatt sina arbeten i Norrland. Detta komme i än högre grad att bliva fallet, då organisationen av försöksparkerna blivit genomförd. Den ifrågasatta utsträckningen av försöken borde utan svårighet till väsentlig del kunna förläggas till försöksparkerna, varjämte insamlingen av granfrö för undersökning av dess beskaffenhet i Norrland i större skala kunde utföras av skogsavdelningens personal.

I enlighet med styrelsens utlåtande blev Wibecks förslag ej av Kungl. Maj:t förelagt riksdagen.

Genom bidrag av enskilda (se IX H. T. 1922, sid. 251) har emellertid möjlighet beretts att låta norrlandsavdelningen fortsätta utan avbrott till utgången av 1921. Förenämnda av Kungl. Maj:t begärda och av riksdagen anvisade anslag å 15,700 kronor för 1922 och 6,800 kronor för första halvåret 1923 äro beräknade enligt den ursprungliga planen för arbete under andra femårsperioden.

Vid det s. k. femårsmötet med sakkunniga, som enligt 15 § av de för skogsförsöksanstalten gällande stadgar avhållits den 13 och 14 december 1921 rörande programmet för skogsförsöksanstaltens verksamhet under kommande femårsperiod, behandlades frågan om specialundersökningarnas fortsättande. Mötets deltagare enades därvid i det uttalandet, att styrelsen för skogsförsöksanstalten borde taga i övervägande, om ej en omorganisation av skogsavdelningen borde upptagas till behandling, ävensom att vid företagande av en sådan särskilt borde beaktas dels att få fram resultaten av det redan insamlade materialet fortast möjligt dels ock att vid en omorganisation förnygrings- och beståndsvårdsfrågorna borde sättas i första rummet och därvid den norrländska förnygringsfrågan alldeles särskilt beaktas, medan övriga frågor ansåges böra komma i andra rummet.

I en till styrelsen för skogsförsöksanstalten ställd skrift av den 24 augusti 1922 har vidare jägmästaren Wibeck gjort framställning om anvisande av medel för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 för möjliggörande av norrlandsavdelningens permanenta verksamhet under denna tid. Wibeck har därvid beräknat kostnaderna sålunda:

Arvode åt föreståndaren	kronor	9,300
» » skogsbiträdet	»	2,700
Expenser för resor	»	5,000
» » hantlangning, hägnad, gas, materialier m. m.	»	6,000
	Summa kronor	23,000.

[132.]

Över Wibecks framställning har chefen för försöksanstalten professor Schotte avgivit yttrande, däri han föreslagit sådan utvidgning av anstaltens skogsavdelning, att där anställdes en särskild skogstjänsteman med högre utbildning samt ett skogsbiträde.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt har i avgivet utlåtande den 30 september 1922 rörande denna fråga anfört följande.

Vid sin prövning av ärendet hade styrelsen kommit till den uppfattningen, att, om förändring i nu rådande förhållanden ansåges böra ske, densamma borde avse ej blott en förbättring av försöksledarens ställning genom utökning av den årliga tjänstgöringstiden för denne och arvodets i samband därmed skeende ökning utan avse en nyorganisation av skogsavdelningen på sådant sätt, att arbetet inom densamma bleve än mera fruktbringande. Genom Kungl. Maj:ts godkännande och framläggande för 1920 års riksdag av styrelsens förslag om de yttre undersökningsarbetenas större koncentrerings än tidigare kunnat ske inom särskilda för försöksarbetet avsatta försöksparker vid sidan av de inom landet strödda försöksytorna hade arbetsbördan för den vetenskapliga ledningen av skogsavdelningen så väsentligt utökats — samtidigt som grundat hopp funnes om vinnande av ökade resultat inom jämförelsevis begränsad tid och med uppoffring av mindre kostnader — att det enligt styrelsens förmenande knappast vore möjligt för en enda man att medhinna planläggning och kontroll av alla de pågående försöken samtidigt som han utarbetade de vetenskapliga resultaten av desamma.

Skogshanteringen vore en så stor och för landet betydelsefull näring, att det torde vara befogat att på dess främjande genom noggranna försök nedlägga ganska avsevärda summor under förutsättning av att penningarna på bästa möjliga sätt användes. Från denna utgångspunkt ville styrelsen föreslå Kungl. Maj:t en utvidgning av försöksanstaltens skogsavdelning på så sätt, att förutom den nuvarande föreståndaren, vilken ju även vore försöksledare, en ny försöksledarplats upprättades, varjämte den övriga personalen utökades med ett skogsbiträde. Med tvänne vetenskapligt skolade ledare av arbetena borde dessa kunna bedrivas i ännu större omfattning än hittills och respektive ledare av dessa skulle mera kunna specialisera sig på maktpåliggande uppgifter än hittills varit möjligt, samtidigt som den omfattande och ganska dyrbara försöksparksorganisationen syntes kunna fullständigare utnyttjas.

Ehuru specialiseringen fordrade att om möjligt samma person under en jämförelsevis lång tid fullföljde samma uppgift och trängde på djupet i densamma, ansåge styrelsen dock det icke vara önskvärt, att för respektive försöksledare plats upprättades för viss redan från början bestämd del av undersökningsarbeten, utan torde det vara ändamålsenligare, att åt styrelsen uppdroges att årligen genom särskild instruktion liksom hittills fördela arbetet och fastställa dess gång. Emellertid ville styrelsen betona, att i överensstämmelse med förenämnda mötes uttalande det syntes styrelsen, som om arbetet å skogsavdelningen särskilt under en följd av år borde koncentreras dels på undersökningar över beståndsvården, speciellt gallringen och dess inflytande under olika förhållanden, dels på beståndsförnyringen (fröets egenskaper, skogens uppdragande m. m.), detta alldeles särskilt inom norra Sverige.

Det vore ock styrelsens avsikt att, om här föreslagna utvidgning komme till stånd, lämna den ena gruppen av dessa uppgifter åt den ena, den andra gruppen

åt den andra av försöksledarna. Först då de betydelsefullaste uppgifterna inom endera eller bägge av förenämnda arbetsområden vore slutligt lösta, vore det tid att upptaga nya mera omfattande spörsmål på programmet.

Kostnaderna för nu föreslagna omorganisation kunde möjligen synas avskräckande, men styrelsen ville därvid erinra om att naturligen den nuvarande, förut omtalade s. k. norrlandsavdelningen bortföle, alldenstund dess arbeten, enligt planen avsedda att fortgå till den 1 maj 1931, direkt skulle övertagas av den ene av försöksledarna inom skogsavdelningen. Kostnadsökningen under nämnda tid inskränkte sig till att under de trenne närmaste åren till försöksledaren skulle, på sätt nedan utvecklades, utgå i lön 8,580 kronor jämte eventuellt ålderstillägg i stället för som förut cirka 2,100 kronor, medan under därpå följande femårsperiod avlöningen bleve densamma, som av Kungl. Maj:t redan förutsatts vid den s. k. norrlandsavdelningens upprättande. Därjämte skulle på grund av den utökade tjänstgöringstiden expenserna behöva ökas med 3,000 kronor årligen.

Styrelsen ansåge, att, ehuru allt talade för att den nya organisationen väl skulle komma att motsvara de krav, som kunde ställas på skogsavdelningen utav landets skogsmän, försiktigheten bjöde, att den nya försöksledaren endast anställdes på extra stat. Då av allt att döma denne, liksom fallet varit vid såväl den ursprungliga skogsavdelningen som vid den s. k. norrlandsavdelningen, komme att hämtas ur de ordinarie jägmästarnas mera erfarna krets, syntes det styrelsen, som om försöksledaren borde komma i åtnjutande av jägmästares grundlön å 8,580 kronor i lönegrupp G samt åtnjuta ålderstillägg efter samma grunder som sådan.

För skogsbiträdet, som förut funnits å norrlandsavdelningen och nu skulle inrymmas å skogsavdelningen, borde beräknas ett arvodesbelopp lika med det nuvarande å 2,500 kronor, vartill syntes böra komma ålderstillägg och tillfällig löneförbättring ur de för sådant ändamål tillgängliga anslag. I enlighet med förslag av professorn Schotte hade styrelsen upptagit expensanslaget till 12,000 kronor.

Det anslag å extra stat till skogsavdelningen, som vore avsett att ersätta det förut under särskild rubrik utgående anslaget till den s. k. norrlandsavdelningen, syntes styrelsen sålunda böra beräknas på följande sätt.

Arvode till jägmästaren	kronor	8,580	(jämte eventuellt ålderstillägg)
» » skogsbiträdet	»	2,500	(» » » » och tillfällig löneförbättring)
Expenser	»	12,000	23,080.

Statskontoret har beträffande ifrågavarande anslagspost anfört följande.

Det av styrelsen framlagda förslaget till utvidgning av försöksanstaltens skogsavdelning syntes vara uppgjort med hänsyn till att de fördelar, som härigenom skulle vinnas, komme att åsamka statsverket minsta möjliga kostnad, varför intet i huvudsak syntes vara att erinra beträffande ifrågavarande förslag. Styrelsen hade dock föreslagit, att försöksledaren skulle erhålla avlöning med 8,580 kronor eller det belopp, som utginge enligt lägsta löneklassen, ortsgrupp G, i den lönegrad, i vilken jägmästare vore placerade. Professorn Schotte hade emellertid föreslagit, att försöksledaren skulle tillerkännas arvode med 9,540 kronor eller den avlöning, som utginge i löneklass, som vore två löneklasser högre än grundlöneklassen för jägmästare. På grund härav och då det torde kunna inträffa, att annan än jäg-

[132.] mästare förordnades såsom försöksledare, ville statskontoret föreslå, att ledaren tillerkändes arvode till belopp motsvarande avlöning i den löneklass han skulle tillhöra, därest han ej förordnats såsom försöksledare, dock minst enligt löneklassen närmast under den lägsta i lönegraden för jägmästare. Vid beräkning av utgiften för skogsförsöksanstalten syntes försiktigheten bjuda, att försöksledarens arvode upptogs till ett belopp av 9,540 kronor.

I skrivelse den 10 juni 1922 har styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt hemställt, att *skogsförsöksanstaltens byggnader* måtte ställas under byggnadsstyrelsens förvaltning.

Över denna framställning hava utlåtanden avgivits av byggnadsstyrelsen, som bl. a. meddelat, att årliga underhållskostnaden kunde beräknas till 1,200 kronor, samt av statskontoret, som vid det förhållande att i staten för anstalten intet belopp vore beräknat för byggnadens underhåll, funnit hinder ej möta mot bifall till framställningen.

Departements-
chefen.

I likhet med styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt finner jag ej anledning föreligga till ändring av ordinarie anslaget, 112,375 kronor.

Vad angår det begärda extra anslaget till diverse behov, anser jag det nuvarande läget kräva, att åtskilliga av i anslaget ingående poster, som under senare år väsentligt höjts, nu reduceras mera än styrelsen ifrågasatt.

Sålunda torde anslaget till publikationer böra sänkas till 14,000 kronor, varigenom för ändamålet komme att stå till förfogande 20,000 kronor.

Mot posten till bränsle har jag ingen erinran.

En nedsättning i anslaget för gemensamma expenser torde även få anses berättigad. Emellertid synes mig detta anslag böra lämna tillgång, förutom till de ändamål, för vilka anslaget nu är avsett, jämväl för underhållskostnaderna för anstaltens byggnader. Då i staten för skogshögskolan är beräknat ett belopp för underhåll av dess byggnader, som äro belägna inom samma parkområde, synes mig nämligen samma förfarande böra tillämpas å skogsförsöksanstalten. Därest det nu till gemensamma expenser — utöver för bränsle — begärda beloppet av 3,000 kronor anvisas, anser jag, att vad därigenom å ordinarie och extra stat komme att stå till förfogande, även bör förslå till nödigt byggnadsunderhåll, av byggnadsstyrelsen beräknat till 1,200 kronor årligen. Jag tillstyrker alltså även nämnda post å 3,000 kronor.

De särskilda expensanslagen till anstaltens olika avdelningar torde kunna begränsas till för skogsavdelningen 13,000 kronor, naturveten-

skapliga avdelningen 5,000 kronor och entomologiska avdelningen 3,800 kronor, varigenom sammanlagda expensanslagen för avdelningarna skulle bliva respektive 34,500, 15,200 och 6,700 kronor.

[132.]

I övrigt har jag ingen erinran mot de poster, som i den av mig åberopade uppställningen sammanräknats till 56,700 kronor.

Genom de nedsättningar jag föreslagit kommer samma belopp att minskas med 9,700 kronor till 47,000 kronor.

Mot styrelsens förslag att använda besparing å anslag till byggnadsarbeten å Svartberget—Kulbäckslidens försökspark till sådana å Tönnersjöhedens försökspark torde intet vara att erinra.

Styrelsens förslag om utökning av anstaltens personal dels med en halvårsassistent och dels i stället för den s. k. norrlandsavdelningen med en jägmästare och ett skogsbiträde kan jag med hänsyn till det statsfinansiella läget ej tillstyrka.

Anslaget till den s. k. norrlandsavdelningen bör därför upptagas efter samma beräkningsgrunder som föregående år. Av skäl statskontoret anfört synes arvodet till försöksledaren böra beräknas efter 795 kronor för månad eller för tre månader 2,385 kronor, vilket innebär en höjning av 135 kronor. Posterna till hantlangning och expenser samt till hägnaders underhåll och tillsyn kunna emellertid minskas med tillhoppa 735 kronor eller alltså hela anslaget minskas från 13,600 kronor med 600 kronor till 13,000 kronor.

Angående de extra anslagen skall jag göra framställning under nästföljande punkter. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie anslaget* till statens skogsförsöksanstalt med kronor 112,375.

5. *Diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt.*

Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

[133.]

att till diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 47,000.

*Diverse behov
vid statens
skogsförsöks-
anstalt.
(extra anslag.)*

6. *Specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring.*

[134.] Under åberopande av vad jag under punkt 132 anfört hemställer jag, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen att för specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring, i huvudsaklig överensstämmelse med den 1916 för riksdagen framlagda plan, anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 13,000.

Specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring.
(extra anslag.)

7—9. *Ersättning till domänfonden för utgifter för statens skogsskolor.*

[135.] Under en följd av år har domänstyrelsen från domänfonden bestritt kostnaderna för statens skogsskolor, för fortsättningsskolan vid Kloten, för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar jämlikt förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden (den s. k. lappmarkslagen), samt för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland jämlikt förordningen den 18 juni 1915 (nr 250) angående förekommande av överdriven avverkning av ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken (den s. k. kustlandslagen).

Ersättning till domänfonden för utgifter för statens skogsskolor.
(ordinarie och extra anslag.)

Till ersättning åt domänfonden för dessa kostnader hava av riksdagen anvisats särskilda anslag, i riksstaten för 1922 upptagna sålunda:

Statens skogsskolor, ordinarie anslag	kronor 210,000
Fortsättningsskolan vid Kloten, å extra stat, förslagsanslag, högst	» 31,200
Tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar, ordinarie anslag	» 650,000
Tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, ordinarie anslag	» 450,000.

Dessa anslag, som vid beloppens bestämmande beräknats motsvara domänfondens utgifter för de olika ändamålen, hava i sin helhet utbetalats, oavsett om domänfondens verkliga utgifter varit större eller mindre.

[135.]

Vid beräkandet av anslagsbeloppen har emellertid icke tagits hänsyn till dyrtidstillägg, som jämväl utgå från domänfonden till för de olika ändamålen anställd personal. I skrivelse den 31 oktober 1921 framlade domänstyrelsen, på given anledning, beräkning angående de ytterligare ersättningsbelopp, som borde tillföras domänfonden, därest gottgörelse skulle lämnas jämväl för dyrtidstillägg, som domänfonden utbetalade till befattningshavare vid skogsskolorna och fortsättnings-skolan vid Kloten, ävensom för tillsyn å vissa enskildas skogar i Norrland och Dalarna. Därvid framhöll domänstyrelsen, att därest de olika ersättningsanslagen till domänfonden för nämnda ändamål jämväl skulle täcka dyrtidstillägg, som uppenbart icke kunde vid anslagens beviljande till beloppet bestämmas, anslagen borde bliva förslagsanslag samt domänfonden icke gottskrivas högre belopp än som för ändamålet verkligen utgivits.

Med anledning av denna skrivelse anförde statskontoret i utlåtande den 18 november 1921 följande.

Lika med domänstyrelsen funne statskontoret, att domänfonden endast borde erhålla ersättning för de verkliga utgifterna, men att dessa borde till fullo gäldas av anslagsmedel, och skulle detta möjliggöras efter den av domänstyrelsen föreslagna ändringen av anslagens natur. Visserligen kunde det synas oegentligt, att kostnader för dyrtidstillägg utginge från å ordinarie stat uppförda anslag, vilket skulle bliva fallet ifråga om de tre första anslagen, men häremot kunde invändas, att dyrtidstilläggen liksom övriga kostnader i första hand bestredes av domänfonden samt att utgifterna å anslagen strängt taget icke utgjordes av avlöningar och dyrtidstillägg utan av ersättningarna till domänfonden. Statskontoret hade därför icke ansett sig böra framställa någon erinran mot att jämväl kostnaderna för dyrtidstillägg utginge från nämnda anslag å ordinarie stat. För att tydligare klargöra, vartill anslagen vore avsedda, syntes det emellertid statskontoret lämpligt, att benämningarna å samtliga de fyra anslag, varom här vore fråga, fullständigades så tillvida, att därav framginge, att de avsåge ersättning till domänverket för kostnader för respektive ändamål.

Vid föredragning härav den 7 januari 1922 (se IX H. T. 1922, sid. 254) förklarade jag, att på skäl, som statskontoret anført, domänfonden borde beredas ersättning för dyrtidstillägg till ifrågavarande personal. Vidare framhöll jag, att då, enligt vad jag inhämtat, de av statskontoret angivna fyra ersättningsanslagen utbetalades till domänfonden först mot slutet av det kalenderår, för vilket de vore avsedda,

[135.] anslagen för kalenderåret 1923 borde upptagas först i den budget, som avsåge tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. Jag ansåg mig fördenskull sakna anledning att då föreslå åtgärder för beredande åt domänfonden av den ifrågasatta ökade ersättningen.

I enlighet härmed blevo i budgeten för första halvåret 1923 de förenämnda tre ordinarie anslagen upptagna utan angivna belopp och begärdes för samma tid icke något anslag till fortsättningskolan vid Kloten.

I skrivelse den 7 september 1922 med förslag till anslagsäskanden hos 1923 års riksdag har nu domänstyrelsen angående anslag för ifrågasvarande ändamål anfört.

Den verksamhet, som anslagen avsåge att stödja, fördelades på årets samtliga månader. Visserligen hade domänstyrelsen under en följd av år av särskild anledning icke rekviderat de för året anvisade medlen förrän vid årets slut, men under de senaste åren hade styrelsen likväl, med frångående av detta förfarande, rekviderat hela anslagsbeloppen redan under förra delen av året. Därest styrelsens förslag om anslagens anvisande såsom förslagsanslag vunne beaktande och domänstyrelsens kostnader sålunda blevo till fullo ersatta, komme rekvisition av anslagen framdeles att ske månatligen, så snart av räkenskaperna framginge, hur stort belopp, som under månaden utanordnats för det ändamål, för vilket anslaget ifråga blivit beviljat.

På grund härav funne sig domänstyrelsen föranlåten att beräkna anslagsbeloppen med hänsyn till behovet ej blott under hela kalenderåret 1923 än även under första halvåret 1924.

Statskontoret har i utlåtande den 17 oktober 1922 anfört följande.

Om domänverket skulle kunna beredas full ersättning för sina utgifter för ifrågasvarande ändamål, torde det bliva nödigt, att dessa anslag erhöles naturen av förslagsanslag. Domänstyrelsen syntes även hava visst fog för sina anspråk på, att domänverket månatligen bereddes ersättning för berörda utgifter. För sådant ändamål skulle emellertid erfordras, att nödiga medel ställdes till förfogande för första halvåret 1923 och för budgetåret 1923—1924 samt sedermera för varje budgetår. Då medel härför icke voro anvisade för första halvåret 1923, skulle således nu erfordras, antingen att anslag för detta halvår uppfördes å tilläggsstat för halvåret och anslag för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 i staten för budgetåret 1923—1924, eller att anslag avseende hela tiden 1 januari 1923—30 juni 1924 uppfördes i staten för budgetåret 1923—1924. Intet av dessa förfaringsätt syntes emellertid vara att förorda. Anslag å tilläggsstat torde nämligen om möjligt icke vidare böra förekomma. Och att i staten för ett budgetår upptaga anslag för ett och ett halvt kalenderår torde med hänsyn till storleken av de belopp, som skulle erfordras, icke böra ifrågasättas. Annan utväg för ordnandet av ersättningsfrågan finge därför sökas.

Statskontoret finge i detta avseende framhålla, att de medel, som för ifrågasvarande ändamål anvisades å riksstaten, icke direkt komme till användning för bestridande av några utgifter, utan att därmed allenast avsåges att bereda domän-

verket ersättning för redan bestridda utgifter. Och med hänsyn till omfattningen av domänverkets rörelse syntes det knappast kunna anses medföra någon större olägenhet för verket, om dessa utgifter icke omedelbart, utan först efter någon månad ersattes. Anslag för beredande av dylik ersättning under ett visst kalenderår syntes därför lämpligen kunna upptagas i riksstaten för det budgetår, som omfattade senare hälften av detta kalenderår och första hälften av det därpå följande. I riksstaten för budgetåret 1923—1924 skulle således behöva upptagas allenast anslag för beredande av ersättning för ifrågavarande utgifter under kalenderåret 1923.

Vad härefter angår de särskilda anslagen, och då först det till *skogsskolorna* (se instruktionen för domänverket nr 64/1921 kap. 3), har förenämnda i 1922 års riksstat upptagna belopp å 210,000 kronor bestämts vid 1920 års riksdag (se prop. nr 274 och R. skr. nr 324, jmf. prop. 271 s. å. sid. 9) enligt följande beräkning:

avlöningar till ordinarie och extra personal	kronor	100,600
expens- och underhållsmedel, 3,500 kronor till en var		
av åtta skolor	kronor	28,000
154 elevstipendier å 300 kronor	»	46,200
respenningar åt skogsrättare	»	600
underhåll av byggnader	»	74,800
		25,000
	Summa kronor	200,400.

Föredragande departementschefen ansåg emellertid detta belopp böra höjas. Dels vore nämligen det till underhåll av skolbyggnader beräknade beloppet väl knappt tilltaget i betraktande av de starkt stegrade byggnadskostnaderna, dels borde anslaget jämväl inbegripa gottgörelse för ålderstillägg, vilka skulle i första hand bestridas av domänfonden. Anslaget borde därför bestämmas till 210,000 kronor.

Vid sistnämnda års riksdag antogs det med vissa ändringar ännu gällande provisoriska avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket (se prop. nr 271, R. skr. nr 322 och kung. nr 493), som även avser personalen vid statens skogsskolor. I den ordning reglementet föreskriver bestämmas således ej mindre antalet befattningshavare vid skogsskolorna än även dessas lön.

Domänstyrelsen har angående storleken av för *avlöningar* erforderligt belopp anfört.

Vid verkställd undersökning om möjlighet till inskränkningar hade ifrågasatts indragning vid en del skolor av de från och med 1920 utgående arvodena till extra ordinarie skogsrättare. Det hade dock visat sig, att endast extra ordinarie skogsrättarbefattningen vid Kollebergs skogsskola kunde helt indragas. De övriga bleve även under budgetåret 1923—1924 erforderliga, dock med den modifikation, att befattningarna vid Hällnäs' och Bjurfors' skogsskolor allenast fyra månader av

[135.] budgetåret behövde hållas besatta. Härigenom skulle anslaget kunna minskas med $(2,070 + 1,464 + 1,548)$ 5,082 kronor.

Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid skogsskolorna utgår enligt samma bestämmelser, som gälla för befattningshavare vid domänverket.

Domänstyrelsen har nu förklarat, att med utgående från de för sista kvartalet 1922 gällande grunder dyrtidstillägget för ett år skulle utan personalindragning belöpa sig till 44,000 kronor, vilket belopp, därest nyss angiven indragning verkställdes, kunde minskas med 2,100 kronor till 41,900 kronor.

I fråga om *övriga utgifter* för skogsskolorna har domänstyrelsen anfört.

Förenämnda undersökning hade givit vid handen, att expensmedlen för skogsskolorna, vilka medel för 1922 utginge med 3,500 kronor för en var av de åtta skolorna eller med tillhoppa 28,000 kronor, kunde för budgetåret 1923—1924 i någon mån begränsas. Sålunda kunde lämpligen för expenser vid samtliga åtta skogsskolor anvisas ett gemensamt belopp av 24,500 kronor att av styrelsen efter behov fördelas mellan dessa skolor. Härigenom skulle en besparing å 3,500 kronor uppstå.

Domänstyrelsen har i anslutning till sålunda gjorda beräkningar vidare yttrat.

På grund av det nu anförda beräknade styrelsen anslaget till statens skogsskolor för budgetåret 1923—1924 till $(210,000 - 5,082 + 41,900 - 3,500)$ 243,318 kronor, vilket belopp torde kunna avjämnas till 243,000 kronor.

Till detta belopp borde emellertid läggas för första halvåret 1923 erforderliga medel, av domänstyrelsen beräknade till $(105,000 + 22,000)$ 127,000 kronor.

Domänstyrelsen finge alltså hemställa, att anslaget till statens skogsskolor måtte i riksstaten för budgetåret 1923—1924 upptagas till $(243,000 + 127,000)$ 370,000 kronor.

Statskontoret har med tillämpning av sin förutnämnda princip för anslagsäskandena ifråga och med utgående från av domänstyrelsen såsom erforderliga ansedda belopp tillstyrkt, att för upptagning i budgeten för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 måtte för skogsskolorna äskas ett förslagsanslag å $(127,000 + 243,000 =)$ 248,500 kronor.

2

Departements-
chefen.

I enlighet med vad jag redan föregående år anfört, håller jag före, att domänfonden bör för utgifter för skogsskolorna beredas ersättning med belopp, som verkligen utgivits. Såsom torde hava framgått därav, att anslag för första halvåret 1923 ej äskades av föregående års riksdag, anser jag, att ersättningsanslaget till domänfonden bör beräknas för

kalenderår och uppföras i budgeten för den period, som börjar den 1 juli det kalenderår anslaget avser.

[135.]

Vad härefter angår anslaget natur, så framgår av det anförda, att de utgifter, som anslaget avser att täcka, äro av skilda slag. Medan utgifterna till avlöningar och dyrtidstillägg, såsom reglerade genom avlöningsreglemente och allmänna bestämmelser om dyrtidstillägg, icke kunna på förhand bestämmas, äro utgifterna till stipendier begränsade till det därför beräknade beloppet. Vad slutligen angår det för underhåll avsedda beloppet, bör under ett år uppkommen reservation få för möjliggörande av större nödig reparation användas ett följande år. På grund härav finner jag riktigast, att för ersättning till domänfonden för utgifter för statens skogsskolor böra uppföras dels ett ordinarie förslagsanslag till avlöningar, dels ett ordinarie reservationsanslag till övriga utgifter och dels ett extra förslagsanslag till dyrtidstillägg.

I fråga om dessa anslags belopp, så torde avlöningsanslaget böra upptagas till i runt tal 100,000 kronor, samt extra anslaget till 31,000 kronor, vid vilken beräkning för senare halvåret 1923 iakttagits de grunder, som chefen för finansdepartementet för beräkning av dyrtidstillägg förut i dag för samma tid angivit. Vad reservationsanslaget beträffar, synes den höjning utöver 1920 beräknade ($74,800 + 25,000 =$) 99,800 kronor, som dåvarande departementschefen med hänsyn till ökade underhållskostnader föreslog, nu böra försvinna och anslaget således med iakttagande av domänstyrelsens förslag till sänkning av expensmedlen bestämmas till ($99,800 - 3,500 =$) 96,300 kronor.

Av vad jag anført framgår, att domänstyrelsen icke från något av anslagen skall äga tillgodogöra sig mer, än styrelsen verkligen för respektive ändamål utgivit, ifråga om »övriga utgifter» därjämte begränsat till reservationsanslagets belopp jämte därå eventuellt från ett föregående år odisponerad behållning, samt att samtliga anslag avse ersättning för utgifter under det kalenderår, vars senare hälft ingår i det budgetår, varför anslaget upptages i budgeten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

ej mindre, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie anslaget till statens skogsskolor, i riksstaten uppföra följande *ordinarie anslag* till ersättning till domänfonden för utgifter för statens skogsskolor, nämligen
dels till avlöningar ett *förslags-*
anslag av kronor 100,000,

[135.]

dels till övriga utgifter ett reservationsanslag av	kronor	96,300,
än även till ersättning till domänfonden för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för samma skolor anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra förslagsanslag av	»	31,000.

10—12. *Ersättning till domänfonden för utgifter för fortsättningskolan vid Kloten.*

[136.]

Ersättning till domänfonden för utgifter för fortsättningskolan vid Kloten.

(ordinarie och extra anslag.)

Såsom under punkt 135 omförmälts, har domänstyrelsen från domänfonden bestritt kostnaderna för fortsättningsskolan vid Kloten (se instruktionen för domänverket nr 64/1921 kap. 4). Till ersättning åt domänfonden för dessa kostnader har av riksdagen anvisats extra anslag, som i riksstaten för 1922 upptagits såsom förslagsanslag, högst, till belopp av 31,200 kronor. Detta anslagsbelopp har (se prop. nr 274/1920 och IX H. T. 1921 sid. 171) beräknats på sätt angivits i första kolumnen av nedanintagna uppställning.

Domänstyrelsen har i sin skrivelse den 7 september 1922 med anslagsäskanden till 1923 års riksdag upptagit samma utgifter för kalenderåret 1923 på sätt framgår av andra kolumnen i uppställningen.

	1922 Kronor	1923 Kronor
avlöningar	15,900	15,422
inspektörens rese- och traktamentsersättning	—	500
15 elevstipendier à 300 kronor	4,500	4,500
expenser och underhåll	8,200	8,200
byggnads- och reparationsarbeten	1,800	800
väggkurs	700	700
utjämningsbelopp	100	—
dyrtidstillägg	—	4,728
Summa kronor	31,200	34,850.

Angående vissa av posterna må anmärkas följande.

Avlöningar till befattningshavarna vid fortsättningsskolan regleras jämlikt avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket och med stöd därav utav Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser för avlöning åt icke ordinarie personal vid domänverket.

Den 8 mars 1918 har Kungl. Maj:t förordnat, att inspektören för fortsätt-

ningsskolan vid Kloten skall för de resor, han jämlikt stadgarna för samma skola företager, äga uppbära rese- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente att av domänstyrelsen utbetalas från den till Kungl. Maj:ts disposition ställda del av anslaget till skogshushållning i allmänhet. Domänstyrelsen har nu upprepat sin föregående år gjorda framställning, att detta belopp måtte i stället utgå av ifrågavarande anslag.

Elevstipendierna äro jämlikt riksdagens beslut (se IX H. T. 1916 p. 66, prop. 273/1917 och IX H. T. 1919 p. 86) avsedda för skolans samtliga 15 lärjungar med 300 kronor till varje. I enlighet härmed är i instruktionen för domänverket den 11 februari 1921 (nr 64) i 11 § av 4 kap., vilket handlar om fortsättningsskolan vid Kloten, stadgat att »underhållsmedel (stipendier) utdelas med särskilt bestämda belopp åt samtliga ordinarie lärjungar.»

Med anledning av framställning från en kronojägare, som vunnit inträde vid Klotos fortsättningsskola, hemställde domänstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 maj 1920, att vissa befattningshavare vid domänverket måtte under tid de genomginge dylik skolkurs tillerkännas visst stipendium utöver nyssnämnda varje elev tillkommande stipendium. — I utlåtande den 30 juli 1920 framhöll statskontoret, att, jämlikt 15 § i det av Kungl. Maj:t efter riksdagens godkännande utfärdade avlöningsreglementet den 22 juni 1920 (nr 493) för tjänstemän vid domänverket, befattningshavare vid domänverket, som genomginge kurs vid ifrågavarande skola, från och med ingången av 1921 ägde uppbära oavkortad lön under kursen. — Med anledning av detta statskontorets utlåtande anmärkte chefen för domänstyrelsen i en promemoria, att en dylik tolkning av 15 § i avlöningsreglementet skulle kunna åsamka domänfonden kostnader, som icke kunde stå i skäligt förhållande till den vinst domänverket skulle hava av vederbörandes genomgående av kursen. Detta bleve däremot förhållandet, om tid, för vilken befattningshavare ägde uppbära full lön, begränsades till högst fyra månader. Det torde vara lämpligt, att dylik generell begränsning genomfördes. — De sakkunniga för utredning beträffande vissa allmänna föreskrifter i anledning av för tjänstemän vid domänverket utfärdat avlöningsreglemente m. m. anförde i utlåtande i ärendet, bland annat, att de sakkunniga ansåge sig kunna biträda statskontorets uppfattning rörande tillämpligheten på förevarande fall av 15 § i avlöningsreglementet samt att det givetvis borde ankomma på domänstyrelsen att för nu ifrågavarande ändamål lämna medgivande till ledighet allenast i den omfattning, som vore förenlig med verkets intressen. — Sedan Kungl. Maj:t den 25 februari 1921 funnit domänstyrelsens framställning icke för det dåvarande föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, har domänstyrelsen nu föreslagit utfärdande av sådana bestämmelser att, så länge förberörda avlöningsreglemente komme att gälla, befattningshavare vid domänverket, som deltog i kurs vid fortsättningsskolan, icke finge, därest han uppbure full lön vid domänverket, komma i åtnjutande av stipendium, som tillkomme kursdeltagare.

Såsom jag redan framhållit, är beloppet av avlöningarna beroende på jämlikt avlöningsreglementet för domänverket meddelade bestämmelser. Mot det nu av domänstyrelsen beräknade beloppet 15,422 kronor har jag ingen erinran.

I enlighet med vad jag redan föregående år anført, anser jag, att rese-

*Departements-
chefen.*

[136.] och traktamentsersättning till fortsättningsskolans inspektör, beräknad till 500 kronor, bör utbetalas av domänstyrelsen av domänfondens medel mot gottgörelse från nu ifrågavarande anslag. Jag biträder domänstyrelsens förslag om indragning av stipendium till befattningshavare vid domänverket, som med bibehållande av full lön deltagar i kurs vid fortsättningsskolan. Därest riksdagen icke har något att häremot erinra, lär förutnämnda paragraf av instruktionen för domänverket i enlighet därmed böra ändras. Samtliga övriga elever böra såsom hittills erhålla stipendium med 300 kronor. Anslaget till stipendier torde vid sådant förhållande kunna förslagsvis beräknas för tio elever till 3,000 kronor.

Beloppet till expenser och underhåll bör kunna minskas till 7,500 kronor.

Dyrtidstillägg för kalenderåret 1923 kan — vad senare halvåret beträffar under iakttagande av de grunder chefen för finansdepartementet förut i dag i sådant avseende angivit — beräknas till 4,000 kronor.

Under åberopande av vad jag angående anslagsposternas olika natur anført i föregående punkt, tillstyrker jag, att för beredande av ersättning till domänfonden för utgifter för fortsättningsskolan vid Kloten uppföras dels ett extra förslagsanslag å $(15,422 + 500 + 3,000 =)$ 18,922 kronor eller i runt tal 18,900 kronor, varav skall utgå vad domänstyrelsen utgivit till avlöningar åt personalen, rese- och traktamentsersättning åt inspektören, ävensom i stipendier, dels ett extra reservationsanslag å $(7,500 + 800 + 700 =)$ 9,000 kronor för täckande av utgifter till expenser, underhåll, byggnads- och reparationsarbeten samt vägkurs, dels ock ett extra förslagsanslag å 4,000 kronor, varav skall utgå vad domänstyrelsen utgivit i dyrtidstillägg.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att anvisa för budgetåret 1923—1924
ej mindre till ersättning till domänfonden för utgifter för kalenderåret 1923 för fortsättningsskolan vid Kloten,

dels till avlöningar m. m. ett *extra förslagsanslag*
av kronor 18,900,

dels ock till övriga utgifter ett
extra reservationsanslag av » 9,000,

än även till ersättning till domänfonden för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för samma skola ett *extra förslagsanslag* av » 4,000.

13. Skogshushållning i allmänhet.

Ordinarie anslaget till skogshushållning i allmänhet är i riksstaten för 1922 upptaget till 35,000 kronor. Jämlikt beslut vid 1920 års riksdag, då anslaget bestämdes till sagda belopp, beräknades härav till understöd åt enskild skogsundervisning och åt kolarskolorna vid Hällnäs och Bispgården 4,000 kronor samt återstoden eller 31,000 kronor till Kungl. Maj:ts disposition till understödjande av vissa tidskrifter å skogsskötselns område, till vissa föreningar och till andra mera tillfälliga ändamål för skogsskötselns främjande. Av den till Kungl. Maj:ts disposition ställda delen av anslaget pläga årligen anvisas bidrag till Svenska skogsvårdsföreningen, Norrlands skogsvårdsförbund och Svenska jägarförbundet.

Av anslaget för 1922 har Kungl. Maj:t ej disponerat mera än 29,500 kronor, vilka fördelats sålunda:

till den enskilda skogshushållningen	kronor	1,000
» inspektörens vid Klotens fortsättningsskola rese- och traktamentsersättningar	»	500
» Svenska skogsvårdsföreningen	»	21,000
» Norrlands skogsvårdsförbund	»	5,000
» Svenska jägarförbundet	»	2,000
	Summa kronor	29,500.

För första halvåret 1923 upptogs anslaget till allenast 8,500 kronor, vartill de verkliga utbetalningarna från anslaget beräknades kunna under samma tid begränsas.

Domänstyrelsen har nu i skrivelse den 7 september 1922 med förslag till anslagsäskanden till 1923 års riksdag hemställt om anvisande av anslag för ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1923—1924 med tillhoppa 42,000 kronor. Över framställningen har statskontoret den 17 oktober 1922 avgivit infordrat utlåtande.

Till utredning av behovet av medel för budgetåret 1923—1924 till de särskilda ändamål, vartill ifrågakvarande anslag är avsett, må ur domänstyrelsens framställning och vad i övrigt därom förekommit anföras följande.

För de båda *kolarskolorna* behövde icke — såsom jag anförde föregående år (se IX H. T. sid. 255) — något belopp beräknas för första halvåret 1923 av den anledning, att undervisningen vid skolorna vore förlagd till hösten. Domänstyrelsen har i sin förberörda skrivelse den 7 september 1922 meddelat, att styrelsen i sin framställning till Kungl. Maj:t den 18 april 1922 angående dispositionen av 1922 års anslag icke anhållit om något belopp för skolorna för 1922, enär med hänsyn till dåvarande läge å träkolmarknaden det icke vore oundgängligen nödvändigt att

[137.] under 1922 anordna undervisning vid skolorna för utbildande av kolarkunnigt folk. Huruvida anledning komme att förefinnas att under budgetåret 1923—1924 upptaga verksamheten vid skolorna, kunde domänstyrelsen icke nu bedöma, men syntes det styrelsen likväl lämpligast att icke ifrågasätta något *direkt* anslag för ändamålet för budgetåret 1923—1924.

Beträffande understöden till *de tre sammanslutningarna på skogsväsendets område* beräknades understödet till dem för första halvåret 1923 endast till 7,000 kronor. Såsom jag anförde föregående år (se IX H. T. sid. 255), utbetalades nämligen dessa understöd kvartalsvis, sedan styrkt blivit, att visst antal exemplar av deras utgivna publikationer för respektive kvartal blivit avlämnade till vissa myndigheter, i anledning varav under första halvåret behövde utbetalas allenast vad som erfordrades för första kvartalet. Även om understöden, som för 1921 utgått med sammanlagt 28,000 kronor, skulle kunna för 1923 sänkas, ansåg jag mig dock böra för första halvåret 1923 av detta belopp beräkna fjärdedelen eller 7,000 kronor.

I sin förberörda skrivelse den 7 september 1922 har domänstyrelsen meddelat, att styrelsen, som till prövning upptagit förslag om sänkning av understöden för att i någon mån återföra dem till belopp, som utgått före kristiden, funnit sig icke böra föreslå någon ändring i beloppen för budgetåret 1923—1924. Efter ett årligt statsbidrag av 21,000 kronor, skulle således erfordras dels för första halvåret 1923 — utöver i anvisade anslaget för samma tid redan beräknade 7,000 kronor för första kvartalet — ytterligare lika stort belopp för andra kvartalet dels ock för budgetåret 1923—1924 ett belopp av 28,000 kronor, vadan i anslaget för samma budgetår borde för dessa ändamål beräknas tillhopa 35,000 kronor.

Statskontoret har för sin del framhållit, att en sänkning av de under de senare åren väsentligt förhöjda understödsbeloppen syntes med hänsyn till det stigande penningvärdet få anses befogad.

Understöden till dessa sammanslutningar hava under de senare åren utgått med följande belopp:

	1918	1919	1920	1921	1922
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
till Svenska skogsvårdsföreningen.....	8,500	8,500	8,500	21,000	21,000
» Norrlands skogsvårdsförbund	3,000	3,000	3,000	5,000	5,000
» Svenska jägarförbundet.....	1,000	1,000	1,500	2,000	2,000

Anledningen till de från och med 1921 väsentligt förhöjda understödsbeloppen har i huvudsak varit de i hög grad stegrade tryckningskostnaderna.

Vad angår anslaget till understöd åt *den enskilda skogshushållningen* har årligen sedan 1875 ett belopp å 1,000 kronor av Kungl. Maj:t ställts till Gottlands läns hushållningssällskaps disposition för undervisning i skogsskötsel vid länets folkhögskola. Någon förändring härutinnan har ej ifrågasatts.

Det återstående anslagsbeloppet — med undantag av vad som erfordrats till inspektörens vid fortsättningsskolan vid Klotten rese- och traktamentsersättning (se punkt 136) — har av Kungl. Maj:t disponerats för *tillfälliga utgifter*. I sin förenämnda skrivelse den 7 september 1922 har domänstyrelsen härför beräknat 6,000 kronor för budgetåret 1923—1924. Som skäl härtill har domänstyrelsen anført,

att — oaktat beloppet syntes väl högt — styrelsen, med hänsyn till möjligheten att under budgetåret upptaga verksamheten vid någon av kolarskolorna, ansett sig icke böra föreslå någon minskning i anslaget slutsumma (= 35,000 kronor + för första halvåret 1923 förut ej beräknade 7,000 =) 42,000 kronor. Statskontoret åter har ansett, att det för oförutsedda utgifter avsedda betydliga beloppet å 6,000 kronor torde kunna reduceras.

Angående *anslaget i sin helhet* har statskontoret, under uttalande att syftet därmed torde kunna inom skäligen gränser tillgodoses, även om detsamma nedsattes med 10 eller 20 procent, vidare anfört följande:

För första halvåret 1923 funnes anvisade medel för vissa utgifter, som under denna tid borde från anslaget bestridas, och utgifter av samma beskaffenhet torde allt framgent förekomma. På grund härav torde det bliva nödigt att tillse, det medel härför även framdeles funnes tillgängliga under första hälften av kalenderåret. Anslaget vore nu ett bestämt anslag, vadan förefintlig behållning å anslaget vid utgången av ett budgetår tillfördes nionde huvudtitelns allmänna besparingar. Därest för budgetåret 1923—1924 anvisades medel för ett helt årsbehov samt anslaget erhöles naturen av reservationsanslag, torde vid 1924 års utgång komma att förefinnas en tillgång å anslaget, som kunde disponeras för utgifter under första halvåret och således innan de för budgetåret 1924—1925 eventuellt anvisade medel bleve tillgängliga. Statskontoret finge därför hemställa, att för skogshushållning i allmänhet för budgetåret 1923—1924 äskades ett reservationsanslag å 35,000 kronor eller det mindre belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma.

Rese- och traktamentsersättning till inspektören vid Klotens fortsättningskola bör, såsom jag förut i dag erinrat, ej vidare utgå från detta anslag. Departementss-
chefen.

Skogsvårdsföreningen, skogsvårdsförbundet och jägarförbundet få i början av 1923 lyfta sista fjärdedelen av det dem för 1922 beviljade bidrag samt kunna vidare ur det för första halvåret 1923 anvisade anslaget till skogshushållning i allmänhet utfå vad Kungl. Maj:t, för ett kvartal beräknat, kan finna skäligt bevilja dem. För bidrag till dessa sammanslutningar synes mig för första halvåret 1923 ej behöva beräknas ytterligare bidrag om, såsom jag anser böra ske, det anslag, som må beviljas dem för budgetåret 1923—1924, utbetalas med en fjärdedel den 1 juli samt återstoden kvartalsvis den 1 oktober, 1 januari och 1 april, sedan styrkt blivit, att fastställt antal exemplar av respektive publikationer blivit för ett vart nästföregående kvartal avlämnat till vederbörande myndigheter.

Vad angår det belopp, som för budgetåret 1923—1924 bör till bidrag åt föreningen och förbunden beräknas, måste givetvis en väsentlig nedsättning ske, särskilt i avseende å bidraget till föreningen, som fått sitt bidrag från och med 1921 mer än fördubblat. Den närmare prövningen kan emellertid ske först, sedan framställningar om bidrag före-

[137.] ligga. Mer än sammanlagt 21,000 kronor anser jag dock ej tarvas för budgetåret 1923—1924 och jag vill särskilt framhålla att, när jag nu föreslår beräkning av detta belopp, jag förutsätter möjligheten av att vid närmare prövning bidragen kunna ytterligare begränsas.

Till återstående med anslaget avsedda ändamål lär ej behöva beräknas mera än tillhoppa 5,000 kronor.

På av statskontoret anförda skäl anser jag, att anslaget bör upptagas såsom reservationsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie anslaget* till skogshushållning i allmänhet såsom *ordinarie reservationsanslag* med kronor 26,000.

Skogsvård m. m.

14 och 15. *Ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i lappmarken samt Särna och Idre socknar.*

[138.] Såsom under punkt 135 omförmälts, har domänstyrelsen från domänfonder bestritt kostnaderna för tillsyn å enskildas skogar i lappmarken samt Särna och Idre socknar jämlikt förordningen den 18 juni 1915 (nr 251), den s. k. lappmarkslagen. Till ersättning åt domänfonden för dessa kostnader har av riksdagen anvisats anslag, som i riksstaten för 1922 upptagits såsom *ordinarie anslag* till belopp av 650,000 kronor (se prop. 275 år 1920).

(*ordinarie och extra anslag.*) Enligt vad som framgår av anslagets behandling vid 1919 års riksdag (se IX H. T. 1919 sid. 273 jmf. prop. 72 år 1915) hava administrationskostnaderna för enskildas skogar under lappmarkslagen beräknats utgöra 40 procent av kostnaderna för skogsstatspersonalens avlöning m. m. i de revir inom lappmarken med flera orter, där lappmarkslagen gäller. Anslaget bestämdes till den sålunda antagna administrationskostnaden, minskad med det belopp, som beräknades inflyta i utsyningsavgifter.

I skrivelse den 7 september 1922 med förslag till anslagsäskanden vid 1923 års riksdag har nu domänstyrelsen beräknat avlöningarna i nyssnämnda län under kalenderåret 1923 till 1,257,404 kronor, därav 40 procent utgöra 502,961 kronor. Enligt vad jag inhämtat, hava utsyningsavgifter i medeltal under åren 1916—1921 utgjort 60,000 kronor.

I överensstämmelse med vad jag under punkt 135 anført, anser jag, att ersättning för ifrågavarande utgifter bör beredas domänfonden genom två särskilda anslag ett *ordinarie* för avlöningar och ett *extra*

för dyrtidstillägg, båda av förslagsnatur, avseende utgifterna under det kalenderår, vars senare hälft ingår i det budgetår, varför anslagen uppföras. [138.]

Då uppenbart domänstyrelsen för utgifter till avlöningar bör i första hand tillgodogöra sig influtna utsyningsavgifter, finner jag det ordinare förslagsanslaget kunna bestämmas till (500,000—60,000 =) 440,000 kronor. Domänstyrelsen skall härav äga tillgodogöra sig vad som, utöver under året influtna utsyningsavgifter, åtgår för täckande av 40 procent av domänstyrelsens utgifter för avlöning av skogsstatspersonal i förenämnda revir.

Det extra förslagsanslaget läres för kalenderåret 1923 — med iakttagande vid beräkningen för senare halvåret av de grunder, som chefen för finansdepartementet förut i dag angivit ifråga om dyrtidstillägg för samma halvår — kunna bestämmas till 130,000 kronor. Från detta anslag skall domänstyrelsen äga tillgodogöra sig 40 procent av dyrtidstillägg till skogsstatspersonalen i nu ifrågavarande revir.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att *Departements-*
chefen.

dels, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie anslaget för tillsyn å enskildas skogar i lappmarken samt Särna och Idre socknar, i riksstaten uppföra till ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i lappmarken samt Särna och Idre socknar ett *ordinarie förslagsanslag* av kronor 440,000,

dels ock till ersättning till domänfonden för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för dylik tillsyn anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av » 130,000.

16 och 17. *Ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland.*

Såsom under punkt 135 omförmäls, har domänstyrelsen från domänfonden bestritt kostnaderna för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland jämlikt förordningen den 18 juni 1915 (nr 250), den s. k. kustlandslagen. Till ersättning åt domänfondeu för dessa kostnader har av riksdagen anvisats anslag, som i riksstaten för 1922 upptagits såsom ordinarie till belopp av 450,000 kronor (se prop. 275 år 1920). [139.]

Ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland.

(ordinarie och extra anslag.)

[139.] På sätt framgår av auslagets behandling vid 1915 års riksdag (prop. nr 73 och R. skr. nr 9 p. 60) beräknades detsamma till kostnaden för avlöning av de särskilda tjänstemän, skogsingenjörer, skogsfogdar och tillsyningsmän, såväl ordinarie som extra, vilka för ändamålet särskilt anstälts, dock efter avdrag av till domänfonden inflytande utsyningsavgifter.

Domänstyrelsen har i meranämnda skrivelse den 7 september 1922 beräknat avlöningarna till nämnda tjänstemän under kalenderåret 1923 till 328,392 kronor.

Enligt vad jag inhämtat, hava utsyningsavgifterna enligt kustlandslagen under åren 1916—1921 i medeltal för år utgjort 50,000 kronor.

Under återopande av vad jag i föregående punkt anført, anser jag, att domänfonden bör beredas ersättning för nu omhandlade utgifter genom dels ett ordinarie förslagsanslag å (328,392—50,000 =) 278,392 kronor, avrundat till 280,000 kronor, dels ock ett extra förslagsanslag å 100,000 kronor. Från det ordinarie anslaget skall domänstyrelsen äga tillgodogöra sig vad av avlöningar till ifrågavarande personal icke blivit täckt genom under året influtna utsyningsavgifter samt från det extra anslaget vad domänstyrelsen till samma personal utbetalat i dyrtidstillägg. Anslagen skola avse utgifterna under det kalenderår, vars senare hälft ingår i det budgetår, varför anslagen uppföras i budgeten.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie anslaget för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, i riksstaten uppföra till ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland ett *ordinarie förslagsanslag* av kronor 280,000,

dels ock till ersättning till domänfonden för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för dylik tillsyn för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av

» 100,000.

18 och 19. *Ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å enskildas skyddsskogar.*

[140.]
Ersättning
till domän-
fonden för

Jämlikt 1 § i lagen angående skyddsskogar den 24 juli 1903 (nr 79) skall utsynning, som där omförmäles, verkställas på statens bekostnad av skogsstatens tjänstemän.

Domänstyrelsen har nu i skrivelse den 7 september 1922 med förslag till anslagsäskanden till 1923 års riksdag anfört följande.

[140.]
tillsyn å
enskildas
skyddsskogar.
(ordinarie
och extra
anslag.)

Alltsedan 1916 hade till domänverket utgått ersättning för den tillsyn verket jämlikt den s. k. lappmarkslagen och den s. k. kustlandslagen utövade över vissa enskilda skogar inom Norrland och Dalarna. Däremot erhöle domänverket icke någon gottgörelse för den utsyning av skog, som på statens bekostnad skulle verkställas av skogsstatens tjänstemän i enlighet med lagen den 24 juli 1903 (nr 79) angående skyddsskogar. Det torde emellertid icke kunna ifrågasättas annat, än att domänverket såsom ett affärsdrivande verk med fullt fog borde kunna göra anspråk på att få sina kostnader jämväl för nu nämnda verksamhet berörande enskildas skogar ersatta av statsverket.

De skogar, varom nu vore fråga, vore huvudsakligen belägna inom Frostvikens, Åre, Hallens, Hede och Rätans revir av Jämtlands län samt inom Västerdalarnas revir av Kopparbergs län. Dessutom finnes dylika skogar inom Tåsjö revir av Västernorrlands län och Älvdalens östra revir av Kopparbergs län ävensom inom Gottlands län, men de dessa skogar åbelöpande kostnader vore av sådan underordnad betydelse, att styrelsen ansåge sig i detta sammanhang kunna lämna dem utan avseende.

Inom förstnämnda revir i Jämtlands och Kopparbergs län verkställdes utsyningsförrättningarna av dels de ordinarie jägmästarna dels ock å revir anställda assistenter och tillfälligt förordnade skyddsskogsassistenter med biträde av såväl ordinarie som icke ordinarie bevakningspersonal.

De kostnader domänverket finge vidkännas för utsyningsförrättningarna å skyddsskogarna uppginge efter dagberäkning till ungefär 35 % av samtliga kostnader för skogsstatspersonalen — avlöning, rese- och traktamentsersättning, dyrtidstillägg m. m. — i de förenämnda revir, inom vilka skyddsskogarna i huvudsak vore belägna. Nu sagda kostnader, i den mån de fölle på skyddsskogarna, hade enligt ovannämnda beräkningsgrund under åren 1918—1920 uppgått till följande belopp:

år 1918	120,769 kronor
år 1919	133,301 >
år 1920	170,430 >

eller i medeltal 141,500 kronor för år, varvid dock borde uppmärksammas, att utgifterna under de tre åren varit i stadigt stigande.

Under åren 1921 och 1922 hade på grund av rådande osäkerhet på trävarumarknaden utsyning av skog enligt skyddsskogslagen ägt rum allenast i mindre omfattning, till följd varav kostnaderna under nämnda år icke lämpade sig att läggas till grund för kostnadsberäkningarna för den närmaste framtiden.

Domänstyrelsen har i anslutning härtill hemställt, att i riksstaten för budgetåret 1923—24 måtte uppföras ett anslag å 145,000 kronor till ersättning åt domäufonden för tillsyn å skyddsskogar.

Statskontoret har i infordrat utlåtande tillstyrkt, att ersättning i äskade avseendet måtte beredas domäufonden.

[140.] I promemoria från chefen för domänstyrelsen den 6 december 1922 har därefter upplysts, att vid förenämnda beräkning icke tagits hänsyn till att viss tid årligen anställdes extra personal med *uteslutande* verksamhet å skyddsskogarna. Årliga kostnaden härför, dyrtidstillägg oberäknat, uppginge till omkring 6,000 kronor.

Departementis-
chefen.

I likhet med domänstyrelsen anser jag, att domänfonden bör beredas ersättning för utgifter för skogsstatspersonalens ifrågavarande arbeten å enskildas skyddsskogar. Denna ersättning synes mig i överensstämmelse med de tidigare liknande anslagen böra utgå för kalenderår med början från och med 1923. Jag vill erinra, att i det förslag till ny skyddsskogslag, som Kungl. Maj:t den 27 oktober 1922 remitterat till lagrådet för yttrande, skogsstatens bestyr med skyddsskogarna är bibehållet.

Mot domänstyrelsens beräkning, att 35 procent av avlöningen till personalen i de ifrågavarande reviren belöpa å arbete med skyddsskogarna, har jag icke anledning till erinran.

Enligt vad jag inhämtat, läser med provisoriska avlöningsreglementets tillämpning 35 procent av samma avlöningar jämte respensioner årligen uppgå till i runt tal 106,500 kronor. Härtill böra emellertid läggas utgifter för arvoden till de särskilda skyddsskogsassistenterna, beräknade till 6,000 kronor. Domänfondens årliga utgifter för tillsyn å skyddsskogarna böra alltså, dyrtidstillägg oberäknade, autagas utgöra i runt tal 112,000 kronor.

Nyssnämnda procental av personalens dyrtidstillägg för 1923, beräknat efter samma grunder som i föregående punkt angivits, torde jämte dyrtidstillägg å skyddsskogsassistenternas arvoden sammanlagda belöpa sig till 26,000 kronor.

I överensstämmelse med vad jag i föregående punkter anfört, anser jag, att nu ifrågavarande ersättning bör beredas domänfonden genom två särskilda förslagsanslag, ett ordinarie för avlöningar och ett extra för dyrtidstillägg, avseende utgifter under det kalenderår, vars senare hälft ingår i det budgetår, varför anslaget uppföres i budgeten.

Från det ordinarie anslaget skall domänstyrelsen äga tillgodogöra sig vad som åtgår dels till arvoden åt särskilda skyddsskogsassistenter dels ock till täckande av 35 procent av domänstyrelsens utgifter för avlöning av skogsstatspersonalen i Frostvikens, Åre, Hallens, Hede, Rätans och Västerdalarnas revir. Från det extra anslaget må domänstyrelsen uttaga dels vad som utbetalts i dyrtidstillägg till skyddsskogsassistenterna dels

ock 35 procent av dyrtidstillägg, som utbetalts till skogsstatspersonalen i förenämnda revir. [140.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten uppföra till ersättning till domänfonden för utgifter för tillsyn å enskildas skyddsskogar ett *ordinarie förslagsanslag* av kronor 112,000,

dels ock till ersättning till domänfonden för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för dylik tillsyn anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av » 26,000.

20. *Skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna och Idre socknar.*

I statsverkspropositionen till 1917 års riksdag (se IX H. T. 1917, sid. 260) beräknades det årliga medelsbehovet för främjande av skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna och Idre socknar sålunda:

[141.]
Skogsvård i
Västerbottens
och Norrbot-
tens län samt
Särna och
Idre socknar.
(extra anslag.)

för Västerbottens län	kronor 48,000
» Norrbottens »	» 48,000
» Särna och Idre socknar	» 2,000

Summa kronor 98,000.

Detta belopp har också för ifrågavarande ändamål anvisats av riksdagen såsom reservationsanslag å extra stat för vart och ett av åren 1918—1922 att av Kungl. Maj:t i mån av tillgång tilldelas vederbörande hushållningssällskap under förutsättning, att landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera av dem till ändamålet bidroge med belopp, motsvarande minst en tredjedel av statsbidraget, samt under villkor *dels* att anslag från sålunda av statsmedel och från orten anvisade medel icke finge utgå till bolag, *dels ock* att vederbörande hushållningssällskap skulle vara skyldigt att efter årets utgång till vederbörande länsstyrelse avgiva redogörelse över användningen av samtliga för ändamålet erhållna bidrag.

I sin framställning med anslagsäskanden till 1922 års riksdag förklarade sig domänstyrelsen sakna anledning föreslå någon förändring för 1923 vare sig med avseende på villkoren eller beloppet för ifråga-
Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 40

[141.] varande anslag, och hemställde styrelsen, att för första hälften av 1923 måtte anvisas hälften av 98,000 kronor eller 49,000 kronor.

Av från domänstyrelsen infördrad utredning hade framgått, att under åren 1918—1920 sammanlagda utgifterna från ifrågavarande anslag utgjort 220,000 kronor, därav 72,000 kronor under 1920. Vid ingången av 1921 hade sålunda funnits en reservation å 74,000 kronor. Under 1921 hade Kungl. Maj:t anvisat från ifrågavarande anslag tillhopa 78,000 kronor, vadan alltså reservationen under 1921 ökats till 94,000 kronor. Då, såsom nämnts, nytt anslag för 1922 å 98,000 kronor anvisats, förklarade jag vid anslagsfrågans behandling nästlidet år, att det icke torde föreligga någon anledning antaga, att reservationen skulle bliva mindre till 1923. I enlighet med mitt förslag begärdes därför ej något nytt anslag av 1922 års riksdag.

Emellertid inkommo framställningar om bidrag från ifrågavarande anslag för 1922 från Norrbottens läns hushållningssällskap med 48,000 kronor och från Västerbottens läns hushållningssällskap med 60,000 kronor. Till stöd för sistnämnda framställning åberopades, att i ortsbidrag för 1922 av länets hushållningssällskap och landsting anvisats tillhopa 20,000 kronor samt att, då åtgärderna för inom länet bedriven skogsvård, som huvudsakligen bestode av skogsdikningar, vore att anse som nödhjälpsarbete, avsevärda olägenheter skulle uppstå för länets befolkning, därest tillräckliga medel ej kunde erhållas. Statskontoret erinrade i avgivet utlåtande, att Västerbottens läns hushållningssällskap för 1921 av anslaget bekommit allenast 30,000 kronor, samt förklarade att, då besparingar uppstått å anslaget, binder ej mötte att för ett år i mån av tillgång anvisa medel utöver vad för ett län ursprungligen beräknats.

Den 27 januari 1922 biföll Kungl. Maj:t de sålunda gjorda framställningarna, i enlighet varmed från anslaget anvisades tillhopa 108,000 kronor. Till anvisning för kalenderåret 1923 finnes således tillgängligt ett belopp av allenast 84,000 kronor.

I skrivelse den 7 september 1922 har domänstyrelsen, under antagande att å anslaget alltjämt förefunnnes en reservation å 94,000 kronor, förklarat sig anse denna reservation fylla behovet under budgetåret 1923—1924. Domänstyrelsen ansåg sig fördenskull ej behöva äska något anslag för samma tid utan allenast förnya sin anhållan om anvisande av 49,000 kronor för första halvåret 1923.

Statskontoret har i utlåtande den 17 oktober 1922 erinrat, att hela det belopp, som för ifrågavarande ändamål skulle för ett kalenderår anvisas, borde vara tillgängligt under förra hälften av kalenderåret.

Det belopp, som borde upptagas för budgetåret 1923—1924, torde således beräknas med hänsyn till att erforderliga medel för ändamålet kunde disponeras under förra halvåret såväl 1923 som 1924. Då medelsbehovet för två år utgjorde ($2 \times 98,000$) 196,000 kronor samt en reservation av 84,000 kronor förefunnes, torde således ett belopp av 196,000—84,000) 112,000 kronor behöva anvisas för budgetåret 1923—1924, för att från anslaget skulle kunna å tider, som förut ägt rum, bestridas de utgifter, som borde utgå därifrån. Anslaget torde fortfarande böra uppföras såsom reservationsanslag.

[141.]

I bidrag för 1923 har begärts av Norrbottens läns hushållningssällskap 48,000 kronor och av Västerbottens läns hushållningssällskap 60,000 kronor. För Särna och Idre socknar har intet bidrag begärts.

I enlighet med vad domänstyrelsen tillstyrkt, har Kungl. Maj:t den 22 december 1922 tilldelat Norrbottens läns hushållningssällskap det begärda beloppet, men Västerbottens läns hushållningssällskap allenast återstoden av för 1923 tillgängliga medel eller 36,000 kronor.

Departements-
chefen.

Att av riksdagen nu äska ytterligare anslag för 1923 för statsbidrag till Västerbottens läns hushållningssällskap kan jag icke tillstyrka. Sistnämnda hushållningssällskap har nämligen under flera år förut ansett ett statsbidrag å 30,000 kronor tillräckligt och erhöi därjämte föregående år på grund av den befintliga reservationen ett bidrag, som med 12,000 kronor översteg vad vid anslagets beviljande av riksdagen för länet beräknats.

Anslaget för budgetåret 1923—1924, avsett till bidrag för kalenderåret 1924, anser jag böra upptagas till samma belopp som hittills eller 98,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att för främjande av skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna och Idre socknar anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 98,000, att av Kungl. Maj:t i mån av tillgång tilldelas vederbörande hushållningssällskap under förutsättning, att landsting och hushållningssällskap, tillsammans eller ettdera av dem, till ändamålet bidragit med belopp, motsvarande minst en tredjedel av statsbidraget, samt under villkor *dels* att anslag från sålunda av statsmedel och från orten anvisade medel icke må utgå till

- [141.] bolag, *dels ock* att vederbörande hushållningssällskap skall vara skyldigt att efter årets utgång till vederbörande länsstyrelse avgiva redogörelse över användningen av samtliga för ändamålet erhållna bidrag.

21. Skogsvårdens befrämjande.

[142.] För vart och ett av åren 1897—1920 har riksdagen beviljat anslag å extra stat för skogsodlingens befrämjande. Detta anslag nedsattes vid 1917 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag från 100,000 kronor till 90,000 kronor i samband med anvisandet av särskilt anslag till främjande av skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna socken med Idre kapellag. Anslagen hava ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för att i mån av tillgång tilldelas skogsvårdsstyrelser, till vilka landsting eller hushållningssällskap för ändamålet lämnat bidrag, under iakttagande att statsbidrag icke finge till någon skogsvårdsstyrelse utgå med högre belopp än det, varmed landstinget och hushållningssällskapet tillsammans eller ettdera av dem till ändamålet bidragit.

För vart och ett av åren 1905—1920 har riksdagen vidare å extra stat anvisat anslag såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppehållande av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av anslagskraven under nionde huvudtiteln för 1921 framhöll dåvarande chefen för jordbruksdepartementet under punkten 85, att det kunde ifrågasättas, huruvida det verkligen funnes något skäl att hålla åtskilda anslagen till skogsodlingens befrämjande och till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Efter en närmare undersökning av ifrågavarande spörsmål kom departementschefen till den uppfattningen, att dessa båda anslag lämpligen borde sammanföras till ett gemensamt anslag under benämning skogsvårdens befrämjande, samt avgav förslag till vissa särskilda grunder för det nya anslagets fördelning. I enlighet med departementschefens i anslutning härtill gjorda hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till skogsvårdens befrämjande å extra stat för 1921 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Denna framställning bifölls av riksdagen, som därjämte förklarade, att sammanslagningen av anslagen syntes riksdagen välbetänkt och lämplig samt att riksdagen ej hade något att erinra mot de för anslagets utgående ifrågasatta grunder.

För 1922 anvisade riksdagen samma belopp.

Sedan domänstyrelsen avgivit förslag till anslagets fördelning för 1921 samt statskontoret avgivit yttrande i ärendet, fann Kungl. Maj:t genom beslut den 7 oktober 1921, med tillämpning av de 1920 års riksdag underställda grunderna, gott av anslaget anvisa 88,300 kronor till 9 skogsvårdsstyrelser.

[142.]

Då sålunda fördelningen givit till resultat, att icke mindre än 61,700 kronor av anslaget icke kunnat disponeras för 1921, ehuru starkt behov påtagligen förelegat för flera skogsvårdsstyrelser av större andel i anslaget än som med de fastställda grunderna kunde tilldelas dem, hemställde skogsvårdsstyrelsemötets förvaltningsutskott i skrivelser till Kungl. Maj:t den 8 oktober och den 28 november 1921, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att åvägabringa ändring i de grunder, som fastställts för fördelningen av reservationsanslaget till skogsvårdens befrämjande, så att fördelningen måtte kunna ske i bättre överensstämmelse med föreliggande behov än vad nu vore fallet, samt att den reserverade delen av 1921 års anslag för nyssberörda ändamål framdeles måtte fördelas mellan de skogsvårdsstyrelser, som befunes därav vara i särskilt behov.

I utlåtande häröver den 9 december 1921 hemställde domänstyrelsen, att åtgärder måtte vidtagas *dels* för att Kungl. Maj:t måtte från och med 1922 kunna besluta om fördelningen av reservationsanslaget till skogsvårdens främjande efter förhandenvarande förhållanden oberoende av de av 1920 års riksdag godkända grunderna för anslagets fördelning, *dels ock* för att de av samma anslag för 1921 reserverade medlen måtte framdeles kunna efter Kungl. Maj:ts beprövande utdelas till skogsvårdsstyrelser, som befunes vara i särskilt behov.

Samtidigt hemställde domänstyrelsen, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om förnyad utredning av lämpligaste sättet för fördelningen av de 10 procent av inflytande skogsvårdsavgifter, som jämlikt 4 § i förordningen den 11 oktober 1912 skola inlevereras till statskontoret.

Enligt statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 7 januari 1922 framhöll jag vid anmälan av anslagskraven för första halvåret 1923 i anledning av berörda framställningar, att, då grunderna för fördelning av anslaget till skogsvårdens befrämjande i sammanhang med regleringen av utgifterna för 1921 under nionde huvudtiteln underställts riksdagen, avvikelser därifrån ej kunde ske, utan att riksdagen lämnats tillfälle yttra sig. Jag förklarade mig i likhet med domänstyrelsen anse, att ny utredning borde ske rörande fördelningen av de redovisade skogsvårdsavgifterna, i samband varmed jämväl grunderna för fördelning av anslaget för skogsvårdens befrämjande borde bliva föremål för granskning. I avvaktan på nämnda utredning begärdes i 1922 års statsverksproposi-

[142.] tion medgivande av riksdagen att vid fördelning av för skogsvårdens befrämjande för 1922 tillgängliga medel Kungl. Maj:t måtte, därest och i den mån skogsvårdsstyrelsernas behov av statsunderstöd därtill föranledde, utdela statsbidrag utöver vad enligt de riksdagen 1920 underställda fördelningsgrunderna borde utgå.

Riksdagen, som icke hade något att häremot erinra, lämnade det begärda medgivandet.

Den 15 juni 1922 anbefälde härefter Kungl. Maj:t domänstyrelsen att med beaktande av vad chefen för jordbruksdepartementet i statsrådsprotokollet till 1922 års statsverksproposition i ämnet anfört verkställa utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till grunder för fördelning av ej mindre anslaget för skogsvårdens befrämjande än även den del av skogsvårdsavgifterna, som Kungl. Maj:t årligen fördelade, därvid domänstyrelsen ägde, därest styrelsen funne särskild sakkunnig böra vid utredningen biträda inom styrelsen, därom göra framställning till Kungl. Maj:t. Den 4 augusti 1922 bemyndigade också Kungl. Maj:t, på därom gjord framställning, domänstyrelsen att tillkalla sådan särskild sakkunnig person.

I skrivelse den 24 oktober 1922 har nu domänstyrelsen framlagt resultatet av den styrelsen sålunda anbefallda utredningen och därvid avgivit förslag till grunder för fördelning dels av reservationsanslaget för skogsvårdens befrämjande dels ock av hos statskontoret redovisade skogsvårdsavgifter.

Domänstyrelsen har i berörda skrivelse först lämnat en kortfattad översikt över ifrågavarande anslags tillkomst och de grunder, som hittills gällt för fördelningen. Därefter har domänstyrelsen, som berett varje skogsvårdsstyrelse tillfälle att framlägga sina önskemål beträffande anslagsfördelningen, redogjort för innehållet av skogsvårdsstyrelsernas i anledning härav lämnade svar. För egen del har domänstyrelsen anfört bl. a. följande.

De metoder, som hittills under skilda tidsperioder använts för fördelning av ifrågavarande anslag eller som nu av olika skogsvårdsstyrelser föresloges, hade givetvis åsyftat att, ehuru på olika vägar, taga hänsyn till de olika skogsvårdsstyrelsernas behov av statsbidrag. Av den redogörelse, styrelsen lämnat för dessa metoder, torde emellertid framgå de mångahanda former, varunder detta behov framträdde. För domänstyrelsen hade vid den nu verkställda utredningen framstått som önskvärdt, att en gemensam grund kunde erhållas för fördelning såväl av anslaget för skogsvårdens befrämjande som av de redovisade skogsvårdsavgifterna. En sådan lösning skulle i väsentlig grad underlätta anslagsberäkningen och måhända sätta varje skogsvårdsstyrelse i tillfälle att på förhand beräkna, huruvida den kunde komma i åtnjutande av statsbidrag och dettas storlek. Ehuru styrelsen härvid försökt

ett flertal metoder, hade styrelsen dock funnit, att de många olika faktorer, som borde inverka på anslagsfördelningen, icke läte sig sammanföras under en gemensam form. Styrelsen hade därför funnit sig böra stanna för *skilda fördelningsgrunder* för skogsvårdsanslaget och de redovisade skogsvårdsavgifterna. [142.]

Enligt 4 § i förordningen den 11 oktober 1912 om skogsvårdsavgift skulle de till statskontoret redovisade 10 procenten av skogsvårdsavgifter fördelas i mån av förefallande behov. Såsom vid flera tillfällen framhållits, borde givetvis behovsprincipen tillämpas även vid fördelningen av anslaget till skogsvårdens befrämjande.

De olika skogsvårdsstyrelsernas behov av medel syntes kunna uppdelas dels i ett *allmänt* behov, som funnes för samtliga skogsvårdsstyrelser, dels ock i ett *särskilt* behov, som uppkomme för vissa skogsvårdsstyrelser på grund av otillräckliga inkomster.

Med det *allmänna behovet* borde i förevarande fall förstås det, som varje skogsvårdsstyrelse hade i och för sin administration; ett primärt behov, som måste anses i viss mån oberoende av den större eller mindre omfattningen av direkta skogsvårdsarbeten, vilka utfördes genom skogsvårdsstyrelsernas personal, och som uppkomme enbart genom skogsvårdsstyrelsernas rent fiskaliska åligganden.

Det syntes skäligt, att samtliga skogsvårdsstyrelser erhöle bidrag från statens sida för sina administrationskostnader.

Då anslaget för skogsvårdens befrämjande till en del bildats av det förutvarande anslaget för uppehållande av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, finge domänstyrelsen föreslå, att *hälften av nuvarande anslag* eller 75,000 kronor disponerades för bidrag till skogsvårdsstyrelsernas administrationskostnader. Fördelningen av denna hälft föresloges skola grunda sig på förhållandet mellan de direkt till vederbörande skogsvårdsstyrelser inflytande skogsvårdsavgifterna och de skäliga administrationskostnaderna för samma styrelser.

De till skogsvårdsstyrelserna direkt inflytande skogsvårdsavgifterna hade beräknats såsom medeltal för de tre senaste åren.

Administrationskostnaderna hade domänstyrelsen beräknat på följande sätt.

Sedan tal, som motsvarade förhållandet mellan nu nämnda inkomster och utgifter, uträknats för varje skogsvårdsstyrelse, hade det procentiska förhållandet mellan dessa tal för samtliga skogsvårdsstyrelser beräknats. De därvid erhållna procenttalen vore avsedda att angiva varje skogsvårdsstyrelses andel i nu förevarande hälft av anslaget för skogsvårdens befrämjande.

Den *andra hälften av det nuvarande anslaget* för skogsvårdens befrämjande kunde sägas hava bildats i huvudsak av det förutvarande anslaget för skogsodlingens befrämjande.

En av skogsvårdsstyrelsernas viktigaste och därjämte för styrelserna kostsammaste uppgifter syntes vara att befrämja skogshushållningen å enskildas skogar genom bidrag till eller utförande av skogsodlingar, särskilt å kala marker, som uppkommit före 1905 (å Gottland före 1908), varest skogsodling endast kunde ske på frivillighetens väg.

Domänstyrelsen föresloge därför, att återstående del av anslaget för skogs-

[142.] vårdens befrämjande, eller 75,000 kronor, tilldelades de skogsvårdsstyrelser, som hade mera betydande äldre kalmarker i proportion till arealen av dylika marker.

De nu föreslagna grunderna för fördelningen av anslaget för skogsvårdens befrämjande ville domänstyrelsen ifrågasätta kunna med angivna procenter för vederbörande skogsvårdsstyrelse gälla för de närmaste åren framåt, intill dess väsentligt ändrade förhållanden särskilt beträffande äldre kalmarksarealer inträtt. De till skogsvårdsstyrelserna inflytande skogsvårdsavgifterna torde visserligen komma att i avsevärd mån ändras, och således förhållandet mellan dessa inkomster och administrationskostnaderna för varje särskild skogsvårdsstyrelse bliva ett annat än det nu angivna, men styrelsen hölle före, att nyssnämnda ändring i inkomstbeloppen i stort sett komme att inträffa för samtliga skogsvårdsstyrelser och det procentuella förhållandet dem emellan förbliva ungefär detsamma. Genom procenttalens fixerande för de närmaste åren framåt vunnes den fördelen, att de olika skogsvårdsstyrelserna på förhand visste, huru stor andel av anslaget för skogsvårdens befrämjande de kunde beräkna för sin budget.

Genom den föreslagna fördelningen av nu ifrågavarande anslag hade styrelsen beaktat tvänne olika faktorer, som inverkade på skogsvårdsstyrelsernas behov av medel. Administrationskostnaderna hade blivit i viss mån tillgodosedda genom fördelning för detta ändamål av den ena hälften av skogsvårdsanslaget, och de blivande arbetena för skogskultur å äldre kalmarker hade blivit tillgodosedda eller uppmuntrade genom fördelningen av den andra hälften av skogsvårdsanslaget.

Det *särskilda* eller så att säga *nuvarande behovet* för skogsvårdsstyrelserna ansåge styrelsen böra i mån av tillgång tillgodoses genom de hos statskontoret redovisade skogsvårdsavgifterna.

Detta behov framkomme vid en jämförelse mellan de särskilda skogsvårdsstyrelsernas inkomster och utgifter. För undvikande av tillfälliga rubbningar borde härvid medeltalssiffror användas.

Under återopande av det anförda finge domänstyrelsen föreslå, att reservationsanslaget för skogsvårdens befrämjande tills vidare under de närmaste tre åren, räknat från och med 1923, fördelades mellan skogsvårdsstyrelserna efter följande procenttal, nämligen

Skogsvårdsstyrelsen i — — — läns landstingsområde	Halva reservationsanslaget, 75,000 kronor, till bidrag till administrationskostnader.	Halva reservationsanslaget, 75,000 kronor, till bidrag till skogsodling av äldre kalmarker.
Stockholms	3.0	—
Uppsala	3.6	3.4
Södermanlands	2.8	—
Östergötlands	3.1	—
Jönköpings	3.5	15.4
Kronobergs	2.8	5.0
Kalmar norra	3.1	—
» södra	3.3	13.0
Gottlands	17.3	3.8
Blekinge	4.8	1.7
Kristianstads	3.3	5.3
Malmöhus	4.7	4.5
Hallands	12.2	24.0
Göteborgs och Bohus	9.8	10.7
Älvsborgs	3.5	9.1
Skaraborgs	3.7	4.1
Värmlands	1.4	—
Örebro	2.8	—
Västmanlands	3.3	—
Kopparbergs	2.2	—
Gävleborgs	2.0	—
Västernorrlands	1.9	—
Jämtlands	1.9	—

samt att de hos statskontoret redovisade skogsvårdsavgifterna fördelades efter följande grunder.

För varje skogsvårdsstyrelse uträknades för den senaste period av tre år, för vilken uppgifter finnes tillgängliga, medeltalen av dels styrelsens inkomster utom statsbidrag och ortsbidrag, dels ock dess utgifter. För de skogsvårdsstyrelser, vilkas sålunda uträknade medeltalsutgifter överskred medeltalsinkomsterna, uträknades medeltalet under nyssnämnda tidsperiod av samtliga utgifter för skogsodling och plantskolor, dikning och bäckrensning, bidrag till skogsvårdsåtgärder samt litteratur och undervisning, varefter först relationstalen mellan sistnämnda utgiftsmedeltal och förutnämnda inkomstmedeltal för nu ifrågakommande skogsvårdsstyrelser uträknades och därefter det procentuella förhållandet mellan dessa relationstal. Innan fördelningen av de redovisade skogsvårdsavgifterna efter nyssnämnda procenttal skedde, tilldelades var och en skogsvårdsstyrelse, för vilken enligt vad ovan angivits brist uppstode, bidrag av skogsvårdsavgifterna av samma storlek som av landsting och hushållningssällskap eller ettdera av dem för året beviljade anslag. Återstående del av ifrågavarande skogsvårdsavgifter fördelades därefter mellan de skogsvårdsstyrelser, för vilka på förutnämnt sätt procentuell andel beräknats.

Statskontoret har i ärendet avgivet infortrat utlåtande den 18 november 1922 och därvid anfört följande.

I nu förevarande framställning hade domänstyrelsen föreslagit, att hälften av *Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.*

[142.] nuvarande anslaget till skogsvårdens befrämjande skulle disponeras för skogsodlingens främjande och andra hälften för skogsvårdsstyrelsernas administrationskostnader. Då ifrågavarande båda hälften enligt domänstyrelsens förslag skulle utgå efter olika grunder, syntes det statskontoret, att anledningen att sammanföra de båda före 1921 förefintliga anslagen bortfallit; och torde det bliva förenat med större enkelhet, därest det nuvarande anslaget i så fall åter uppdelades på två anslag.

Genom den av domänstyrelsen föreslagna grunden för utdelning av bidrag till skogsvårdsstyrelsernas administrationskostnader syntes de olägenheter, som varit förenade med förut tillämpade grunder för bidrags utgående, hava undvikits. Huruvida den av domänstyrelsen ifrågasatta grunden för fördelning av medel för skogsodlingens befrämjande kunde anses vara den mest ändamålsenliga undandroge sig givetvis statskontorets bedömande.

Slutligen ville statskontoret meddela, att statskontoret intet hade att erinra mot den av domänstyrelsen föreslagna grunden för fördelning av hos statskontoret redovisade skogsvårdsavgifter.

*Departements-
chefen.*

Såsom domänstyrelsen framhållit, har under skilda tider använts flera olika metoder för att på ett rättvist och tillfredsställande sätt få avvägt behovet av medelsanslag hos de särskilda skogsvårdsstyrelserna. Detta visar oförtydligt svårigheten av att på förhand kunna uppställa några bestämda för olika tidsförhållanden lämpliga detaljerade regler för fördelningen.

Kungl. Maj:t har intill 1921 varit obunden i fråga om sättet för fördelning av det förutvarande anslaget till uppehållande av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Fördelningen av det gamla skogsodlingsanslaget var endast i så måtto reglerad, att för andel därav fordrades visst Ortsbidrag för ändamålet.

Vid sammanslagning av anslagen vid 1920 års riksdag underställdes även de då utarbetade nya grunderna för det gemensamma anslagets fördelning riksdagens godkännande. Då dessa redan vid första tillämpningen visade sig icke kunna tillgodose då föreliggande behov av medelsanslag hos vissa skogsvårdsstyrelser, har Kungl. Maj:t måst utverka sig riksdagens medgivande att för 1922 efter egen prövning fördela anslaget i mån av föreliggande behov hos skogsvårdsstyrelserna.

Det av domänstyrelsen nu framlagda förslaget till grunder för anslagets fördelning, vilket i viss mån innebär en återgång till förhållandena vid tiden före sammanslagningen av de båda förutvarande anslagen, synes mig visserligen, såvitt nu kan bedömas, avgjort bättre än de senast fastställda. Med hänsyn till för olika år växlande förhållanden anser jag förslaget dock icke lämna säker trygghet för att vid grundernas praktiska tillämpning giva det bästa och lämpligast avvägda resultatet. Ett fastslående av dessa fördelningsgrunder för framtiden genom ett

utverkande av riksdagens godkännande av desamma synes mig därför icke böra ifrågakomma. [142.]

Jämlikt 4 § i förordningen den 11 oktober 1912 om skogsvårdsavgift skola 10 procent av samtliga skogsvårdsavgifter redovisas till statskontoret för att av Kungl. Maj:t *i mån av förefallande behov* fördelas emellan samtliga skogsvårdsstyrelser i riket. Då Kungl. Maj:t äger fördela dessa medel utan andra direktiv än att fördelningen skall ske i mån av förefallande behov, synes det icke böra möta några betänkligheter att överlämna åt Kungl. Maj:t att efter samma norm fördela ifrågavarande anslag, som till beloppet hittills vida understigit de redovisade skogsvårdsavgifterna.

Jag tillåter mig erinra, att under åren 1914—1921 skogsvårdsstyrelserna av förenämnda anslag och redovisade skogsvårdsavgifter erhållit tillhoppa 3,046,600 kronor, varav icke mindre än 75 procent utdelats enligt grunder, vilkas närmare prövning tillkommit Kungl. Maj:t ensam.

Av för innevarande år tillgängliga medel å anslaget för skogsvårdens befrämjande, utgörande dels årets anslag å 150,000 kronor dels reservation från 1921 å 61,700 kronor, har Kungl. Maj:t genom beslut den 8 december 1922 utdelat tillhoppa 180,700 kronor.

Då jag — särskilt med hänsyn till att skogsvårdsavgifterna kunna väntas nedgå under detta och nästkommande år — icke kan tillstyrka någon nedsättning av ifrågavarande anslag för budgetåret 1923—1924, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till skogsvårdens befrämjande för att av Kungl. Maj:t i mån av förefallande behov fördelas mellan vederbörande skogsvårdsstyrelser anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservations-*
anslag av kronor 150,000.

22. *Släckning av skogseld.*

[143.] Under hänvisning till den redogörelse för ordinarie förslagsanslaget till släckning av skogseld, vilken lämnats under punkten 78 i 1918 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Släckning av skogseld.
(ordinarie anslag.)

att i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till släckning av skogseld med kronor 50,000.

23 och 24. *Utgifter för naturskyddsändamål.*

[144.] Till utgifter för naturskyddsändamål har riksdagen såsom reservationsanslag anvisat för ett vart av åren 1921 och 1922 6,400 kronor och för första halvåret 1923 3,200.

Utgifter för naturskyddsändamål.
(extra anslag.)

Då medel för ändamålet under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 erfordras i enahanda utsträckning som hittills samt någon reservation icke är att förvänta, hemställer jag, med anledning av därom av vetenskapsakademien i skrivelse den 7 juni 1922 gjord framställning, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1923—1924 såsom särskilda *extra reservationsanslag* anvisa

<i>dels</i> till bestridande av kostnader för nationalparker.....	kronor 2,600,
<i>dels ock</i> till gäldande av resekostnader och övriga utgifter för vetenskapsakademiens förvaltning av naturskyddsärenden	kronor 3,800,
eller tillhopa.....	» 6,400.

25. *Belöningar för rovdjurs dödande.*

[145.] Under hänvisning till den redogörelse för ordinarie förslagsanslaget till belöningar för rovdjurs dödande, vilken lämnats under punkten 140 i 1922 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Belöningar för rovdjurs dödande.
(ordinarie anslag.)

att i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till belöningar för rovdjurs dödande med kronor 20,000.

I. **Lantmäteriväsendet.**1. **Lantmäteristyrelsen.**

Ordinarie förslagsanslaget till lantmäteristyrelsen (se R. skr. 1921 nr 9 A p. 91) utgör för år 203,000 kronor. Den från och med 1922 gällande staten för styrelsen har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	146,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	3,800
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	»	47,500
Till bestridande av kostnader vid inspektioner, förslags- anslag, högst	»	5,000
Förslagsanslag kronor		203,000.

[146.]
Lantmäteri-
styrelsen.
(Ordinarie
anslag.)

Förut omförmälda granskningsnämnd har uttalat, att införskaffad statistik knappast givit ledning för ett tillförlitligt bedömande av lantmäteristyrelsens arbetsmängd. Av siffrorna att döma hade utvecklingen varit tämligen ojämn. Jämfört med 1913 vore personantalet 1922 endast obetydligt ökat. Då under vissa mellanliggande år en av statistiken att döma vida större arbetsmängd kunnat presteras med mindre personal, skulle visserligen kunna hysas viss tvekan, om ej den nuvarande personalen vore väl talrik och måhända delvis även väl högt placerad å löneskalan. Emellertid torde vid den omorganisation av styrelsen, som beslutats av 1920 års riksdag, åtskilliga nya uppgifter hava pålagts styrelsen. Vid sådant förhållande och då lantmäteristyrelsen så nyligen erhållit sin nuvarande personalbesättning, torde för närvarande ej kunna ifrågasättas annan ändring i verkets personalstat än att möjligen en av de tre byrådirektörsbefattningarna, vilken för närvarande vore vakant, framdeles indroges. Då tillräcklig utredning i ärendet ännu saknades, kunde likväl i nu förevarande sammanhang ej framställas något yrkande om befattningens uteslutande ur staten. Styrelsens anslag till icke-ordinarie befattningshavare syntes kunna nedsättas från 47,500 kronor till 30,000 kronor. Den därigenom uppkomna besparingen ökades ytterligare, i den mån avlöningen å ovanberörda byrådirektörstjänst kunde antingen helt innehållas eller ock behöva allenast delvis tagas i anspråk för avlöning av extra personal.

[146.] Med anledning av det förhållandet att, såsom nämnts, en byrådirektörsbefattning inom lantmäteristyrelsen för närvarande är vakant, har styrelsen, till följd av bestämmelserna i kungörelsen den 20 oktober 1922 (nr 499) angående återbesättande av vissa befattningar vid den civila statsförvaltningen, den 7 december 1922 inkommit med skrivelse, vari styrelsen anført.

Å den administrativa byrån, vilken den lediga byrådirektörsbefattningen vore tilldelad, kunde balansen vid stundande årsskifte, till följd av att däri inginge fem särskilt stora ärenden, anses bliva tyngre än vanligt. Då det vore önskvärt, att byråchefen för handläggning av dessa och därmed likställda ärenden bereddes ledighet från andra göromål, erfordrades härvid liksom vid semester ersättare för honom under jämförelsevis stor del av året, men lämplig sådan kunde ej erhållas utan att å byrån funnes en byrådirektör. Beträffande utredningsbyrån, där föredragningen av ärenden ombesörjdes jämsides av byråchefen och byrådirektören, finge styrelsen, med upplysning, att balansen för närvarande vore jämförelsevis begränsad, framhålla att, därest det visade sig, att tillskottet av arbete under närmaste månaderna ej bleve vidare stort, för arbetets utförande å byrån ej komme att erfordras mer än en föredragande. Med avseende slutligen å lantmäteribyran finge styrelsen erinra, att en bland byråns huvudsakliga uppgifter vore att utöva tillsyn å lantmäteriverksamheten såväl i tekniskt som övriga avseenden och att på detta byråns arbetsområde påginge för närvarande några mera omfattande utredningar.

På grund härav och då åtminstone på senare åren städse tillämpats enklast möjliga arbetsmetoder, finge styrelsen uttala den mening, att någon minskning av den ordinarie personalen å styrelsens byråer för närvarande ej kunde ske, utan att arbetet skulle bliva lidande därav.

Detta förhållande kunde emellertid snart nog ändras. Skulle tillströmningen av ärenden minska, vore det enligt styrelsens mening givet, att detta även borde medföra minskning av personalen. Då en byrådirektörstjänst vore ledig och ett byråchefsämbete uppehölls på förordnande (efter byråchefen Eriksson, som tjänstgjorde såsom direktör för statens reproduktionsanstalt), funnes möjlighet att göra besparingar för den händelse arbetet komme att visa tendens att avtaga. Att avvakta förhållandenas utveckling under de närmaste månaderna vore enligt styrelsens uppfattning motiverat jämväl med hänsyn till att det icke torde vara helt och hållet uteslutet, att styrelsens arbetsuppgifter kunde komma att beröras av beslut, som statsmakterna under dessa månader kunde komma att fatta.

Lantmäteristyrelsen har i anslutning härtill hemställt, att uppskov tills vidare måtte ske med tillsättande av den lediga byrådirektörsbefattningen och att styrelsen måtte anbefallas att i god tid före den 1 april 1923 till Kungl. Maj:t inkomma med förnyad utredning av beskaffenhet, som omförmäles i 2 § i ovanberörda kungörelse. Vidare har styrelsen föreslagit, att förordnande att uppehålla ovan avsedda byråchefsämbete måtte av Kungl. Maj:t meddelas endast för de tre första månaderna av nästkommande år.

Kungl. Maj:t har den 22 december 1922 fattat beslut i överens- [146.]
stämmelse med lantmäteristyrelsens hemställan.

Enligt vad jag inhämtat från lantmäteristyrelsen, anser styrelsen säkerhet ej föreligga för, att det av granskningsnämnden föreslagna beloppet å 30,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. kommer att förslå för ändamålet. Styrelsen har givit uttryck åt den mening, att möjlighet borde hållas öppen för styrelsen att, under det ordinarie befattning hålles vakant, använda för sådan befattning avsedd lön till avlöning av icke-ordinarie befattningshavare. Med anledning härav vill jag såsom min mening uttala, att fråga om dylikt disponerande av lön å ordinarie befattning bör av Kungl. Maj:t prövas i varje särskilt fall.

Departements-
chefen.

Styrelsen har emellertid vidare meddelat, att vunnen erfarenhet gäve vid handen, att anslaget till vikariatsersättningar kunde nedsättas till 2,500 kronor samt anslaget till bestridande av kostnader vid inspektioner till 2,500 kronor.

På grund av vad sålunda förekommit hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande ändrade stat för lantmäteristyrelsen, att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

S t a t.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 146,700
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i> ...	» 2,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 30,000
Till bestridande av kostnader vid inspektioner	» 2,500

Förslagsanslag kronor 181,700;

dels ock vid bifall härtill i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till lantmäteristyrelsen med kronor 181,700.

Statens reproduktionsanstalt.

2. Upprätthållande av statens reproduktionsanstalts verksamhet.

[147.]
 Upprätthållande av
 statens reproduktions-
 anstalts verksamhet.
 (ordinarie
 anslag.)

För upprätthållande av statens reproduktionsanstalts verksamhet finnes i riksstaten från och med 1921 uppfört ett ordinarie förslagsanslag att i första hand utgå av inkomster från reproduktionsanstalten. För första halvåret 1923 är anslaget uppfört med 100,000 kronor.

Till nyanskaffningar och förlagskapital vid anstalten hava därjämte anvisats särskilda anslag å extra stat för 1921 och 1922 samt å tilläggsstat för 1922.

Instruktion för reproduktionsanstalten har utfärdats den 23 december 1920 (nr 910).

I skrivelse den 11 november 1922 har lantmäteristyrelsen redogjort för behovet av anslag för anstalten och därvid först lämnat en redogörelse för det ekonomiska resultatet av anstaltens verksamhet från och med dess tillkomst 1912. Redogörelsen, som omfattar tiden intill utgången av tredje kvartalet 1922, torde i korthet kunna återgivas sålunda:

Statsverkets utgifter för anstalten intill utgången av 1920	kronor	139,516: 86
Anstaltens tillgångar vid utgången av 1920	»	96,326: 48
Såsom anstaltens skuld vid utgången av 1920 upptages skillnaden	kronor	43,190: 38
Vid utgången av 1921 utgjorde skulderna	»	251,256: 70
samt tillgångarna	»	186,295: 70
vadan skulderna under 1921 ökats med 21,770 kronor 62 öre till	kronor	64,961: —
Vid utgången av september 1922 utgjorde skulderna	»	324,807: 98
samt tillgångarna	»	253,982: 04
vadan skulderna under tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{1}{10}$ 1922 ökats med 5,864		
kronor 94 öre till	»	70,825: 94.

I sin skrivelse har lantmäteristyrelsen meddelat, att anstaltens direktör angående anledningen till det mindre gynnsamma ekonomiska resultatet åberopat i huvudsak dels de dåliga konjunkturerna, som medfört, att åtskilliga företag i branschen, även sådana som ansetts mycket kapitalstarka, gått med betydande förluster, särskilt under de senaste åren, dels ock att anstalten icke i den utsträckning, som vore önskvärd, toges i anspråk vid statsbeställningar.

Lantmäteristyrelsen har därefter redogjort för användningen under 1922 av anslagen för nyanskaffning. Av tillgängliga 70,000 kronor har, sedan 22,304 kronor 56 öre i enlighet med beräkning använts till täckande av brist 1921, 28,075 kronor 16 öre utgivits för inköp av

inventarier och maskiner. Återstående belopp, i runt tal 20,000 kronor, vore avsett för inköp av den i föregående års statsverksproposition omnämnda större kamera. För denna, vars leverans blivit fördröjd, vore enligt fast offert priset, inberäknat tull och frakt, 20,700 kronor. Som härutöver borde beräknas 1,300 kronor för installering, försloge således återstoden av nyanskaffningsanslaget ej fullt till kamerans anskaffande. Vad som fattades behövde emellertid ej likvideras under 1922. [147.]

I enlighet med framställning från anstaltens direktör har lantmäteristyrelsen vidare hemställt om medel för nyanskaffning för olika ändamål, som kunna i korthet angivas sålunda:

Utrustning för kontoret	kronor	700
» » litografiska avdelningen	»	38,300
» » typografiska »	»	45,800
därav till diverse stilar omkring 10,000 kronor.		
Gemensam utrustning för båda avdelningarna	»	16,700
Två offsetpressar med tillbehör	»	97,000

Summa kronor 198,500.

Till stöd för sålunda begärd nyanskaffning har anstaltens direktör åberopat jämförelser med utrustning hos enskilda tryckerier och litografiska anstalter. Vad särskilt offsetpressarna angår har direktören meddelat, att kartverkschefen för att anstalten skulle få beställning å kartverkets topografiska karta fordrat arbetets utförande i offsetpress. Även enskilda fordrade numer allt oftare sådant tryck. Om anstalten ej kunde tillfredsställa dessa krav, bleve den givetvis efter i konkurrensen. Anstalten kunde icke drivas till ekonomisk framgång, om den skulle arbeta i skarp konkurrens med privata anstalter och dess produktionsförmåga samtidigt hölles nere genom brist på utrustning.

Lantmäteristyrelsen har vidare under tillstyrkande framfört vissa förslag från anstaltens direktör till åtgärder för att ämbetsverk och myndigheter i större utsträckning måtte anlita anstalten, särskilt vid smärre beställningar. Som de föreslagna åtgärderna sammanhånga med statens tryckerisakkunniges verksamhet, torde ärendet i denna del få överlämnas till finansdepartementet för vidare behandling.

Lantmäteristyrelsen har slutligen anfört följande.

Även om det ekonomiska resultatet sådant detsamma framginge av anstaltens räkenskaper och ovan lämnade uppgifter ej vore vidare lysande, hölle lantmäteristyrelsen likväl före, att inrättandet av statens reproduktionsanstalt varit en nyttig åtgärd. Densamma hade väsentligt bidragit till utveckling av metoderna för mång-

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[147.] faldigande av kartor och därvid fullkomnat en metod, som möjliggjorde reproduktion av lantmäterikartor till billigt pris utan att koncepten toge skada. Redan detta vore för landet en betydande vinst rent ekonomiskt. Men den största betydelsen av anstalten låge måhända däri, att den ringa kostnaden för en karta gjorde det möjligt för varje jordägare att skaffa sig karta över sin egendom, och härigenom komme kartan att bliva, vad den för övrigt borde vara, ett uppskattat medel vid utö vandet av olika näringsgrenar. Anstalten hade vidare utövat ett välgörande inflytande icke blott på prisbildningen i fråga om kartreproduktion utan även till åstadkommande av ett fullgott arbete samt större smidighet och tillmötesgående i fråga om val av metoder och leveranstider. Den direkta uppoffringen av statsmedel, som ej motsvarades av tillgångar i form av maskiner och fordringar m. m., utgjorde utom ränteförlust i runt tal (den 1 oktober 1922) 70,000 kronor. Häremot svarade en organiserad och upparbetad affär, som visat sig åstadkomma ett gott arbete och som hade fördelen av en övad personal. Detta resultat funne lantmäteristyrelsen, även om man anlade rent privatekonomiska synpunkter, ej oroande, helst allt talade för att anstalten skulle kunna bliva en räntabel affär. Emellertid syntes det påtagligt, att en väsentlig utveckling av anstalten vore nödvändig, för att detta mål skulle ernås. Styrelsen hade granskat det nyanskaffningsprogram, som anstaltens direktör framställt, och då styrelsen därvid icke funnit anledning till erinran, funne sig styrelsen böra ansluta sig till detsamma.

Anstaltens årsomslutning kunde för närvarande beräknas till omkring 200,000 kronor. Då man inom ett år härefter borde hava att räkna med en väsentlig ökning av verksamheten, hölle styrelsen före, att anslaget till upprätthållande av anstaltens verksamhet i riksstaten borde höjas till 300,000 kronor.

I anslutning härtill har lantmäteristyrelsen hemställt, att för budgetåret 1923—1924 ordinarie förslagsanslaget till uppehållande av statens reproduktionsanstalts verksamhet måtte uppföras med 300,000 kronor, att i första hand utgå av inkomster av anstalten, samt extra anslag för nyanskaffningar anvisas till belopp av 200,000 kronor.

Statens tryckerisakkunnige har i utlåtande den 2 december 1922 anfört i huvudsak följande.

Statens förlust på anstalten, ehuru säkerligen ej nödiga avskrivningar verkställdt, uppginge enligt lantmäteristyrelsens utredning till 70,825 kronor 94 öre.

Anledningarna till det dåliga resultatet angäves vara de dåliga tiderna och att det endast vore mindre delar av statens tryck, som beställdes hos anstalten.

Häremot kunde anföras, att i fråga om reproducering av kartor och ritningar, vilket i allt fall vore anstaltens huvuduppgift, uteslutande monopol nästan kunde anses föreligga genom Kungl. Maj:ts beslut av den 21 juni 1916 (se IX H. T. 1922 sid. 270). Med avseende å boktryck räckte anstaltens resurser ej till större arbeten.

Det mindre tillfredsställande resultatet vore till väsentlig del att tillskriva, att anstaltens ledning icke ägde för drivande av tryckerirörelse nödig utbildning.

En utvidgning av anstalten genom nyanskaffning borde uteslutande härleda sig från omöjligheten att med nuvarande utrustning utföra det arbete, som tillfördes affären. Det vore icke riktigt, att varje affärsverksamhet för att kunna bära sig

måste vara av en viss större omfattning. Detta kunde möjligen gälla för tillverkning av massartiklar men ej i hantverket. I Stockholm finnes närmare 200 olika tryckerier, av vilka betydligt mer än hälften vore mindre än statens reproduktionsanstalt och ej ägde någon som helst monopolställning, ej åtafjöte räntefritt kapital och ej fria postavgifter men ändock måste bära sig.

Då det hittills visat sig, att det vore arbete, som fattades anstalten, och ej maskinella anordningar, syntes det ej nu föreligga något skäl för större utvidgning. En del inköp för utvidgning av sätteriet borde dock lämpligen ske.

Statens reproduktionsanstalt vore för närvarande installerad i huset Artillerigatan 60. Då det endast vore en tidsfråga, när detta hus skulle nedrivras, syntes även detta vara ett skäl att nu ej företaga utvidgningar.

För närvarande arbetade en kommitté med utredning och förslag rörande lämpligaste sättet för ordnande av statens värdetryck. Det kunde tänkas möjlighet, att åt reproduktionsanstalten skulle kunna beredas rum i ett nybyggt värdetryckeri. Nämnda kommittés förslag syntes under alla förhållanden böra avvaktas, innan någon väsentlig nyanskaffning för anstalten medgåves.

För närvarande klagades med rätta över den synnerligen ringa arbetstillgången inom tryckeribranschen, och troligt vore, att under en stor del av 1922 närmare hälften av landets tryckpressar på grund av arbetsbrist varit utan sysselsättning. Då knappast någon ljusning i läget kunde skönjas, vore det onaturligt, att staten skulle bidra till att öka svårigheterna genom att inskaffa nya pressar i landet. Skulle det anses för staten förmånligt — vilket syntes tvivelaktigt — att inrätta ett stort statstryckeri, torde detta mest ekonomiskt ske genom inköp av lämpligt igångvarande tryckeri, i vilket anstalten kunde införlivas, och ej genom ett påbyggande av statens reproduktionsanstalt.

I anslutning till vad sålunda anförts, har statens tryckerisakkunnige hemställt, att lantmäteristyrelsens framställning om anslag till nyanskaffningar för statens reproduktionsanstalt ej måtte föranleda till annan åtgärd, än att ett lämpligt belopp anvisades till inköp av ökat stiltförråd och annan sättermaterieell, i vilket avseende en summa av 20,000 kronor syntes vara för behovet tillräcklig.

Statskontoret har i yttrande den 1 december 1922, såvitt nu är i fråga, förklarat sig anse det knappast vara något att erinra mot, att för nyanskaffning under budgetåret 1923—1924 anvisades samma belopp som för 1922 eller tillhoppa 70,000 kronor. Därest ej högre nyanskaffningsanslag beviljades och således utvidgning av verksamheten, på sätt lantmäteristyrelsen ifrågasatt, icke komme till stånd, behövde ej anvisas högre ordinarie anslag för verksamheten än som, för år räknat, vore beviljat för första halvåret 1923 eller 200,000 kronor.

Jämväl *riksräkenskapsverket* har beretts tillfälle att yttra sig i ärendet och därvid för sin del, med bortseende från nyanskaffningsanslag samt värde av inventarier och maskiner, beräknat det ekonomiska resul-

[147.] tatet av anstaltens verksamhet på sätt, som kan i korthet återgivas sålunda:

Under tiden $\frac{1}{1}$ 1921— $\frac{1}{12}$ 1922 utgifter.....	kronor 344,484: 14
» » $\frac{1}{1}$ 1921— $\frac{1}{12}$ 1922 inkomster	» 288,000: 80
eller utgifter över inkomster kronor 56,483: 34.	
Den $\frac{1}{12}$ 1922 lager av papper, förbrukningsartiklar och blankettryck, utestående fordringar samt kon-	
stant kassa	kronor 72,101: 73
minskat med ineliggande lager, kassa och	
utestående fordringar $\frac{1}{1}$ 1921	» 46,627: 88 » 25,473: 85
eller alltså ett saldo anstalten till last å kronor 31,009: 49.	

Riksräkenskapsverket anför i anslutning till denna redogörelse.

Av de inkomster anstalten haft av sin rörelse hade ledningen till statskontoret inlevererat 1921 10,000 kronor och 1922 20,000 kronor eller tillsammans 30,000 kronor. Å andra sidan hade anstalten för uppehållande av driften från statskontoret nödgats rekvirera 1921 65,000 kronor och 1922 20,000 kronor, tillhoppa 85,000 kronor. Därest de rekvirerade medlen minskades med de inkomster som levererats till statskontoret hade anstalten bekommit ett nettobelopp från statsverket å 55,000 kronor. Då, enligt vad av redogörelsen visade sig, rörelsen, kassamässigt och gentemot budgeten sett, gått med en förlust å 56,483 kronor 34 öre, och anstalten för täckande av nämnda förlust endast bekommit 55,000 kronor, måste följaktligen anstalten anses hava fullgjort sina förpliktelser gentemot statsbudgeten så tillvida att den icke rekvirerat mer medel än som av rörelsens utfall varit av behovet påkallat.

Av en från reproduktionsanstalten inkommen översikt (räntabilitetskalkyl) över rörelsen och nyanskaffning vid anstalten under månaderna januari—november 1922 kunde inhämtas, att för den litografiska avdelningen inkomster och utgifter, inklusive dess andel i gemensamma kostnader, och med hänsyn jämväl till nödiga avskrivningar, som icke syntes hava fått påverka nämnda kalkyl, ungefär balanseerade. Däremot visade den typografiska avdelningen förlust för nämnda period.

Den av riksräkenskapsverket åberopade översikten kan förkortad återgivas sålunda.

	Överskott	Brist
Litografiavdelningen	kronor 40,391: 43	
Typografiska avdelningen	»	3,191: 57
Papper	» 5,724: 06	
Generella omkostnader	»	48,126: 27
Summa kronor	46,115: 49	51,317: 84
Förlust »	5,202: 35.	

Riksräkenskapsverket har tillstyrkt, att ordinarie anslaget upptages i enlighet med statskontorets förslag och att extra anslag beviljas i enlighet med vad statens tryckerisakkunnige föreslagit.

Enligt vad jag från statskontoret inhämtat har anstalten den 12 december 1922 återlevererat det belopp av 20,000 kronor, som anstalten under året lyft av anslaget till anstaltens verksamhet. Anstaltens direktör har i mitten av december 1922 meddelat, att driftresultatet under senare delen av året så förbättrats, att han beräknade någon om ock liten vinst å verksamheten för 1922. Därvid är dock att märka, att ränta å i anstalten nedlagt kapital ej beräknats.

[147.]
Departements-
chefen.

Även om det ekonomiska resultatet givetvis kunde varit bättre, finner jag det dock icke vara anledning att anse resultatet alltför dåligt. Det är egentligen först från och med 1921 som anstalten drivits under sådana former, att den haft utsikt att bära sig själv. Förlusten belöper sig till största delen på tiden därförut. Säsom anstaltens direktör framhållit, hava även äldre företag i branschen givit dåligt resultat senaste åren. Det är vid sådant förhållande mindre att förvåna sig över, om ett nytt företag ej från början kan giva inkomst.

Vad härefter angår frågan om nyanskaffning, kan jag under nu rådande statsfinansiella förhållanden icke tillstyrka sådan i den utsträckning, som begärts. Det synes mig så mycket mindre anledning härtill, som resultatet under 1922 givit vid handen, att anstalten redan nått en sådan utveckling, att den kan drivas utan förlust och i viss mån även fylla sin uppgift såsom prisreglerande faktor. Vid sådant förhållande anser jag det vara med klok förtänksamhet mera förenligt att låta anstå med prövningen av frågan om utvidgning av anstalten. I avbidan härpå torde det vara tillräckligt att för nyanskaffning anvisa 20,000 kronor. Detta belopp lärer förslå ej blott till utökning av stillförråd och annan sätterimaterial utan även till de övriga mindre nyanskaffningsbehov, som, exempelvis för kontorsutrustning, må prövas påkallade.

Vid sådant förhållande finner jag, i likhet med statskontoret, det ordinarie anslaget böra bibehållas vid det för år till 200,000 kronor beräknade beloppet.

För samma belopps upptagande å inkomstsidan i riksstaten har chefen för finansdepartementet vidtagit åtgärd.

Angående anvisande av anslag för nyanskaffning skall jag göra framställning under nästa punkt. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till upprätthållande av statens reproduktionsanstalts verksamhet med..... kronor 200,000 att utgå i första hand av inkomster av reproduktionsanstalten.

3. *Nyanskaffning vid statens reproduktionsanstalt.*

[148.]
Nyanskaffning vid statens reproduktionsanstalt.
 (extra anslag.)

Under återopande av vad jag i nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till nyanskaffning vid statens reproduktionsanstalt anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 20,000.

4. *Personligt lönetillägg till föreståndaren för statens reproduktionsanstalt, byråchefen P. A. Eriksson.*

[149.]
Personligt lönetillägg till föreståndaren för statens reproduktionsanstalt, byråchefen P. A. Eriksson.
 (extra anslag.)

Till personligt lönetillägg till föreståndaren för statens reproduktionsanstalt, byråchefen Peter Alfred Eriksson, därest han fortfarande innehade nämnda föreståndarbefattning, har riksdagen å extra stat anvisat förslagsanslag, högst, för 1922 å 1,940 kronor och för första halvåret 1923 å 970 kronor.

Under erinran att Kungl. Maj:t den 31 december 1920 förordnat Eriksson att tillsvidare under högst tre år med sex månaders ömsesidig uppsägningsrätt vara direktör för anstalten, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till personligt lönetillägg till föreståndaren för statens reproduktionsanstalt, byråchefen Peter Alfred Eriksson anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra anslag* av kronor 1,940, att utgå i första hand av inkomster av anstalten.

5. *Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid statens reproduktionsanstalt.*

[150.]
Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid statens reproduktionsanstalt.
 (extra anslag.)

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag anfört angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid statens reproduktionsanstalt anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av kronor 4,500, att utgå i första hand av inkomster av anstalten.

6. Lantmäteriundervisningen.

Riksdagen har för vart och ett av åren 1910—1922 ävensom för första halvåret 1923 ställt medel till Kungl. Maj:ts förfogande att användas till lantmäteriundervisningens ordnande och bedrivande i huvudsaklig överensstämmelse med ett av lantmäteristyrelsen den 6 november 1909 framställt, i statsrådsprotokollet för jordbruksärenden den 8 april 1910 (prop. nr 186 år 1910) närmare angivet förslag. För 1922 har för ändamålet anvisats 49,700 kronor (IX H. T. p. 94) och för första halvåret 1923 hälften av nämnda belopp eller 24,850 kronor.

I enlighet med sagda förslag har lantmäteriundervisningen allt sedan läsåret 1910—1911 varit ordnad på en tvåårig geodetiskt rättslig kurs för avläggande av lantmäterieexamen samt en ettårig kulturteknisk kurs för avläggande av kulturteknisk examen.

Anslaget å 49,700 kronor är beräknat sålunda:

Arvoden till lärare	kronor 36,000
» » assistenter	» 5,500
Resekostnader och dagtraktamenten m. m.	» 6,600
Arvoden till censorer	» 600
Arvode till föreståndaren för undervisningen	» 1,000

Summa kronor 49,700.

Kungl. Maj:t bestämmer för varje år anslagets fördelning.

Frågan om lantmäteriundervisningens uppförande på ordinarie stat har flera gånger varit föremål för Kungl. Maj:ts övervägande. Av åtskilliga skäl har emellertid denna fråga hittills icke blivit bragt till lösning.

För närvarande föreligger från lantmäteristyrelsens sida ånyo förslag till undervisningens definitiva ordnande.

I den 28 september 1922 avgivet infordrat utlåtande över en av F. K. Berwald med flera lärare vid lantmäteriundervisningen i december 1920 gjord framställning om att Kungl. Maj:t måtte förordna om utredning rörande ett varaktigt och slutgiltigt ordnande av undervisningen har nämligen lantmäteristyrelsen framlagt förslag till stat för en högskola för lantmäteri och geodesi. Den av lantmäteristyrelsen föreslagna staten, upptagande bland annat tre professurer, slutar på ett belopp av 65,700 kronor. Kostnaderna för anskaffning och underhåll av instrument, böcker och inventarier m. m. samt för hyra, bränsle med flera expensutgifter hava ej medtagits vid statförslagets upprättande utan ansetts kunna såsom hittills, efter beslut av Kungl. Maj:t för varje sär-

[151.]
Lantmäteri-
undervis-
ningen.
(extra anslag.)

[151.] skilt år, bestridas av nionde huvudtitelns anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Lantmäteristyrelsen har förutsatt, att i händelse andra högsolor bleve föremål för lönereglering, även ifrågavarande läroanstalt komme att medtagas och att lärarna i fråga om löneförmåner gjordes likställda med professorerna vid tekniska högskolan och skogshögskolan.

I den 17 oktober 1922 avgivet infordrat yttrande i ärendet har 1902 års löneregleringskommitté till en början erinrat, hurusom den så kallade högsolornas löneregleringskommitté, åt vilken uppdragits att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund med flera högsolor och vetenskapliga anstalter, däribland tekniska högskolan och skogshögskolan, avgivit särskilda betänkanden den 29 november 1921 och den 6 juni 1922, däri framlagts den av kommittén verkställda utredningen, och hade dessa kommittébetänkanden efter avgivandet gjorts till föremål för vidare behandling.

1902 års löneregleringskommitté har vidare anført.

Kommittén hade uppfattat syftet med den till kommittén gjorda remissen sålunda, att kommittén — utan att behöva ingå i någon realbehandling av ärendet — allenast skulle hava att meddela sin uppfattning, huruvida, såsom lantmäteristyrelsen syntes hava tänkt sig, ett förslag till stat för den ifrågasatta högskolan med avlöningar för professorer lika med nu för universitetsprofessorer med flera gällande kunde, med någon utsikt till framgång, föreläggas 1923 års riksdag.

I sådant hänseende finge kommittén såsom sin åsikt uttala, att ett dylikt förslag under nuvarande förhållanden icke skulle hava utsikt till framgång. Med fog skulle mot detsamma kunna invändas, att man ej borde ens i någon mån föregripa ett definitivt ordnande av avlöningsförhållandena vid den ifrågasatta högskolan, enär därvid givetvis borde beaktas den reglering, som kunde komma att genomföras beträffande redan befintliga fackhögskolor. Kommittén finge i sådant hänseende erinra, hurusom enligt högskolekommitténs förslag en differentiering i löneavseende skulle äga rum mellan professorer och med dem jämförliga lärare vid olika fackhögskolor.

1902 års löneregleringskommitté hade i den nuvarande finansiella situationen ett ytterligare skäl att avstyrka framläggandet för 1923 års riksdag av förslag till stat för en högskola för lantmäteri och geodesi.

Emellertid har i nämnda utlåtande den 28 september 1922 lantmäteristyrelsen, innan styrelsen övergått till att framlägga förslaget till lantmäteriuundervisningens uppförande på ordinarie stat, framhållit behovet av vissa ändringar, som under alla förhållanden synts styrelsen påkallade.

Dessa rörde den kulturtekniska kursen. Denna kurs hade ända till ingången av 1921 på det hela taget varit frivillig. Fordringarna på fullständiga kunskaper i

alla delar, som vid densamma genomginges, hade därför icke kunnat upprätthållas, och gällde detta särskilt vissa rent teoretiska delar. Kursen ifråga vore emellertid högt uppskattad bland lantmäterna, och även åtskilliga äldre av dem hade genomgått densamma. Sedan kursen numera blivit obligatorisk, ansåge styrelsen tiden vara inne att se till, att densamma finge en fullt nöjaktig omfattning. För att så skulle bli fallet, ansåge styrelsen, att en utvidgning av läroplanen beträffande tvänne ämnen vore alldeles särskilt angelägen. Dessa ämnen vore gradering och taxation samt skogshushållning, i vilka båda ämnen det vore av särskild vikt, att rikets lantmätare erhöle en för deras verksamhet avpassad och tillräckligt omfattande underbyggnad.

Förstnämnda ämne, som styrelsen ansåge för framtiden lämpligen böra benämnas jordvärderingslära, hade hittills varit sammanfört med jordbrukslära och jordbruksekonomi. Undervisningen i detsamma hade emellertid städse ombesörjts av särskild lärarkraft i egenskap av assistent. För närvarande omfattade undervisningen 60 timmar föreläsningar och övningar å lärorummet samt 4 dagar fältövningar. I samråd med vederbörande lärare verkställd undersökning gäve vid handen, att genomgång av en kurs av nöjaktig omfattning krävde en tid av 120 timmar, avsedda till föreläsningar och övningar å lärorummet samt 8 dagars fältövningar.

Benämningen skogshushållning å den kurs i skogligt vetande, som en lantmätare borde genomgå, hade syntts mindre lämplig. Styrelsen hade stannat inför att för framtiden benämna ämnet skogslära. För närvarande användes till undervisning i detta ämne 50 timmar föreläsningar, vartill komme exkursioner under 2 dagar. Enligt den utredning, som verkställdes, syntes genomgång av en lämplig kurs i ämnet taga en tid av 80 timmar föreläsningar samt exkursioner under 6 dagar.

Slutligen ville styrelsen framhålla önskvärdheten av en utökning även av tiden för ämnet stadsplaneanordningar. För detta ämne vore nu anslagen en tid av 30 timmar, vilken tid syntes styrelsen böra ökas till 50 timmar.

För närvarande utginge ersättning till läraren i gradering och taxation med 800 kronor, till läraren i skogshushållning med 1,500 kronor och till läraren i stadsplaneanordningar med 1,000 kronor. För att bereda vederbörande lärare en mot ökningen av undervisningen svarande och i övrigt skäligen ersättning hölle styrelsen före, att densamma borde höjas till respektive 3,000, 2,400 och 1,500 kronor. Kursens utsträckning med en månad föranledde emellertid behov av ersättning under samma tid åt en assistent med 250 kronor. Härtill komme ökade kostnader för exkursioner, vilka borde beräknas till 350 kronor. Totala kostnadsökningen bleve härigenom 4,200 kronor.

För läsåret 1922—1923 hade av riksdagen för lantmäteriuundervisningens ordnande och bedrivande beviljats ett anslag av 49,700 kronor. Om inga andra än ovan angivna ändringar vildoges, erfordrades alltså en ökning av detta belopp med 4,200 kronor till 53,900 kronor.

I en sedermera den 11 november 1922 ytterligare gjord framställning i fråga om anslag för lantmäteriuundervisningen har lantmäteristyrelsen, under hänvisning till vad i utlåtandet den 28 september 1922 framhållits angående behovet av vissa ändringar beträffande den kulturtekniska kursen, anfört huvudsakligen följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[151.]

Beträffande jordvärderingsläran hade någon direkt på lantmätarnas verksamhet inriktad undervisning icke meddelats förr än med ingången av läsåret 1910—1911. Den undervisning, som därefter beretts, hade särskilt de första åren varit rätt trevande, beroende på svårigheten att anskaffa lämplig lärarkraft. Ämnet, som i andra länder ägnats omfattande praktisk-vetenskaplig bearbetning, hade i vårt land på det hela taget försumrats. Att detta övat ett ogynnsamt inflytande på lantmätarnas verksamhet torde vara ställt utom tvivel. I visst sammanhang härmed torde även kunna ställas det förhållandet, att man vid pågående revision av skifteslagstiftningen ännu icke kunnat enas om riktlinjerna för uppgörande av odlingslikvider, utan lagrådet hade vid verkställd granskning av förslaget till ny lagstiftning på området i denna del påkallat förnyad utredning.

Lantmäteristyrelsen har vidare i sin sistnämnda framställning i fråga om undervisningen i skogslära åberopat följande uttalande av professorn vid skogshögskolan Tor Jonsson, som fungerat dels som lärare i ämnet under åren 1910—1916 och därefter såsom censor.

I förhållande till den viktiga ställning i landets hushållning, som skogsbruket numera innehade, måste enligt professorn Jonssons mening den undervisning i skogsämnena, som hittills meddelats lantmäterna, anses alltför knapp såväl vad de teoretiska kurserna som i ännu högre grad vad det praktiska arbetet beträffade. På sin höjd kunde det, som under den korta tiden av ett par månader inhämtats, tjäna som underlag för fortsatta studier och för en bättre förståelse av en del skogliga synpunkter, men syntes detta ej nog för en person som lantmätaren, vilkens verksamhet i eminentaste grad ingrepe på äganderättens många områden.

Vid uppgörande av plan till utvidgad undervisning hade professorn Jonsson kommit till samma resultat, som angäves i styrelsens ovanberörda framställning eller 80 timmar föreläsningar samt praktiska övningar under 6 dagar. I samband med den teoretiska undervisningen borde enligt professorn Jonssons mening jämväl exempelräkning och tillämplighetsövningar försiggå jämsides med föreläsningar och repetitioner. Vid de praktiska övningarna ute å marken borde om möjligt ett eller flera ordnade skogsbruk besökas och borde i anslutning därtill även hushållningsplaner och skogskartor m. m. studeras. Av den till de praktiska övningarna beräknade tiden av 6 dagar borde 4 användas till en sammanhängande excursion.

Lantmäteristyrelsen fortsätter i sin framställning den 11 november 1922.

Vad läran om stadsplaneanordningar beträffade måste med hänsyn särskilt till den betydelse detta ämne alltmera fått för en rationell jorddelning inom områden, avsedda för ett tätare bebyggande, en ökning av tiden för undervisningen i detta ämne vara väl motiverad.

Uti framställningen den 28 september 1922 hade lantmäteristyrelsen beräknat kostnaderna för den föreslagna ökade undervisningen i ovan omnämnda tre ämnen jämte därav föranlett ökat behov av medel till avlöning av en assistent under en månad samt till excursioner sammanlagt till 4,200 kronor.

Då lantmäteristyrelsen med anledning av innehållet i det utlåtande, som löne-

regleringskommittén avgivit över sistberörda framställning, ansåge sig böra räkna med att Kungl. Maj:t icke komme att förelägga instundande riksdag förslag om lantmäteriundervisningens uppförande på ordinarie stat, hade styrelsen ansett sig böra påkalla Kungl. Maj:ts särskilda uppmärksamhet för det angelägna behovet av ökad undervisning i ovan omförmälda ämnen.

Med anledning av vad sålunda anförts och med hänvisning i övrigt till innehållet i lantmäteristyrelsens ovan omförmälda framställning den 28 september 1922 tillåte sig styrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t, därest proposition till instundande riksdag icke komme att avlätas angående lantmäteriundervisningens uppförande på ordinarie stat utan att såsom under de senare åren skett behovet av medel för ändamålet skulle tillgodoses genom anslag å extra stat, måtte föreslå riksdagen att för lantmäteriundervisningens ordnande och bedrivande under läsåret 1923—1924 bevilja ett med 4,200 kronor ökat anslag eller tillhoppa ett belopp av 53,900 kronor.

Jag uppskattar till fullo angelägenheten av att frågan om lantmäteriundervisningens definitiva ordnande med det snaraste må vinna sin lösning. Även om lantmäteristyrelsens nu framlagda förslag skulle innebära den bästa lösningen — varom jag ännu ej bildat mig en säker uppfattning — finner jag mig av de skäl, som 1902 års löneregleringskommitté i dess nämnda utlåtande anfört, icke böra ifrågasätta framställning i ämnet till 1923 års riksdag.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn särskilt till nödvändigheten att begränsa statsutgifterna anser jag, att med den utav lantmäteristyrelsen föreslagna utvidgningen av undervisningen i gradering och taxation med flera ämnen bör utan alltför stora olägenheter kunna för närvarande anstå. Det nuvarande anslagets belopp är, såsom jag redan nämnt, bestämt 1921. Då å arvodena utgå dyrtidstillägg, regleras härigenom slutbeloppen. Emellertid synes det mig böra tagas i övervägande, huruvida ej vid anslagets fördelning sänkning kan ske i avseende å vissa arvoden, särskilt till dem, som meddela ifrågavarande undervisning vid sidan av innehavd statstjänst. Då vidare det för resekostnader m. m. beräknade beloppet kan något sänkas, anser jag anslaget i sin helhet kunna minskas med 3,700 kronor till 46,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till lantmäteriundervisningens ordnande och bedrivande anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 46,000.

Lantmäterikontoren i länen.

7. *Avlöningar.*

[152.]
*Avlöningar
 vid lant-
 mäteri-
 kontoren i
 länen.
 (ordinarie
 anslag.)*

Under hänvisning till den redogörelse för det under anslagstiteln lantmäterikontoren i länen uppförda bestämda ordinarie anslaget till avlöningar, vilken lämnats under punkten 95 i 1921 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det under anslagstiteln lantmäterikontoren i länen uppförda bestämda *ordinarie anslaget* till avlöningar med kronor 305,350.

8. *Renovation av kartor för lantmäterikontoren i länen.*

[153.]
*Renovation
 av kartor för
 lantmäteri-
 kontoren i
 länen.
 (ordinarie
 anslag.)*

Det under anslagstiteln lantmäterikontoren i länen uppförda ordinarie reservationsanslaget till renovation av kartor för lantmäterikontoren i länen var för ett vart av åren 1921 och 1922 uppfört med ett belopp av 4,000 kronor. Emellertid fanns vid ingången av 1921, då den nya staten för lantmäterikontoren trädde i tillämpning, å förut för ändamålet anvisade medel en behållning av omkring 6,000 kronor. Då i följd härav beräknades, att vid utgången av 1922 skulle förefinnas en behållning av minst 2,000 kronor, ansågs något anslag icke erforderligt för första halvåret 1923 och är anslaget i staten för nämnda halvår upptaget utan angivet belopp.

I skrivelse den 23 september 1922 har nu lantmäteristyrelsen anmält, att, så vitt kunde bedömas, reservationen vid utgången av 1922 komme att närma sig 4,000 kronor. Till följd härav hölle lantmäteristyrelsen före, att ifrågavarande behov bleve nöjaktigt tillgodosett, om anslaget för budgetåret 1923—1924 upptoges till ett belopp av 2,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det under anslagstiteln lantmäterikontoren i länen uppförda *ordinarie reservationsanslaget* till renovation av kartor för lantmäterikontoren i länen med kronor 2,000.

9. *Extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen.*

Jämte de anslag, som finnas upptagna i den av 1920 års riksdag godkända staten för lantmäterikontoren i länen, har riksdagen å extra stat för vartdera av åren 1921 och 1922 samt för första halvåret 1923 anvisat reservationsanslag till extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen. Anslaget utgjorde för 1921 59,000 kronor och för 1922 78,000 kronor. Vid sistnämnda anslags beräkning ansågs erforderligt till extra assistenter 23,000 kronor, till extra rit- och skrivbiträden 52,000 kronor och till vaktmästarbiträde 3,600 kronor, eller tillhopa 78,600 kronor, som avjämnades till 78,000 kronor. För hela året 1923 beräknades anslaget till samma belopp, därvid emellertid kostnaden för vaktmästarbiträde upptogs till 5,000 kronor i stället för 3,600 kronor och den förut beräknade kostnaden för extra rit- och skrivbiträden sänktes till 50,600 kronor. Med hänsyn till att behovet av extra arbetskrafter, särskilt vad anginge extra assistenter, vore större under vår- än höstmånaderna, ansågs av nämnda belopp 43,000 kronor erforderliga för första halvåret. Då vid 1922 års utgång beräknades en reservation av 26,000 kronor, anvisades 17,000 kronor för första halvåret 1923.

[154.]
Extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen.
 (extra anslag.)

I skrivelse den 23 september 1922 har lantmäteristyrelsen gjort framställning om fortsatt anslag för detta ändamål för budgetåret 1923—1924. Jämte erinran att sagda reservation å 26,000 kronor härledde sig därav att redan vid ingången av år 1921, då den nya organisationen av lantmäterikontoren trätt i kraft, funnits en reservation å där förut för ändamålet anvisade medel av något mer än 31,000 kronor, har lantmäteristyrelsen i nämnda framställning anfört följande.

Av Kungl. Maj:t och riksdagen syntes vara godkänt ett behov av 23,000 kronor till extra assistenter, 50,000 kronor till extra rit- och skrivbiträden samt 5,000 kronor till vaktmästarbiträde. Erfarenheten visade emellertid, att det för assistenter beräknade beloppet vore knappt, varför styrelsen för tillgodoseende av ifrågavarande behov i dess helhet beräknade, att för nästkommande budgetår ett belopp av 81,000 kronor skulle bli erforderligt.

Verkställda beräkningar visade, att den 1 juli 1923 kunde antagas finnas en behållning av 11,000 kronor å det för första halvåret anvisade anslaget å 17,000 kronor. Behovet av nytt anslag inskränkte sig alltså till 70,000 kronor.

Lantmäteristyrelsens förslag om förhöjning av anslagsposten till extra assistenter med 3,000 kronor kan jag icke biträda. Därest anslagets nuvarande belopp visar sig knappt, synes mig en dylik svårighet

Departementschefen.

[154.] under nu rådande förhållanden lämpligen kunna undanröjas genom att i större utsträckning än från början avsetts till extra assistenttjänstgöring anlita, i stället för distriktslantmätare, extra lantmätare, vilkas avlöning i sådan tjänstgöring utgår med lägre belopp än distriktslantmätarnas.

Enligt vad framgår av en utav lantmäteristyrelsen hos Kungl. Maj:t gjord framställning i fråga om användningen av de för första halvåret 1923 anvisade medlen har lantmäteristyrelsen vid beräkningen av reservationen vid utgången av nämnda halvår utgått från bifall till av styrelsen i sistnämnda framställning gjord anhållan, att 6,000 kronor av det för halvåret anvisade anslaget 17,000 kronor måtte ställas till lantmäteristyrelsens förfogande. Som emellertid Kungl. Maj:t därav ställt allenast 4,000 kronor till styrelsens förfogande, bör reservationen beräknas 2,000 kronor högre eller till 13,000 kronor.

För budgetåret 1923—1924 skulle således erfordras ett anslag av 78,000—13,000 = 65,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 65,000.

10. *Inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen.*

[155.] Till inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen har riksdagen anvisat anslag å extra stat för ett vart av åren 1914—1922. I riksstaten för sistnämnda år var sålunda för ändamålet upptaget ett reservationsanslag å 5,000 kronor. Med avseende å av lantmäteristyrelsen i skrivelse den 11 oktober 1921 gjort meddelande, att, ehuru stora behov av särskilda medel för bindning av handlingar vore anmälda från ett flertal lantmäterikontor, särskilt anslag för detta ändamål kunde utan större olägenheter avvaras under första halvåret 1923, gjordes ingen framställning till riksdagen om sådant anslag.

Lantmäteristyrelsen har nu i skrivelse den 23 september 1922 gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924. Därvid har styrelsen med avseende å att anslag icke anvisats för första halvåret 1923 anfört, att man då utgått ifrån, att utgifterna under denna tid skulle bestridas av den reservation, som antagits komma att finnas vid utgången av 1922. Denna kunde beräknas uppgå till 3,000 kronor. Av detta belopp borde 2,000 kronor

Inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen.
(extra anslag)

anses tillräckliga för första halvåret 1923, och kunde alltså vid nya budgetårets början antagas finnas att tillgå en behållning av 1,000 kronor. Utgifterna, som vore större under senare delen av året, borde enligt lantmäteristyrelsens mening för helt år fortfarande antagas till 5,000 kronor. Då vid budgetårets början beräknades en behållning av 1,000 kronor, erfordrades alltså för tillgodoseende av ifrågavarande behov ett ytterligare belopp av 4,000 kronor. [155.]

För ifrågavarande ändamål har för åren 1914—1922 anvisats tillhoppa 34,000 kronor. Då reservationen vid sistnämnda års utgång utgör 3,000 kronor har således förbrukats sammanlagt 31,000 kronor eller i genomsnitt för varje år 3,444 kronor. Med hänsyn härtill kan jag under nu rådande förhållanden icke för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1923—1924 tillstyrka större anslag än 2,500 kronor. Häri-
genom kommer att för tiden 1 januari 1923—30 juni 1924 stå till förfogande 5,500 kronor, vilket torde vara fullt tillräckligt. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 2,500.

11. *Anskaffande för lantmäterikontoret i Karlstad av kopior av vissa kartor m. m.*

Riksdagen har till anskaffande för lantmäterikontoret i Karlstad av vissa kartor med tillhörande handlingar, vilka förstörts vid en 1865 i staden inträffad eldsvåda, på extra stat anvisat för vart och ett av åren 1918—1922 10,000 kronor och för första halvåret 1923 5,000 kronor. [156.]

Lantmäteristyrelsen har nu i skrivelse den 23 september 1922 gjort framställning om anvisande av anslag för ändamålet för budgetåret 1923—1924. Efter anförande att arbetet icke kunde bringas till slut med hittills anvisade medel har lantmäteristyrelsen därvid meddelat, att intill dagen för avlåtandet av styrelsens skrivelse renoverats 2,600 regalark kartor samt avskrivits 8,600 ark beskrivningar. Omkring 1,600 regalark kartor återstode att renovera och över 3,000 ark beskrivningar att avskriva. Så vitt kunde bedömas, erfordrades för fullföljd av detta arbete ytterligare minst 20,000 kronor. Någon behållning å anslagna medel funnes icke och vore icke heller att motse vid det nya budgetårets början. *Anskaffande
för lantmäte-
rikontoret i
Karlstad av
kopior av
vissa kartor
m. m.
(extra anslag.)*

[156.] Styrelsen har i anslutning till vad sålunda anförts hemställt om ett anslag för ändamålet av 10,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Det av styrelsen begärda anslaget synes mig kunna utan större olägenheter begränsas till 7,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anskaffande för lantmäterikontoret i Karlstad av kopior av vissa kartor med tillhörande handlingar anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 7,000.

Lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar.

12. *Avlöningar.*

[157.]
*Avlöning till
lantmäteri-
personal, som
sysselsättes
med utförande
av lantmäteri-
förrättningar.*

(ordinarie
anslag.)

Den av 1920 års riksdag (se prop. 235) med tillämpning från och med ingången av 1921 fastställda staten för lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar, upptager löner till 200 distriktslantmätare samt arvoden till 100 extra lantmätare, därav 30 arvoden å 2,000 kronor, 35 å 1,500 kronor och 35 å 1,000 kronor. Avlöningsstatens slutsumma uppgår till 749,500 kronor. Det under anslagsrubriken lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar, uppförda ordinarie anslaget till avlöningar är för första halvåret 1923 upptaget med halva beloppet eller 374,750 kronor.

I skrivelse den 30 september 1922 har lantmäteristyrelsen gjort framställning om uppförande i staten för den lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar, av 20 nya arvoden till extra lantmätare, vart och ett å 1,000 kronor, varvid nämnda anslag skulle höjas med 20,000 kronor till 769,500 kronor.

Till stöd för denna framställning har styrelsen anfört.

Den i ifrågavarande stat upptagna personalen, sammanlagt 300 personer, hade visat sig otillräcklig, och lantmäteristyrelsen hade därför sett sig nödsakad att i större utsträckning än som kunde anses lämpligt tillåta användning av icke examinerade personer i egenskap av s. k. tekniska biträden. För att motsvara behovet krävdes så vitt nu kunde bedömas en ökning av minst 20 personer. Det förhölle sig emellertid så, att hela detta antal nya platser av brist på kompetenta personer icke kunde helt besättas förr än den 1 juni 1924, men då så torde kunna ske i fråga om största delen eller ett antal av 14 redan från den 1 juli 1923, hade lantmäteristyrelsen ansett lämpligast att redan nu göra framställning om uppförande

i staten av hela förstnämnda antal befattningar eller 20 stycken. Härigenom undginge man att behöva vidtagna ändring i staten två år å rad.

[157.]

Någon ökning av antalet distriktslantmätare ansåge lantmäteristyrelsen emellertid icke för närvarande böra ifrågakomma, utan torde ifrågavarande behov kunna tillgodoses genom ökning av antalet arvoden till extra lantmätare. Ehuru åtskilliga skäl torde tala för att denna ökning skedde på sådant sätt, att antalet arvoden i de tre särskilda klasserna höjdes till 40, ansåge styrelsen sig emellertid med hänsyn till förhandenvarande ekonomiska förhållanden icke böra framställa förslag härom, utan anhölle styrelsen i stället om Kungl. Maj:ts medverkan för uppförande i staten av 20 nya arvoden för extra lantmätare, varje arvode å 1,000 kronor.

Aven med hänsyn till tjänstemännen vore denna begäran motiverad. Därest densamma icke bifölles, komme att inträffa, att styrelsen för samma arbete nödgades anlita dels tjänstemän med och dels tjänstemän utan arvode av statsmedel. Detta måste för de tjänstemän, som icke komme i åtnjutande av dylikt arvode, komma att framstå såsom orättvist, så mycket hellre som den efter taxa utgående ersättningen vore bestämd med hänsyn till att statsarvode åtnjöttes och icke låte sig påverkas av ovanberörda olikhet.

I ärendet har statskontoret avgivit infortrat utlåtande den 8 november 1922, och har statskontoret däruti anfört följande.

Statskontoret vore givetvis icke i tillfälle att bedöma, huruvida någon ökning av ifrågavarande personal vore av verkligt behov påkallat. Då emellertid av lantmäteristyrelsen uppgivits, att endast fjorton av de föreslagna tjugu nya extra lantmätarbefattningarna kunde på grund av brist på kompetenta sökande besättas den 1 juli 1923 samt det torde kunna förväntas, att någon avgång inom denna jämförelsevis stora kår innan dess ägde rum, syntes det kunna ifrågasättas, huruvida icke antalet nya befattningar, som skulle uppföras på stat för budgetåret 1923—1924, borde begränsas till tio. I varje fall torde å nämnda stat icke böra uppföras några befattningar, som på grund av bristande kompetenta sökande kunde förväntas icke bliva besatta under budgetåret.

Jämväl från eleverna vid lantmäteriuundervisningen och styrelsen för extra lantmätarnas förening hava inkommit framställningar i ämnet. Sålunda har elevkåren hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i ifrågavarande stat uppföra »ett tillräckligt» antal arvoden till extra lantmätare, under det styrelsen för extra lantmätarnas förening anhållit, att medel måtte begäras, till ytterligare 20 extralantmätararvoden, 10 stycken å 2,000 kronor, 5 stycken å 1,500 kronor och 5 stycken å 1,000 kronor.

Den motivering för den gjorda framställningen, som lämnats av elevkåren, ansluter sig i det huvudsakliga till lantmäteristyrelsens skrivelse i ärendet. Särskilt framhålles, att med nu tillgängligt antal arvoden intet återstode till de extra lantmätare, som 1923 komme att konstitueras.

[157.] Styrelsen för extralantmätarnas förening har anfört i huvudsak följande.

I sitt den 30 november 1918 avgivna betänkande hade 1917 års lantmäterikommission framhållit, att, därest allmänhetens berättigade krav på skyndsamt med förrättningarnas handläggning skulle bliva tillgodosett, personalbehovet för framtiden icke under några omständigheter kunde beräknas bliva mindre än 300 tjänstemän. Efter lantmäteriets omorganisation hade det visat sig, att 300 tjänstemän ej vore tillfyllest för göromålens snabba bedrivande. Orsakerna härtill torde förnämligast vara att söka i det ökade arbete, som tillämpningen av 1920 års mätningförfordning medfört. I detta sammanhang torde böra understrykas den fara för att mätningförfordningens föreskrifter ej med tillräcklig noggrannhet tillämpades, som låge i den utsträckta användning av s. k. tekniska biträden, som måste bli en följd av bristen på examinerad arbetskraft.

Gällande stat upptog 100 stycken extralantmätararvoden, fördelade i 30 stycken å 2,000 kronor, 35 stycken å 1,500 kronor och 35 stycken å 1,000 kronor.

Med hänsyn till det antal extra lantmätare, som vore och kunde förväntas komma i tjänst, torde de extra lantmätare, som konstituerades åren 1923 och 1924, icke annat än i enstaka fall kunna påräkna att erhålla några av dessa arvoden.

Den efter taxa utgående ersättningen hade jämväl bestämts med hänsyn till att arvoden till extra lantmätarna skulle utgå, varför det syntes betänkligt om en del av dessa ej komme i åtnjutande av sådant arvode. Detta måste givetvis hava till följd, att kårens ändamålsenliga rekrytering äventyrades. På grund härav torde det vara nödvändigt att antalet arvoden ökades från 100 till 120 stycken.

För närvarande hade betydligt över hälften av i tjänst varande extra lantmätare mer än sex års tjänstetid, vilket förhållande med den ringa avgång ur kåren och de i följd härav dåliga utsikterna till befordran torde komma att vara under en följd av år, varför det syntes som om arvodena i den högsta klassen borde ökas och vore enligt styrelsens mening ett lika antal arvoden i varje klass väl motiverat.

Lantmäteristyrelsen har den 8 november 1922 avgivit infordrat utlåtande i anledning av sistnämnda två framställningar. Därvid har styrelsen anfört.

Styrelsen hade redan i sin skrivelse den 30 september 1922 angivit sin ställning till de önskemål, varåt förevarande framställningar gäve uttryck. Givetvis ansåge styrelsen det synnerligen önskvärt, om det låte sig göra, att ökningen av antalet arvoden skedde på sätt styrelsen för extra lantmätarnas förening hemställt.

Till belysning av behovet av personal för bedrivande av den praktiska lantmäteriverksamheten finge styrelsen meddela, att i november 1922 verkställd undersökning gäve vid handen, att under 1921 sysselsatts tjänstemedhjälpare under 928 månader och tekniska biträden under 281 månader eller tillhopa under 1,209 månader eller i det närmaste 101 arbetsår. Under 1922 komme tjänstemedhjälpare att anlitas under 893 månader och tekniska biträden under 529 eller tillhopa under 1,422 månader eller i det närmaste 118 hela arbetsår. Detta förhållande bekräftade vad som även på annat sätt försports eller att lantmäteriverksamheten, som under 1921 visade någon nedgång, under 1922 visade tendens till ökning.

Den tid, som förflutit efter lantmäteriväsendets från och med 1921 genomförda omorganisation, med däruti innefattad avsevärd utökning av antalet befattningar för utförande av lantmäteriförrättningar, synes mig allt för kort, för att därunder vunnen erfarenhet må kunna bilda en tillräckligt säker grundval för bedömande, huruvida utökning av denna organisation erfordras för nöjaktigt tillgodoseende av lantmäterigöromålets bestridande. Vid sådant förhållande finner jag mig icke kunna tillstyrka framställning till riksdagen i avsett syfte.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det under anslagsrubriken lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar, uppförda bestämda *ordinarie anslaget* till avlöningar med..... kronor 749,500.

[157.]
Departements-
chefen.

13. *Ersättning för publik renovation.*

På grund av framställning i proposition nr 235 år 1920 (se sid. 104) har samma års riksdag i riksstaten för 1921 under rubrik Lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar, upptagit ett ordinarie förslagsanslag av 20,000 kronor till ersättning för publik renovation. Den 4 februari 1921 har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter rörande användningen av anslaget. Anslaget har i riksstaten för 1922 upptagits med 20,000 kronor samt i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 10,000 kronor.

På given anledning har lantmäteristyrelsen i en den 4 december 1922 avgiven promemoria meddelat, att 1922 års anslag överskridits med i runt tal 20,000 kronor men att anledning icke saknades att antaga, att dessa utgifter av särskild orsak blivit högre än vad de genomsnittligt för framtiden torde komma att uppgå till. Därest en höjning av anslaget för budgetåret 1923—1924 ansåges böra ske, torde denna enligt styrelsens förmenande kunna begränsas till 10,000 kronor och anslaget alltså upptagas till ett belopp av 30,000 kronor.

Jag får i enlighet härmed hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till ersättning för publik renovation med kronor 30,000.

[158.]
*Ersättning
för publik
renovation.*
(ordinarie
anslag.)

Departements-
chefen.

14. *Tillskott till dyrtidstillägg till vissa lantmätare.*

[159.] På Kungl. Maj:ts förslag har tillskott till krigstidstillägg eller dyrtidstillägg för vissa lantmätare på grund av arbete enligt taxa beviljats för åren 1918—1922 samt första halvåret 1923. Dylikt tillägg är erforderligt även för budgetåret 1923—1924. I avvaktan å pågående utredningar bör härtill nu beräknas visst belopp, som synes kunna förslagsvis upptagas till 425,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående tillskott till dyrtidstillägg till vissa lantmätare, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna för budgetåret 1923—1924 ett belopp av kronor 425,000.

15 och 16. **Understöd av jorddelningsväsendet.**

[160.] Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 235 till 1920 års riksdag uppförde riksdagen å ordinarie stat under nionde huvudtiteln förslagsanslag dels å 50,000 kronor såsom bidrag till jordavsöndringar och ägostyckningar och dels 150,000 kronor såsom bidrag till skiften och hemmansklyvningar samt upptog med ett till 100,000 kronor ökat belopp det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till utflyttnings- och väganläggningskostnader i sammanhang med skiften och hemmansklyvningar. I riksstaten för första halvåret 1923 äro anslagen uppförda med respektive 10,000, 75,000 och 50,000 kronor.

Kolonisationskommittén har i sitt förut i dag av mig omnämnda betänkande upptagit frågan om understöd av jorddelningsväsendet såsom ett väsentligt led bland av kommittén föreslagna åtgärder till befrämjande av egnahemsbildning eller kolonisation på enskild mark. Kommittén har på anförda skäl ifrågasatt vissa ändringar i fråga om användningen av anslagen till jordavsöndringar och ägostyckningar samt till skiften och hemmansklyvningar. I anslutning härtill har kommittén föreslagit, att dessa två anslag måtte sammanlösas till ett samt höjas med 80,000 kronor till 250,000 kronor, varigenom, med oförändrat anslag till utflyttnings- och väganläggningskostnader å 100,000 kronor, ordinarie anslagen till understöd av jorddelningsväsendet skulle höjas till 350,000 kronor.

Under andra huvudtiteln har vidare under senare åren varit uppfört ett extra förslagsanslag till rättshjälp m. m. åt vissa nyttjanderätts-havare, vilket av 1922 års riksdag nedsattes från 10,000 kronor till 5,000 kronor, och i riksstaten för innevarande halvår är uppfört med 2,500 kronor.

Den 8 december 1922 har lantmäteristyrelsen avgivit infortrat utlåtande över kolonisationskommitténs ovan omförmälda förslag samt den av riksdagen i skrivelsen nr 321 1920 till Kungl. Maj:t hänskjutna frågan om ytterligare lättnader i lantmäterikostnader för obemedlade eller mindre bemedlade sakägare så ock angående frågorna om statens övertagande av resekostnaderna för tekniskt biträde åt lantmätare samt om erforderliga ändringar i kungörelsen den 26 mars 1920 (nr 133) om bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med inlösen av under nyttjanderätt upplåtet område m. m. Härvid har lantmäteristyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, ej mindre att statsverket måtte övertaga resekostnaderna för hos lantmätare anställt tekniskt biträde, som med tillstånd av lantmäteristyrelsen begagnades, än även att den med praktisk lantmäteriverksamhet sysselsatta lantmäteripersonalen tillkommande rese- och traktamentsersättning skulle utgå av statsmedel vid alla resor och förrättningar, som denna personal i tjänsten vore skyldig att företaga,

dels, med uteslutande av såväl det under andra huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rättshjälp m. m. åt vissa nyttjanderättshavare som de under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslagen till bidrag till jordavsöndringar och ägostyckningar samt till bidrag till skiften och hemmansklyvningar, under nionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag av 190,000 kronor till bidrag till lantmäteriförrättningar att användas i enlighet med de grunder, lantmäteristyrelsen föreslagit,

dels ock medgiva, att från det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bidrag till utflyttnings- och väganläggningskostnader i sammanhang med skiften och hemmansklyvningar finge utgå bidrag även till väganläggning utanför området för förrättningen med den begränsning, lantmäteristyrelsen angivit.

I avvaktan på ärendets vidare beredning torde för ifrågavarande ändamål böra beräknas vissa belopp, och torde lantmäteristyrelsens förslag därvid böra följas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som
Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen,
beräkna

[160.]

dels ett ordinarie förslagsanslag till bidrag till
lantmåteriförrättningar av kronor 190,000
dels ock ett ordinarie förslags-
anslag till bidrag till utflyttnings- och
väganläggningskostnader av » 100,000.

17. Avvittringar.

[161.]
Avvittringar.
(ordinarie
anslag).

För bestridande av utgifterna för avvittringsväsendet är i riksstaten upptaget ett ordinarie förslagsanslag, som jämlikt beslut av 1922 års riksdag är efter beräkning av 40,000 kronor för år upptaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 med 20,000 kronor.

I skrivelse den 29 november 1922 har lantmäteristyrelsen anfört, att utgifterna för bestridande av kostnaderna för avvittringsarbeten under budgetåret 1923—1924 borde beräknas till i runt tal 20,000 kronor.

Departements-
chefen.

I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till avvittringar med kronor 20,000.

Tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark.

[162.]
Tilläggsav-
vittring i
Västerbottens
läns lapp-
mark.

Sedan Kungl. Maj:t i proposition nr 166 till 1916 års riksdag begärt riksdagens yttrande över ett förslag till kungörelse angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark, har Kungl. Maj:t den 30 december 1916 utfärdat dylik kungörelse (nr 603).

Någon förrättning enligt denna författning har emellertid på grund av flera omständigheter, varför redogjorts i proposition nr 244 till 1921 års riksdag, icke kommit till stånd. Genom sistnämnda proposition bereddes riksdagen tillfälle att yttra sig över ett till ändringar i förenämnda kungörelse uppgjort förslag, som därefter utfärdats såsom kungörelse den 3 juni 1921 (nr 339).

Enligt sålunda utfärdade bestämmelser åligger det hemmansägare eller nybyggare, vilken vid den allmänna avvittring inom Västerbottens läns lappmark, som fastställts under 1916 och därefter, fått sig tillsvidare tillagda slätterängar utom hemmanets eller nybyggets egentliga ägoområde, att i den mån vid tilläggsavvittring bestämmes till kronan av-

träda ägorna mot ersättning, som utgår genom bekostande av odling å hemmanet eller nybygget. Tillika stadgas, att förrättningskostnaderna skola gäldas av statsmedel.

På därom av Kungl. Maj:t i förutnämnda proposition nr 166 till 1916 års riksdag gjord framställning har riksdagen medgivit, att det av 1912 års riksdag å extra stat för 1913 anvisade förslagsanslaget å 52,000 kronor för förvärvande för renskötselns behov av vissa inom Sorsele och Dorotea socknar belägna områden finge, med ett till nämnda summa fastställt belopp, i stället användas till bestridande av en del av de utgifter, som erfordrades för gäldande av de för tilläggsavvittrings genomförande i Sorsele, Dorotea, Stensele—Tärna och Vilhelmina avvittringslag i Västerbottens län uppkommande kostnader för marks uppodlande och beredande för omedelbart bruk. Därjämte har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1918—1922 anvisat ett förslagsanslag av 30,000 kronor för tilläggsavvittringens genomförande.

De för åren 1919—1921 anvisade förslagsanslagen för denna avvittring hava icke kommit till användning, då tilläggsavvittringen under dessa år icke påbörjats.

Den 7 april 1922 utfärdade Kungl. Maj:t instruktion för avvitt-ringsnämnd, varjämte Kungl. Maj:t förordnade att *en* avvitt-ringsnämnd skulle tillsättas för 1922 samt att dess verksamhetsområde skulle utgöra Dikanästrakten av Vilhelmina socken. Vidare fastställde Kungl. Maj:t stat för tilläggsavvittringen under 1922, slutande å 26,425 kronor, samt meddelade närmare föreskrifter för verksamheten. Kostnaderna för 1922 skulle gäldas från förenämnda för samma år anvisade förslagsanslag å 30,000 kronor.

Av 1922 års riksdag begärdes ej något nytt anslag. I stället utverkades riksdagens medgivande, att förenämnda av 1912 års riksdag anvisade medel, 52,000 kronor, finge användas jämväl till gäldande av med tilläggsavvittringen förenad förrättningskostnad.

Med överlämnande av en till lantmäteristyrelsen ställd skrivelse av den 9 november 1922 från länsstyrelsen i Västerbottens län rörande förhållanden, som sammanhänge med tilläggsavvittringen inom länets lappmark, har lantmäteristyrelsen i skrivelse den 22 i samma månad avgivit förslag rörande dels stat för tilläggsavvittringen under tiden 1 januari—30 juni 1923 dels ock kostnaderna för samma avvittring för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, och har styrelsen därvid anfört, bland annat, följande.

[162.]

Av länsstyrelsens skrivelse framginge, att kostnaderna för tilläggsavvittringen under 1922 kunde beräknas till i runt tal 16,300 kronor. Desamma komme alltså att med i runt tal 9,700 kronor understiga slutsumman av den av Kungl. Maj:t den 7 april 1922 fastställda staten, vilken slutade å en summa av 26,025 kronor.

Vid det förhållande, att man enligt vad länsstyrelsen upplyst kunde förvänta, att ortsbefolkningen ställde sig avvisande mot de grunder, som tillämpades vid tilläggsavvittringen, hade lantmäteristyrelsen icke något att erinra mot av länsstyrelsen framställt förslag, att även under 1923 endast en avvittringsnämnd tillsattes.

Ej heller med avseende å länsstyrelsens förslag till stat för första hälften av 1923, slutande å ett belopp av 12,100 kronor, hade lantmäteristyrelsen någon erinran att framställa.

Vad anginge kostnaderna för tilläggsavvittringen under statsregleringsperioden $\frac{1}{7}$ 1923— $\frac{30}{6}$ 1924 — som av länsstyrelsen beräknats till 43,475 kronor, därav till odlingsersättning m. m. 18,000 kronor — torde man visserligen böra tillse, att möjlighet funnes att på våren 1924 öka avvittringsnämndernas antal till två. I betraktande emellertid av den omständigheten, att man icke kunde förvänta, att odlingsarbetet komme att i någon avsevärd omfattning påbörjas under 1923, och att till följd härav det av länsstyrelsen företrädesvis till ersättning av odlingsarbete beräknade beloppet å 18,000 kronor icke helt torde komma att tagas i anspråk för därmed avsedda ändamål, hölle lantmäteristyrelsen före, att kostnaderna för tilläggsavvittringen under nu ifrågakvarande statsregleringsperiod borde kunna begränsas till 40,000 kronor.

Under denna förutsättning komme ovan omförmälda anslag å 52,000 kronor att förslå för tiden 1 januari 1923—30 juni 1924, och inga medel behövde hos riksdagen begäras för sistnämnda tid.

Departements-
chefen.

Mot lantmäteristyrelsens kostnadsberäkningar har jag icke något att erinra. Under hänvisning till riksdagens förra året lämnade medgivande beträffande meromnämnda belopp av 52,000 kronor anser jag i likhet med lantmäteristyrelsen ytterligare anslag för ändamålet icke vara erforderligt.

Detta har jag velat nu anmäla, för att förhållandet må bringas till riksdagens kännedom.

18. Ströängars indragande till kronan.

[163.]

Ströängars
indragande
till kronan.
(extra anslag.)

Sedan 1921 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 199 framlagda förslag för sin del antagit lag om ströängars indragande till kronan, har Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut utfärdat lag i ämnet den 22 juni 1921 (nr 378). Lagen har avseende å Västerbottens och Norrbottens läns lappmark med undantag

av, utom annat, sådana trakter, som kunna bliva föremål för tilläggs-
avvittring. Vederlag för ströäng, som indrages, skall utgå genom be-
kostande av odling å den fastighet, vartill ängarna höra. Frågor om
indragning och vederlag skola avgöras av särskild nämnd, kallad strö-
ängsnämnd.

I proposition nr 245 till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t
riksdagen att till bestridande av kostnaderna för ströängarnas indragande
till kronan å extra stat för 1922 anvisa ett reservationsanslag av 250,000
kronor. Denna beräkning grundades på att fyra ströängsnämnder skulle
vara i verksamhet under hela den årstid, som lämpade sig för förrätt-
ningar av ifrågavarande slag. Riksdagen, som höll före, att indragningen
under 1922 icke borde givas den omfattning, som i propositionen förut-
satts, anvisade för ändamålet 150,000 kronor, inom vilken gräns det
skulle tillkomma Kungl. Maj:t att med ledning av synpunkter, som
vid utskottsbehandlingen framhållits, på lämpligaste sätt igångsätta in-
dragningen.

Den 7 april 1922 fastställde Kungl. Maj:t instruktion för ströängs-
nämnd, varjämte Kungl. Maj:t förordnade, att två ströängsnämnder
skulle tillsättas för 1922 en för Västerbottens län och en för Norrbottens
län. Tillika fastställde Kungl. Maj:t stater för ifrågavarande två nämnder,
slutande å för Västerbottens läns nämnd 32,550 kronor och för Norr-
bottens läns nämnd 35,550 kronor samt meddelade närmare föreskrifter
för verksamheten.

För första halvåret 1923 har riksdagen för ifrågavarande ändamål
anvisat å extra stat ett reservationsanslag å 50,000 kronor.

Med bifogande av skrivelser från länsstyrelserna i Västerbottens
och Norrbottens län angående förhållanden, som sammanhängde med in-
dragningen av ströängar, samt från statens kolonisationsnämnd infortrat
yttrande i ärendet, har lantmäteristyrelsen i skrivelse den 23 november
1922 avgivit förslag rörande bl. a. anslag för ströängars indragande
under budgetåret 1923—1924.

Av skrivelserna inhämtas följande.

Kostnaderna för ströängsindragningarna under 1922 hava beräknats för Väster-
bottens län till 23,400 kronor och för Norrbottens län till 19,800 kronor.

Samtliga myndigheter föreslå, att för 1923 skall tillsättas två ströängsnämnder
för varje län.

Under sådan förutsättning beräknar lantmäteristyrelsen kostnaderna för första
halvåret 1923 för vart län till 30,100 kronor, därav för nämnderna 19,500 kronor
samt för odlingsersättning och övriga kostnader 10,600 kronor. Därest endast en

[163.] nämnd fortfarande skulle arbeta i vart län skulle kostnaderna för nämnden kunna för vart län beräknas till 11,300 kronor. Övriga kostnader skulle bli oförändrade.

Kostnaderna för budgetåret 1923—1924 hava, under förutsättning av två nämnder i vart län, beräknats av länsstyrelsen i Västerbottens län till 158,000 kronor, därav för nämnderna 51,000 kronor, samt av länsstyrelsen i Norrbottens län till 171,500 kronor, därav till nämnderna 50,800 kronor.

Länsstyrelsen i Västerbottens län, som sålunda beräknar odlingsersättning och övriga utgifter till 107,000 kronor, åberopar härför, att vid 1922 års förrättningar föreslagits ersättningar enligt 22 och 40 §§, 42 § andra stycket samt 56 och 57 §§ i strängslagen till sammanlagt belopp av 100,000 kronor. Tillika framhålles, att då ortsbefolkningen utan dröjsmål komme att ägna sig åt odlingsarbetenas utförande, nämnda belopp borde göras tillgängligt.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, som på sätt framgår av nyss angivna siffror beräknar kostnaderna, utöver dem för nämnden, till 120,700 kronor, uppger, att 1922 års strängsnämnd bestämt ersättningar till belopp av i runt tal 120,000 kronor, samt anser hela detta belopp böra äskas för budgetåret 1923—1924.

Lantmäteristyrelsen beräknar kostnaderna under budgetåret 1923—1924 med två nämnder i vart län till 150,000 kronor för varje län eller tillhopa 300,000 kronor. Med endast en nämnd i varje län under 1923 skulle kostnaden minskas med 40,000 kronor eller till 260,000 kronor. Härav kunde 100,000 kronor bestridas av antaglig reservation den 1 juli 1923.

Lantmäteristyrelsen har slutligen fäst Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på, att innebörden av stadgandena i strängslagets 22, 40, 42, 56, 57 och 60 §§ — därav i all synnerhet andra stycket i 42 § — betingade en förändring av anslaget natur från reservationsanslag till förslagsanslag.

Nämnda paragrafer innehålla bestämmelser:

22 § rörande ersättning för torrläggning eller annat odlingsarbete, som påbörjats å mark, som utses till odlingsområde,

40 § rörande ersättning till ägare av sträng, som omedelbart skall avträdas.

42 § rörande utbetalning av dels de i 22 och 40 §§ avsedda ersättningar dels ock annan odlingskostnad.

56 § rörande ersättning i penningar för sträng, varå ej idkas självständigt jordbruk.

57 § rörande ersättning i penningar, då hemmanslott består uteslutande av en eller flera strängar, samt

60 § rörande omedelbart utbetalande av de i 56 och 57 §§ avsedda ersättningar.

*Departements-
chefen.*

Jag får erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 15 december 1922 förordnat, att för första halvåret 1923 skall tillsättas allenast två strängsnämnder, en för vardera av Västerbottens och Norrbottens län. Någon förändring härutinnan läser icke böra ske under senare halvåret 1923. Däremot anser jag, att medelsäskandet nu bör beräknas så, att Kungl. Maj:t, därest förhållandena skulle för budgetåret 1924—1925 medgiva sådan ökning av utgifter för ersättning för odling m. m., som

ytterligare två nämnder skulle medföra, må kunna redan för första halvåret 1924 förordna om deras tillsättande. [163.]

Vid sådant förhållande och då jag icke har något att erinra mot lantmäteristyrelsens kostnadsberäkningar, skulle medelsbehovet för budgetåret 1923—1924 bliva 260,000 kronor.

För 1922 och första halvåret 1923 hava anvisats reservationsanslag å tillhoppa 200,000 kronor. Utgifterna kunna för 1922 beräknas till 43,200 kronor och för första halvåret 1923 enligt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut till 43,800 kronor. Den 1 juli 1923 bör alltså finnas en reservation å i runt tal 110,000 kronor. Anslagsbehovet skulle med denna beräkning bliva 150,000 kronor. På sätt lantmäteristyrelsen föreslagit, synes anslaget böra förändras till förslagsanslag, som dock ej torde böra anlitas, förrän reservation å de tidigare anslagen förbrukats.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för ströängars indragande till kronan anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra förslagsanslag* av kronor 150,000.

M. **Rikets allmänna kartverk.**

[164.] Ordinarie anslagen till rikets allmänna kartverk äro, för år räknat, bestämda sålunda:

Till avlöningar	kronor 223,045
» ålderstillägg, förslagsanslag	» 41,155
» kartarbeten m. m., reservationsanslag	» 223,700.

Vidare hava å extra stat pläгат beviljas anslag till diverse behov m. m.

I skrivelse den 7 juli 1922 har chefen för rikets allmänna kartverk framlagt beräkning för anslagsbehovet vid kartverket för budgetåret 1923—1924.

Vidare hava dels 1902 års lönerogleringskommitté, jämlikt erhållet uppdrag, den 31 mars 1922, avgivit förslag till ny definitiv löneroglering för kartverkets civila personal dels ock försvarsväsendets lönenämnd den 4 december 1922 inkommit med begärt förslag i avseende å reglerandet av vissa förmåner för vid rikets allmänna kartverk och sjökartverket tjänstgörande personal.

Över sistnämnda förslag hava yttranden inforrats från kartverkskommissionen samt cheferna för kartverken.

Såsom chefen för försvarsdepartementet förut i dag framhållit, är behandlingen av sistnämnda förslag ännu icke slutförd. Då avlöningsförhållandena för kartverkens personal torde böra upptagas i ett sammanhang, är jag icke nu i tillfälle att underställa dessa frågor Kungl. Maj:ts prövning, men är det min avsikt att framdeles under innevarande års riksdag föreslå avlåtande till riksdagen av proposition i ämnet.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående anslag till rikets allmänna kartverk, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna

dels såsom <i>ordinarie anslag</i> ett	
belopp av	kronor 598,400
dels ock såsom <i>extra anslag</i> ett	
belopp av	» 45,000.

N. Geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar.

Sveriges geologiska undersökning.

1. Sveriges geologiska undersökning.

Ordinarie förslagsanslaget till Sveriges geologiska undersökning var för 1922 upptaget till 157,540 kronor. För första halvåret 1923 är anslaget uppfört med halva beloppet 78,770 kronor.

Staten för undersökningen har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	117,600
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	3,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	»	36,500
Nattlig bevakning, <i>förslagsanslag, högst</i>	»	440

Förslagsanslag kronor 157,540.

I posten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare ingår anslag till expenser till belopp av 10,000 kronor.

I skrivelse den 20 augusti 1922 har Sveriges geologiska undersökning gjort framställning rörande anslag för budgetåret 1923—1924 för undersökningens verksamhet och därvid i fråga om ordinarie förslagsanslaget till undersökningen anfört följande.

Beträffande detta anslag syntes en mindre förhöjning nödvändig på grund av de efter avgivandet förra året av undersökningens anslagsbehov i kraft trädde nya avlöningsbestämmelserna för extra ordinarie befattningshavare. Ehuru de avlöningar och arvoden, som bestämts för den extra ordinarie personalen i överensstämmelse dels med Kungl. Maj:ts brev av den 17 februari 1922, dels med kungörelserna av den 31 december 1921 (nr 778) och 15 juni 1922 (nr 371) icke vore beräknade högre än vad syntes nödvändigt, och ehuru personalen ifråga till antalet vore den minsta, som vore behöflig för arbetenas behöriga gång, uppginge dock summan av behöfliga avlöningar och arvoden till extra ordinarie befattningshavare under detta anslag oavsett ålderstillägg till 28,400 kronor, medan den vid 1920 års riksdag antagna staten för ändamålet upptagit endast 26,500 kronor. En höjning av ifrågavarande anslag med 1,900 kronor vore därför av denna grund behöflig. Härtill komme för ålderstillägg 1.704 kronor. Posten »avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare

[165.]
Sveriges
geologiska
undersökning.
(ordinarie
anslag.)

[165.] m. m.», i vilken inginge även 10,000 kronor till expenser, behöfve därför ökas med sammanlagt 3,600 kronor från nu kronor 36,500 till kronor 40,100.

I enlighet med vad sålunda anförts har undersökningen beräknat anslagsbehovet för budgetåret 1923—1924 till 161,140 kronor enligt följande förslagsspecifikation.

Avlöning till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	117,600
Vikariatsersättning, förslagsanslag	»	3,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst.....	»	40,100
Nattlig bevakning, förslagsanslag, högst	»	440
Summa kronor		161,140.

Departementschefen.

Förut omförmälda granskningsnämnd har framhållit, att anslagsposten för avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare, utgörande — utöver expenser 10,000 kronor — 26,500 kronor, varit för nuvarande antal extra ordinarie befattningshavare för knappt tilltagen. Det kunde därför icke nu påyrkas vidare inskränkning än vad ett bibehållande av samma anslagspost skulle medföra.

Någon anledning till ändring av övriga i ordinarie anslaget ingående belopp synes ej heller föreligga.

På grund av vad jag sålunda anført och under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag anført angående ändrad anslagsbeteckning, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande ändrade stat för Sveriges geologiska undersökning att tillämpas från och med den 1 juli 1923 nämligen:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	117,600
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i> ...	»	3,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.....	»	36,000
Nattlig bevakning	»	440
<i>Förslagsanslag</i> kronor		157,540.

dels ock i riksstaten uppföra *ordinarie förslagsanslaget* till Sveriges geologiska undersökning med ... kronor 157,540.

2. Fältarbeten m. m. vid Sveriges geologiska undersökning.

Till Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten m. m. har 1922 års riksdag anvisat å extra stat för första halvåret 1923 ett *reservationsanslag* av 57,100 kronor.

För 1922 anvisades för ändamålet ett *reservationsanslag* av 136,700 kronor enligt följande beräkning.

[166.]
Fältarbeten
m. m. vid
Sveriges
geologiska
undersökning.
(extra anslag.)

Rese- och traktamentsersättning	förslagsvis kronor	65,500
Inköp och underhåll av materiell	»	5,000
Tryckning av kartor, beskrivningar och uppsatser	»	50,000
Arvoden till extra tjänstemän för kartarbetena	»	16,200
	Summa kronor	136,700.

I den i föregående punkt omförmälda skrivelsen har undersökningen anhållit om anslag för budgetåret 1923—1924 jämväl till fältarbeten m. m. och anför undersökningen härom huvudsakligen följande.

För hela året 1923 hade i undersökningens framställning hösten 1921 behovet från ifrågavarande anslag beräknats till 134,600 kronor, enligt följande beräkning:

Rese- och traktamentsersättning m. m.	kronor	63,400
Inköp och underhåll av materiell	»	5,000
Tryckning av kartor, beskrivningar och uppsatser	»	50,000
Arvoden till extra tjänstemän	»	16,200
	Summa kronor	134,600.

För första halvåret hade av denna summa ett belopp av 58,100 kronor ansetts erforderligt, vilket belopp av riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag nedsatts till 57,100 kronor, med motivering att posten för materiell under första halvåret torde kunna nedsättas från av undersökningen föreslagna kronor 5,000 till kronor 4,000.

För budgetåret 1923—1924 beräknades posten rese- och traktamentsersättning till samma belopp som för hela året 1923 eller 63,400 kronor.

Posten inköp och underhåll av materiell behövde även utgå med oförändrat belopp, helst behov föreläge av nyanskaffning i stället för förbrukade fältinstrument, som under krisåren ej kunnat i erforderlig utsträckning ersättas.

Ehuru tryckningskostnaderna torde kunna förväntas något lägre 1923—1924 än vid skrivelsens avlåtande, visade dock beräkning av vad som till 1923—1924 komme att föreligga tryckfärdigt av kartor och publikationer, att anslaget till tryck behövde få utgå med oförminskat belopp, därest ej fortfarande en balans av färdiga men utgivna publikationer skulle föreligga.

Arvoden till extra tjänstemän för kartarbetena utginge jämlikt Kungl. Maj:ts beslut efter grundlön av kronor 5,304 per år till varje tjänsteman eller sammanlagt kronor 15,912. På grund av bestämmelserna angående ålderstillägg vore ifrågavarande befattningshavare under budgetåret 1923—1924 berättigade till ålderstillägg

[166.] med sammanlagt 1,116 kronor. Posten »arvoden» beräknades därför till 15,912 + 1,116 = 17,028 kronor.

För budgetåret 1923—1924 behövdes alltså för fältarbeten och tryck m. m. kronor 135,428 enligt följande förslagsberäkning:

Rese- och traktamentsersättning m. m. förslagsvis	kronor	63,400
Inköp och underhåll av materiell, förslagsvis	»	5,000
Tryckning av kartor, beskrivningar och uppsatser, förslagsvis	»	50,000
Arvoden till extra tjänstemän för kartarbetena	»	17,028

Summa kronor 135,428.

Departementsschefen.

Statskontoret har i utlåtande den 28 oktober 1922 angående ifrågasatt varande anslag anfört huvudsakligen följande.

Anslagsposten till rese- och traktamentsersättning m. m. hade för 1922 beräknats till kronor 65,500. I underdånig framställning den 29 augusti 1921 rörande anslagsbehovet för första halvåret 1923 hade geologiska undersökningen framhållit, att med hänsyn till den genom kungörelsen den 17 juni 1921 (nr 328) genomförda reduceringen av dagtraktamenten kunde anslagsposten nedsättas till 63,400 kronor för år räknat. Sedermera hade emellertid kostnaderna för järnvägsresor ej oväsentligt sjunkit. På grund härav och då nedsättningen i anslagsposten på grund av berörda minskning av dagtraktamenten förefölle att hava varit skäligen obetydlig, syntes nu någon ytterligare nedsättning kunna ske.

För inköp och underhåll av materiell hade för åren 1920—1922 utgått respektive 3,000, 3,000 och 5,000 kronor. För första halvåret 1923 hade härför beräknats 4,000 kronor. Med hänsyn till sjunkande priser syntes behovet för detta ändamål kunna för budgetåret 1923—1924 begränsas till 4,500 kronor.

Anslagsposten för tryckning av kartor, beskrivningar och uppsatser hade för åren 1920—1922 upptagits med respektive 30,000, 40,000 och 50,000 kronor. För första halvåret 1923 hade denna post uppförts med 25,000 kronor. Med hänsyn till den nedgång i tryckningskostnader, som redan inträtt, och, enligt vad undersökningen i sin framställning anfört, torde vara att ytterligare förvänta, syntes en nedsättning av denna post till samma belopp, som för ändamålet utgått för 1921, eller kronor 40,000, kunna anses befogad.

För egen del biträder jag vad statskontoret anfört om, att anslagsposten för tryckning av kartor m. m. bör kunna begränsas till 40,000 kronor. En sådan begränsning lär visserligen medföra uppskjutande av visst tryck, men synes ett sådant uppskov kunna ske utan alltför stora olägenheter. Den beräknade anslagsposten till inköp och underhåll av materiell synes kunna minskas till 4,000 kronor. Vidare torde, på sätt också av statskontoret ifrågasatts, med avseende å sjunkande kostnader för järnvägsresor m. m. viss minskning kunna ske av den begärda anslagsposten för rese- och traktamentsersättning, vilken minskning synes kunna beräknas till omkring 3,000 kronor, eller från 63,400 till i runt tal 60,000 kronor.

I den begärda anslagsposten för arvoden till extra tjänstemän för kartarbetena ingår ett belopp av 1,116 kronor, beräknade till ålderstillägg åt från denna anslagspost avlönade tre tjänstemän. Då emellertid jämlikt av Kungl. Maj:t den 15 december 1922 meddelat beslut i anledning av undersökningens framställning den 6 oktober 1922, avlöningsförhöjning icke kommer att under budgetåret utgå till nämnda tre befattningshavare, kan anslagsposten reduceras med samma belopp.

[166.]

I enlighet med vad av mig sålunda beräknats skulle medelsbehovet för budgetåret 1923—1924 utgöra (60,000 + 4,000 + 40,000 + 15,912) = 119,912 kronor eller avrundat 119,900 kronor.

Enligt vad undersökningen meddelat torde icke vid ingången av budgetåret förefinnas besparingar å någon av anslagsposterna. Vid sådant förhållande hemställer jag i enlighet med vad förut anförts, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten m. m. anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av kronor 119,900.

3. *Expenser m. m. för Sveriges geologiska undersökning.*

Förutom det i ordinarie anslaget till Sveriges geologiska undersökning inräknade beloppet av 10,000 kronor till expenser har sedan 1914 årligen för samma ändamål anvisats belopp å extra stat. För 1922 har sålunda beviljats 30,000 kronor, vilket är 1,500 kronor mera än för 1921 och 5,000 kronor mera än för 1920. Det för första halvåret 1923 anvisade anslaget uppgår till 7,000 kronor. Medelsbehovet för halvåret hade beräknats till 10,000 kronor, därav 3,000 kronor skulle täckas av påräknad reservation å anslaget vid 1923 års ingång.

[167.]

*Expenser
m. m. för
Sveriges
geologiska
undersökning.
(extra anslag.)*

I skrivelsen den 20 augusti 1922 har undersökningen beträffande anslagsäskandet för budgetåret 1923—1924 för ifrågavarande ändamål anført i huvudsak följande.

I den bifallna propositionen till 1922 års riksdag hade medelsbehovet för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923 beräknats till 10,000 kronor, varav 1,800 kronor för bränsle och 8,200 kronor för övriga utgifter. Då posten bränsle för budgetåret 1923—1924 ej torde kunna beräknas lägre än som skedde 1922 eller till kronor 5,400 för år samt övriga expensutgifter endast med svårighet visat sig möjliga hålla inom ramen av anslaget, bleve behovet för året 1923—1924 kronor 5,400 + 2 × 8,200 = kronor 21,800. Härvid hade undersökningen icke heller nu ansett sig böra framlägga förslag om de sedan årtal önskliga ytterligare medel för det geologiska museet, ja icke ens upptagit den ökning av omkring 400 kronor,
Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml.

[167.] som bleve nödvändig för bevakning vid ingången till museet, sedan naturhistoriska riksmuseet, som hittills betalat halva omkostnaderna för denna bevakning, på befogade grunder förklarar sig icke längre vilja lämna bidrag för detta ändamål.

Departements-
chefen.

Då från min sida icke är något att erinra mot undersökningens beräkning av medelsbehovet och, enligt vad undersökningen meddelat, någon reservation vid ingången av budgetåret icke lär vara att förvänta å för ifrågavarande ändamål beviljade anslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till expenser m. m. för Sveriges geologiska undersökning anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reservationsanslag* av..... kronor 21,800.

4. *Praktisk-geologisk undersökning i Jämtlands och Västerbottens län.*

[168.]
Praktisk-geologisk undersökning i Jämtlands och Västerbottens län.
(extra anslag.)

Till anordnande genom Sveriges geologiska undersökning försorg av en praktisk-geologisk undersökning av fjälltrakterna i nordligaste delen av Jämtlands län och i Västerbottens län, förnämligast för utredning av därvarande malmförekomster, enligt en för 1918 års lagtima riksdag framlagd plan har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag anvisat för 1918 14,000 kronor, för 1919 8,500 kronor samt för 1920 9,500 kronor eller tillhopa 32,000 kronor. Planen upptog ursprungligen en beräknad kostnad av 27,000 kronor.

Riksdagen har emellertid på Kungl. Maj:ts förslag anvisat anslag jämväl till nya arbeten av ifrågavarande slag. Sälunda anvisades dels å tilläggsstat för 1919 jämväl 58,000 kronor för närmare undersökningar av under sommaren 1918 upptäckta och för kronans räkning inmutade kisförekomster vid Stekenjokk inom Vilhelmina socken samt för efterforskande av andra malmförekomster inom samma trakter och dels å tilläggsstat för 1920 33,000 kronor för ytterligare undersökning av sagda kismalmanledning ävensom för försvarsarbeten å vissa inmutningar samt mätningar och blottningar å andra kismalmanledningar i nämnda trakter.

Sedan förslag framkommit om ytterligare utveckling av den ursprungliga planen i syfte att jämväl den återstående nordligaste delen av Västerbottens läns fjälltrakter måtte undersökas — för vilket ändamål skulle krävas medelsanvisning under åren 1921 till och med 1923 — har riksdagen vidare för sagda ändamål å extra stat anvisat reservationsanslag för vardera av åren 1921 och 1922 å 9,500 kronor samt för första halvåret 1923 å 4,500 kronor.

Sveriges geologiska undersökning har nu i meranämnda skrivelse

den 20 augusti 1922 anhållit, att för budgetåret 1923—1924 måtte för fortsättande i enlighet med planen av sistberörda undersökningar anvisas ett belopp av 9,500 kronor. [168.]

Undersökningen anför härom huvudsakligen följande.

I den framställning av undersökningen, som legat till grund för anslags-
 äskandet för första halvåret 1923, hade beräknats, att, om arbetena finge fortgå i
 oförminskad omfattning hela året 1923, till därpå följande år skulle återstå endast
 kompletteringsarbeten, varefter fältarbetena för utredningen skulle vara slutförda.
 Ehuru det först efter 1923 års arbeten bleve möjligt att noggrannare beräkna om-
 fattningen av till 1924 återstående kompletteringsarbeten, gäve dock resultaten av
 de enligt plan och med beräknad hastighet under 1922 bedrivna arbeten vid handen, att
 kompletterings- och revisionsarbetena över hela det vidsträckta undersökningsom-
 rådet komme att kräva lika stort belopp, som utgått 1922 för dessa undersökningar.
 Under sådana förhållanden, och med åberopande i övrigt av den motivering, som
 anfördes för beviljandet av anslaget för första halvåret 1923 (se IX H. T. 1922
 sid. 305) finge undersökningen anhålla, att för budgetåret 1923—1924 för ifråga-
 varande ändamål måtte beviljas kronor 9,500.

I sin framställning om anslag för första halvåret 1923 framhöll *Departements-*
 undersökningen, att då den nedgång med avseende å dagtraktamenten *chefen.*
 och måhända jämväl hantlangningskostnader, som syntes kunna för-
 väntas, icke vore större än att den fullt motvägdes av de ökade om-
 kostnader i övrigt, som kunde beräknas för arbetena inom de till 1923
 kvarstående områdena, någon sänkning av föregående års anslag icke
 kunde påräknas. Då emellertid nämnda ökade kostnader icke torde i
 full utsträckning gälla de kompletterings- och revisionsarbeten, som avses
 att utföras under 1924 och som hänföra sig till hela undersökningsom-
 rådet synes den inträdda nedgången i traktaments- och hantlangnings-
 kostnader kunna göra viss begränsning av anslagsbeloppet möjlig. Det
 vill vid sådant förhållande synas som om ett anslag å 9,000 kronor
 borde förslå för ändamålet. Enligt vad jag inhämtat torde vid ingången
 av budgetåret 1923—1924 några besparingar å för ifrågavarande ända-
 mål beviljade anslag icke förefinnas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t
 måtte föreslå riksdagen

att för fortsättande och avslutande av den genom
 Sveriges geologiska undersöknings försorg anordnade
 praktisk-geologiska undersökningen av fjälltrakterna
 i nordligaste delen av Jämtlands län och Västerbottens
 län anvisa för budgetåret 1923—1924 ett *extra reser-*
vationsanslag av kronor 9,000.

5. *Undersökning av torvmarker i södra Sverige.*

[169.]
*Undersökning
 av torvmarker
 i södra
 Sverige.*
 (extra anslag.)

Till undersökning av torvmarker i södra Sverige i huvudsaklig överensstämmelse med av torvkommittén framlagda förslag har riksdagen anvisat anslag för varje år från och med 1918. Undersökningen består dels av en förrädsstatistisk undersökning medelst linjeinventering av torvtillgångarna i Götaland och Svealand utom Dalarna dels ock i samband därmed och inom samma landsdelar av en rekognoscering av områdena intill 5 kilometers avstånd från järnvägslinjer och större vattenvägar och upptagande därvarande torvmarker med en areal av 5 hektar och däröver. Arbetet utföres genom Sveriges geologiska undersöknings försorg. För ändamålet hava hittills å extra stat och tilläggsstat anvisats tillhoppa 740,300 kronor, därav 71,000 kronor å extra stat för första halvåret 1923.

Kostnaden för nämnda halvår har beräknats till 72,550 kronor, därav emellertid 1,550 kronor ansetts kunna täckas av påräknad reservation vid 1923 års ingång. Det av riksdagen för 1922 anvisade anslaget uppgick till 191,300 kronor. Genom kungl. brev den 2 december 1921 beviljades emellertid endast 180,000 kronor för ändamålet. De för 1922 och första halvåret 1923 utgående anslagen äro beräknade sålunda:

	1922	$\frac{1}{1}-\frac{30}{6}$ 1923
Fältarbeten	kronor 120,000	59,150
Arvodet till biträdande torvgeologen och till kemist	» 7,000	9,900
» » tillfälliga biträden vid bearbetningen av undersökningsmaterialet	» 12,800	
Materiell och expenser för bearbetningen	» 5,200	3,500
Tryckning av 10 kartblad med beskrivningar	» 35,000	—
	Summa kronor 180,000	72,550.

I den i närmast föregående punkter omförmälda skrivelsen den 20 augusti 1922 har Sveriges geologiska undersökning gjort framställning om ytterligare anslag för detta ändamål för budgetåret 1923—1924 med tillhoppa 170,500 kronor.

Angående det hittillsvarande resultatet av torvmarksundersökningarna anföres i skrivelsen.

Med stöd av för 1922 beviljade medel hade arbetet nämnda år bedrivits samt påginge fortfarande i huvudsaklig överensstämmelse med de arbetsplaner, vilka föreslagits i undersökningens framställningar av den 29 augusti och den 22 november 1921. Efter 1922 års arbeten vore sålunda fältarbetena för den *förrädsstatistiska torvmarksundersökningen* avslutade. Den *kvalitativa rekognosceringen* av torvmarkerna omkring kommunikationslederna hade pågått och komme att vara av-